

TÜRMOB

TÜRKİYE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER
VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODALARI BİRLİĞİ
(UNION OF CHAMBERS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS OF TURKEY)

5 TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

MUHASEBE ETİĞİNDE TEMEL İLKELER

05 Nisan 2014
Kuşadası - AYDIN

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

MUHASEBE ETİĞİNDE TEMEL İLKELER

05 NİSAN 2014 / Kuşadası-AYDIN

TÜRMOB YAYINLARI -473

ISBN : 978-605-4880-15-7

Yayıncı : MU-DEN A.Ş.
Muhasebe Denetim Basın Yayın A.Ş.
Şehit Gönenc Sk. No:28/3 Anıttepe/ANKARA
Tel : (0.312) 230 04 51
www.mu-den.com.tr

Yayıncı Sertifika No: 24514

1. Baskı Nisan 2015

Dizgi - Düzenleme
Tuncay TEKYILDIZ

Baskı
Ankara Ofset Basım Matbaacılık Reklam Ltd.Şti.
Büyük Sanayi 1. Cad. 93/43-44 İskitler/ANKARA
Tel : (0.312) 384 50 63
Matbaa Sertifika No : 17937

ISBN : 978-605-4880-15-7

İÇİNDEKİLER

AÇILIŞ VE PROTOKOL KONUŞMALARI

<i>Feyzullah TOPÇU</i> / TÜRMOB Etik Komitesi Başkanı	3
<i>Nail SANLI</i> / TÜRMOB Genel Başkanı	7

AÇILIŞ OTURUMU

İyi İnsanlar Neden Etik Dışı Davranışta Bulunabilirler?	15
<i>Prof. Dr. Dilek CİNDÖĞLU</i> / Mardin Artuklu Üniversitesi	

I. OTURUM

MESLEK ETİK KURALLARINDA TEMEL İLKELER : FARKLI MESLEKLER - BENZER YAKLAŞIMLAR

<i>Hakkı ALACAOĞLU</i> / Moderatör / Çanakkale SMMM Oda Başkanı . . .	33
Farklı Mesleklerde Temel Etik İlkeler Genel Bakış	35
<i>Prof. Dr. M. Banu DURUKAN SALI</i> / Dokuz Eylül Üniversitesi	
<i>Arş. Gör. Melissa Nihal CAGLE</i> / Dokuz Eylül Üniversitesi	
Muhasebe Etiğinde Temel İlkeler	48
<i>Doç. Dr. Muhammet BEZİRCİ</i> / Selçuk Üniversitesi	

II. OTURUM

MESLEK MENSUPLARI VE İŞ DÜNYASI GÖZÜYLE TEMEL ETİK İLKELER: POTANSİYEL ETİK SORUNLAR, GÖZLEMLER

<i>Osman ARIÖĞLU</i> / Moderatör / TÜRMOB Yönetim Kurulu Üyesi . . .	73
Muhasebe, Mali Müşavirlik, Yeminli Mali Müşavirlik, Denetim Hizmetleri ve Muhasebe Etik İlkeleri	76
<i>İbrahim GÖÇMEN</i> / Yeminli Mali Müşavir	

Bağımsız Denetim ve Bağımsız Denetimde Etik İlkeler	81
<i>Ercüment ÇİFTÇİ</i> / Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	
Etik ve Ahlak	88
<i>Burcu DİŞİSAĞLAM</i> / Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	
İş Dünyasının Muhasebe ve İş Etiğine Bakışı	91
<i>Serdar AKDOĞAN</i> / Kuşadası Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı	

III. OTURUM

TEMEL ETİK İLKELERE YÖNELİK VAKA ANALİZLERİ

Temel Etik İlkeler Yönelik Vaka Analizleri	103
MODERATÖRLER	
<i>Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN</i> / Dokuz Eylül Üniversitesi	
<i>Yrd. Doç. Dr. Yiğit Bora ŞENYİĞİT</i> / Zirve Üniversitesi	
<i>Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL</i> / Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	
<i>Yrd. Doç. Dr. Gürol DURAK</i> / Yaşar Üniversitesi	

PANEL

ÜLKEMİZDEKİ YENİ MUHASEBE DÜZENİNDE MUHASEBE ETİĞİNİN YERİ

<i>Dr. Masum TÜRKER</i> / Moderatör / IFAC Yönetim Kurulu Üyesi . . .	211
<i>Prof. Dr. F.N. Can ŞİMGİ MUGAN</i> / İzmir Ekonomi Üniversitesi . .	215
<i>Yeşim ERTUĞRUL</i> / TÜRMOB Etik Komitesi Başkan Yardımcısı . . .	226
<i>Vedat ADAK</i> / Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	231
<i>Burak Ali Han TECİM</i> / Yeminli Mali Müşavir	239

KAPANIŞ VE KONGRENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

<i>Prof. DR. Serdar ÖZKAN</i> / İzmir Ekonomi Üniversitesi	249
--	-----

ÖNSÖZ

Mesleğimizin en büyük sermayesini toplumsal güven oluşturmaktadır. Bu sermayemizin gelişip güçlenmesini sağlayan unsurlarımız ise mesleki ilkelermiz, disiplin kurallarımız, etik ilkelerimiz ve bunların uygulamalarıdır.

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) etik ilkeleri ile de uyumlu bir düzenleme olan “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik Meslek Yasamızın 50 inci maddesinin verdiği yetkiye dayanarak 19.10.2007 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Etik Yönetmeliği ile tüm meslek mensuplarının en üst derecede mesleki bilgiye sahip, sosyal sorumluluk bilinci olan, etik değerlere bağlı, rekabet anlayışı daha kaliteli hizmet sunumu biçiminde oluşmuş, güvenilir ve saygın meslek mensupları kitlesi hedefine ulaşmak için muhasebe meslek mensuplarının mesleki ilişkilerinde uymaları gereken ‘asgari etik ilkeler’ belirlendi.

TÜRMOB bünyesinde, bir Etik Komitesi oluşturulması öngörüldü ve TÜRMOB Yönetim Kurulu bu yetkisini kullanarak Etik Komitesi’ni oluşturdu.

TÜRMOB’un Etik Eğitim Stratejisi çerçevesinde, “Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkında Tebliğ” 27 Mart 2014 tarih ve 28954 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu tebliğ, yıllardır benimsediğimiz ve uyguladığımız etik konusunun öğretilabilir ve öğrenilebilir olduğu yaklaşımını yasal bir düzenleme ile meslek mensuplarımızın istifadesine sunmaktadır. Tebliğin temel amacı etik öğrenme yönünde isteklilik yaratmak, etik eğitimi ve etik davranış gelişimini sağlamak üzere muhasebe meslek mensupları ile bağlı oldukları meslek odası arasında yapılacak etik sözleşmesinin ve öncesinde meslek mensubunun tabi olacağı etik eğitiminin usul ve esaslarını belirlemektir.

Ayrıca etik ilkelerimizin yaygınlaştırılmasını ve içselleştirilmesini sağlamaya yardımcı olması amacıyla Muhasebe Etik Kongresi yapma kararı aldık. Bu amaçla ilk Kongremizi 10 Nisan 2009 tarihinde Mersin’de gerçekleştirdik.

İkinci Muhasebe Etik Kongresi'ni 20 Şubat 2010 tarihinde İstanbul'da düzenledik. Bu Kongremizde yaşamda ve meslekte etik olgusunu tartıştık.

Üçüncü Muhasebe Etik Kongresi'ni 9 Nisan 2011 tarihinde Hatay'da "Muhasebe Etiğinde Güncel Yaklaşımlar" ana teması altında gerçekleştirdik.

Dördüncü Muhasebe Etik Kongresi'ni 8 Aralık 2012 tarihinde Denizli'de "TÜRMOB'un Meslek Etiği Eğitiminde Stratejik Yol Haritası" ana teması altında gerçekleştirdik.

Beşinci Muhasebe Etik Kongresi'ni 05 Nisan 2014 tarihinde Kuşadası'nda "Muhasebe Etiğinde Temel İlkeler" ana teması altında gerçekleştirdik.

Kongremizde etiğin, gerek toplumsal yaşamımızda, gerekse meslek yaşamımızda içsel bir olgu olarak yerleşmesine katkı sunmayı arzuladık.

Elinizdeki bu kitap, 5. Muhasebe Etik Kongresi'nde yapılan konuşmaların deşifre edilmesiyle hazırlanmıştır. Kitabın, meslektaşlarımıza, akademisyenlere ve ilgililere faydalı olmasını diliyorum.

Nail SANLI
TÜRMOB Genel Başkanı

AÇILIŞ VE PROTOKOL KONUŞMALARI

Feyzullah TOPÇU
TÜRMOB Etik Komitesi Başkanı

- Sayın TÜRMOB Genel Başkanım, değerli TÜRMOB yöneticileri, değerli hocalarım, değerli oda başkanlarım, yönetim kurulu üyeleri, komite üyeleri, değerli meslektaşlarım, değerli konuklar, hepiniz 5. Türkiye Etik Kongresi'ne hoş geldiniz. Kongremize katılarak destek verdiğiniz için, etik algınızı ve farkındalığınızı ortaya koyduğunuz için TÜRMOB Etik Komitesi adına teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Konuşmama etik iklim ve etik iklimi doğrudan etkileyen hususlarla ilgili başlamak istiyorum.

İçinde yaşadığımız ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel çevre, uluslararası kuruluşlar, kamu kurumları, yargı, kültür etik iklimi doğrudan etkiliyor. Bugün ülkemizde tam anlamıyla bozulmuş bir etik iklimi vardır. Ağırlıklı olarak siyasal çevrenin katkısıyla etik iklim olumsuz yönde değişmiştir. Bu olumsuz değişimin tepe noktasına ulaştığı günlerde biz Etik Kongresini düzenliyoruz. Bu kongrenin bozulan etik iklimin olumlu yönde düzelmesi anlamında önemli bir şans olmasını diliyorum. Bu konuda önerim ülkemizde yaşadığımız 17 Aralık ile birlikte yüz üstüne çıkan siyasilerin yolsuzluğa bulaşmasıyla siyasi etik yasasının mutlaka çıkarılması yönündedir. Kongredeki çalışmalarımızda ağırlıklı olarak muhasebe etiği olsa da ülkemizde giderek artan yozlaşma ve yolsuzluk yapılması, siyasilerin bu konuda önemli rol oynaması nedeniyle siyasi etik kavramlarıyla ilgili görüşlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Siyasi etik nedir? Devlet ve parti gibi siyasal kurumlar için söz konusudur. Bu kurumlarda yönetenlerin ve yönetilenlerin tavrıyla ilgili yargılar bütünüdür. Siyasal kararların, tutum ve davranışların iyi - kötü ve doğru - yanlış biçimde yargılanması demektir. Burada en önemli nokta yönetenlerle ilgilidir. Çünkü görev, makam, unvan dağıtmak yöneticilerin ayrıcalığıdır. İktidar güç demektir ve güç baştan çıkarır. Değerli konuklar, yönetim 2 nedenle yozlaşır. Birincisi yönetimin çevresi büyük sayıdan küçük sayıya indiği yani demokrasiden krallığa dönüştüğü zaman, ikincisi hükümdar gücü gasp edip devleti yasalara göre yönetmezse yozlaşma başlar. Üzülerek ifade etmek istiyorum ki bu 2 durum da Türkiye'mize uygun bir durumdur. Eğer bir siyasal kurumda hukuksal ve örgütsel kuralların ve mekanizmaların yerini ikili ilişkiler almışsa, karar vericiler yetkilerini kurullar temelinde kullanmıyorsa karşı kar-

şıya olduğumuz sorun siyasal yozlaşmadır. Bunun sonuçları adam kayırmacılık, adamcılık, ekipçilik, çıkar sağlama, yolsuzluk, rüşvet gibi olumsuzluklar vardır. Yönetilenler cephesinde yansıma ise ya yozluğun parçası olma ya sessiz kalma ya da isyan biçiminde ortaya çıkar.

Değerli konuklar, değerli meslektaşlar, etik değerlerin belirlenmesi, etik kuralların oluşturulması, kurumsal biçimde etik kod oluşumu ile olur. TÜRMOB muhasebe mesleğine ilişkin etik kod oluşturma çalışmalarına kuruluşundan itibaren başlamış, oluşturulan her yönetmelikte, her mecburi meslek kararında etik kod unsurlarına yer vermiştir. Bu çerçevede 18 Ekim 2001 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan ve yürürlüğe giren meslek ahlak kurallarıyla ilgili mecburi meslek kararı muhasebe etik kodunun oluşturulması açısından önemli bir adım olmuştur. Uluslararası düzenlemelere uyumlu olarak hazırlanan ve 2007 yılında yayınlanan SMMM ve YMM mesleki faaliyetlerinde uygulayacakları etik ilkeler hakkındaki yönetmelik Türkiye’de muhasebe etik kodunu oluşturmuş olup, bu yönetmelikle belirlenen etik ilkeler çerçevesinde şekillenmesi mesleğimiz açısından önemlidir.

Değerli meslektaşlar, etik yasal anlamda yaptırımı olmadığı için ahlaki temel kavramlara dayanır. Etik ile ahlak kavramları genellikle aynı anlamda kullanılmakla birlikte aralarında bazı küçük farklılıklar bulunmaktadır. Etik ahlaki görevler ve zorunluluklarla ilgili olarak neyin doğru, neyin yanlış olduğuyla ilgilidir. Ahlak kuralları ise iyiyi ve kötüyü ayırt etmek amacıyla insan davranışları ve karakterlerin iyiliği, kötülüğü hakkında yapılan değerlendirmelerdir. Etik kişinin davranışlarına temel olarak ahlak ilkelerinin tümüdür. Başka bir ifadeyle etik insanlara işlerin nasıl yapılması gerektiğini belirlemede yardımcı olan kılavuz rehber ve ilkeler standardıdır. Etik aynı zamanda bir süreçtir. Bu süreçte karar alırken ve uygulama yaparken belli değerlere bağlı kalınarak hareket edilir. Meslek etiğinin en önemli yanlarından biri dünyanın neresinde olursanız olun aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekli olmasıdır. Mesleki etiğin temelinde insanlarla ilişki yatar. Aynı meslekten bireylerin birbirleriyle ilişkilerinde belli davranış kalıplarına uymaları meslek etiğın gereğidir. Unutmamamız gerekir ki bizi biz yapan etik değerlerdir. Etik, günümüzde sadece muhasebe mesleğinde değil, mesleklerin tümünde uygulanması gereken temel hususların başında gelmektedir. Siyasette, yönetimde, yargıda, ticari yaşamda, tıpta, eğitimde, bilimde, sanatta, yazılı basın ve görsel medyada etik ilke ve değerler ön plana çıkmaktadır. Etik dışı davranışlar aileden, yöresel alışkanlıklardan, çevresel faktörlerden, ülkede yaşanan olumlu veya olumsuz ekonomik hareketlerden, mesleki

standartların olmamasından, etik konusunda eğitimsiz olunmasından, yerel veya genel örf ve adetlerden yapılan hata sonucunda cezalar gibi faktörler etik dışı davranışların etkileridir.

Muhasebe mesleğinde etik ilkelerin ve kültürün uygulanmasında örgüt olarak üzerimize düşen görevler nelerdir? Etiğin öğrenilebilir ve öğretilebilir olduğu gerekçesinden hareketle etik kültürün güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması için etik eğitimi yapılmalıdır. Etik değerlerin yaşam biçimi haline gelmesini sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır. Etiğe evrensel ölçülere göre küresel bazda bakmak ve dünyayla entegre halinde çalışmak önemlidir. Etik kültürünü yaymak ve etik bilincini oluşturmak için TÜRMOB ve odalarımız basın yoluyla tanıtım kampanyaları yapmalıdır. Etik davranan üyelerimiz mutlaka ödüllendirilmeli ve diğer meslektaşlar da özendirilmelidir. Yapılan bilimsel araştırmalar ile ulusal ve uluslararası deneyimler göstermektedir ki etik dışı yozlaşmanın azaltılması için hedeflenen politikalar ya da önlemlerin başarısı ortak eylemlere bağlıdır. Bu konuda devlet, özel sektör, STK'lar ile etkin ve yakın işbirliği içinde hareket edilmesi gerekmektedir. TÜRMOB Etik Kongresi çalışmalarını bu görevleri her an gözetmekte, en azından muhasebe mesleğinde etik iklimin olumlu yönde gelişimini sağlayacak çalışmaları yerine getirmektedir. Bu çalışmalar şöyledir; sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi, etik değerlere bağlılığın sağlanması, rekabet anlayışının daha kaliteli hizmet sunma biçiminde oluşması, güvenilirlik ve saygınlığın geliştirilmesi, mesleki ilişkilerde etik uyumun sağlanması amacıyla TÜRMOB muhasebe mesleğiyle ilgili etik sorunları ve etik ilkeleri tamamlayabilmek üzere ulusal ve uluslararası kongreler gerçekleştirerek bu konuları ele almaktadır. Gerçekleştirilen kongrelerde elde edilen ortak çıkarımları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

- Muhasebe meslek mensuplarının, işletmelerin ve diğer kuruluşların işlem gördüğü şartları anlamaları için geniş bir küresel bakışa sahip olmaları gerektiğini,
- Meslek etiği, etik değerler ve etik davranış konularının hızla ve yaygın olarak anlam ve güç kazanmaya devam ettiği,
- Etiğin subjektif temellere dayanması nedeniyle kişilerin kültürü, mensubu olduğu toplum, ırk, din ve ekonomik refah seviyesi gibi faktörlerin etkisi olduğunu,
- Etiği etkileyen faktörlerin kişilerin etik kurallara uyup uymaması noktasında önemli bir rol oynadığı,

- Meslek yaşamında sergilenecek etik dışı davranışın sonuçlarının çok daha geniş bir alana yayılabileceği ve meslek etiğinin en az günlük yaşamdaki etik kavramı kadar önemli olduğunu,
- Bir uğraşın meslek sayılabilmesi için yazılı etik kurallara sahip olması gerektiğini.

Bu sonuçlar TÜRMOB etik komitesi çalışmalarına yön vermiş, meslek mensuplarının etik kuralları içselleştirmesine yönelik TÜRMOB etik eğitim projesinin başlamasına katkı koymuştur. TÜRMOB etik eğitim stratejisi ile eğitim öncesinde, eğitim sürecinde ve eğitim sonrasında yürütülecek kapsamlı faaliyetlerin planlı, koordineli, tutarlı olabilmesi ve dolayısı ile etik ortam yaratılması ve sürdürülebilmesinin sağlanması hedeflenmiştir. TÜRMOB etik eğitim stratejisinin eylem planı olarak değerlendirilmesi gereken muhasebe meslek mensuplarının etik eğitimi ve etik sözleşme yapılması hakkındaki tebliğ 2013 yılı TÜRMOB Olağan Genel Kurulu'nda kabul edilmiş ve 27 Mart 2014 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Bu tebliğin yürürlüğe girmesi mesleğimiz açısından önemli bir gelişmedir. Bu tebliğ ile belirlenen esaslar dahilinde yürütülecek olan etik eğitimi ile bir meslek unvanına sahip bağımlı ve bağımsız olarak çalışan tüm meslek mensupları gönüllülük temelinde katılacaklardır. TÜRMOB etik eğitim projesi uzaktan ve yüz yüze eğitim yöntemleriyle yürütülecektir. Proje kapsamında bugüne kadar ele alınmış, bilimsel araştırma konusu yapılmamış, muhasebe mesleğine özgü etik konuları içeren çok sayıda eğitim dokümanı oluşturulmuştur. Yazılı, görsel ve işitsel unsurlar içeren eğitim dokümanları arasında vaka örnekleri de yer almaktadır. Eğitime katılacak meslek mensuplarımız odalarında gerçekleştirilecek olan yüz yüze eğitimlerde vaka çözümlerini de gerçekleştirebileceklerdir. Eğitim faaliyetlerinde temel olarak etik bilgisi, etik duyarlılık, etik yargı, etik davranış konuları ele alınacaktır. Eğitim faaliyetlerini tamamlayan meslek mensupları odalar ile muhasebe mesleği etik sözleşmesi düzenleyebilecekler ve iş yerlerinde bulundurmak üzere etik sözleşme yaptığına ilişkin belge alabileceklerdir. Etik eğitiminin gerçekleşmesini sağlayacak uzaktan eğitim sistemi ve eğitim dokümanları hazır durumdadır. Odalarımızda vaka analizleri şeklinde yürütülecek yüz yüze eğitimler için etik eğiticilerin güncelleme eğitimleri devam etmektedir. Bugünkü kongremizin 3. Oturumunda yapılacak olan etik ilkelerle ilgili vaka analizleri odalarımızda yapılacak yüz yüze eğitimlerin örneği olacaktır. Bugüne kadar gerçekleştirdiğimiz Türkiye Etik Kongrelerinde ve Uluslararası İş Etiği Kongresinde bilim insanlarını, uygulamacıları ve farklı meslekleri bir araya getirmeye, etkileşimleri ortaya koymaya çalış-

tık. Bugünkü kongremizde de aynı buluşmayı sağladık. Bu çerçevede ilk oturumda iyi insanların neden etik dışı davranabileceklerini, ikinci oturumda farklı meslekler açısından meslek etik kurallarında temel ilkeleri, panel oturumunda ülkemizdeki yeni muhasebe düzeninde muhasebe etiğinin yeri başlıklarından oluşmaktadır. Hiç kimsenin etik olmadığı bir yerde etik bir insan nasıl başarılı olacaktır sözüyle konuşmama son verirken eğitim tanıtımında etik kültürün gelişmesine destek veren başta TÜRMOB Başkanımız Sayın Nail Sanlı olmak üzere TÜRMOB Kurul Üyelerine, etik ilke eğitim ve uygulamalarına ilişkin geliştirdiği projeler ile emek ve katkı koyan geçmiş dönem Etik Komitesi Başkanı görevini yapan Sayın Rıfat Nalbantoğlu ve komite üyelerine ve çalışma arkadaşlarına huzurlarınızda teşekkür etmek isterim. Kongrede ev sahipliği yapan Aydın SMMM Oda Başkanı değerli arkadaşım Fettah Açı ve kurul üyelerine teşekkür ederim. Bu kongrede yapacakları değerlendirmede bizlere katkı sağlayacak olan bilim insanlarına, meslektaşlarımıza ve siz değerli katılımcılara, kongre hazırlığında emeği geçen herkese teşekkür eder, kongremizin yararlı sonuçlar ortaya koymasını diler, saygı ve sevgilerimi sunarım.

Nail SANLI
TÜRMOB Genel Başkanı

- Değerli arkadaşlar kongrenin içeriğiyle ilgili teknik anlamda Komite Başkanımız oldukça geniş bilgi verdi. Toplantımızın üçüncü günündeyiz, güzel bir etkinliği hep beraber gerçekleştiriyoruz. Bir tarafta yıllardan beri meslek mücadelesinin içerisinde yer alan ve mesleki gelişmelere destek vererek, bu sürece tanıklık yapan arkadaşlarımız ile diğer taraftan meslek mücadelesini değerli bulup, geçmişi sahiplenen bilgilenme ihtiyacını, hakkını kullanarak, sorgulama yapmaya çalışarak, heyecanlı, ilgili üyelerimizle çok anlamlı, umut verici ve güven dolu üçüncü günü

yaşıyoruz.

Bu açıdan mutluyum, umutluyum ve daha emin, daha güven dolu duygularla buradan döneceğimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Bugün 5 incisini düzenlediğimiz Etik Kongresi'nde etik aynı zamanda biliyorsunuz ahlakıdır, düzenlen-

diği alan için ideal olan bir yaşam veya uygulama biçimini tarif eder. Günlük yaşantımızda örnek olarak hepimizin kullandığı veya duyduğu bazı kelimeler, cümleler vardır biliyorsunuz. “Bu yaptığını hiç etik bulmuyorum”, “bu yasal ama etik değil”, “bu davranış hiç etik değil” gibi cümleleri günlük yaşantımızda birbirimize çok kullanırız ve bununla da çok haşır neşir bir durumdayız. Ancak bu söylediğimiz “etik” kavramının içerisindeki hakikaten yapılması gereken ve biraz önce bir yaşam biçimidir dediğim konuyu zaman zaman çok yalın cümlelerle birbirimize söylerken bile ne kadar uyguluyoruz, ne kadar içini dolduruyoruz, ne kadar anlamlandırıyoruz, işte hep beraber bunları daha anlamlı hale getirebilmek için ve amacına uygun şekilde hayata geçirebilmek için bu toplantıları düzenliyoruz. Bir kez daha bu değerleri hep beraber bugün değerli hocalarım ve değerli konuşmacılarımızın katkılarıyla da masaya yatırıp değerlendirme imkanı bulacağız.

Değerli arkadaşlar, IFAC’da uzun yıllar, yani Uluslararası Muhasebeciler Federasyonunda, üyesi olduğumuz bir kuruluş, çok önemli etik uygulamaları ve düzenlemeleri olmasına rağmen küçük ve orta ölçekli uygulamalarda etik kodunun uygulanması ve etik kodunun denetlenebilirliği, 2012’de Cape Town’da yapılan IFAC konsey toplantısında tartışılmaya açıldı ve bu tartışma en son 2013 yılında, geçtiğimiz yıl, Seul’de yapılan IFAC konsey toplantısında tartışmanın halen devam ettiğini gözlemledik. Yani etik değerleri ortaya koymak ve etiğin denetlenebilirliği halen tamamlanmış bir konu değildir; etik her geçen gün gelişen, gelişen konulara göre şekil değiştirmeye müsait, gelişmeye müsait bir kavramdır. Onun için yaşam tarzımızı ve etik davranışlarımızı günün koşullarına göre biz de yenilemek ve geliştirmek zorundayız. TÜRMOB olarak her yıl, ulusal düzeyde gerçekleştirdiğimiz ve bugün 5 incisini gerçekleştireceğimiz Muhasebe Etik Kongresinde ulaştığımız önemli sonuçlardan bir tanesi, biraz önce Komite Başkanımızın da dile getirdiği gibi etik konusunun öğretilebilir ve öğrenilebilir bir olgu olduğunu öğrendik. Bu sonuçtan hareketle meslektaşlarımıza ve aday meslek mensuplarımıza yönelik yoğun bir şekilde yürüttüğümüz eğitim faaliyetleri arasında artık etik konusu da önemli bir eğitim alanı olarak yerini almıştır. Kuruluşundan itibaren muhasebe meslek mensuplarının çatı örgütü olarak TÜRMOB, mesleğimizin temel ahlaki norm ve moral değerlerini oluşturan meslek etiği konusunu tüm düzenlemelerinin temeline yerleştirmiştir. Bu nedenle şu aşamada tarihsel bir süreç içerisinde, etik ilkeler konusunda yapmış olduğumuz çalışma ve düzenlemeleri kısaca sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bir kere etik düzenlemelerimiz ve bu konudaki çalışmalarımız 13.06.1989 tarihinde yayınlanmış 3568 sayılı meslek yasamızda bulunan 50. maddeye isti-

naden yapılan düzenlemelerdir, gücünü oradan almaktadır. İlk etapta öncelikle meslek mensuplarımızın çalışma usul ve esaslarını belirleyen serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik 1990 yılında Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu yönetmelik ile meslek mensuplarımız mesleki standartları dürüstlük, güvenilirlik, tarafsızlık, sır saklama, bağımsızlık, haksız rekabete yol açılmaması gibi temel etik kodlar kuruluş kanunundan hemen sonra uygulamaya geçildi. Daha sonra ikincil bir düzenleme olarak 2001 yılında Resmi Gazete’de yayınlanan TÜRMOB ruhsatlı serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir meslek ahlakı kuralları ile ilgili mecburi meslek kararımızdır. Dikkatinizi çekerim değerli arkadaşlar o tarihte daha IFAC’ın bile etik kuralları tam bir çerçeveye oturturulmamış ve yayınlanmamışken biz meslek camiası olarak etik konularını bir meslek kararına bağlamışız. Bu meslek örgütünün konuya bakışı bu kadar derindir, bu kadar anlamlıdır ve bu kadar önemli bir geçmişe sahiptir. Bu mecburi meslek kararında TÜRMOB olarak meslek mensuplarımızın faaliyetlerinde uymak zorunda oldukları temel ahlakı ve etik ilkeler çok detaylı bir şekilde belirlenmiştir. Tüm düzenlemelerinde uluslararası standartları esas alan TÜRMOB etik ilke ve uygulamalar açısından da üyesi olduğumuz Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu IFAC’ın etik standartlarını ülkemiz mevzuatına kazandırmıştır. Bu çerçevede IFAC uluslararası etik standartlarına uyumlu serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlerin mesleki faaliyetlerinde uyacakları etik yönetmeliğimiz 2007 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu yönetmelikle de tüm üyeleri en üst derecede mesleki bilgiye sahip, sosyal sorumluluk bilinci olan, etik değerlere bağlı, rekabet anlayışı daha kaliteli hizmet sunumu biçiminde oluşmuş, güvenilir ve saygın bir meslek mensupları kitlesi oluşturmak hedefine ulaşmak için muhasebe meslek mensuplarının mesleki ilişkilerinde uymaları gereken asgari etik ilkeleri belirlemiştir. Daha sonra Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu IFAC bünyesindeki Uluslararası Etik Standartlar Kurulu tarafından yayınlanan muhasebe meslek mensupları için etik kurallar el kitabını, 2013 yılında son baskısına uyumlu bir şekilde Türkçeye çevirmiş ve TÜRMOB bunu üyelerinin menfaatine, yararına sunacak bir şekilde basarak yayınlamıştır.

Etik standartlar el kitabı bağımlı veya serbest çalışan tüm meslek mensuplarımızın yanı sıra iş aleminin de çalışmalarında yararlı olacağına inandığımız çok önemli bir çalışmadır. TÜRMOB olarak mesleki etik alanında yaptığımız son düzenleme ise, biraz önce yine Sayın Başkanın dile getirdiği gibi, geçen hafta yayınlanan yani 27 Mart 2014 tarihindeki Resmi Gazete’de yayınlanan mu-

hasebe meslek mensuplarının etik eğitimi ve etik sözleşmesi yapılması hakkındaki tebliğdir. Bu tebliğ bildiğiniz gibi haksız rekabetle mücadelede zorunlu olarak kullanılacak yazılımın meslek kararı ile buna bağlı uyulması gereken kuralları çerçeve içerisine alan yönetmeliğin, paraleli olarak genel kurulda almış olduğumuz ve karara bağlamış olduğumuz kararların, etik boyutuyla Resmi Gazete’de yayınlanan tebliğidir. Yani Genel Kurulda önümüze hedef olarak koyduğumuz 3 tane çalışmayı bugün Resmi Gazete’de yayınlamış ve bunların kongrelerini sizlerle gerçekleştiriyoruz. Bu etik eğitimi ve etik sözleşmesi yapılması hakkındaki tebliğde biraz önce bahsettiğim, yıllardır benimsediğimiz ve uyguladığımız etik konusunun öğretilebilir ve öğrenilebilir olduğu yaklaşımını yasal bir düzenleme ile meslek mensuplarımızın istifadesine sunuyoruz. Tebliğin temel amacı etik öğrenme yönünde isteklilik yaratmak, etik eğitimi ve etik davranış gelişimini sağlamak üzere muhasebe meslek mensupları ile bağlı oldukları meslek odası arasında yapılacak etik sözleşmesinin ve etik öncesinde meslek mensubunun tabi olacağı etik eğitiminin usul ve esaslarını belirlemektir. Etik eğitimi sonrasında meslek mensuplarımız etik eğitimi tamamlama belgesi alacaklardır. Serbest halde bir iş yerine bağlı olarak çalışan mesleki faaliyette çalışma halinde bulunan meslek mensuplarımız etik eğitimini tamamlayarak etik eğitimi tamamlama belgesi almış meslek mensupları ile bağlı oldukları oda arasında muhasebe meslek etiği sözleşmesi imzalayacaklar. Bağlı olduğu oda ile muhasebe meslek etiği sözleşmesini imzalayan meslek mensubuna oda tarafından işyerinin görünür bir tarafına asabileceği şekilde düzenlenmiş muhasebe meslek etiği taahhütnamesi verilecektir. Muhasebe meslek etiği sözleşmesi imzalayan meslek mensuplarının listesi takip eden ayın ilk haftasında başlayarak düzenli olarak bağlı oldukları odanın internet sitesi üzerinden ilan edilecekler. Bu tebliğ ile TÜRMOB olarak etik konusunda önemli bir adım atıyor ve muhasebe etiği alanındaki çağdaş uygulamaları meslek mensuplarına kazandırmış oluyoruz.

Değerli arkadaşlar, bu biraz önce sözünü ettiğim etik tebliğinin ne anlama geldiğini biraz sizinle paylaşmak istiyorum. Çeyrek asırdır faaliyet gösteren bir meslek grubuyuz; örgütlü, dinamik, heyecanlı, konuların farkında olan, kendi sorunlarıyla beraber ülke sorunlarını harmanlayan, bunlara çözüm getirmeye çalışan bir meslek grubuyuz. Düzenlemelerimiz aslında dünyanın gerisinde değil, dünyanın ilerisinde olduğumuz noktalar bile vardır. Hepiniz biliyorsunuz, mesleğimizde çalışma usul esaslarımızla birlikte etik tebliğlerimiz, düzenlemelerimiz, haksız rekabet düzenlemelerimiz vardır. Her şeyden önemlisi meslekte yanlış yapanı, eksik yapanı, etik dışı davrananı cezalandıran ve yargılayan bir sistemimiz vardır. Disiplin kurullarımız bu işlevi gör-

mektedir. Ancak 25 yıldır faaliyette bulunduğumuz bu süre içerisinde ben geçtiğimiz seçim öncesi çalışmalarımızda da her yerde anlatmaya çalıştım bunu, gördük ki bir tek cezalandırma sistemi bu mesleği zapturapt altına almaya yetmiyor. Bununla beraber cezalandırma bir taraftan devam etsin, disiplin kurullarımız çalışmalarına devam etsin, yanlış yapan meslek mensubuna uyarı, kınama, geçici meslekten men veya büsbütün meslekten men cezaları ile hatta yeminli mali müşavirlikte mühür iptaline kadar verilecek olan cezaları vermeye devam edelim. Ama artık ihtiyacımız olan şey iyi, doğru, düzgün ve etik çalışan meslek mensuplarımızı koruyan bir sisteme ihtiyacımız var. Yani cezalandırma yöntemiyle beraber ödüllendirme yöntemini hayata geçireceğimiz bir tebliği hep beraber yürürlüğe sokuyoruz, bunun anlamı budur. Bununla da işte bu etik eğitimini almış, etik çalışacağına dair taahhütnamesini vermiş ve bu eğitimden sonra odasıyla "ben etik kuralların farkındayım, bu şartlar dahilinde çalışmak istiyorum" diyen meslek mensuplarına bir kapı aralıyoruz. Gönüllü bağlamda bir gönüllü ordusu kapısını aralamaya çalışıyoruz ama bu konuda eğitimini almış, taahhüdünü vermiş, uluslararası standartlarda faaliyetlerini sürdürmeyi hedeflemiş arkadaşlarımızdan söz ediyorum. Ve bunları da internet sitesi üzerinden yayınlamaya çalışıyoruz, yani uluslararası standartlar dahilinde çalışacağını taahhüt eden, bu konuda eğitim alan ve kaliteli hizmet sunmaya çalışmak isteyen meslektaşlarımız bunlardır diye onları ödüllendiren bir sistemdir bu, hiç kimseye kapalı bir şey değildir. İyiyi yanlıştan koruyan bir sistem; yanlışları cezalandıran, iyiyi de ödüllendiren bir sistem. Buna şiddetle ihtiyacımız var. Onun için bu etik eğitimlerine çok önem veriyoruz. Bizim çok klasik modelimiz olan eğitimler eğitimini bu konuda hemen önümüzdeki hafta eğitimcilerimizi yetiştirmek üzere onları eğiteceğiz ve yıl boyunca bundan sonra her odamızda etik eğitimini sürdüreceğiz ve bu söylediğimiz çerçevede taahhütler ve sözleşmeler imzalanacak. Muhasebe camiasının etik kurallar içerisinde faaliyetlerini sürdüren bir camia olmasını özliyoruz, yaratmak istiyoruz, bunu hak ediyoruz ve bunu da başarabileceğimiz güçte, yetenekte ve tarihsel gelişimimizde buna müsaade eden bir durumdayız. Onun için bu tebliği hepimiz çok önemseyelim ve hepimiz buna sahip çıkalım.

Değerli arkadaşlar bizim anlayışımıza göre etik beyaz ise, etik dışı siyahtır, arası yoktur yani etik ya vardır ya da yoktur. Etik gri alan asla kabul edilemez. Etik açısından öyle olur veya böyle olur şeklinde bir söylemde bulunamayız. Dedğim gibi etik ya vardır ya yoktur; etik beyazdır, aksi de siyahtır.

Değerli arkadaşlarım, sözlerime son verirken özellikle üçüncü günde buradan ayrılırken sizlerle bir duygumu paylaşmak istiyorum. Üç gün içerisinde çok güzel tartışmalar, çok güzel konuşmalar, çok güzel katkılar, çok güzel sorular ve o kadar da güzel verilen cevaplar oldu. Bunları yarattığınız için sizlere teşekkür ediyorum. Meslek mücadelesi çok önemli ve çok anlamlıdır ama mücadeleyi başarıyla sürdürebilmek için ve mesleki sorunlarımızın çözümü konusunda bir yol alabilmemiz için aidiyet duygumuzun gelişmiş olduğuna ve gelişmesine çok dikkat etmemiz gerekiyor. Aidiyet duygusu nereye ait olduğumuzu ve niçin ait olduğumuzu bize hissettiren bir duygudur. Meslek mücadelesi bununla anlam kazanır ve bu şekilde tezahür gösterir. Meslek mücadelesi aslında bir maratondur değerli arkadaşlar. Maraton biliyorsunuz uzun soluklu bir koşudur, 100 metre koşusu değildir ve olmamalıdır. Onun için asla 100 metreyi hedeflemeyeceğiz, biz hep beraber maraton koşmaya aday olmalıyız. Size 100 metre koşan koşucularımızdan örnek verin desem hiç biriniz hemen ilk etapta örnek veremezsiniz. Ama maratoncularımızı sayın desem hepiniz Mehmet Terzi'yi, Veli Ballı'yı, İsmail Akçay'ları çok rahat sıralayabilirsiniz. Onun için değerli arkadaşlar gelin bu meslek mücadelesinde 100 metreci değil, maraton koşan bir meslek grubu olalım ve sizleri hepinizi birer Mehmet Terzi, birer Veli Ballı ve birer İsmail Akçay olmaya davet ediyorum ve bu koşuda nefesimiz tükenmesin, mücadelemiz sona ermesin, sorunlarımız asla çözümsüz kalmasın. Hiçbir şeyi mücadelesiz elde etmedik bugüne kadar; bu mücadelemizle, bu ruhla çalışırsak hiçbir sorunumuz önümüzde kalmayacak, hepsini arkamıza atabilecek durumda olacağımızı düşünüyorum. Bu duygu ve düşüncelerle üç gündür gerçekleştirdiğimiz hem Muhasebe Forumunu, hem Haksız Rekabet ve bugün de gerçekleştirdiğimiz Etik Kongrelerimizi başarıyla sürdürdüğümüzü düşünüyorum. Yine bütün bu hazırlıkları yapan, bunlara katkı veren arkadaşlarıma teşekkür ediyorum, sizlere çok teşekkür ediyorum ve 10. Muhasebe Forumu'nda 6. Haksız Rekabet ve 6. Etik Kongreleri'nde buluşmak üzere hepinizi saygıyla selamlıyorum, teşekkür ediyorum.

AÇILIŞ BİLDİRİSİ

*İYİ İNSANLAR NEDEN ETİK DIŞI
DAVRANIŞTA BULUNABİLİRLER?*

Prof. Dr. Dilek CİNDÖĞLU
Mardin Artuklu Üniversitesi

- Önümüzdeki 20 dakika içerisinde benim sizlerle paylaşmak istediğim sunumum iyi insanlar niye etik dışı davranışlarda bulunur sorusu çerçevesinde. Bu soruyu sosyal psikolojinin kavramlarıyla sizinle tartışmak istiyorum. Ben 20 küsur senedir sosyoloji alanında çalışan bir akademisyenim, sosyal psikoloji de benim alanlarımdan bir tanesi. Dolayısıyla bu üzerinde epeydir düşündüğüm, kafa yorduğum mevzulardan bir tanesi. Şimdi iyi insanlar niye etik dışı davranışlarda bulunur diye ilk aklımıza geldiğinde yani aslında iyi insan dediğimizde neden, kimden bahsediyoruz

biraz bunu düşünmek lazım diye düşünüyorum. İyi insan dediğimiz aslında özüyle sözü bir insandan bahsediyoruz yani biraz dedikleriyle yaptıkları birbirine uyumlu olan, etik ilkelerin öneminden bahsediyorsa kendisi de etik içinde davranan insandan bahsediyoruz. Ama yine de biliyoruz ki yani madem etikten bu kadar bahsediyoruz, bazılarımız, bazı insanlar demek ki etik dışında davranıyorlar. O zaman bir adım geri çekilip yani bir sosyal bilimcinin rahatlığıyla diyeyim, bir adım geri çekilip o zaman niye bu böyle oluyor diye bakmak lazım. O zaman da bize sosyoloji ve sosyal psikolojinin kavramları biraz yardımcı oluyor. Çünkü bu sorularla sosyal bilimciler epeydir bir uğraşıyorlar, en az 1950'lerden beri uğraşıyorlar. Herhalde ilk kabul etmemiz gereken nokta toplumun dışında bir insan yok, yani insan dediğimiz içinde bulunduğu bağlamla, ortamla, çevreyle, cemaatle – küçük harfli cemaatten bahsediyorum burada- yani “community” nin içinde var olan bir varlık, yani toplumun dışında, ortamın dışında, sosyalin dışında bir insandan söz etmek mümkün değil. Bu özü sözü bir dediğimiz insan da aslında kendi değerlerini davranışlarına yansıtabilen insan yani tutumlarıyla davranışları uyumlu olan insan, özü sözü bir insan. Peki, tutumlarla davranışlar yani kulağa güzel geliyor ama her zaman böyle uyumlu değil. Tutum dediğimiz şey belli bir olaya, kişiye, olguya ilişkin değerler bütünü, bunu meslek diye düşündüğünüzde mesleğin nasıl yaşanacağına dair, mesleğin nasıl gerçekleştirileceğine dair, hangi esaslara, prensiplere uygun çalışacağına dair bir fikirler manzumesi. Ama davranışlar bu tutumlarla her zaman uyumlu şeyler değil, dolayısıyla buradaki bu çelişki aslında bizim zannettiğimiz kadar kolay bir çelişki değil. Yani insan dediğimiz varlık bu çatışmayı, bu duygu ve düşünceleriyle, bu tu-

tumlarıyla davranışları arasındaki mesafe açıldığında bilişsel çelişki yaşıyor. Birbiriyle uyumlu olmayan tutum ve davranışlar içinde olduğumuzda en hafifinden içimiz rahat etmiyor, böyle bir rahatsızlık hissi oluyor, huzursuzluk hissediyoruz. Bu huzursuzluğu da ya davranışımızı değiştirerek yani etik davranarak ya da tutumumuzu değiştirerek, yani bir şekilde davranışımıza bir kulp bularak diyeyim, bir rasyonalizasyon yaparak hallediyoruz. Mesela “canım o yalanı attım ama o yalan gerekliydi”, “onu göstermedim ama ne olacak göstermeseydim” falan gibi. Önümüzdeki 15-20 dakikada sizlerle paylaşmak istediğim sunuşun içerisinde birlikte düşünmemizi arzu ettiğim mesele insan ne zaman etik dışı davranışlarda bulunur, ne zaman özüyle sözü ayrı düşer yani insan ne zaman yanlış yapar, yalan söyler, hırsızlık yapar, rüşvet alır veya şiddete yönelir? Çünkü biliyoruz ki bunların hepsi yanlış, bunların hepsi etik dışı davranışlar. O zaman gene dediğim gibi bu sosyal bilimlerin serinliği üzerimize çökerse eğer, şöyle bir adım geri atarsak 2 temel mevzudan bahsedebiliriz. Bir kişilik özelliklerinden bahsedebiliriz yani iyi insan diyoruz ama herkes de iyi değil kardeşim diyebilirsiniz ya da ortamdan, çevreden bahsedebiliriz. Sosyal psikolojideki bir sürü çalışan her iki alana dair de bir sürü çalışma yapmış, bugün dediğim gibi bunlardan sadece bazılarından bahsedeceğim, en önemli bulduklarımın bahsedeceğim.

Önce bu ortam – çevreden başlayalım, dediğim gibi insan denen şey böyle bir vakumun içerisinde değil, bir bağlamanın içerisinde, bir ortamın içerisinde, bir cemaatin, bir komünitenin, bir ailenin, bir çevrenin içerisinde. Sosyal bağlar teorisi bize diyor ki eğer kendinizi içinde bulunduğunuz çevreye, şirkete, aileye, okula, partiye neyse bu çalıştığınız alan, buraya bağlı hissediyorsanız o kurumları bozacak etik davranışlarda daha az bulunursunuz diyor. Yani eğer o aileye, o kuruma, o şirkete gönülden bağlılığınız varsa yani sadece ekmek parası, maaşımı alıyorum, çalışıyorum gibi değil de o şirketle aranızdaki bağ kuvvetli bir bağsa o zaman daha az etik dışı davranışlarda bulunuyorsunuz. Gene aynı şekilde ortam – çevre meselesinde eğer içinde bulunduğunuz ortam, çevre, aile, şirket, parti, grup size potansiyel suçlu gözüyle bakıyorsa gene etik dışı davranışlarda bulunma ihtimaliniz artıyor. Çocuklarınızı düşünün, sen bu sınavda nasıl olsa yapamayacaksın, dikkat et hiç iyi gitmiyor, hiç beğenmiyorum davranışlarınızı dediğinizde çocuklarda dahi o olumsuz davranışları üretme ihtimaliniz fazla, aynı şekilde yetişkinlerde de. Yetişkinlere de eğer güvenilmez, potansiyel suçlu, potansiyel yalancı gözüyle bakarsanız o insanların o tür davranışlarda bulunma ihtimalleri artıyor.

Bir başka önemli mesele çevreden, ortamdan gelen başarılı olma baskısı, çabuk zengin olma baskısı, bu da bazı insanları diyelim etik dışı davranışlarda bulunmaya itebiliyor, şöyle hani şunu yapsam köşeyi dönebilirim, bir vurgun yapabilirim, çabucak zengin olabilirim, ortam bizi böyle yönlendirebiliyor. Bu ortam meselesi aslında çok enteresan, Solomon Asch diye bir sosyal psikolog var, çok eskilerde 51’de yapmış bu çalışmayı ve şuna bakmış, 8 kişilik bir grubun içerisinde diğer 7 kişiyi kendi asistanlarını koymuş, 8.kişiyi deneye koymuş. Diğer 7 kişi tahtada görünen çubukların boyu konusunda, 3 tane çubuk koymuş, biri en uzun, biri ortanca uzun, biri en kısa uzun, bunlardan hangisi en uzun demiş. Diğer 7 kişi ortancayı yani aslında en uzun olmayı bu en uzun diye söyleyince en sonuncusu yani bizim denegimizin en uzun bu ortadakidir deme yani fiziksel olarak bile net bir şekilde görülen bir yanlış doğru gibi gösterme ihtimali % 57 artmış. Yani bu kadar değerlerden bahsetmiyoruz, ahlaktan bahsetmiyoruz değil mi, çok çok somut bir realiteden bahsediyoruz. Onun için bu Solomon Asch’in bu deneyi sosyal psikolojinin bütün textbook’larında geçen bir deneydir. Bu kadar temel bir algı yanlışını dahi bir grubun içinde olduğumuzda ister istemez yapma ihtimalimiz artıyor. Gene dediğim gibi hepimiz mi yapıyoruz, herkes mi yapıyor? Değil, birazdan kişiliğe dair özelliklere de geleceğiz ama şimdi ortamdan bahsediyoruz. Ortam, çevre, aile, şirket, parti neyse, neyin içindeyse o grup etkisi bizim davranışlarımızı etkiliyor.

Bir başka deney Milgram’ın deneyi, o da baskıya bakmış. Bir önceki deney sosyal etkiye bakmıştı, Milgram Nazi Almanya’sından kaçan bir sosyal psikolog, gene 50’lilerde ABD’de yapıyor araştırmalarını. Bir tane araştırması çok bilinen, çok basit bir araştırma. Deneklere ben öğrenme mevzuunu çalışıyorum diyor ve duvarın arkasında bir başka denek var, siz buradan harfleri, cümleleri okuyacaksınız, bilemediği zaman elektrik vereceksiniz diyor. Bu insanların % 67’si, laboratuvar ortamında 450 Volt’a kadar elektriği sadece bir deney ortamında ama Milgram gibi bir Profesör Yale Üniversitesi gibi statülü bir üniversitede oldukları için baskı altında kalarak % 67’si 450 Volt’a kadar elektrik veriyor. O kadar ki bir süre sonra artık deneklerden ses gelmemeye başlıyor. Tabii dediğim gibi bu bir deney, aslında arkada kimse yok, sahici bir elektrik verilmesi söz konusu değil. Ama bizim için önemli olan kısmı şu, o deneklerin % 67’si aslında normal akıl sağlığı içerisinde olan insanlar olmalarına rağmen, baskı altında kaldıklarında ve de sadece bilimsel deneydeki statülü, eğitilmiş, orta yaşlı bir kişinin baskısı altında kaldıkları için bir başka insana bu derece fiziksel şiddet uygulayabiliyorlar.

Bir başka mesele de tepkisellik, gene bu ortam meselesi çok önemli, ortam, çevre. Eğer kurallar adil değilse insanlar en tahmin edemeyeceğiniz etik dışı davranışlarda bulunabiliyorlar. Eğer kurallar sürekli değişiyorsa, eğer insanlar kurallar çok fazla fiziksel sınırlarını, çok fazla kabul sınırlarını zorluyorsa, çok uzun çalışma saatlerinden bahsediliyorsa, çok fazla başarı baskısı varsa gene insanlar tepkisel olarak etik dışı davranışlarda bulunabiliyorlar. Dediğim gibi bu çevre meselesi çok önemli. Eğer herkesin etik dışı davranışta bulunduğu bir ortamdaysa bir kişi, gene “herkes yapıyor, ben niye yapmayayım” rasyonalizasyonuna çabucak düşebiliyor. Şimdi muhtemelen bana diyeceksiniz ki “tamam ortamlar böyle de, herkes mi etik dışı davranışta bulunuyor, hiç mi kişiliğin etkisi yok? Kuşkusuz var. Bazılarımız bu çevrenin etkisine, baskısına daha az etkisi altında kalıyoruz, bazılarımız daha fazla etki altında kalıyoruz. Bu ego meselesi, enteresan, egosu çok kuvvetli kişiler kendilerini ortalama insandan daha yukarıda görürler ve etik dışı davranışlara yeltenebilirler diyor literatür. Yani “ben yapıyorum oluyor kardeşim” diye kendisini ötekilerden daha yukarıda görebilirler. Bir kere etik dışı davranışta bulunan bir kişi, özellikle kendine güveni güçlü değilse, bir kere kötülüğe bulaştığında gene buradan çıkış yok hissine kapılıp etik dışı davranışlara devam edebilir. Yani bir kere yapılan bir yanlış eğer kişilik özellikleri olarak çok güçlü kişilik özellikleri yoksa kendine güveni fazla değilse güçsüz hissedebilir ve ortamın baskısı altında, bir önceki deneyimin baskısı altında etik dışı davranabilir. Kendine güven meselesi önemli dedim, kendine fazla güveni olan insanlar, kendine sağlıklı bir güveni olan insanlar daha etik davranıyorlar. Yani çevreden, dışarıdan aldıkları uyarılara değil, kendi içlerinden, kişiliklerinden, kendi değer yargıları tarafından yönlendirilme ihtimalleri bu insanların daha kuvvetli. Ama kendine çok fazla güveni olan insanlar ki burada psikolojik olarak sağlıklılıktan bahsetmiyoruz artık, ben bir kere yaptım gene yapabilirim diye etik dışı davranışlarda bulunabilirler. Yani burada psikolojik olarak sağlıklı bir insan güveninden bahsediyoruz, burada güven olumlu, kendine güveni sağlam olan insanlar daha etik davranışlarda bulunuyorlar.

Sonuç diyeceksiniz bana, sonuç şöyle tabii, kişilik, kişisel değerler davranışlarımızı büyük ölçüde belirliyor. İyi insanlar etik içinde davranıyorlar ama her zaman değil. İyi insan olabilir karşımızdaki fakat kendine güveni açısından zaafı olabilir, işte o zaman yanlış yapma ihtimali, çevreden etkilenme ihtimali çok daha fazla. Dolayısıyla çevre, aile çevresi, cemaat çevresi, iş çevresi, arkadaş çevresi iyi insanların nasıl davranacaklarını şekillendiriyor.

Kişilik özellikleri için ne yapılabilir, ne yapmak lazımdır diye soracağınızı düşündüğüm için bunu eklemek istiyorum. Kişilik özellikleri için tabii daha az baskı altında yetişen çocukların kendi öz değerlerinin daha etkin olacağını biliyoruz, sosyal psikolojideki bütün araştırmalar bize bunu gösteriyor. Çok baskı altında yetişen çocuklar dışarıdan gelen uyarılara göre davranış geliştiriyorlar. Hâlbuki belli çerçevelerin, belli sınırların içinde ama daha az baskı içinde yetişen çocuklar kendi öz değerlerinin gelişmesine fırsat verildiği için içinde yaşadıkları ortamlardan, içinde yaşadıkları çevreden, dediğim gibi iş çevresinden, okul çevresinden, şirket çevresinden, parti çevresinden, aile cemaat çevresinden daha az etkileniyorlar. Dolayısıyla 1 milyon dolarlık soruşu, kendine güvenli, kendi değerlerini bilen, duygu ve düşüncelerinin farkında çocuklar bu topraklarda nasıl yetişir? “Bu topraklarda”nın altını çiziyorum çünkü bu ortam dedim ya, ortam, çevre – sabahtan ipuçlarını aldık konuşmalardan – içinde yaşadığımız ortam, içinde yaşadığımız çevre baskının normalleştiği, baskı altında yaşamamanın her düzeyde çok içselleştirildiği bir ortam. Dolayısıyla bu ortamda nasıl kendine güvenli, kendi değerlerini bilen, duygu ve düşüncelerinin farkında çocuklar yetişir, çok bilmiyorum. Ortam için, öyle bir ortam olması gerekiyor ki, çalışanların, şimdi yetişkinlerden bahsediyoruz yani nasıl bir ortamda olursa insanlar daha etik içi davranırlar? Bütün araştırmalar bize gösteriyor ki çalışanların veya aileden bahsediyorsak aile fertlerinin, grup mensuplarının kendilerini kabul edildikleri, sevildikleri ve sayıldıkları bir ortamda daha az etik dışı davranışlarda bulunacaklarını bekliyoruz. Yani az önce Başkan’ın da söylediği gibi sadece ceza değil, ödüllerin de olduğu, çalışanların kendilerini kabul edildiği, sevildiği, sayıldığı bir ortamda daha etik davranışlarda bulunma ihtimallerinin artacağını tahmin ediyoruz, biliyoruz.

En son olarak da şu notla bitirmek istiyorum. Evet, iyi insanlar da maalesef etik dışı davranışlarda bulunurlar. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Dilek Cindoglu, Mardin Artuklu Üniversitesi
TÜRMOD, Davetli Açılış Bildirisi
3-5 Nisan 2014

İyi İnsanlar Neden Etik Dışı Davranışlarda Bulunurlar

“iyi insan”; ÖZÜ SÖZÜ BİR İNSAN

- Toplumun dışında bir İNSAN var mıdır?
 - Kişilik ; kendi değerlerini davranışlarına yansıtabilen insan olmak? Tutumları ile davranışları uyumlu ; ÖZÜ SÖZÜ BİR İNSAN

Tutumlar ve davranışlar her zaman uyumlu mudur?

- Tutumlar (attitudes) belli bir olaya-kişiyeye-olguya ilişkin değerler bütünü
- Davranışlar (behaviours)

Bilişsel Çelişki ve ETİK

- Birbiri ile uyumlu olmayan tutum ve davranış içinde olduğumuzda içimiz rahat etmez, ya tutumumuzu ya da davranışımızı değiştiririz.

Hem yalan söylemek kötü diye düşünüp, yalan söyleyemeyiz.. Bir şekilde durumu RASYONALİZE ederiz.. Meselea, "O yalan gerekli idi" , " o zaten yalan değil".. gibi

“etik dışı davranışlar-mesleki etik”: ; ÖZÜ ile SÖZÜ ayrı düşer

- İnsanlar ne zaman “yanlış” yapar,? ÖZÜ ile SÖZÜ ayrı düşer
 - Yalan söyler
 - Hırsızlık yapar
 - Rüşvet alır
 - Şiddete yönelir

Ne zaman etik dışı davranırız?

- Kişilik Özelliklerimiz?
- Ortam-çevre?

Ortam – Çevre

- Sosyal Bağlar Teorisi

İçinde olduğumuz aileye-şirkete-okula-partiye **bağlı** hissediyorsak, o kurumları bozacak etik dışı davranışlarda bulunmayız.

Ortam - Çevre

- Pymalian Etkisi

Eğer içinde bulunduğumuz ortam-çevre bize potansiyel suçlu gözü ile bakıyorsa, bizim de etik dışı davranışlarda bulunma ihtimalimiz artar

Ortam - Çevre

- Başarılı olma baskısı – zengin olma baskısı... etik dışı davranışlara itebilir.

ORTAM Gruba Uyum Soloman ASCH deneyi (1951)

- Yargılarımızı olumsuz ve yanlış etkileyen grup etkisi

Ortamin –Çevrenin Baskısı Milgram Deneyi

- Eğer baskı yapan kişi
 - Statülü ise
 - Eğitimli ise
 - Orta yaşlı-erkek ise

(Milgram ın YALE Üniversitesindeki deneyinde deneklerin yüzde 67 si laboratuvar ortamında 450 V a kadar elektrik verebilmişlerdir.

Ortam ve TEPKİSELLİK

- KURALLAR adil değilse insanlar en tahmin edemeyecekleri etik dışı davranışlarda bulunabilirler (reactance)

Etik Olmayan Ortamlar ve Kişi

- Herkes yapıyor, ben neden yapmayayım??
(free-rider)

Kişilik Özellikleri ve Etik

- **Egosu** çok kuvvetli kişiler kendilerini ortalama insandan daha yukarda görür ve ETİK DIŞI davranışa yeltenebilirler.
“Ben yaptım oldu”

Kişilik Özellikleri ; Güçsüzlük ve Çıkış YOK hissi

- Bir kere etik dışı davranışta bulunan kişi, kendine güveni güçlü değilse, bir kere “kötü” olunca, buradan çıkış yok hissine kapılabilir.

Kişilik Özellikleri: Kendine Güven

- **Kendine güveni fazla olan insanlar** ise daha ETİK davranırlar. Çevreden-dışardan değil, İçeriden-Kişilikleri tarafından yönlendirilme ihtimalleri daha kuvvetlidir
- Gene **kendine güveni fazla olan insanlar**, bir kere yaptım .. Gene yapabilirim..diye etik dışı davranışlarda bulunabilirler

SONUÇ;

- Kişilik-kişisel değerler davranışlarımızı büyük ölçüde belirlemekle birlikte;
- Çevre – aile çevresi- cemaat çevresi- iş çevresi- arkadaş çevresi

İyi insanların NASIL davranacaklarını
şekillendirir.

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ için

- Daha az BASKI altında yetişen çocukların kendi öz değerlerinin daha etkin olacağını; ORTAM lardan daha az etkileneceğini beklemek mümkün.

1 milyon dolarlık soru:

- KENDİNE GÜVENLİ; kendi DEĞERİNİ bilen, DUYGU ve DÜŞÜNCELERİNİN farkında ÇOCUKLAR bu topaklarda NASIL YETİŞİR?

ORTAM için ;

- Çalışanların-aile fertlerinin- grup mensuplarının kendilerini KABUL EDİLDİKLERİ, SEVİLDİKLERİ, SAYILDIKLARI bir ortamda daha az ETİK DIŞI davranışlarda bulunacaklarını bekleyebiliriz.

EN SON;

- İYİ İNSANLAR DA ETİK DIŞI DAVRANIŞLARDA BULUNURLAR.

Prof. Dr. Dilek CİNDUĞLU
Mardin Artuklu Üniversitesi

I. OTURUM

***MESLEK ETİK KURALLARINDA
TEMEL İLKELER:
FARKLI MESLEKLER -
BENZER YAKLAŞIMLAR***

Hakkı ALACAOĞLU
Moderatör
Çanakkale SMMM Oda Başkanı

- Sayın Bakanım, Genel Başkanım, Onursal Genel Başkanım, TÜRMOB yöneticilerim, odaların başkan ve yöneticileri, değerli meslektaşlarım, değerli katılımcılar saygılarımı sunarım. 3. gün 1. oturumu açıyorum. Oturumumuzun konusu “Meslek Etik Kurallarında Temel İlkeler: Farklı Meslekler - Benzer Yaklaşımlar.” 9 Eylül Üniversitesi’nden Prof. Dr. Banu Durukan Salı, Araştırma Görevlisi Melissa Nihal Cagle’ nin hazırlamış olduğu sunumu “Farklı Mesleklerde Temel Etik İlkeler Genel Bakış” konusunu Banu Durukan Salı sunacaktır. Selçuk Üniversitesi’nden Doç.

Dr. Muhammet Bezirci “Muhasebe Etiğinde Temel İlkeler” konusunda sunumlarını yapacaklardır. Bu forumu ve kongreyi düzenleyen TÜRMOB’a, Aydın Oda’sına ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Etik konusunda Sayın Genel Başkanım, Etik Komitesi Başkanım çok detaylı açıklamalar yaptılar. Ben zaman kaybetmemek açısından bu konuda kısa kısa birkaç tespiti sunmak istiyorum. Bundan önceki oturumlarda mesleki konularda sorunların çözümü konusunda çok önemli bilgiler verildi. Haksız rekabete neden olan ve etik davranmamızı zorlaştıran konular dile getirildi. Müşteri sayımız 2 milyondan 2,5 milyona yaklaştı, meslektaş sayısı 15 binden 80 bine çıktı. Ücretlerimiz de istediğimiz oranda artmadığına göre demek ki iş yükümüz arttı. Zaman endeksli ücret tarifesi konusunda çok detaylı bir çalışma yapılmış, ben emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Evet, emeğimizin karşılığını biz tespit etmeliyiz. Bugünkü asgari ücret tarifesine göre ücret olarak yaptığımız işlerden para kazanamıyoruz. Ben kendim normal, basit bir çalışma yaptım, normal bir işletmenin evrak tasnifinden son beyanname-sinin gönderilmesine kadar, tabii bu her büroda değişir, harcanan ortalama süre bilanço esasına göre defter tutan bir işletme için 14 saat, işletme defteri için 7 saat civarında. Günlük çalışma saati 7,5 saat olarak, çalışılan günde 26 gün hesaplırsak aylık ortalama 195 saat yapıyor yani 14 bilanço, 28 adet işletme. Burada 1. ve 2. grup, 3.grup, 4.grup olarak ortalama aylık bilançolara 300 TL ücret aldığımızı düşünürsek 4.200 TL, işletme defterleri için de 100 TL ortalama düşünürsek 2.800 TL, vergisi ve büro maliyetlerini de düşersek

bize bir şey kalmıyor. Bu açığı çalışma saatlerini arttırarak kapatıyoruz. Katlanılan sorumluluk ve sıkıntıyı da göz önüne alırsak evet biz bilgi teknolojilerini en etkin ve en verimli şekilde kullanmamız gerekiyor.

Değerli katılımcılar, bundan önceki oturumlarda pazarlama konusunda, pazarlama kapıda başlar fakat kapıdan giren müşteri genel olarak denetimin çok az olması nedeniyle öncelikle bizim ne iş yaptığımızdan ziyade onun için birinci öncelik ne kadar ücret alacağımız. Biz ne iş yaptığımızı anlatırken müşteriler biraz sıkılıyorlar. Şimdilik VİP hizmeti isteyen firma sayısı çok az. 2015 yılından itibaren haksız rekabet programını kullanmaya başlarsak ve ücretler de bankadan ödenirse müşterileri disipline edeceğiz. Fakat meslektaşlarımız da oda yöneticileri de burada bizler çok sıkıntıya gireceğiz ama sabretmek gerekiyor, sonu iyi olacak. Biraz daha sabrederim ve bürolarımızın teknolojik altyapısını iyileştirelim ve çalışanlarımızın sürekli eğitimine biraz daha dikkat edelim. Şimdi Sayın Banu Durukan Salı “Farklı Mesleklerde Temel Etik İlkelere Genel Bakış” konusunda sunumunu yapacaklar, buyurun Hocam.

Farklı Mesleklerde Temel Etik İlkelerine Genel Bakış

Prof. Dr. M. Banu DURUKAN SALI
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Teşekkür ederim Sayın Başkan. TÜRMOB'un değerli yöneticileri, değerli meslek mensupları, değerli akademisyenler, misafirler, öncelikle hoş geldiniz diyeyim bir İzmirli olarak. Bizim evimize gelmiş sayılırsınız her ne kadar burası Aydın olarak geçse de. Bize ilk bu konu söylendiği zaman, "farklı mesleklerde temel etik ilkeleri genel bakış" olarak, Melissa ile birlikte oturduk acaba bizden nasıl bir şey bekleniyor, sizlere yararlı olacak nasıl bir şey hazırlayabiliriz diye düşündük ve şöyle bir sonuca vardık. Madem temel ilkelere bakmamız gerekiyor, meslek etiğinden bahse-

diyoruz, acaba bu meslek etiği ile ilgili niye böyle farklı isimler var diye sorduk. Felsefi etik, uygulamalı etik, normatif etik gibi birçok yerde farklı kavramlar duyuyoruz. Önce dedik ki bu meslek etiğinin özelliği nedir, bir ona bakalım. Daha sonra Türkiye'de meslek etiği kod-

Arş.Gör. M. Nihal CAGLE
Dokuz Eylül Üniversitesi

ları bulunan farklı mesleklerin etik kodlarını aldık önümüze bir içerik analizi yaptık. Yani bu etik kodlarda geçen anahtar kelimelere, değerlere baktık ve bunları belli başlıklar altında acaba gruplayabilir miyiz diye sorguladık. Bu meslek gruplarından daha sonra bahsedeceğim. 12 meslek grubunu ele aldık, bunların içinde muhasebe de var ama muhasebeye özel olarak girmeyeceğiz çünkü bizden sonraki konuşmacı zaten bu konuda sizleri bilgilendirecek. Analizimiz sonucu vardığımız sonucu sizinle paylaşacağız.

Meslek etiği nedir dediğimiz zaman, felsefi etikle farkı nedir diye baktığımız zaman felsefi etiğin soyut ve genel ahlaki ilkeleri içerdiğini, daha çok kişinin davranışına, kişiler arası ilişkileri inceldiğini görüyoruz. Tarihsel süreçte de felsefi etiğin bazen felsefeciler arasında tartışılan konulardan ibaret hale geldiğini, bunun bütün dünyada da geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Yine tarih-

sel süreçte bu aşamadan sonra bilimin ön plana çıktığını, bilginin ön plana çıktığını, Francis Bacon'un sözü bunu çok güzel anlatıyor, "bilgi güçtür" anlayışının ön plana çıktığını görüyoruz. Fakat insanlık şunu fark ediyor, sadece bilgiyle ve bilgiye dayanarak yani değerleri bir kenara bırakıp sadece bilgiyle hareket ettiğimiz zaman içinde bulunduğumuz doğal ve sosyal çevreye zarar veriyoruz; çevremize verdiğimiz zarar, çevreyle olan etkileşimimizi düşündürmüyoruz. Demek ki biz insanoğlu olarak sadece bilgiyle ilerleyemeyiz, bu bilgiyi nasıl kullandığımız, nerede kullandığımız, bu bilgiyi kullandığımız zaman doğal ve sosyal çevremizle ne tür bir etkileşime girdiğimiz, ne tür bir etki yarattığımıza da bakmamız gerekiyor. İşte bu sorumluluğun farkına varılması sonucunda uygulamalı etik dediğimiz, farklı disiplinlerde ortaya çıkan etik sorunlara temel etik ilkeleri uygulayan bir etik alanının geliştiğini görüyoruz. Burada uygulamalı etiğin altında mesleki etik, bunun altında da muhasebeciler için geçerli etik kuralları buluyoruz. Uygulamalı etik kurallarına baktığımızda da bu kuralların kişiler arasındaki ilişkileri düzenlediği gibi makro düzeyde sosyal ve ekonomik sistemlerle ilişkiler ile ilgili de düzenlemeler getirdiğini görüyoruz. Bizim kendi mesleğimizin etik kuralları içinde de bu durumu görmek mümkün.

Meslek etiği, uygulamalı etik önemli dediğimiz zaman meslek nedir, neden önemlidir, meslek mensubunun toplumla ilişkisi nedir soruları ön plana çıkıyor. Bir meslek mensubu mesleğini icra ederken tabii ki de önce mesleki bilgiye sahip olmak zorunda ve bu mesleki bilgi aslında meslek mensubunu toplumda çok ayrıcalıklı bir yere koyuyor. Çünkü bu mesleki bilgi sadece o meslek mensubunun tam anlamıyla bildiği bir bilgi, dolayısıyla meslek mensubu bu anlamda toplumda güçlü ve önemli bir yere sahip. Ama şunu kabul etmemiz gerekiyor ki öncelikle meslekler var oluyor, sonrasında bu meslekleri icra eden kişilerle meslek mensupları ve arkasından onların örgütleri ortaya çıkıyor. Mesleki bilgiye sahip olan meslek mensuplarının bu bilgiyi topluma zarar verici şekilde kullanmamasını kontrol eden mekanizma meslek etiğiyle geliyor. Dolayısıyla siz neden bir işi yaptığınızı biliyorsanız, yani bu global bakış açısını meslek etiği getiriyor, o zaman sizin sunduğunuz hizmet hem kaliteli hizmete hem de toplumun ilerlemesini, kalkınmasını sağlayan bir hizmete dönüşüyor. Bunun sonucunda mesleğe saygı ve meslek mensubuna güven ortaya çıkıyor. Burası çok önemli çünkü burada bir güç asimetrisinden bahsediyoruz. Meslek mensubunun elindeki özel bilgiyle toplumu yönlendirmesi, kalkındırması mümkün ama bunu doğru kullanmazsa bu durumda toplumu geriye götürmesi de mümkün. Toplumun bunu kontrol etmesi, bu bilginin nasıl kullanıldığı meslek etiğinin uygulanmasıyla ortaya çıkıyor. Dolayısıyla

meslek etiği bize bütüncül bir anlayışı getiriyor. Yani biz neden muhasebe yapıyoruz, muhasebeye toplumun neden ihtiyacı var, biz bunu biliyorsak zaten davranışlarımız da ona göre şekillenecektir. Mesleki bilgimizle de biz bu işi en iyi şekilde yapacağız demektir. Bu nedenle baştan beri konuşan konuşmacılarımız, Sayın Başkanımız da söyledi, meslek etiğinin de gene bu mesleğe giren kişilere öğretilmesi, bu mesleğin gerekleri nelerdir diye bilgi verilirken de “etik kuralları nedir” in gösterilmesi gerekiyor. Bir anlamda hocamın söylediği gibi “muhasebe sosyal çevresinde bu kurallar geçerlidir” in bu kişilere öğretilmesi gerekiyor ki meslek mensupları etik davranışlardan sapmasınlar, bu anlamda önemli. Ama şunu da tabii kabul etmek gerekiyor: biz meslek etiği ile ilgili kurallar koyabiliriz, biliyorsunuz bir ceza kanunumuz var ama hırsızlık gene var. Önemli olan bu ceza kanununu uygulamak, etik kuralları uygulamak, çoğunluğun bunlara uymasını, uymayanların da cezalandırılmasını sağlamak...

Meslek etiğiyle ilgili kodlara baktığımız zaman farklı şekillerde ortaya çıkıyorlar; ilke bazlı, kural bazlı, ilke ve kural bazlı olarak. Genelde baktığımızda biz araştırmamızda çoğunun ağırlıklı ilke ve kural bazlı olduğunu gördük, yani hem ilkelerden bahsediliyor hem belli kurallar konuluyor. Etik kodların bu şekilde düzenlendiğini gördük.

Dünyada utanabilen utandığı zaman yüzü kızaran tek canlı insan. Sadece kural bazlı etik kodlar olduğunda insanlar “kural yoksa tamam, bununla ilgili kural yok, istediğimi yapabilirim” diye düşünebildikleri ve bu utanma duygusunun bu durumda ortadan kalktığı savunuluyor. Dolayısıyla ilkeleri anlamak, arkasından belki örneklerle bazı kurallarla desteklemek gerekiyor. Ama kural olmamasının o konuda her şeyi yapabilirsiniz demek olmadığı, bu noktada ilkelere dönmek gerektiği ve “biz niçin bu şekilde davranmalıyız” ı anlamamız gerektiğinin altını çizmeliyiz. Dün çok ilginçti, sanırım Ali Kamil Uzun söyledi bunu, bizim ülkemizde veya pratikte, ülkemizde demedi de, pratik şunu gösteriyor dedi, kurallar etrafında dönülmek için vardır dedi hizmet kalitesinden bahsederken. İşte bu boşluk avcıları veya kuralları yıkmak, bunlar biraz kültürümüzden de belki kaynaklanıyor. Bundan birkaç sene önceki bir forumda da yine bir sunum vardı.Orada kurallara karşı farklı kültürlerin farklı yaklaşımlarından bahsediliyordu.Bizde kurallara uymamak sanki iyi bir işmiş gibi algılanır denmişti. Dün de bu dile getirildi, işte bundan da biraz kaçmak gerekiyor. Dolayısıyla ilkeleri iyi görmek, anlamak gerekiyor.

Buradan baktığımızda etik ikilemlerden bahsediyoruz. Aslında şu da söyleniyor literatürde, etik ikilem yoktur. Siz ikileme düştüğünüz durumda mutlaka

bir doğru vardır ancak karşılığında doğruyu yaptığınız zaman sizin şahsi çıkarınızla ilgili çok büyük bir negatif etki vardır. Kişiler bu durumda etik ikileme düşerler. Örneğin çalıştığınız yerde etik olmayan bir iş yapılıyorsa, işsiz kalma korkusuyla buna göz yumarsınız. Dolayısıyla “etik ikilem var mıdır, yok mudur” u da tartışmak gerekiyor. Aslında doğrular belki de nedenini anladığımız zaman daha açık ortaya çıkıyor olabilir.

Dediğim gibi biz 12 farklı meslek grubunu inceledik, Türkiye’deki etik kurallarına baktık ve temel eğilimlerini içerik analiziyle araştırdık. Hangi meslek gruplarıydı bunlar? Akademisyenler, banka çalışanları, gazeteciler, gümrük çalışanları, avukatlar, kamu personeli, kütüphaneciler, muhasebeciler, mühendisler, öğretmenler, sermaye piyasası çalışanları ve hekimler. Gördüğünüz gibi bayağı farklı; kütüphanecilerden akademisyenlere banka çalışanlarına hekimlere kadar, öğretmenlere kadar. Bunların hepsinin Türkiye’de meslek etik kuralları var, bu kuralları düzenleyen kuruluşlar var. Birçoğunun aslında uluslararası düzeyde de yine kendi kurallarını düzenlerken aldıkları, yararlandıkları veya etkileşim içinde oldukları uluslararası kuruluşlar da var. Önce şunu inceledik, acaba amaç olarak ne belirlenmiş? Yani bu meslek mensuplarının etik kodlarında etik kodun amacı ne olarak belirlenmiş? Genel olarak şununla karşılaştık, ağırlıklı olarak etik kültürünü yerleştirmek, etik davranış ilkelerini ortaya koymak, tavsiyelerde bulunmak. Bunlar genel ve beklenen amaçlar aslında fakat biraz daha özele de inenler vardı. Prensiplere uyumla ilgili tehditleri belirlemek yani siz etik prensiplerinize, ilkelerinize uymayan durumlarla karşılaşabilir misiniz, evet, bunlar nelerdir? Yüksek kalitede hizmet sunmak, bakın daha önceki slaytta bahsettiğimiz kalitenin yükselmesi için hizmette etik kurallara uygun davranmak, saygın bir meslek mensubu kitlesi yaratmak, meslek onurunu gözetmek. Yine meslek mensuplarından halkın, toplumun ne beklemesi gerektiğini ortaya koymak, istikrar ve güvenin oluşturulması – burada biraz daha makroya doğru gidiyor – sosyal ve kültürel kalkınmaya katkı, yolsuzluklardan arınma ve toplumdaki güvensizliği düşürmek. Gördüğünüz gibi bunların hepsi aslında ilk başta “mesleki etik neden var” diye sorduğumuzda ona verdiğimiz cevaplardı.

İçerik analizini yaptığımız zaman biz 117 tane değer bulduk. Her birinin dokümünü yaptık ve bunları 3 ana grup ve 9 alt kategori altında topladık. Ana gruplarımızı kurallar, ilkeler ve varsayımlar olarak belirledik. Kurallar ana grubunda şunu gözlemledik; bazılarında genel kurallardan, bazılarında özel kurallardan bahsedilmiş. İlkeler olarak da biraz daha muhasebede sizin yakın olduğunuz ilkelerden de hareket ederek gizlilik, tarafsızlık, yeterlilik ve özen, dürüstlük, mesleki davranış, bunların ön plana çıktığını gördük. Varsayım al-

ında, biz buna varsayım dedik ama ön kabul gibi herkesin, her meslek mensubunun ilk başta da söylediğimiz gibi kamu yararına çalışacağı ve bir de saygı yani hem meslektaşlarına saygı, kişilere saygı, insan haklarına saygı olduğunu belirledik. Aslında bu da bizim dün konuştuğumuz haksız rekabete de biraz gönderme yapıyor.

Söylediğimiz gibi genel kurallar vardı, özel kurallar vardı, örneğin doktorlar için acil durumlarda ilkyardım sunması gibi, tedaviyi yarıda bırakmama veya avukatların aynı dava için birbirine karşıt isteklerde bulunmaması gibi. Biz daha çok ilkelerin üstünde durduk çünkü şunu da gördük, birazdan onu da verip ondan sonra toparlayacağım, ağırlıklı olarak etik kodlarında ilkeler yer alıyor. Her ne kadar kurallar bulunsun da ilkeler ön planda ve bunların içinde de gizlilik yani iş ilişkilerinin bir sonucu olarak elde ettiğiniz bilgilerin dışarıya açıklanmaması ön planda. Bu müşterinizle aranızdaki güveni sağlıyor aslında. Diğer ilkeler tarafsızlık, ön yargı, çıkar çatışması ve usulsüz etkiler olmadan kişinin görevini yerine getirmesi. Dürüstlük tüm mesleklerde karşımıza çıkıyor; mesleki ilişkilerde dürüst, açık sözlü, adil olmak, yanlış veya yanıltıcı beyanlarda bulunmamak. Yeterlilik ve özen, mesleki davranış, profesyonel davranış olarak da geçebiliyor, bunlar da mesleğin yine yerine getirilirken özenli, itinalı yapılması, mesleki yeterliliğe sahip olmak, sürekli kişinin kendini yenilemesi gibi değerleri içeriyor. Varsayımlar da biraz önce söylediğimiz gibi kamu yararına yani kamuyu kişisel çıkarların üzerinde tutmak, yararlı olmak, kaynakları etkili kullanma gibi durumları kapsıyor. Burada çevreyle ilgili ilişkiler de işin içine giriyor. Arkasından da saygı, burada da kişilik haklarına, düşünce özgürlüğüne saygı, insan onurunu gözetmek anlatılıyor.

Toplarsak biz ne gördük? İçerik analizimizde alt kategorilerde ağırlıklı olarak ilkelerin olduğunu saptadık. Bu 12 meslek etik kodunun ağırlıklı ilkelerden oluştuğunu, yani bizim bu tespit ettiğimiz değerlerin % 62,38'sinin ilkelerden oluştuğunu gördük. Bunların içinde de özellikle mesleki davranış ve dürüstlüğü ön plana çıktığını bütün mesleklerde gördük. Daha sonra kurallar geliyor, bunlar biraz ilkeleri açmak amaçlı konmuş genel ve özel kuralların eşit dağıldığını gördük. Varsayımların da kuralları takip ettiğini gördük. Sonuç olarak şunu söylemek istiyoruz, meslek etiği bir mesleğin saygınlığının ve meslek mensuplarına güvenin temel taşıdır, bunu göz ardı edemeyiz. Yeni katılan meslektaşlarımıza bunu öğretmeliyiz, kendimiz de bunu benimsemeliyiz ki mesleğimizin devamlılığı, sürekliliği mümkün olsun. Çünkü konuştuğumuz gibi bir değer yaratıyorsak bu değerın devam etmesi için meslek etiğinin önemsenmesi ve benimsenmesi hayati önem taşıyor. Çok teşekkür ediyorum.

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ MUHASEBE ETKİNLİĞİNDE TEMEL İLKELER

Farklı Mesleklerde Temel Etik İlkelerine Genel Bakış

PROF. DR. M. BANU DURUKAN SALI
ARAŞ. GÖR. MELİSSA NİHAL CAGLE

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME FAKÜLTESİ*

KUŞADASI, 5 NİSAN 2014

FARKLI MESLEKLERDE TEMEL ETİK İLKELERE GENEL BİR BAKIŞ

- Felsefi Etik ve Uygulamalı Etik (Meslek Etiği)
- Farklı Meslek Gruplarının Etik İlke ve Kurallarının İçerik Analizi
- Sonuç

FELSEFİ ETİK VE UYGULAMALI ETİK (MESLEK ETİĞİ)

Felsefi Etik

- ✓ Soyut ve genel ahlaki ilkeler
- ✓ Kişiler arası düzeyde

Uygulamalı Etik

- ✓ Farklı disiplinlerde ortaya çıkan etik sorunlar
- ✓ Temel etik ilkeleri pratikteki etik problemlere uygular
- ✓ Makro düzeyde sosyal ve ekonomik sistemler ile ilgilenir.

FELSEFİ ETİK VE UYGULAMALI ETİK (MESLEK ETİĞİ)

FELSEFİ ETİK VE UYGULAMALI ETİK (MESLEK ETİĞİ)

- Meslek Etiği

- İlke Bazlı

- Kural Bazlı

- İlke ve Kural Bazlı

- Etik İkilemler

FARKLI MESLEK GRUPLARININ ETİK İLKE VE KURALLARININ İÇERİK ANALİZİ

- Amaç

12 farklı mesleğin etik kurallarını analiz ederek tema eğilimleri ve kalıplaşmış ilkelerini tespit edip, karşılaştırmaktır.

- İçerik Analizi

FARKLI MESLEK GRUPLARININ ETİK İLKE VE KURALLARININ İÇERİK ANALİZİ

Meslek	Türkiye Meslek Etik Kurallarını Düzenleyen Kuruluş	Uluslararası Etik Kuralları Esas Alınarak Düzenlenen Meslek Etik Kuralları
Akademisyenler	Üniversite Etik Kurulu	-
Banka Çalışanları	Türkiye Bankalar Birliği	-
Gazeteciler	Medya Etik Konseyi	-
Gümrük Çalışanları	Gümrük Müsteşarlığı Etik Komisyonu	Dünya Gümrük Örgütü "Arusha Deklarasyonu", 2000 tarihli "Avrupa Konseyi Kamu Görevlileri İçin Davranış Kuralları"
Avukatlar	Türkiye Barolar Birliği	-
Kamu Personeli	Kamu Görevlileri Etik Kurulu	-
Kütüphaneciler	Türk Kütüphaneciler Derneği	-
Muhasebeciler	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)
Mühendisler	Mühendisler Birliği	Dünya Mühendisler Birliği'nin "Etik Kodları"
Öğretmenler	MEB Etik Komisyonları	-
Sermaye Piyasası Çalışanları	Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği Olağanüstü Genel Kurulu	Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO)
Hekimler	Türk Tabipleri Birliği	Dünya Tabipler Birliği'nin bildirgeleri

FARKLI MESLEK GRUPLARININ ETİK İLKE VE KURALLARININ İÇERİK ANALİZİ

Meslek Etik Kurallarının oluşturulma amaçlarında karşılaşılan ortak değerler,

- Etik kültürünü yerleştirmek
- **Etik davranış ilkeleri** konusunda karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak **tavsiyelerde ve yönlendirmelerde** bulunmak
- Prensiplere uyumlu ilgili **tehditleri** belirlemesini, değerlendirmesini sağlamak
- **Yüksek kalitede hizmet** sağlanmasına yardımcı olmak
- Üst derecede mesleki bilgi ile donatılmış, etik değerlere bağlı **saygın bir meslek mensupları kitlesi** oluşturmak
- **Meslek onurunun** gözetilmesi
- Toplumun **meslek mensuplarından bekleme hakkı olduğu davranışlar** konusunda bilgilendirmek
- **İstikrar ve güvenin** korunması
- Ülkenin **sosyal ve kültürel kalkınmasına** katkı sağlanması, **yolsuzluklardan arındırılması**
- Toplumda **güvensizlik** yaratan durumları ortadan kaldırmak,

FARKLI MESLEK GRUPLARININ ETİK İLKE VE KURALLARININ İÇERİK ANALİZİ

Kodlama: 117 kriter, 3 ana ve 9 alt-kategori

İçerik Analiz Kategorileri	Alt-Kategoriler
Kurallar	Genel Kural
	Özel Kural
İlkeler	Gizlilik
	Tarafsızlık
	Yeterlilik ve Özen
	Dürüstlük
	Mesleki Davranış
Varsayımlar	Kamu Yararı
	Saygı

FARKLI MESLEK GRUPLARININ ETİK İLKE VE KURALLARININ İÇERİK ANALİZİ

Kurallar

Genel Kural

- sözlü hareket ve fiili saldırı yapılmaması,
- iş yerinde alkol, keyif verici maddelerin kullanılmaması,
- şiddeti körükleyici, paniğe düşürücü, yanlış yönlendirici davranışların yapılmaması, vb.

Özel Kural

- acil durumlarda ilkyardım sunması,
- tedaviyi yarıda bırakamaması,
- avukatların aynı dava için birbirine karşıt isteklerde bulunamaması,
- durusmayı terk edememesi,
- bankacıların potansiyel müşterileri öncelikle kendi kurumuna yönlendirmesi

FARKLI MESLEK GRUPLARININ ETİK İLKE VE KURALLARININ İÇERİK ANALİZİ

İlkeler

Gizlilik

iş ilişkilerinin bir sonucu olarak elde edilmiş gizli bilgileri açıklamamak

Dürüstlük

mesleki ilişkilerde dürüst, açık sözlü, adil olması, yanlış veya yanıltıcı beyanlarda bulunulmaması

Tarafsızlık

önyargı, çıkar çatışması ve usulsüz etkiler olmadan görevini yerine getirmek

Mesleki Davranış

meslek yasaları ve düzenlemelerine uyum, mesleği gözden düşürücü herhangi bir hareketten kaçınılması

Yeterlilik ve Özen

mesleki hizmetleri yerine getirirken teknik ve mesleki standartlarla uyum, mesleki yeterliliğin elde edilmesi

FARKLI MESLEK GRUPLARININ ETİK İLKE VE KURALLARININ İÇERİK ANALİZİ

Varsayımlar

Kamu Yararı

kamu hizmetini kişisel çıkarlarının üstünde tutma, yararlılık, kaynakların etkili kullanımı, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, toplum ahlakına uygun davranışların sergilenmesi, sosyal sorumluluk ilkesine ters düşmemesi

Saygı

kişilik haklarına saygı (nezaket), düşünce özgürlüğüne saygı ve insan onurunu gözetmesi

FARKLI MESLEK GRUPLARININ ETİK İLKE VE KURALLARININ İÇERİK ANALİZİ

İçerik Analizi Kategorileri	Alt-Kategoriler	%
Kurallar	Genel Kural	12.82
	Özel Kural	11.11
	Toplam	23.93
İlkeler	Gizlilik	5.98
	Tarafsızlık	11.11
	Yeterlilik ve Özen	9.40
	Dürüstlük	15.38
	Mesleki Davranış	20.51
	Toplam	62.38
Varsayımlar	Kamu Yararı	6.84
	Saygı	6.84
	Toplam	13.68

SONUÇ

MESLEK ETİĞİ
bir mesleğin saygınlığının ve
meslek mensuplarına güvenin
TEMEL TAŞIDIR.

Hakkı ALACAOĞLU

Moderatör

Çanakkale SMMM Oda Başkanı

- “Farklı Mesleklerde Temel Etik İlkelerine Genel Bakış” konusunu Prof. Dr. Banu Durukan Salı ve Araştırma Görevlisi Melissa Nihal Cagle hazırladılar, sunumunu da Prof. Dr. Banu Durukan Salı yaptı, ben teşekkür ediyorum. Şimdi bizim meslektaşlarımız temel etik ilkelerine uymak için gerçekten çok büyük çaba sarf ediyorlar. Mesleki yeterlilik ve mesleki davranış konusunda yeni çıkan bütün uygulamaları biz zamanında öğreniyoruz ve yapıyoruz, bütün maliyeti de bize. Yani bu kadar geniş kapsamlı mevzuatı bu kadar hızlı şekilde yapmak gerçekten başka hiçbir meslekte yoktur diye düşünüyorum. Burada çünkü Sayın Şükrü Kızılot’un anlattığı fıkradaki gibi imam olası geliyor. Gerçekten mevzuat konusunda çok çalışma yapmamız gerekiyor ama sıcaktan, soğuktan şikâyet etmeden buna uymamız gerekiyor, bu duruma kendimizi uydurmamız gerekiyor. Gizlilik, tarafsızlık ve dürüstlük ilkelerine uyuyoruz, gerçekten bunun için de çok çaba sarf ediyoruz. Vergi dairelerinin, sosyal güvenlik, İŞKUR, Bilim ve Teknoloji Bakanlığının, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının şifreleri bizde, bunlar müşterilerimize veriliyor ama bu işlemleri bizim meslektaşlardan başka hiç kimse yapamıyor. MERNİS uygulamaları ile şimdi şirketlerde değişiklik işlemleri de yapılacak. Bunları müdürlerin veya şirket sahiplerinin yapması biraz zor olacak, yine getirecekler bize diyecekler ki buyurun bunu siz yapın. Yani burada e-imzasını bile bize getirip yaptırmak isteyecekler bürolara, ben böyle olacağını düşünüyorum bilmiyorum. Gerçekten biz dürüstlük, doğruluk, tarafsızlık konusunda gerekli her şeyi yaptığımıza inanıyorum. Şimdi “Muhasebe Etiğinde Temel İlkeler” konusunda sunum yapmak üzere Sayın Muhammet Bezirci’yi davet ediyorum, buyurun.

Muhasebe Etiğinde Temel İlkeler

Doç. Dr. Muhammet BEZİRCİ
Selçuk Üniversitesi

- Sayın Bakanım, Sayın TÜRMOB yetkilileri, değerli hocalarım, kıymetli meslek mensupları, hanımefendiler, beyefendiler. Üniversite birinci sınıfa ilk başladığımız yıllarda ilk aldığımız derslerden birisi de İktisada Giriş dersidir ve İktisada Giriş dersinin en temel konularından bir tanesi de kıt kaynaklardır. Aslında etiğin ortaya çıkış nedeni bu kıt kaynakların paylaşım sorunundan kaynaklanmaktadır. Çünkü iktisadi tarihe baktığımız zaman ülkelerin, toplumların, işletmelerin, kişilerin bile kavga ve savaş nedenlerinin temelinde bu kıt kaynakların paylaşım sorunu vardır. Kıt

kaynaklardan daha fazla pay alma isteği ile yapılan işlemler ve bu işlemlerin genel kurallar, ilkeler ve ahlaki değerler sarmalının içinde ya da dışında olması aslında etik değerlerin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle yapılan işlemlerin neticesinde nimet ve külfet dengesinin o işlemi yapan kişiler tarafından kendi tarafına doğru çekilmesi etik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Ben Selçuk Üniversitesinden yani Mevlana kentinden geliyorum, o nedenle Mevlana'nın Mesnevi'de yer alan bir sözü bu etiği çok iyi tanımlıyor aslında. Sayın Bakan ilk açılış konuşmalarında bunu söylemişti ama ben bu sözü tüm haliyle söylemek istiyorum. Diyor ki Mevlana Mesnevi'sinde “ne keser gibi ol hep bana hep bana, ne rende gibi ol hep sana hep sana, testere gibi ol bir sana bir bana” diyor. Sanıyorum bu söz kıt kaynakların paylaşımı sorununda bir çözüm yolu olabilir. İşletmelerin faaliyetleri için gerekli olan bu kıt kaynakların bir anlamda organizasyonunu yapan devletin kuralları çerçevesinde yapılan bu faaliyetlerin belirli bir kayıt sistemi dahilinde işletme ilgililerine sunulması süreci muhasebe meslek mensupları tarafından yapılmaktadır. Bu kıt kaynakların hangi ölçüde kullanılarak hangi değerlerin ortaya çıkarıldığı ve bu değerlerin ne kadarlık kısmının kayıt altına alındığı ve bunun kamuoyuyla paylaşılması yine muhasebe mesleğinin görevidir. Bu nedenle muhasebecilik yani muhasebe mesleği uzmanlık ve ihtisas gerektiren bir meslektir. Fark edilebilir vakar ve onur çerçevesinde sürdürülebilir bir meslektir. İşletmelere yön

veren bir meslektir ve gördüğünüz gibi son derece yoğun bir meslektir. Her ne kadar işletmenin faaliyetlerine ilişkin kayıt düzeninin hangi sistem dahilinde kayıt altına alınacağı belirli kurallar hükmüne bağlanmış ise de bu kuralların haricinde insanın olduğu her yerde yine bazı değerler ortaya çıkmaktadır. İşte bu değerlerin bir diğeri de etik değerlerdir. Toplum içinde uzmanlık gerektiren meslekleri toplumda ayrıcalıklı ve fark edilebilir hale getiren en önemli unsur etik değerlerdir. Gelişmiş ülkelerde 1960'lı yıllarda başlayan, ülkemizde 1995'li yıllarda gündeme gelen ve 2000'li yıllarda olması gereken önemi almaya başlayan etik değerler şu an oldukça gündemdedir.

Etik değerler iş yaşamıyla veya mesleğimizle ilgili iyi – kötü, doğru – yanlış, haklı – haksız uygulamaların incelenmesini gündeme getiren değerlerdir. Ve etik yasal gerekleri aşan ölçüde kendini kontrol demek olan ideal bir insan özelliğidir. Tabii bu söz konusu etik değerler sosyal çevre, kişisel ahlak ve işletme özelliklerinden oluşan bir bütündür ve bu her 3 unsurun etkileşiminin neticesinde etiğe uygun ya da uygun olmayan davranış ortaya çıkmaktadır. Uygulamada tabii ki etik kuralları değişik gruplar kendi faaliyetleri çerçevesinde belirledikleri için kendilerine göre geçerli usul, geçerli nizam ve kuralları belirleme eğiliminde olmuştur. Bu nedenle her mesleğin kendine özgü etik kuralları vardır. Bu kurallar temelde farklı değer yargılarına dayandırılmaktadır. Bu nedenle söz konusu olabilecek bu değer yargıları insandan insana, toplumdan topluma farklılık arz etmektedir. Az önce dediğim gibi etik her zaman bir grubun eseridir, etik grup onu koruduğu sürece bu yürürlükte kalabilir ve bu kurallar emreder, kişilere ya da bireylere şu ya da bu şekilde davranmaları şeklinde zorlar. Kişisel eğilimlere bir şekilde sınır çizer, daha ileri gitmelerine engel olan kurallardan oluşmaktadır. Etik kurallar olarak belirlenen ve üyelerinin genel olarak ortak davranış biçimlerini tanımlayan bu etik ilkelerinin temelde 3 tane işlevi vardır. Bunlar;

- Yetersiz ve ilkesiz çalışanları ayırıştırmak,
- Meslek içi rekabeti belli kurallara bağlamak,
- İdeal hizmetler sağlamak.

Tabii bu bağlamda etik ilkelerin faydalarını sıralamak istiyorum.

- Meslektaş baskısı sağlayarak bireyleri etik davranış göstermeye iter,
- Kişilerin kişisel özellikleri dışında doğru ya da yanlış davranışlar konusunda daha tutarlı ve kararlı bir rehberlik sağlar,

- Belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik eder,
- Yönetici ya da patronların otokratik gücünü kontrol eder,
- Kurumların toplumsal sorumluluklarını tanımlar,
- Kurumun ya da mesleğin çıkarlarına hizmet eder.

Tabii burada etiği ilkeler ile aynı işlevi gören davranış kuralları da söz konusudur. Etik kod, çalışanların hangi davranışlarının kabul edilebilir bulunduğu-na ilişkin olarak yol gösteren, meslek ya da kurum tarafından beklenen resmi ifadelerdir. Etik ilkeler ve davranış kuralları bütünü şu faydaları yaratır;

- Meslektaş baskısı sağlayarak bireyleri etik davranış göstermeye iter,
- Kişilerin kişisel özellikleri dışında doğru ya da yanlış davranışlar konusunda daha tutarlı ve kararlı rehberlik etmesini sağlar,
- Belirsiz durumlarda nasıl davranılacağına yardım eder.

Tabii karar verme aşamasında neyin doğru neyin yanlış olduğunun belirlenmesinde meslek ahlak standartları yardımcı olur demiştik az önce. Her meslek grubu kendisiyle ilgili mesleki davranışları, kuralları, ilkeleri kendisi belirler ve bunları kendisi korur. Meslekler arasında farklılık olmasına rağmen meslek ahlakı ile ilgili olarak belirlenen kurallar temelde şu 3 özelliği taşımak zorundadır, az önce Banu Hocam da bir nebze değindi bunlara;

- Meslek mensubu yasaların öngördüğü düzeyin üzerinde bir davranışta bulunmalı ve bu seviyeyi her zaman koruması gerekmektedir,
- Belirlenecek etik kurallar dürüst davranmayı ve kamuoyunda olumlu bir izlenim bırakmaya yönelik olarak belirlenmelidir,
- Meslek grupları belirlenen etik standartlara ters düşecek olan tüm davranışları yasaklamalıdır.

Tabii muhasebe mesleğine yön veren etik olgusu, temelde 2 ana yapı taşı vardır bunlar genel ilkeler ve davranış kuralları, bunu Banu Hocam az önce anlattığı için fazla detayına girmek istemiyorum. Genel ilkeler ile davranış kuralları aslında birbiriyle benzeşmektedir, sadece davranış kuralları genel ilkelerin daha detaylandırılmış, yasalarla uygulamaya konulmuş ve disiplin cezaları ile de çerçevesi çizilmiş halidir. Bu çerçevede baktığımız zaman, dünya-

da etik davranış ilkelerini düzenleyen kurum ve kuruluşlar hangisidir, biz ülkemiz olarak bunun hangisine tabiyiz?

Öncelikli olarak Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Örgütü etik kurallarla ilgili düzenleme yapmıştır. Daha sonra Amerikan Sertifikalı Muhasebeciler Enstitüsü ve Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu bünyesinde Uluslararası Muhasebe Meslek Mensupları Etik Standartları Kurulu etik ilkeleri yayınlamıştır. TÜRMOB tarafından yayınlanan etik ilkelerin esas dayanağı olan IFAC bünyesindeki Etik Standartları Kuruluna ilişkin ilkelere geçmeden önce, çünkü biz sonuçta IFAC üyesi olduğumuza göre, esas olarak bunları tanımlamamız gerekiyor. Ama diğer kuruluşların yayınlamış olduğu etik ilkelerin TÜRMOB tarafından yayınlanmış olan etik ilkelerden bir farkı var mı yok mu diye diğer kurumların etik ilkelerine hızlıca göz atmak istiyoruz. Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Örgütü'ne ilişkin mesleki etik ilkeleri dürüstlük, bağımsızlık, tarafsızlık, çıkar çatışmalarından kaçınılması, mesleki sırların saklanması, mesleki yeterlilik ve mesleki gelişime açık olmak şeklinde sıralanmıştır. Amerikan Sertifikalı Muhasebeciler Enstitüsü tarafından yayınlanan etik ilkeleri bağımsızlık, dürüst ve tarafsız olma, genel standartlar, standartlara uyma, muhasebe ilkelerine uyma, sır saklama, şarta bağlı ücret, uygunsuz davranışlar, reklam yapma yasağı, komisyon ve danışma ücretleri, mesleği icra biçimi ve isim olarak nitelendirilmiştir. Tabii muhasebe mesleğinde etik ilkeler meslek mensuplarının kendi aralarındaki ilişkileri, müşterileriyle olan ilişkileri, meslek kuruluşlarıyla olan ilişkileri, toplum ve kamu kurumlarıyla olan ilişkileri düzenlemeleri açısından büyük katkı sağlamaktadır. TÜRMOB tarafından da kabul edilen ve çevirisi yayınlanan Temel Etik Kitabı IFAC bünyesinde kurulan Etik Standartları Kurulu'na ait ilkeler olduğu için, önce IFAC'ın muhasebe mesleğinin amaçlarını belirlemekte yarar olduğunu düşünüyorum çünkü bu amaçlar çerçevesinde etik kurallar yayınlanmıştır. Bunlar güvenilirlik, profesyonellik, hizmetlerin kalitesi ve etik kurallar çerçevesinde güven. IFAC bünyesinde kurulan Uluslararası Etik Standartları Kurulu meslek mensuplarına yönelik ahlaki standartlarıyla ilgili olarak öncülük yapmaktadır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu etik kuralları bu kuralları 3 ana esas üzerinde ayırma tabi tutmuştur. Bunlar A grubundaki, Bölüm A'da ifade edilen kurallar etik kuralların genel işleyişidir, genel kurallardır. Bölüm B'deki kurallar serbest çalışan muhasebe meslek mensupları için etik kurallardır. Bu kurallar aynı zamanda yeni piyasası oluşmaya başlayan bağımsız denetçiler için de geçerli olacak kurallardır. 3. Bölümdeki kurallar ise işletmede yani bağımlı çalışan muhasebe meslek mensupları için uygulanacak etik kurallardır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu bünye-

sinde kurulan Etik Standartları Kurulu etik kuralları üyelerin uygulanması ve üye kuruluşlara benimsetilmesi yönünde rehberlik etmektedir. Bu bağlamda etik kuralların TÜRMOB'un da kabul ettiği genel kuralların temeli dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve gerekli özen, gizlilik ve mesleki davranış olarak ifade edilmektedir. Tabii henüz ülkemizde TÜRMOB veya diğer kurumlar tarafından serbest çalışan veya bağımlı çalışanlar bir yasayla düzenlenmemiştir, sadece TÜRMOB tarafından çeviri kitapçık basılmıştır ama ben diğerlerini de kısaca sıralamak istiyorum. Serbest çalışan muhasebe meslek mensuplarına ilişkin etik kurallar mesleki görevlendirme, çıkar çatışması, ikinci görüşler, ücret ve diğer çeşit ödemeler, mesleki hizmetlerin pazarlanması, hediye ve ikramlar, müşteriden emanet olarak alınan varlıklar, tarafsızlık ve bütün hizmetler, bağımsızlık, denetim ve inceleme sözleşmeleri olarak ifade edilmektedir. Peki, bağımlı çalışan muhasebe meslek mensupları için etik kurallar ne şekilde sıralanmıştır diye bakacak olursak; bunlar potansiyel anlaşmazlıklar, doğal olarak işverenle tabii ki, bilginin hazırlanması ve raporlanması, yeterli uzmanlıkta hareket etme, finansal çıkarlar ve rüşvetler olarak tanımlanabilir. Bu sıralamayı kırmızı yıldızla yaptım çünkü ben de bir meslek mensubuyum, hepimiz için önem arz ettiğini düşünüyorum. Sonuçta bu TÜRMOB tarafından, Sayın Bakanımın da elinde duruyor yeşil kitap, kendisi Türkçeye çevrilmiş durumda. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu IFAC bünyesinde kurulan Etik Standartlar Kurulu'nun bir üyesi olarak TÜRMOB tarafından yayınlanan mesleki etik ilkeleri dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve gerekli özen, gizlilik ve mesleki davranış olarak ifade edilmektedir. Tabii ki 27 Mart tarihinde yayınlanan tebliğ gereği tebliğ içerisinde de bunlar yer aldığı için ve bizler sizler meslek mensupları olarak bu tebliğe imza atacağımız için bunların içeriğinin kısaca açıklanmasında fayda görüyorum.

Dürüstlük, öncelikle şuna bir dikkat çekmek istiyorum, arada bir kırmızı çizgi var. Bu kırmızı çizginin altı farklı üstü farklı. Günümüzde rekabet biliyorsunuz ki bilgiye dayalı bir rekabettir, eğer bir grup kişi, işletme bilgiye tam, zamanında, doğru ve güvenilir bir şekilde ulaşabiliyorsa, bu kişi, bu grup, bu işletme rakiplerine göre her zaman daha üstündür. Dürüstlük ilkesi meslek ve iş ilişkisinde açık sözlü, dürüst, güvenilir olmak ve adil olmak demektir. Eğer meslek mensubu elde ettiği bilgilerin slaytta gördüğünüz üzere hususları içeren kanısına varmış ise o bilgi kaynağı ile ilişkisini kesmek zorundadır, kesmeye eğilimi olması zorundadır en azından. Bunlar açık bir şekilde yanlış ve yanıltıcı beyan içeren bir bilgi varsa, dikkatsizce verilmiş beyanlar ve bilgilerin olması mevcutsa, olması gereken bilgilerin atlanmış veya gizlenmiş olma-

sis durumunda meslek mensubu bu bilgi ve bilgi kaynaklarıyla ilişini kesme yönünde ilk adımı atmak zorundadır. Tarafsızlık ilkesinde 3 tane temel ana unsur vardır; bunlar n yargı, çıkar atışması ve usulsüz etki. Tabii meslek mensubu tarafsızlığını zayıflatacak durumlarla karşı karşıya kalabilir, her zaman olduğu gibi. Sonuçta hepimiz bir toplum içerisinde yaşıyoruz ve bu toplumda sürekli çeşitli çevresel etmenlerle karşı karşıyayız. Böyle bir durumda başkalarının zarar verici işlemleriyle çıkar sağlama ve yarar sağlama çabaları meslek mensubunun tarafsızlığını etkilememelidir ve meslek mensubu mesleki ahlak gereği bu etkiye asla izin vermemelidir ve profesyonel meslek mensubu yoğun baskı altında mesleki hizmeti yerine getirmemelidir. Mesleki yeterlilik ve gerekli zen standardı tüm meslek mensuplarına slaytta görmüş olduğunu yükümlülükleri yüklemektedir. Bunlar müşterilerin yeterli hizmeti almasını temin edecek düzeyde mesleki bilgi ve beceriyi güncel tutmak, diğer mesleki hizmet verilirken mevcut teknik ve mesleki standartla uyum içinde hareket etmek. Gizlilik standardı, meslek mensubu mesleğini yerine getirirken edindiği bilgileri açığa vurmaması gerekir. Bu bağlamda tabii ülkemizde çeşitli kurumlara yönelik olarak çeşitli kanunlar çıkarılmıştır. Bunlardan bir tanesi içeriden öğrenenlerin ticaretidir, aynı bağlamda. Bir diğer kanuni veya mesleki bir zorunluluk ya da geçerli ve düzgün bir şekilde alınmış yetki olmadıkça bunlar kullanılmamalı ve açıklanmamalıdır. Ancak, müşterisi veya işletmenin bilgisi açıklanmasına izin veriyorsa ya da bu bilgilerin açıklanması 3.kişilerin zararına olmayacaksa ancak bu şekilde bilgiler açıklanabilir. Mesleki davranış standardında temel olan profesyonel davranış ilkesidir. Profesyonel davranış ilkesi bütün meslek mensuplarına ilgili yasalara, düzenlemelere uymasını, mesleği gözden düşürücü herhangi bir harekette bulunmaması yükümlülüğünü getirir. Meslek mensubu bu bağlamda itibarına uygun davranmalıdır, itibarı sarsıcı hareketten kaçınmalıdır ve mesleğin gerektirdiği vakar ve onur çerçevesinde hareket etmelidir. Hatta yle ki meslek mensubu o şekilde hareket etmelidir ki sahip olduğu özellikleri, tecrübeleri ve sunacağı hizmetler konusunda abartılı iddialarda bulunmamalıdır. Diğer meslek mensuplarının çalışmalarını kötüleyici ve asılsız karşılaştırmalarda da bulunmamalıdır. Sonuç olarak muhasebe meslek mensuplarından beklenen ve her zaman korunması gereken yüksek davranış biçimini tanımlayan meslek mensuplarının dürüst ve kamuoyunda olumlu imaj yaratan mesleki davranışlarını teşvik edici, meslek mensuplarının ahlaki standartlara uygun düşmeyen davranışlarını yasaklayıcı, cezalandırıcı ve caydırıcı düzenlemelerin hem muhasebe meslek mensupları için hem de yeni piyasası oluşmakta olan bağımsız denetçiler için nc kurum ve kuruluşlar tarafından hemen uygulamaya geçi-

rilmesi gerekir. Burada TÜRMOB üzerine düşen görevi zaten yapmıştır. Ayrıca etik eğitimi ve zorlayıcı düzenlemeler de önemlidir, bu bağlamda 27 Mart tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkındaki Tebliğ önemli bir dönüm noktasıdır.

Sözlerime Rus asıllı Nobel ödülü alan bir yazarın bir sorusuyla son vermek istiyorum. Diyor ki, “çamurun içinde temizlik yapılır mı?” Cevabını da kendi veriyor, “evet, yapılır, herkes kendi üzerine su dökerse gün gelir yanımızdaki çamurlu gezmekten utanır” diyor. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

5 Nisan 2014 - Aydın

MUHASEBE ETİĞİNDE TEMEL İLKELER

Doç. Dr. Muhammet BEZİRCİ
Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F.

ETİK

KIT KAYNAKLARIN PAYLAŞIM SORUNU

- Sermaye
- Doğa
- Emek
- Teşebbüs

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

MUHASEBE VE ETİK

- UZMANLIK VE İHTİSAS GEREKTİREN BİR MESLEK
- FARKEDİLEBİR VAKAR VE ONUR ÇERÇEVESİNDE SÜRDÜRÜLEN BİR MESLEK
- İŞLETMELERE YÖN VEREN BİR MESLEK

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

ETİK DEĞERLER

Etik değerler, meslekle ilgili:

- İyi - kötü,
- Doğru - yanlış
- Haklı - haksız

uygulamaların incelenmesini gündeme getiren değerlerdir.

ETİK YASAL GEREKLERİ AŞAN ÖLÇÜDE KENDİNİ KONTROL DEMEK OLAN İDEAL İNSAN ÖZELLİĞİDİR.

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

1

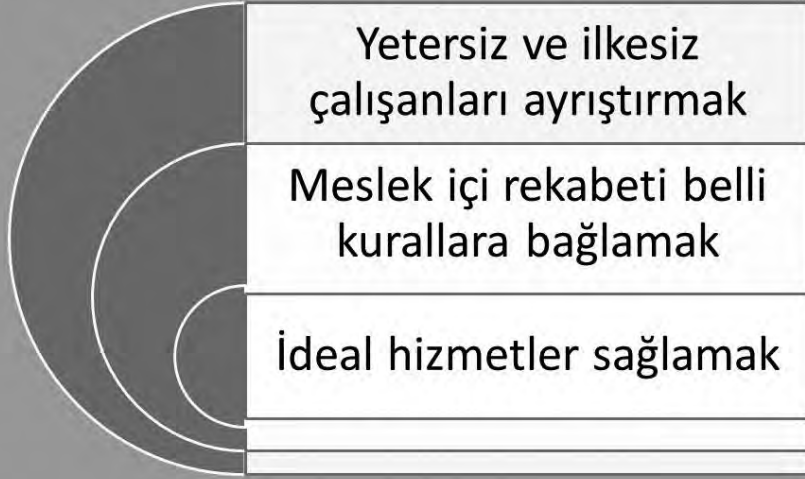
ETİK DEĞER UNSURLARI

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

2

ETİK İLKELERİN TEMEL İŞLEVLERİ

© TÜRKİYE ETİK YÖNERGESİ

ETİK İLKELERİN FAYDALARI

- Meslektaş baskısı sağlayarak, bireyleri etik davranış göstermeye iter,
- Kişilerin kişisel özellikleri dışında doğru ya da yanlış davranışlar konusunda daha tutarlı ve kararlı bir rehberlik sağlar,
- Belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik eder,
- Yönetici ya da patronların otokratik gücünü kontrol eder,
- Kurumların toplumsal sorumluluklarını tanımlar,
- Kurumun ya da mesleğin çıkarlarına hizmet eder.

© TÜRKİYE ETİK YÖNERGESİ

MESLEK ETİĞİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

MUHASEBE MESLEĞİNDE ETİK OLGUSU

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ DÜZENLEYEN KURUM VE KURULUŞLAR

- Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Örgütü (INTOSAI)
- Amerikan Sertifikalı Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA)
- Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)bünyesinde;
 - Uluslararası Muhasebe Meslek Mensupları Etik Standartlar Kurulu (IESBA)
- * TURMOB

5. ULUSLARARASI YÜKSEK DENETİM

ULUSLARARASI YÜKSEK DENETİM KURUMLARI ÖRGÜTÜ (INTOSAI) MESLEKİ ETİK İLKELERİ

- Dürüstlük
- Bağımsızlık
- Tarafsızlık
- Çıkar çatışmasından kaçınılması
- Mesleki sırların saklanması
- Mesleki yeterlilik ve mesleki gelişime açık olma

5. ULUSLARARASI YÜKSEK DENETİM

AMERİKAN SERTİFİKALI MUHASEBECİLER ENSTİTÜSÜ (AICPA) ETİK İLKELERİ

- Bağımsızlık
- Dürüst ve tarafsız olma
- Genel standartlar
- Standartlara uyma
- Muhasebe ilkelerine uyma
- Sır saklama
- Şarta bağlı ücret
- Uygunsuz davranışlar
- Reklam yapma yasağı
- Komisyon ve danışma ücretleri
- Mesleği icra biçimi ve isim

ULUSLARARASI MUHASEBECİLER FEDERASYONU'NA (IFAC) GÖRE MESLEKTE AMAÇ;

- Güvenirlilik,
- Profesyonellik,
- Hizmetlerin Kalitesi,
- Etik Kurallar Çerçevesinde Güven.

ULUSLARARASI MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI ETİK STANDARTLARI KURULU (IESBA)ETİK KURALLARI

BÖLÜM-A	BÖLÜM-B	BÖLÜM-C
ETİK KURALLARIN GENEL UYGULANIŞI	SERBEST ÇALIŞAN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI İÇİN ETİK KURALLAR	İŞLETMEDE ÇALIŞAN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI İÇİN ETİK KURALLAR

5. TÜRKİYE ETİK KURALLARI

18

BÖLÜM-A IESBA ETİK KURALLARININ GENEL UYGULANIŞI

KOD	İÇERİK
100	Giriş ve Temel İlkeler -Temel İlkeler -Kavramsal Çerçeve Yaklaşımı -Tehditler ve önlemler -Etik Çatışmalarının Çözülmesi
110	Dürüstlük
120	Tarafsızlık
130	Mesleki Yeterlilik ve Gerekli Özen
140	Gizlilik
150	Mesleki Davranış

5. TÜRKİYE ETİK KURALLARI

19

BÖLÜM – B
SERBEST ÇALIŞAN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI İÇİN
ETİK KURALLAR

KOD	İÇERİK
200	Giriş
210	Mesleki Görevlendirme
220	Çıkar Çatışması
230	İkinci Görüşler
240	Ücret ve Diğer Çeşit Ödemeler
250	Mesleki Hizmetlerin Pazarlanması
260	Hediye ve İkramlar
270	Müşteriden Emanet Olarak Alınan Varlıklar
280	Tarafsızlık – Bütün Hizmetler
290	Bağımsızlık - Denetim ve İnceleme Sözleşmeleri

S. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

16

BÖLÜM – C
İŞLETMELERDE ÇALIŞAN MUHASEBE MESLEK MESUPLARI
İÇİN ETİK KURALLAR

KOD	İÇERİK
300	Giriş
310	Potansiyel Anlaşmazlıklar
320	Bilginin Hazırlanması ve Raporlanması
330	Yeterli Uzmanlıkla Hareket Etme
340	Finansal Çıkarlar
350	Rüşvetler

S. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

17

TURMOB MESLEKİ ETİK İLKELERİ (IFAC- IESBA Çerçevesinde)

- ★ **Dürüstlük**
- ★ **Tarafsızlık**
- ★ **Mesleki yeterlilik ve gerekli özen**
- ★ **Gizlilik**
- ★ **Mesleki davranış**

5. TURMOB ETİK YÖNERGESİ

DÜRÜSTLÜK

- Meslek ve iş ilişkisinde açık sözlü ve dürüst olmak, adil ve güvenilir olmak.
- Bilgide dürüstlüğe aykırılıklar:
 - Açık bir şekilde yanlış ve yanıltıcı beyan içeren
 - Dikkatsizce verilmiş beyanlar ve bilgilerin olması
 - Olması gereken bilgilerin atlanmış veya gizlenmiş olması

5. TURMOB ETİK YÖNERGESİ

18

TARAFSIZLIK

★Önyargı - çıkar çatışması-usulsüz etki

- Başkalarının zarar verici işlemleri ile çıkar çatışmaları ve yarar sağlama çabaları meslek mensubunun tarafsızlığını etkilememeli ve,
- Meslek mensubu bu etkiye izin vermemelidir.
- **Profesyonel meslek mensubu yoğun baskı altında mesleki hizmeti yerine getirmemelidir.**

5. TARAFSİZLİK ÖYNEMLERİ

11

MESLEKİ YETERLİLİK VE GEREKLİ ÖZEN

- Müşterilerin yeterli hizmeti almasını temin edecek düzeyde mesleki bilgi ve beceriyi tutmak.
- Mesleki hizmet verilirken mevcut teknik ve mesleki standartlarla uyum içinde hareket etmek.

5. TARAFSİZLİK ÖYNEMLERİ

12

GİZLİLİK

- Meslek yerine getirilirken edindiği bilgilerin korunması esastır.
- Bunlar kanuni veya mesleki zorunluluk ya da geçerli ve düzgün bir şekilde alınmış yetki olmadıkça kullanmamalı ve açıklamamalıdır.

5. DÜZGÜN DAVRANIŞ

MESLEKİ DAVRANIŞ

- Meslek mensubu meslek itibarına uygun davranmalı.
- İtibarı sarsıcı hareketlerden kaçınmalı.
- Mesleğin gerektirdiği vakar ve onur çerçevesinde hareket etmeli.

5. DÜZGÜN DAVRANIŞ

SONUÇ

ETİK KURALLAR

- Muhasebe meslek mensuplarından beklenen ve her zaman korunması gereken yüksek davranış biçimini tanımlayan,
- Meslek mensuplarının dürüst ve kamuoyunda olumlu imaj yaratan mesleki davranışlarını teşvik edici,
- Meslek mensuplarının ahlaki standartlara uygun düşmeyen davranışlarını yasaklayıcı, cezalandırıcı ve caydırıcı,
- ETİK EĞİTİMİ - ZORLAYICI DÜZENLEMELER.

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

15

ÇAMURUN İÇİNDE TEMİZLİK YAPILIR MI ?

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

16

**EVET YAPILIR
HERKES KENDİ ÜZERİNE SU
DÖKERSE
GÜN GELİR YANINIZDAKİ
ÇAMURLU GEZMEKTEN UTANIR**

Aleksandr Solzhenitsyn (1918-2008)
Rus yazar, Nobel Ödüllü

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

26

TEŞEKKÜRLER

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ

27

Hakkı ALACAOĞLU

Moderatör

Çanakkale SMMM Oda Başkanı

- Sayın Doç. Dr. Muhammet Bezirci'ye teşekkür ediyoruz. Şimdi isterseniz hemen sorulara geçelim. Sorusu olan?

Selma ÇALIŞIR

Bursa SMMM Odası

- Yeni çıkan etik tebliği ile ilgili detaylı açıklama yapılacak mı? Düzenleme nasıl yapılacak TÜRMOB ve odalar tarafından, çünkü orada ücretlendirme ile ilgili bir sıkıntı var bana göre. Onu bir açmak istiyorum, o yüzden soruyorum.

Feyzullah TOPÇU

TÜRMOB Etik Komitesi Başkanı

- Sorunuzla ilgili, etik eğitimiyle ilgili çok detaylı bilgiyi panel bölümünde komite üyemiz Yeşim Hanım bilgi verecek o konuda. Paneli beklerseniz detaylı açıklama yapılacaktır.

Ali ERTEMİZ

Mersin SMMMM Odası

- Sormak istediğim soru şu, yani hepimiz aslında sormalı, bizim etik olmamız tartışılıyor ancak bizimle işbirliği yapan kurumlar vergi dairesi, Maliye Bakanlığı, SGK'nın da bu etikliğe uyması gerekmiyor mu? Bunların hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Hakkı ALACAOĞLU

Moderatör

Çanakkale SMMM Oda Başkanı

- Şimdi biz diğer kurumlara önceki oturumlarda da devamlı konuşuldu yani biz derdimizi anlatamıyoruz dendi. Aslında kurumsal olarak da bunlara gidi-

yoruz, her zaman sorunlarımızı dile getiriyoruz, çözüm önerileri sunuyoruz, üzerimize düşen görevleri yapacağımızı her zaman belirtiyoruz. Onlar da biliyor aslında bizim dertlerimizi resmi kurumlar, müşterilerimiz herkes biliyor, ne yaptığımızı da biliyor ama maalesef bazı sıkıntıları çözemiyoruz. Bir soru daha alalım, ondan sonra kapatalım, buyurun.

Akın ÖZDEMİR
Muğla SMMM Odası

- Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. Önümüzde yapılacak olan etik eğitimlerle ilgili Banu Hanım'a bir soru sormak isterim, belki başkası da cevaplandırır. Biliyorsunuz çeşitli etik doktrinler var, bu eğitimin amaçları da sanıyorum meslek mensupları arasında bir etik farkındalık yaratmak ve mesleğe katkısını geliştirmek sonuç itibarıyla. Çeşitli doktrinler var faydacı yaklaşım gibi, kuralcı yaklaşım gibi. Acaba bu etik eğitimler yapılırken bu doktrinlerden hangisini uygulayacağız yahut da hangisini benimseyeceğiz, bu konuda bir açıklama yapabilir misiniz acaba? Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Banu DURUKAN SALI
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Şimdi ben o eğitimlerin nasıl şekillendirildiğini bilmiyorum açıkçası. Öğleden sonra anlatılacakmış detayı. Bizim burada üzerinde durmak istediğimiz konu şuydu, her mesleğin kendi özünden, doğasından kaynaklanan ve ön plana çıkardığı etik ilkeler vardır ve biz bunları sahiplenirsek o zaman bu mesleğimizin bir anlamı olur. Çünkü motomot kurallar bazında bir şeyleri yaparsak zaten biz de yaptığımızı anlamıyoruz demektir. Dün çok üzerine basılarak söylendi, biz eskiden vergi için muhasebe yapardık, şimdi bilgi odaklı muhasebe yapıyoruz, bir değer yaratıyoruz ve mesleğimiz bize değer katarken biz de mesleğimizle değer katıyoruz. Bunun oluşabilmesi için etik kodların oturması, etik davranışların meslek mensupları tarafından benimsenmesi gerekiyor. Dolayısıyla bu bir şekilde bir yerden başlamak zorunda, aslında Hocamın en son sözü güzeldi, o çamur, sanırım önceki soruya da güzel bir yanıt olurdu. Dolayısıyla birilerinin başlaması gerekiyor çünkü biliyorsunuz İnönü'nün bir sözü vardır, "namuslular da namussuzlar kadar cesur olsalardı"... Bir şekilde başlatmamız gerekiyor. Teşekkür ederim.

Katılımcı

- Ben Sayın Hocamız Banu Hanım'a bir soru sormak istiyorum. Türkiye'de geçmişte etik değerlere nasıl sahip olduğumuza ilişkin bir araştırma yaptılar mı acaba? Türkiye'deki çıraklık, kalfalık ve ustalık müesseselerinde acaba hangi etik değerler göz önünde bulunduruluyordu? Ve o etik değerler o dönemde çalışan esnafın veya meslek kuruluşlarının çalışmalarına ne gibi olumlu etki yaratıyordu meslek hayatının düzenlenmesi açısından? Bu konuda bilgilendirebilerseniz sevinirim.

Prof. Dr. Banu DURUKAN SALI
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Şimdi biz geçmişe yönelik bir çalışma yapmadık, bizim çalışmamız şu anki mevcut etik değerler üzerine bir çalışmaydı. Ama biliyorsunuz bu tür mesleklerde ustadan çırağa geçen bu değerler dolayısıyla o mesleklere saygının toplumda artmasını sağlamıştır diye düşünüyorum ama akademik olarak o konuda size net bir cevap veremeyeceğim. İşte o nedenle zaten bizlerin benimsememiz gerekiyor, yeni gelenlere de bunu öğretmemiz gerekiyor.

Hakkı ALACAOĞLU
Moderatör
Çanakkale SMMM Oda Başkanı

- Başka soru yok galiba. Ben konuşmacılara ve siz katılımcılara teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

II. OTURUM

***MESLEK MENSUPLARI VE İŞ DÜNYASI
GÖZÜYLE TEMEL ETİK İLKELER :
POTANSİYEL ETİK SORUNLAR,
GÖZLEMLER***

Osman ARIÖGLU
Moderatör
TÜRMOB Yönetim Kurulu Üyesi

- Evet, çok değerli hazirun, tabii yemek sonrası, son gün olunca doğal olarak müşteri sayımız azaldı. Ama biz gene de elimizden geldiğince buraya katılan ve panelist arkadaşlarımızı, bizleri dinleme lütfünde bulunan arkadaşlarımıza en verimli şekilde ve de sıkmadan bilgilendirme yapmaya gayret edeceğiz. Ben izninizle bir fıkrayla başlamak istiyorum. Hem de biraz yemek sonrası oturuma kendimizi hazırlamış oluruz. Biraz da aslında ilk gün 2000'in üzerinde bir sayıyla başlayıp bugün bu rakama gelmemize de uygun bir fıkra olacak. Şimdi bizim gibi bir panelist gelmiş,

salona girmiş, bakmış salonda 1 kişi var, ben ne yapacağım şimdi diye düşünmüş. Ya demiş arkadaş işte ben burada bir seminer vereceğim, bir konu anlatacağım ama görüyorum ki salonda siz varsınız, arzu eder misiniz size anlatayım mı yoksa vazgeçelim mi, bunu bırakalım mı? Salondaki kişi şu cevabı veriyor, ben diyor hayvan besicisiyim, ahıra girdiğimde hayvanlarımın hepsi orada mı değil mi bakmaksızın onların ihtiyacı neyse veririm diyor, başka bir cevap vermiyor. Bunun üzerine bizim panelist mesajı aldım diyor, aşağı yukarı 2 saatlik bir sunum hazırlamış, bayağı da akademik seviyede. Bütün sunumunu o tek kişiye bir güzel anlatıyor. Ve tabii biraz uyuklaya, biraz sıkıla o tek kişi panelin sonuna kadar duruyor. Sonunda bizim seminer veren hocaya gidiyor soruyor, nasıl oldu diyor, memnun kaldınız mı? Cevap gene enteresan; ben diyor az önce de söylediğim gibi hayvan besicisiyim, ahıra girdiğimde yem çuvalını aldığımda yem verirken ahırdaki hayvanlara bütün yemi bir tanesinin önüne başlatırsam o hayvanı çatlatırım diyor. Evet, biz de buna dikkat edeceğiz.

Şimdi tabii biz bu dikkatle buradaki ekibi sıkmadan konuları değerlendirmeye çalışırken konu başlığımızı ben tekrarlamak istiyorum; Meslek Mensupları ve İş Dünyası Gözüyle Temel Etik İlkeler ve Potansiyel Etik Sorunlar. Öğleden önceki oturumda temel etik ilkeleri gördük. Etik işinin ne kadar önemli olduğu anlatılmaya çalışıldı. Ben anladığım kadarıyla bu çalışma sırasında gözüme ilişen mesleki etikteki felsefe nedir onu tekrarlamak istiyorum. İş hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara rehberlik eden prensipler ve

standartlar toplamı diye bir tanım yapılabilir. Kitaplarda buna benzer tanımlar var. Peki, meslek grubunun üyelerine belli kurallarla davranmayı zorlayan, kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen, hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütününe de mesleki etik diyebiliriz kısaca. Şimdi bunu dedikten sonra, temel etik ilkeleri bir defa daha hatırlatmamız lazım. TÜRMOB'un 27 Mart'ta yayınlamış olduğu tebliğde de zaten ana hatlarıyla var. Nedir mesleki etik ilkeler, tekrar hızlıca sayarsak,

- Dürüstlük
- Yasaya uygunluk
- Mesleki anlamda yeterlilik
- Güvenilirlik ve sır saklama
- Mesleğe bağlılık, mesleğin vakarına, mesleğin kalitesine, standartlarına uygun şekilde davranışta bulunmak

Bunları da söylediğimizde aslında bir de ölçü vermeye çalışalım. Mesleki etikte amaç nedir, önce bunu ortaya koyalım. Aslında mesleki etikte temel bir amaç vardır arkadaşlar, maksimum faydayı sağlamak. Ne için bu faydayı sağlamak? Toplum için. Yoksa bir grubun, bir kesimin, bir ekibin faydasını sağlamak temel hedef olursa mesleki etikte, o zaman bu etik davranış olmaktan çıkıp başka noktalara doğru gidebilir.

Şimdi bir davranışın “etik mi, değil mi” ölçümünü nasıl yapacağız, bir de bunu ortaya koymak gerekiyor. Öncelikle ne yapacağız, o sorunu doğru bir tanımlamamız gerekiyor, birinci adımımız bu. Sorunu tanımladığımızda etraflica her yönüyle görmemiz gerekiyor, ondan sonra da çözüme yönelik alternatif seçeneklerimizi sıralamamız gerekiyor. Bunları yaptıktan sonra da yaptığımız doğru mudur, yasal mıdır ve yararlı, yani kamu yararını gözetken bir sonuç doğuruyor mu, bir de buna bakmak gerekiyor. Peki, bunun için ne yapıyoruz, gene bir davranışsal analiz yapmamız gerektiğinde? Bir defa emin olana kadar soru sormaya devam etmemiz gerekiyor. Aslında bir de güzel bir empati ölçüsü de etüğün içine giriyor arkadaşlar. O da bir karar verdiğinizde bu kararın duyulmasının kendinizi, ailenizi nasıl etkileyeceğini de düşünmeniz gerekiyor. Bütün bunlarda herhangi bir sorun görmüyorsanız o zaman kararı verip geçmeniz gerekiyor. Dolayısıyla yapılan bir eylemin etik olup olmadığının belirlenmesinde temel ölçü sağladığı toplam faydanın yapılacak başka bir eylemden fazla olması diye bir tanım da yapılabilir ama tabii burada da ister is-

temez sübjektif unsurların devreye girebileceğini, girebildiğini unutmamamız gerekiyor. Bu temel felsefe çerçevesinde etik olan etik olmayan davranış ayırımında birkaç örnek vermek istiyorum. Aslında bizim panelimiz veya bu forum sırasında bile benzer örnekler çıkarabilirsiniz. Bir defa etik davranmak olayında aşırı güç kullanımı olmaması da gerekiyor. Yani kendinizde olan imkânı, kendinizde olan gücü aşırı kullanırsanız orada da etik davranıştan kaçmış olursunuz. Sadece suçlamak için bir şeyler söylerseniz gene etik davranmış olmazsınız. Sadece kafanızın arkasında başka bir hesap yaparak bir söylemde, bir davranışta, bir eylemde bulunursanız o zaman gene etik davranmış olmazsınız. Arkadaşlarımız ayrıntılı örnek verecektir elbette ama ben bizim meslekte sık rastlanan bir durum, hepimizin şikâyet ettiği aslında zaten haksız rekabetle etiği de bir anlamda iç içe getiren bir konu; bir arkadaşınızın mükellefine, müşterisine gidip bir başkasının “efendim ben bu işi daha ucuz yaparım, sizin önceki mali müşavirinizin personeli zaten yetersiz, işte benim şunum var bunum var” gibi kendini anlatabilir ama karşıyı da kötüleme noktasına gelirse bu müşteri çalma olayı o zaman ne olur? Etik davranmamış oluruz. O zaman bu meslekteki standardı, meslekteki kaliteyi yukarı taşıyamamış oluruz. Yani temel ölçü şu, bir başkasının size yapmasını istemediğiniz şeyi başkasına yapmamanız gerekiyor. Aslında bu 3 günlük sempozyumda 3 tane temel söz ortaya çıkmış oldu, ben onları tekrar ederek örnekleri de çoğaltmayacağım. Daha fazla örnek vermeyi planlıyordum ama şimdilik bu kadar yeterli. Belki aralarda o örnekleri devam ettiririz. Dünkü oturumda Av Mevsimi filmindeki bir söz dile getirildi ve bu hakikaten haksız rekabetten ziyade etikle ilgili çok hoş bir söz. Ben o nedenle onu hemen not edip dün de tweet atmıştım; arkadaşlar, izleyenler görmüştür, diyor ki; “tek bir noktadan bakarsanız tek bir şey görürsünüz, o gördüğünüz sizi sonuca götürecek şey midir yoksa gerçekten aranızdaki bir engel midir, bunu düşünmeniz gerekiyor”. Birincisi bu. İkincisi de gene öğleden önceki oturumda Muhammet Hocamızın ifade ettiği Mevlana’nın sözü. Tekrar etmekte fayda var, çünkü sözün tamamını ben de toparlayabildiğim kadarıyla tekrar edeyim, ne diyor? “Keser gibi olma hep bana, hep bana, rende gibi olma hep sana hep sana, testere gibi ol bir sana bir bana”.

Üçüncüsünü de bugün söylemiş olalım, o da bizim kendi atasözümüz, “kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapma”. Teşekkür ediyorum ve şimdi buradaki sıraya uygun olarak konuşmacılarımıza, panelistlerimize geçiyoruz. Şimdi “Muhasebe, Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik, Denetim Hizmetleri ve Muhasebe Etik İlkeleri” başlığımız altında önce YMM Sayın İbrahim Göçmen’e sözü veriyorum, buyurun İbrahim Bey.

Muhasebe, Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik, Denetim Hizmetleri ve Muhasebe Etik İlkeleri

İbrahim GÖÇMEN
Yeminli Mali Müşavir

- Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Sayın Başkan, sayın misafirlerimiz ve sevgili meslektaşlarım, hepinize hoş geldiniz diyorum, saygılarımı sunuyorum. Ben konuyu yeminli mali müşavirlik açısından bir etik nedir, genel olarak, meslek etiği nedir, YMM'nin görevi ve meslek etiğindeki uyması gereken temel ilkeler ve bizleri etik dışına iten etmenler nelerdir başlığı altında sunmaya çalışacağım.

Etik, bireyin diğer bireylerle, kurumlar ve devlet ile olan ilişkilerinde toplumun deneyimlerinden, gelenek ve göreneklerinden kaynaklanan, akıl ürünü olan toplumsal uyum, birliktelik ve dayanışmayı artırıcı dolayısıyla toplumun ekonomik, sosyal ve politik yapılarına istikrar sağlayıcı prensipler, standartlar ve değerlerin bütünü olarak tarif edebiliyoruz. Meslek etiğine gelince, mesleki davranışla ilgili neyin doğru neyin yanlış, neyin haklı neyin haksız olduğu hakkında inançlara dayalı ilkeler ve kurallar topluluğu olarak karşımıza çıkıyor. Bu bağlamda genel olarak etik ve meslek etiği dünyada ve ülkemizde neredeyse her alanda gündeme gelmekte ve bunun sonucu olarak da farklı düzeylerde de olsa her meslek dalında kendine özgü meslek etiği oluşmaktadır. Son yıllarda bütün dünyada yaşanan olumsuz gelişmeler toplumun her alanında olduğu gibi muhasebe mesleğinde de etik ve güven tartışmalarını gündeme getirmektedir. Mesleğin yürütülmesinde meslek mensuplarının etik kuralların öneminin bilincinde olması oldukça önemlidir, bu sözümü tekrarlıyorum arkadaşlar. Mesleğin yürütülmesinde meslek mensuplarının etik kuralların öneminin bilincinde olması oldukça önemlidir. Çünkü muhasebe mesleğinin etik bir şekilde yürütülmesinde yasal düzenlemeler tek başına yeterli olmamaktadır. Günümüzde etik değerlere sahip olmayan herhangi bir meslek düşünülemez. Etik değer meslekleri meslek yapan, mesleklere kişilik kazandıran, mesleği belli

normlara oturtan değerlerin toplamıdır. Muhasebe mesleğini ayırt edici en önemli özellik, hepimizin bilmesi gereken, kamu yararına sorumluluk kabul ederek hareket ediyor olmamızdan kaynaklanıyor. Bu nedenle bir muhasebe meslek mensubu sorumluluğu yalnızca müşterisini veya işverenin ihtiyaçlarını karşılamak olmamalıdır. Bir muhasebe meslek mensubu kamu yararına hareket ederken ulusal ve uluslararası etik kurallara da uymak zorunda olduğunu hissetmelidir.

Yeminli mali müşavirlik mesleğinin önce tarifini yapacağım, daha sonra da uyması gereken etik kuralları anlatmaya çalışacağım. 3568 sayılı yeminli mali müşavirlik mesleğinin konusu kişi ve şirketlere ait işletmelerin muhasebe sistemlerini kuran, geliştiren; muhasebe, finans ve mali konularda belgelere dayanarak inceleme ve denetim yapan, mali tabloları ve beyannameleri yasal ve yönetmelik hükümleri, muhasebe prensipleri ve muhasebe standartlarına uygunluğunu ve hesapların denetim standartlarına göre incelenerek onaylanması olarak özetleyebiliriz. Bu meslek konuları değerlendirildiğinde görülmektedir ki yeminli mali müşavirlerin yürüttükleri faaliyetlerin büyük bir çoğunluğu denetim hizmetiyle ilgilidir. Günümüz toplumunda yatırım ve faaliyet konularında gelişmelerle birlikte uluslararası anlaşmalar da giderek artmış ve bu gelişmeye uyum sağlanabilmesi açısından meslek mensuplarının ortak değer yargılarını geliştirebilmelerini sağlayabilmek için birtakım etik değerlerin yerleştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Her mesleğin yapısı gereği o mesleği yapan kişilerde özel etik aranmaktadır. Bu doğrultuda denetim mesleğini uygulayanlara yönelik kurallar dürüstlük ve tarafsızlık, mesleki yeterlilik, mesleki özen, tespit edilmiş standartlara uyum ve onur kırıcı hareketlerden kaçınma şeklinde belirtilmiştir. Yeminli mali müşavirlik mesleğine ait etik değerleri kabaca sınıflandırmamız gerekirse; birinci sınıflandırmada meslek kanunundan doğan etikler, ikinci sınıflandırmada ise özel etik değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Meslek kanununda yer alan özel etik değerlere gelince, yeminli mali müşavirler bu unvanları ve kavramları dışında herhangi bir unvan veya kavram kullanamazlar. Meslek mensupları kişisel ya da ortak bir alanda meslek icarsı yasaklanmış meslek mensupları ile çalışamaz, bunlarla fikir alışverişi yapamazlar. Odalara üye olmayan meslek mensupları mesleki faaliyette bulunamazlar. Meslek mensupları ve bunların yanında çalışanlar işleri dolayısıyla öğrendikleri bilgi ve sırları ifşa edemezler. Meslek mensupları iş elde etmek için reklam sayılabilecek faaliyetlerde bulunamazlar. Yeminli mali müşavirler gerçek ve tüzel kişilere tabi ve onların iş yerlerinde hizmet akdi ile çalışamaz, ticari faaliyette bulunamazlar, mesleğin onuru ile bağdaşmayan işleri yapamazlar. Tarifedeki asgari ücretin altındaki iş

karşılığında iş kabulü yapamazlar. Tabii güldüm, birçok meslektaşımız maalesef tarifiedeki asgari ücretin altında iş kabulünü yapabiliyor. Mesleğin vakar ve onuruna aykırı fiil ve harekette bulunamazlar.

Yasalarda yer almayan özel etik değerlere gelince etik davranış denetim mesleğinin en önemli özelliğidir ve yazılı olmayan birtakım yaptırımlar ve bir dizi kurallar etik kavramının temelini oluşturmaktadır. Bunları kısaca sıralayacak olursak; dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık, sır saklama, sorumluluk, dış görünüşün düzgün olması, planlı çalışma, çalışma kâğıtlarını düzenleme gibi etik ilkelerden oluşmaktadır. Muhasebe ve denetim ve yeminli mali müşavirlik mesleğinin kamuoyunda güven ve saygınlığının korunabilmesi açısından özel ve genel meslek etiklerinin tam olarak yerine getirilmesi olmazsa olmaz bir zorunluluktur. Peki, muhasebe meslek mensuplarını etik dışına iten davranışların neler olduğuna baktığımızda meslek örgütlerinin ve uluslararası kuruluşların etik standartları uygulamada yetersiz kaldıklarını görüyoruz. Etik dışı davranışların meslekte ilerleme fırsatı olarak görülmesi meslek mensuplarımızı etik dışı davranışlara iten önemli etmenlerden bir tanesidir. Rekabet baskısı, bu da meslek mensuplarımızı yine meslek dışı etiklere iten davranışlardan bir tanesidir... Baskı ve tehdit, çıkar çatışması veya örtüşmesi, deneticinin müşteriyle kişisel ilişkilere sahip olması nedeniyle etki altında kalabilmesi, müşteriyi kaybetmeme arzusu, mevcut vergi ve ekonomik koşulları adil görmeme duygusu meslek mensuplarını etik dışına iten davranışlar olarak gözlenmektedir. Arkadaşlar 2008 yılında denetim firmaları üzerinde yapılan bir akademik çalışmada muhasebe ahlak açısından yeterli uzmanlığa sahip olunması gerekliliği %100 oranında değerlendirme kriteri olarak önemli ve çok önemli görülürken; eğitim sırasında meslek ahlak kriterlerini almış olması gerekliliği %25 oranında önemli görülmemiştir. Buradan çıkan sonuç, ankete katılan meslek mensuplarının %25'inin etik kuralların mesleğin icrası esnasında öğrenilebileceği kanaatinde olduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamında denetim firmalarına karşılaştıkları etik sorunlar sorulduğunda, firmaların %54,8'i çıkar çatışmasını, %48,4'ü vergi rakamlarında değişiklik doğrultusunda teklifler geldiğini, %35,1'i inceleme kapsamında bazı durumların göz ardı edilmesi isteklerinin olduğunu, %29'u manipülasyonla ilgili taleplerin geldiğini ifade etmişlerdir. Firmaların bünyelerinde ahlak politikalarının olup olmadığı sorulduğunda firmaların %67,7'si ahlak politikalarının olduğunu, kalan %32,3'ü ise böyle bir politikalarının bulunmadığını ifade etmişlerdir. Firma yöneticilerine bünyelerinde çalışan meslek üyelerine yönelik ahlaki eğitim veya staj programının olup olmadığı sorulmuş ve ankete katılanların %58'i böyle bir programın mevcut olduğunu, %38,7 si mevcut olmadığını be-

yan etmiştir, 3,2'si ise cevap vermekten kaçınmıştır. Araştırmada sonuç olarak denetim çalışmaları sırasında en sık karşılaşılan etik sorunlar nelerdir diye sordüğümüzda bazı hesapların göz ardı edilmesi, bağımsızlığı olumsuz etkileyen bir durumun bulunmaması ve yeterli mesleki bilgi ve tecrübeye sahip olmayan elemana denetim çalışması yaptırılması gelmektedir. Burayı yenilemek istiyorum, yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmayan elemanlara denetim çalışması yaptırılması gelmektedir.

Sonuç olarak son yıllarda yaşanan global muhasebe ve denetim standartları özellikle muhasebe mesleğine düşen sorumluluğumuzu daha da arttırmıştır. Bu noktada muhasebe mesleğinin toplumun ona olan güveninin sağlamlaştırılması gerekmektedir. Bunun sağlanması ise meslek mensuplarının meslek etiğine bağlı kalarak mesleği en iyi ve etkin biçime yürütmesiyle mümkün olabilecektir. Her meslek dalında olduğu gibi muhasebe mesleğinin de etik kuralları bulunmaktadır. Etik değerleri muhasebe mesleğini 21.yüzyıla taşıyan etkisi asla ve asla yadsınamaz ve bu düşünce bağlamında ülkemizde tek meslek kuruluşu olan TÜRMOB'un etik değerler konusunda yaptıkları ve yapacakları bu mesleğin geleceğinin garantisi olacaktır. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerde görülen muhasebe uygulamalarındaki etiğe yönelik düzenlemeler ülkemizde de yapılmaktadır. Türkiye'de gerek dolaylı olarak yapılan gerekse doğrudan yapılan düzenlemeler bulunmaktadır. TÜRMOB tarafından düzenlenen serbest muhasebeci, müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik meslek ahlak kuralları, mecburi meslek kararları ve yine etik meslek faaliyetlerinde uyacakları etik ilkeler hakkındaki yönetmelik ve en son yayınlanan meslek etiğiyle ilgili eğitim bu mesleğin TÜRMOB tarafından önemsendiğini bize açıkça göstermektedir. Bu yönetmeliklere göre temel etik ilkeleri dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen ve gizlilik mesleki davranış olarak sayılmış olduğunu göreceksiniz. TÜRMOB tarafından yapılan bu düzenlemeler ülkemizde muhasebe meslek etiğine yönelik olarak doğrudan yapılmış 2 temel düzenlemeyi oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle 2 yasal düzenleme de muhasebe mesleği açısından etik konusunda mesleğin temel taşlarını oluşturmaktadır. Evet, arkadaşlar, hepinize beni dinlediğiniz için teşekkürlerimi sunuyorum.

Osman ARIÖĞLU

Moderatör

TÖRMOB Yönetim Kurulu Üyesi

- Evet, Sayın İbrahim Göçmen beye teşekkür ediyoruz. Aslında yeminli mali müşavirlik mesleğiyle ilgili mevzuattaki ilkeleri ve bir anketle de konuyu toparlamış oldular.

Şimdi önce devam edelim isterseniz, ben yorumu bu şeyden sonra yapayım. Sayın mali müşavir arkadaşımız Ercüment Çiftçi şimdi konuşacak. Ben SMMM unvanını pek kullanmıyorum arkadaşlar, YMM ve mali müşavir demek daha kolayıma geliyor, onu da bilhassa bu şekilde kullanıyorum, takdirlerinize.

Buyurunuz Sayın Ercüment Bey.

Bağımsız Denetim ve Bağımsız Denetimde Etik İlkeler

Ercüment ÇİFTÇİ

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Hepiniz hoş geldiniz. Ben mesleğim gereği bağımsız denetim ve bağımsız denetimde etik ilkeler konusunda açıklamalar yapmak istiyorum. Sunumumda önce bağımsız denetim nedir, Türkiye’deki gelişim süreci nedir, bağımsız denetimde etik ilkeler nedir, bağımsız denetimde etik ilkelere uymamanın yaptırımları nelerdir, dünyada ve Türkiye’de yaptırımlara uymamanın cezaları nasıl olmuştur şeklinde açıklamalar yapmak istiyorum.

Bağımsız denetim bir işletmenin ekonomik faaliyetlerine ilişkin bilgileri önceden belirlenen kriterlere uygunluk derecesini belirlemek ve raporlamak amacıyla bu ekonomik faaliyetlere ve olaylara ilişkin bilgilerin, bunların verilerinin objektif olarak toplanması, değerlendirilmesi, sonuçlarının ilgili taraflara raporlanması sürecidir. Ülkemizde bağımsız denetim 1987 yılından önce bankalar için uygulanmakta iken Sermaye Piyasası Kurulunun kurulması ile halka açık şirketlerin denetimi başlamış , daha sonra EPDK, Sivil Havacılık, Kalkınma Ajansları ve diğer kurumların bağımsız denetime tabii olmaları nedeniyle bu süreç devam etmiştir. En son 6102 sayılı TTK’nın yürürlüğe girmesi ve 660 sayılı KHK ile kurulan Kamu Gözetimi Muhasebe Denetim Standartları Kurumu aracılığıyla Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen şirketlerin bağımsız denetimiyle bağımsız denetim süreci en son halini bulmuştur. 6102 sayılı TTK 397. Maddesi denetime tabi olacak şirketlerin denetiminde deneticinin uyacağı standartların Kamu Gözetimi Muhasebe Denetim Standartları Kurumu tarafından yayınlanacak muhasebe standartlarının olduğunu belirlemiştir. Bunun yanında 6102 sayılı kanunun ilgili maddesinde finansal tabloların uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu, Türkiye muhasebe standartlarına göre hazırlanmasını açıklamış iken Kamu Gözetimi Muhasebe Denetim Standartları Kurumu bunun sadece bağımsız denetime tabi şirketlere ilişkin olduğunu belirlemiş, diğer şirketlere ise ihtiyarilik tanımıştır.

Bir işletmenin ekonomik faaliyetlerinden yararlananlar ortaklar, çalışanlar, yatırımcılar ve kamudur. Bu nedenle yayınlanan finansal tabloların güvenilirliği çok önem arz etmekte ve bağımsız denetime ve bağımsız denetçiye burada çok görev düşmektedir. Bağımsız denetimin ve denetçinin amacı, finansal tablolardan beklenti içinde olan ve yukarıda sayılan gruplara finansal tabloların doğruluğu hakkında bilgi vermektir. İşte bu noktada bağımsız denetçinin etik kuralları göz ardı etmemesi durumu ortaya çıkmaktadır.

Etik kavramı Yunanca “ethos” sözcüğünden üretilen, davranış biçimini ifade eden karakter anlamına gelen ahlaki değerler olarak tanımlanmaktadır. Çoğu zaman etik sözcüğü ile ahlak sözcüğü eş anlamlı olarak kullanılsa da birbirinden farklı anlamlar içeren, farklı tanımları olan sözcüklerdir. Şöyle ki, etik somut kavramları, ahlak ise nasıl davranılmasına ilişkin yazılı olmayan pratik kurallar içermektedir. Etik bilimsel çalışmaları içerir, ahlak ise insanın değer yargılarını ve tutumlarını içermektedir. Etik kavramının temelinde sorumluluk vardır ve bu duygu geçmişten çok geleceğe yönelik alınması gereken önlemleri anlatmaktadır. Meslek etiği ise etiğin bir alt disiplin şeklidir. Meslek etiği iş hayatındaki davranışları belirleyen, neyin ne zaman ve ne şekilde yapılacağı konusunda yol gösteren ilke ve kuralların bir bütünüdür. Bütün mesleklerde olduğu gibi muhasebe denetim mesleğinde de meslek etiğine gerek duyulmaktadır. Bu nedenle denetim alanında etik kurallar dünyada ve ülkemizde şekillenmiş ve belirli kurallar haline gelmiştir. Meslek mensupları ve bağımsız denetçiler görevlerini yerine getirirken, dürüst, doğru ve güvenilir olmak ve bu kurallara uygun hareket etmek zorundadır.

Dünyada etik kuralları belirleyen bazı kurumlar vardır. Bunlardan birisi Uluslararası Yüksek Denetim Kurumunun belirlediği etik kurallar, diğeri bağımsız denetçi ve denetim kurumları ile muhasebecilerin uluslararası örgütü olan IFAC olarak adlandırılan Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu’nun belirlediği etik kurallar, bir diğeri ise Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu kurallardır. Hemen hemen aynı olan bu etik kurallar, aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

Dürüstlük; etik kuralların en önemlisi dürüstlüktür. Dürüstlük doğruluk ve adalet kavramlarıyla ölçülebilen bir kavramdır. Denetçinin kendisine güven duyulmasını sağlaması, bunu sürekli kılması, davranışlarında kusursuz olması, şüphe uyandırmayacak bir pozisyonda olması gerekir. Tarafsızlık ise denetçi görevini yaparken tarafsız olmak zorundadır. Özellikle kamu denetiminde öne çıkan bu etik ilke, denetçilerinin faaliyetlerini sürdürmesinde sürütüşme-

lere yol açmaması gerektiğini, faaliyetini bu çerçevede sürdürmesi gerektiğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Çıkar çatışmasından kaçınılması ise denetçilerin bağımsızlıklarını ve dürüstlüklerini zedeleyecek, böyle bir görüntü yaratacak hediye ve para gibi ödülleri reddetmek ve bağımsızlıklarını korumak zorunda olduğunu belirten bir etik ilkedir. Bağımsızlık ise denetçinin denetlediği kurumdan bağımsız olmak, inceledikleri konuları nesnel olarak ele almayı anlatır. Mesleki sırların saklanması, denetçinin denetim sürecinde elde ettiği bilgileri üçüncü kişilere yazılı ya da sözlü olarak vermemesi demektir. Mesleki yeterlilik ise denetçinin yürürlükteki mevzuat çerçevesi içerisinde sürekli kendini geliştirmek zorunda olduğunu ifade eden bir etik ilkedir.

Ülkemizde etik kuralları belirleyen kurumlar TÜRMOB, Sermaye Piyasası Düzenleme Kurumu, Kamu Gözetimi Muhasebe Denetim Standartları Kurumu ve TTK'nın denetçi ile ilgili 400. Maddesi ve denetçinin etik ilkelere uymaması sonucunda yapılacak olan yaptırımları belirleyen 404. Maddesidir. SPK seri 10 No 22 sayılı tebliğin 3. Bölümünde uyulması gereken etik kuralları açıklamıştır. Bunların birincisi mesleki şüpheciliktir. Mesleki şüphecilik bağımsız denetçinin elde etmiş olduğu kanıtların geçerliliğinin sorgulayıcı bir anlayışla değerlendirilmesi ve mesleki şüphesizliğini öne çıkarmasını ifade eder. Bağımsızlık, bağımsız denetçinin mesleki faaliyetini dürüst ve tarafsız yürütmesini sağlayacak bir davranış ve anlayış içerisinde olmasını anlatır. Bağımsız denetim kuruluşları ve bağımsız denetçiler bağımsız denetim çalışmalarında bağımsız olmayı devamlı öne çıkartmak zorundadır. Bağımsız denetçiler bağımsız denetimleri sırasında mesleki şüphecilik anlayışıyla hareket edecek, ortaya çıkabilecek çıkar çatışmalarından uzak kalacak, karşılaştığı etik çalışmaların çözümünü sağlayabilmek için en yakın amirinden başlayarak çatışmaya konu olan hususu üstlerine taşıyacak ve konuyu kuruluş içinde çözümlerlemez ise yasal düzenleyici kurullara ve kurumlara başvuracaktır. Bağımsızlığı ortadan kaldıran durumlar olarak etik ilkeler içinde açıklananlar ise bağımsız denetim kuruluşları ve bağımsız denetçilerin bağımsızlığının zedelendiğine dair tereddüt oluşması halinde bağımsızlığın ortadan kalktığı kabul edilmektedir. Buna göre bilinen şekliyle bağımsız denetim kuruluşunun ortakları bağımsız denetçilerinin denetlediği şirketler ile ortak, yönetici, bağımsız denetçi, denetçi yardımcısı gibi ya da bunlara 1.,2.,3.derecede kan bakımından yakın olmaması gerektiği, müşteriden veya müşteriyle ilgili olanlardan doğrudan ya da dolaylı olarak bir menfaat edindiğinin ortaya çıkmasında bu menfaati sağlayacak vadin ilgili bağımsız denetçi tarafından bağımsız denetim kuruluşuna, yönetimine yazılı olarak bildirmiş olması, müşteri ile bağlı ortak-

lıklar ve müşterek yönetime tabi teşebbüsler ve iştiraklerde kurucu, yönetim kurulu başkan veya üyesi, şirket müdür yardımcısı veya işletmede önemli kararlar alan bir sıfatla görev almamış olması durumlarında bağımsızlığın ortadan kalktığı kabul edilmiş ve bu durumda bağımsız denetçinin bağımsız denetimi bırakması, görevden çekilmesi olarak anlatılmıştır.

Bunun yanında, bir mesleki etik olarak SPK tarafından mesleki özen ve titizlik anlatılmış ve şu şekilde açıklanmıştır. Mesleki özen ve titizlik basiretli bir bağımsız denetçinin aynı koşullar altında ayrıntılara vereceği önemi, göstereceği dikkat ve gayreti ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. Bağımsız denetçiler bağımsız denetimini yaparken denetimin planlanmasını, sonuçlandırılmasını bağımsız denetim raporunun hazırlanması safhalarında gerekli mesleki özen ve titizliği göstermek zorundadır. Gerekli özen ve titizliğin kıstasları ise bağımsız denetim standartlarına eksiksiz uyulması demektir. Buna göre bir bağımsız denetçi bağımsız denetim faaliyetini gerektiği şekilde planlamak, program yapmak, yeterli miktarda ve uygun nitelikte güvenilir kanıt toplamak, inceleme yapmak, temiz ve düzenli çalışma kâğıtlarını hazırlamak, finansal tabloların gerçekliği ve doğruluğu hakkında dürüst bir yargıya ulaşmak, görüşünü özen ve titizlikle düzenleyeceği bağımsız denetim raporunda açıklamak zorundadır diye ifade edilmiştir. Bunun yanında ticaret ve mesleğe aykırı faaliyet yasağı getirilmiş ve burada da kısaca mesleki faaliyetinin dışında ticari, sınaî, zirai hiçbir faaliyetle uğraşamayacağı ve bunu yapamayacağı ifade edilmiştir. Bunun yanında reklam yasağı olarak bir bağımsız denetim kuruluşunun iş elde etmek için dolaylı ve dolaysız reklam yapamayacağı, reklam faaliyetinde bulunamayacağı anlatılmış ancak bağımsız denetim kuruluşunun kendisini anlatan broşürler hazırlaması, müşterilerine ve kendisine eleman faaliyetinde bulmaya yönelik ilanlar vermesi yasak kapsamı dışında tutulmuştur.

Bunun yanında bir diğer konu sır saklama yükümlülüğüdür ki bu diğer kurumların etik ilkelerinde açıklanmıştır, burada bağımsız denetim kuruluşlarının yöneticileri, bağımsız denetçileri ve bütün çalışanları bağımsız denetim kuruluşuna dışarıdan hizmet verenlere işleri dolayısıyla sahip oldukları sırları açıklayamazlar. Yalnız bağımsız denetim standartlarının ilke ve kuralları, meslek ahlakı gereği yapılması gereken zorunlu açıklamalar, kamuyu aydınlatmak için yapılan açıklamalar bu konunun dışında tutulmuştur.

Karşılıklı ilişkiler ve haksız rekabet ise Bağımsız denetim kuruluşları ve bağımsız denetçiler, bağımsız denetim faaliyetinin niteliğini herhangi bir şekil-

de olumsuz yönde etkileyebilecek, meslektaşlarına zarar verebilecek şekilde rekabete giremezler şeklinde açıklama yapılmıştır. Yeni TTK'nın 400.maddesi ise denetçi olabilecekleri açıklarken bu maddelerin içerisinde etik ilkelere uyulmaması gereken konuları da açıklamıştır. Denetçiyi TTK'nın 400.maddesi 01.06.1989 tarihli ve 3568 sayılı yasaya göre yetki almış YMM ve SMMM ile ortakları bu kişilerden oluşan Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan yetki almış kuruluşlar olarak tanımlamış ve aşağıdaki şartlarda denetçilerini şirketlerde denetçi olamayacağını açıklamıştır. Bunlar denetçinin denetleyeceği şirkette pay sahibi ise denetleyeceği şirketin yönetici ve çalışanıysa ve atanmadan önce 3 yıl içerisinde bu görevlerde bulunduysa, denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir işletmenin kanuni temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi ve sahibi ise ya da bunlardan %20'den fazla paya sahip şirketin yönetim kurulu üyesinin üst ve alt soyundan yakınlığı var ise denetlenecek şirketle bağlantısı olan herhangi bir şirketin %20'den fazla paya sahip bir işletmede çalışıyor ise, denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında yeminli mali müşavirlik hizmeti dışında herhangi bir şekilde faaliyette bulunmuş ise son 5 yıl içinde denetleyiciliğe ilişkin faaliyetinin ki burası biraz önemli, mesleki faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının %30'undan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona %20'den fazla pay ile iştirak etmiş olan şirketlerin denetiminde sağladığı gelirden ibaret oluyor ise denetçi olamaz ve en son da 10 yıl içerisinde 3 yıl ara vermeden 7 yıl denetimini yapanlara denetçi olamaz şeklinde açıklamıştır.

En son olarak da Kamu Gözetimi Kurumu konuşmamızın başında belirttiğimiz Bağımsız Denetim Standardını yayınlamıştır. BDS 200 olarak adlandırılan Bağımsız Denetim Standardında etik ilkeler A-14 paragrafının 2 bölümünde açıklanmış, bunlardan birincisi genel kabul görmüş etik ilkeleri olan dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, sır saklama, mesleğe uygun davranış olarak sayarken A-14 paragrafının B bölümünde ise özel durumlarda kavramsal çerçevenin nasıl uygulanacağını açıklamıştır.

Peki, etik kurallara uymamanın sonucundaki yaptırımlar ve dünyadaki örneklerine gelecek olursak, bağımsız denetimde etik kurallara uymamanın sonucu olarak ortaya çıkan en büyük skandal bilindiği gibi Enron olayıdır. Amerika'da 2000 yıllarında enerji piyasasında dünya devi olan Enron şirketi finansal tablolarında yaptırmış olduğu manipülasyonların ortaya çıkması sonucunda batmış ve etkileri çok büyük olmuştur. Şirketi denetleyen ve dünyanın en büyük denetim şirketlerinden biri olan bağımsız denetim şirketi de bu skan-

dalla birlikte batmış ve yok olmuştur. Bu olaydaki etik dışı davranış, bağımsız denetim şirketinin şirkete bağımsız denetçilik dışında danışmanlık hizmeti vermesidir ki bu olayla birlikte SPK 2003 yılında yayınlamış olduğu tebliğle bağımsız denetim yapılan şirkete bağımsız denetim şirketinin danışmanlık hizmetini vermesini yasaklamış ve bunun sonucunda yetkilendirmenin geri alınacağına ilişkin olacak şekilde en büyük yaptırımları uygulayacağını belirtmiştir. TTK'nın 404.maddesi ise sır saklamadan doğan sorumluluğu açıklamıştır. Maddeye göre denetçi, bunların yardımcıları, bağımsız denetim şirketinin denetim yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir şekilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdür şeklinde açıklanmıştır. Denetim faaliyeti sırasında öğrendiği denetimle ilgili iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanılamayacağı açıklanmıştır. Kasten veya ihmal ile bu yükümlülüğü ihlal edenlerin vermiş olduğu zarardan şirkete ve ortaklarına, yatırımcılara karşı sorumlu olduğu ifade edilmiştir. Bu tür ihmali bulunan kişiler hakkında verdikleri zarardan dolayı her bir denetim için 100 bin, payları borsada işlem gören anonim şirketler için 300 bin TL'ye kadar tazminatla hükümlüdürler şeklinde idari para cezası açıklanmıştır. Denetçi, bağımsız denetim şirketi ise bu hüküm yönetim kurulu, ortaklar ve çalışanlara da uygulanacağı açıklanmıştır.

Sonuç olarak bağımsız denetim kendisinden beklenen yararları sağlayabilmesi, bağımsız denetimi yapılan finansal tablolardan fayda sağlayacaklara güvenilir bir rapor sunulabilmesi için bağımsız denetim şirketi ve bağımsız denetimcinin denetim standartlarına, bu standartların bir parçası olan etik kurallara uygun hareket etmesine bağlıdır. Etik ilke ve kuralların belirlenmesi önemli olmakla birlikte, etik ilkeyle ilgili eğitimlerin verilmesi de gerekmektedir. Önemli olan, etik dışı davranışların oluşmamasıdır. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Osman ARIÖĞLU

Moderatör

TÜRMOB Yönetim Kurulu Üyesi

- Evet, Sayın Ercüment Çiftçi'ye biz de teşekkür ediyoruz. Şimdi YMM ve bağımsız denetçilik açısından etik ilkeleri, mevzuattaki düzenlemeleri gördük. Ben bu iki meslekle ilgili, özellikle de şu an gündemde olduğu için bağımsız denetçilik konusunda ciddi bir riskimiz var arkadaşlar. O nedenle onu dikkate sunmak istiyorum. Bağımsız denetim raporları artık büyük ölçüde banka

kredilerinde de talep edilen raporlar olmak durumunda. Dolayısıyla bağımsız denetçi olduk demek yetmiyor, bir defa bu işin hakikaten bir staj dönemini doğru geçirmek gerekiyor ki işi sıhhatli yapabilelim bir. İkinci riskimiz de hem etiği hem haksız rekabeti içine alacak firmalardan taleplerle karşılaşabilirsiniz; bilanço makyajı tabir ettiğimiz birtakım talepler gelir. Eğer bunları kabul eden bir meslek mensubu olursa, belki günü kurtarır ama Ercüment Bey de belirtti, mutlaka bunlar ortaya çıkıyor ve ciddi bir cezai müeyyide var. İkincisi o zaman bizim meslek mensuplarının bağımsız denetçi unvanı alması yeterli olmayacak, öteden beri sadece bu işi yapan büyük firmaların elinde bu denetim işi devam edip gider, bir süre sonra başka firmaların raporları kabul edilmez hale gelebilir. Yani aslında etik davranmamanın getirdiği şeyi anlatmak için bu örneği veriyorum, sonuçta mesleği aşağıya çeker yani etik davranmazsa herkes ki gene Muhammet Bey sabahki sunumunda güzel bir örnek vermişti, çamurdan temizlenmek mümkün mü? O felsefeyi burada uygulamamız lazım. Yani herkes kendi üzerini temizlerse bu iş pekâlâ mümkün ve pekâlâ çözülür. Çünkü aynı şeyi yeminli mali müşavirliğin özellikle tam tasdikin ilk yıllarında biz gözlemledik. O imaj bir defa kırıldıktan sonra bugün hala daha YMM arkadaşlarımız birtakım şeylerde “ya bize neden güvenilirmiyor” sorusunu soruyorlar ama o ilk dönemdeki, ilk yıllardaki özellikle KDV iadelerinde ve tam tasdikteki benim idarede bulunduğum dönemde gözlemlediğim o sıkıntılar o imajı bir nebze bozdu. Sonra bozulan imajı tekrar düzeltmek için bir değil beş misli çaba göstermeniz gerekiyor. Etik sadece 4 harfli bir kelimeden ibaret değil. Aslında mesleğin bütün geleceğini, meslek de bizim geleceğimiz olduğuna göre hepimizin geleceğini o 4 harfin karesiyle küpüyle çarpımından çok daha fazla etkiliyor diyorum ve şimdi sözü mali müşavirlik açısından etik örnekleri ve durumu anlatmak için Sayın Mali Müşavir Burcu Dişisağlam Hanım’a bırakıyorum. Buyurun Burcu Hanım.

Etik ve Ahlak

Burcu DİŞİSAĞLAM

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

- Teşekkürler. Hepiniz hoş geldiniz. Ben de konuşmama etik ve ahlak kelimelerini tanımlayarak başlamak istiyorum. İkisi eş anlamlı kelime değildir, ikisi de neyin doğru neyin yanlış olduğunu araştırır. Ahlak din, ırk, cinsiyet gibi ayrımları gözeterek toplumsal değerlere dayanır. Etik ise evrenseldir ve soyuttur; ahlak gibi toplumsal değerlere dayanmamaktadır. İkisini aynı cümle içinde tanımlamak gerekirse etik bir insanın davranışları sırasında kullandığı ahlaki ilkeler bütünüdür. Hukuk ile ahlak kuralları sürekli etkileşim halindedir. Meslek kuralları ise bu iki etkileşimin orta

noktasıdır. Peki, meslek etiği nedir? Meslek etiği mesleki faaliyetlerde doğrunun, yanlışın ne olduğunu ortaya koyar ve kişilere doğru ve güvenilir bilgi sunmayı sağlamaktadır. Etik farkındalığının mesleki yönden etik davranışa dönüşme sürecinde 3 tane faktör vardır. Birincisi kişisel etik, ikincisi kültürel faktörler, üçüncüsü ise mesleğin içinde bulunduğu etik ortamdır. İlki kişisel etik, insanın çevresi, ailesi, eğitim durumudur ve kolay kolay değiştirilemez. Kültürel faktörler ise bireyin içinde yaşadığı toplumun davranışlarını sergiler ve bu kurallar alışlagelmiş şekilde devam eder, bunları da değiştirmek zordur. Burada üzerinde durmamız gereken nokta ve en önemlisi üçüncü noktadır. Mesleki hayatta sürekli tekrarlanan etik dahi olmasa kabul görmüş kuralların bireylerin etik karar verme sürecinde bunları örnek model olarak almasıdır. Bunun çözümüne ulaşmak zorundayız. Bunun için mesleki eğitimlerde etiğin farkındalığı yaratılmalı, eğitimlere önem verilmeli, gerek mesleğe girişte gerek mesleğin sürekli eğitimlerinde etiğin önemi vurgulanmalıdır. Tüm bunlar ayrıca yasal düzenlemelerle de desteklenmelidir. Peki, bu yasal düzenlemelerle neyi kastediyoruz? Mesleki standartlar denetleyici ve disiplin prosedürlerini içermektedir.

Peki, hep konuşuyoruz bu etik dışı davranışlar nelerdir? Bunları örneklemek de gerekiyor. Ben kendi açımdan mali müşavirlik mesleği olarak bunu

örneklemeye çalışacağım. Bunları kendi içinde de kategorize etmek gerekiyor. Birincisi meslek mensupları arasındaki etik dışı davranışlar. Bu da çünkü kongre konumuz olan haksız rekabetin konusunu içeriyor. En basit örneği de düşük ücret; bunu zaten haksız rekabetin çözümü de etikten geçmektedir. Etik davranışlar sergilediğimiz zaman haksız rekabeti de çözmüş olacağız. İkincisi kamuya karşı yapılan etik dışı davranışlardır. Bunun için de basit bir örnek vermek gerekirse muhasebe hileleri ile vergiden kaçmaktır. Bu bizim mesleğimizde olan şeylerdir. Üçüncüsü ise şirketlerle ilgili olarak şirketlerin üçüncü kişilere mali müşavirler vasıtası ile yapılan davranışlarıdır. Bunun da en güzel örneği bilanço makyajıdır ya da bankalardan alınacak krediler karşılığında finansal tablolar üzerinde yapılan düzenlemelerdir. Bu 3 örnek etik dışı davranışlara gösterebileceğimiz en basit örneklerdir. Bu örnekler çoğaltılabilir. Ben konunun anlaşılması açısından basit olarak örnek vermek istedim.

Muhasebe mesleğini diğer mesleklerden etik yönünden ayıran en önemli özellik kamu yararını gözetmesidir ve tek amacı müşteri memnuniyeti değildir. Dolayısıyla mesleğimizi bekleyen tehditler vardır ve bunlar bizim güncel hayatımızda karşımıza çıkmaktadır. Ben yine bu tehditler bugüne kadar sıralandı, bunları örnekle anlatmak istiyorum. Birincisi kişisel çıkar tehdidi. Önemli bir müşteriyi kaybetmeme uğruna biz etik dışı davranış sergileyebiliriz. İkincisi taraf tutma tehdidi. Müşterilerle olan ilişki gereği taraflı davranmak zorunda yine kalabiliriz. Üçüncüsü yakınlık tehdidi... Bir müşteriyle kurulan yakın ilişkiler sonucunda müşterinin çıkarını kollamak zorunda kalabiliriz. Dördüncüsü ise gözdağı tehdidi... Bu da yıldırma amaçlı meslek mensubuna uygulanan tehditlerdir. Peki, ne yapmamız gerekiyor? Bu tehditleri ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek gerekiyor. Tabii ki bunun da yolu yine yasal düzenlemelerden ve çalışma hayatımızdaki önlemlerden geçiyor.

Ben ayrıca etik sözleşmesine de değinmek istiyorum izninizle. Etik sözleşmesini de yine bir örnekle anlatmak istiyorum, akademik olarak hep anlatılıyor zaten. Benim için en güzel örnek doktorların Hipokrat yeminidir. Aynı zamanda bu Hipokrat yemininin herhangi bir bağlayıcılığı ya da yasal yaptırım olmamasına rağmen hekimlik tarihi ve yasalar açısından çok önem taşımaktadır. Aynı zamanda avukatların yeminler, ruhsat almadan önceki ve bizim de YMM'lerin mesleğe başlamadan önceki yazılı yeminleridir; bu da bizim yasamızda olan 3568 sayılı yasamızda da yer almaktadır. Dolayısıyla etik sözleşmesi mali müşavirlerin bir yemini niteliğindedir, zorunluluğu olmayabilir, yaptırımı da olmayabilir ama diğer mesleklerde olduğu gibi bizim yeminimizi simgeleyecektir. Peki, yemin nedir burada? İçinde mesleki etik ilkelerini

barındırmaktadır. Ben yeminli mali müşavirliğin yemin metninden son cümleyi size okumak istiyorum. “Mesleğimi tam bir bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlikle yerine getireceğime, üzerime aldığım işleri dikkatle ve özenle yapacağıma...” diye devam ediyor. Baktığınız zaman zaten bizim meslek etik ilkelerini içinde barındırıyor, bunun sadece yazılı bir metni oluyor. Biz de etik sözleşmesi ile aynı şekilde bir yemin imzalamış olacağız. Ve ben ayrıca etik tebliğinin mesleğin saygınlığını arttırmak için de çok güzel bir adım olduğunu düşünüyorum. Fazla detaya da girmek istemiyorum, arkadaşlarım da aynı şeyleri anlattı, tekrara düşmemek için beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Osman ARIÖĞLU

Moderatör

TÜRMOB Yönetim Kurulu Üyesi

- Evet, Burcu Hanım’a da teşekkür ediyoruz. Gene hem zamandan kazanalım diye hem de iş dünyası tarafı bizim paydaşımız bir kurumun temsilcisi gözüyle de olaya bakıp ondan sonra toplu bir değerlendirme daha yapalım istiyorum.

Şimdi “İş Dünyasının Muhasebe ve İş Etiğine Bakışı” Kuşadası Ticaret Odası Başkanımız Sayın Serdar Akdoğan Beye sözü bırakıyoruz. Buyurun Serdar Bey.

İş Dünyasının Muhasebe ve İş Etiğine Bakışı

Serdar AKDOĞAN

Kuşadası Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı

- Teşekkür ederim. Ben öncelikle Kuşadası ev sahibi olarak Sayın Başkan Nail Sanlı şahsında tüm TÜRMOB camiasına Kuşadası'na hoş geldiniz demek istiyorum Kuşadası adına. Tabii bunda emeği geçen Aydın Başkanımız olsun, yönetim kurulu olsun bütün TÜRMOB camiasına çok teşekkür ediyoruz. Bugün bu kongrenin bir özelliği var, ben biraz iş etiğine girmeden Sayın Osman Bey Kongre Merkezi ile ilgili de biraz bir şeyler söyleyeyim. Bu Kuşadası'nda yapılan en büyük kongre, bu anlamda da sizin için, kongre merkezimiz için, bizim için de çok önemli bir kongre

bu, yani hiç unutulmayacak bir kongre yapıyorsunuz şu anda. Bundan önce çok ufak tefek kongreler yapıldı, 300 kişilik, 500 kişilik. Bu anlamda da çok önemli bir kongre, bizim için de çok önemli. Hatta ben üyelerimize bunu duyurdum, ilk büyük kongremiz yapılıyor, 3 bin tane misafirimiz var, ona göre de hazırlıklı olun diye çünkü bizim Kuşadası esnafı turiste alışkın, gemiden gelen turiste alışkın, biz de alışkınız, Ankara'da, İstanbul'da genel kurullara gidiyoruz. Ancak sizin gibi kravatlı beylerin, şık giyinmiş bayanların olduğu gruplara alışkın değil, o yüzden bunun uyarısını yaptık. Umarım bunun devamı gelir, bu anlamda da çok teşekkür ediyorum hepinize.

Efendim ben aslında bir konuşma hazırlamıştım, bir metin hazırlamıştım. Metne baktım, şimdi etik kavramı deyince herkes etik kavramını anlattı zaten, etik kavramı hep aynı. İş dünyasıyla muhasebe dünyasını zaten ayıramıyoruz, biz beraberiz. Bizim iş dünyası zaten muhasebeyi yaratıyor, bu anlamda da bir ayrım göremiyorum. Bence buna genel olarak bakmak lazım, sadece iş dünyası veya muhasebe etiği değil de genel anlamda etik kurallar çerçevesinde bakmak lazım. O yüzden de bu hazırladığım metni çok da okumak istemiyorum çünkü genel anlamda hepsi aynı. Sizi de fazla sıkmak istemiyorum ama ben şunu bilmenizi isterim, ben kendi ortaklıklarımnda, şirketlerimde ben de bir iktisatçıyım, ben de zamanında kendi muhasebemi tuttum, aynı zaman-

da meslektaş sayılırsınız sizlerle yani sizlerin sorunlarını çok iyi anlayabilirim. Zaten muhasebeci arkadaşlarımızla da Kuşadası'nda çok samimiyiz. Benim kendi muhasebecim dışında da çok devamlı bir ilişki içerisindeyiz, sizin sorunlarınızı da devamlı oradan dinliyoruz, onlar da bizim sorunlarımızı çok iyi dinliyorlar. Kuşadası'ndaki, Aydın'daki Muhasebeciler Odası ile Kuşadası Ticaret Odası çok iç içe çalışıyor, bunu diğer gelen arkadaşların bilmesini isterim çünkü iyi bir partneriz biz, her zaman da bu böyle olacak inşallah.

Şimdi ben kendimi de anlattım, sizinle aynı mesleği de yapıyorum, kendi şirketimde de aynı şeye bakıyorum. İş dünyası muhasebe ve iş etiğine nasıl bakar? Nasıl bakarız? Öncelikle biliyorsunuz nasıl baktığımı da burada şimdi bazen etik kurallara girmiyoruz, bütün iş dünyası farklı bakar, biliyorsunuz ne dediğini. Nedir? En iyi muhasebeci en az vergi çıkarandır, doğru mu? Ama bu doğru değil, bunu kurallarına uygun yapmak lazım, karşılıklı güven olması gerekiyor. Bir kere muhasebecinize güvenmiyorsanız, ben bir iş adamı olarak söylüyorum, kesinlikle o iş yürümez yani iş dünyası muhasebecisine kesinlikle güvenmek zorunda. Bana göre en önemli nokta karşılıklı güven. Onun dışında iş etiği ile ilgili tabii ki etik kurallar zaten aslına bakarsanız kanunumuzda, tüzüğümüzde yazılı olan kurallar. Hangi kurallara göre iş yapacaksınız? Sizler VUK'a göre iş yapıyorsunuz, bizler de ona göre evraklarımızı tanzim ediyoruz, bir kere zaten bunlara uymak zorundayız. Ancak karşılıklı güven derken bazen patron etik olamayan şeyler isteyebilir. Burada işte muhasebe etiğinin, genel kurallar etiğinin devreye girmesi lazım, patronun uyarılması lazım. Bazen de muhasebecinin teklifi olabilir, patronun burada etik kurallar çerçevesinde uyarıcı olması gerekiyor. Yani biraz önce daha doğrusu ilk açılışta Sayın Çelik'in söylediği gibi testere örneği burada çok doğru bir şey. Bir sana bir bana çünkü karşılıklı olarak bu işin yürümesi lazım; ne muhasebeciyi töhmet altında bırakacak şeyler olması lazım, ne de patronu töhmet altında bırakacak şeyler olması lazım. Dediğim gibi yani ben konuşmamın içerisine baktım şöyle, bütün etik kurallarıyla ilgili arkadaşlarımız her şeyi söylediler. Yalnız işveren dünyası şöyle, işletmeler küçükken belki bu etik kuralları öyle çok anlamıyorlar ama asıl şirketler çok büyüdükçe topluma karşı olan sorumluluklarımız da artıyor. Çevreye karşı olan sorumluluklarımız artıyor, iş güvenliği ile ilgili sorumluluklarımız artıyor. Bunlarla ilgili şöyle bir başlıkları okuyayım isterseniz size. Bir kere çalışanlarımıza yönelik sorumluluklarımız var, bunlarla da ilgili, tabii artık son dönemlerde kanunla da zorlanmaya başladı bu, buna çok dikkat etmemiz gerekiyor. Müşterilere yönelik sorumluluklarımız var, bu da iş etiği açısından çok önemli bir konu. İşletmelerin çevreye yönelik sorumlulukları çok önemli, mesela bunun birçok

yerde örneklerini görüyoruz, özellikle İzmit'teki sanayi fabrikalarının yapmış olduğu kirlilikten hepimiz haberdarız, bu konuyla ilgili çok ciddi sorumluluklarımız var. Yine eğer ortaklıklarımız varsa hissedarlara yönelik sorumluluklarımız çok fazla. Tedarikçilerimize karşı görev ve sorumluluklarımız var, rakiplerimize yönelik görev ve sorumluluklarımız var. Aslında biraz önce Burcu Hanım'ın söylemek istediği oydu, yani rekabet de etik kurallar içerisinde olmalı, sizlerde de bu, aynı şey avukatlık mesleği için de geçerli. Bir diğer arkadaşımızın mükellefine daha uygun fiyatlarla daha farklı şekilde yaklaşmak bana göre muhasebeci etiği açısından en kötü şey. Bizim için de aynı şey iş yaptığımız ama arkadaş olduğumuz rakiplerimize karşı da etik davranmak zorundayız, onunla fiyatlarımızı dengelerken onu batırmak değil beraber iş yapmayı amaçlamalıyız yani burada rakiplerimize yönelik görev ve sorumlulukları biz Kuşadası olarak çok çekiyoruz bu rekabetten de, onu özellikle vurgulamak istedim. Yine topluma yönelik sorumluluklarımız çok fazla arttı son dönemde. Yine iş ahlakının kurumsallaşması için de gerekli adımları atmak zorundayız. Dedğim gibi ben işin özeti olarak iş dünyasıyla muhasebe ve muhasebeci ilişkisini kesinlikle karşılıklı güvene oturtuyorum. Karşılıklı güven olmadan zaten evlilik bile olmaz, o yüzden muhasebecilerimize güveniyoruz, buraya geldiğiniz için de hepinize çok teşekkür ederim tekrar Kuşadası adına.

Osman ARIÖĞLU

Moderatör

TÜRMOB Yönetim Kurulu Üyesi

- Evet, Sayın Serdar Akdoğan, Kuşadası Ticaret Odası Başkanımıza da teşekkür ediyoruz. Böylece mesleğin tarafları açısından yani bir tarafta meslek mensubu, diğer tarafta iş dünyası açısından etik kavramını değerlendirmiş olduk. Şimdi önce hazır vaktimizi salonda soru sormak isteyen arkadaşlar açısından değerlendirelim, en sonunda zamanımız kaldığında bir son değerlendirme yapmak istiyorum ben. Evet, sorulara geçiyoruz şimdi. Buyurun.

Katılımcı

- Değerli panelistler, teşekkür ediyorum Sayın Başkan, değerli konuklar. Sayın Başkanım elimde T.C. Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun çı-

kartmış olduğu Kamu Görevlileri Etik Rehberi, piyasada satılmıyor ama Meclis'ten temin etme imkânı oldu. Burada 5176 sayılı kanun ve ilgili yönetmelik kapsamında Cumhurbaşkanı, milletvekilleri ve bakanlar ile TSK ve yargı mensupları ve üniversiteler dışında tüm kamu personeli 5176 sayılı kanun ve ilgili yönetmelik kapsamındadır diyor. Eski milletvekillerinden Esat Kıratlıoğlu şöyle bir tabir kullanmıştı : “Milletvekilleri bir ülkedeki sütün kaymağı gibidir. Süt nasılsa milletvekilleri de öyledir” şeklinde. Sabahki açılış konuşmamızda Sayın Dilek Cindoğlu bir ifade kullanmıştı konuşmanın sonunda, iyi insanların da etik dışı davranışlarıyla karşılaşılabilceğine ilişkin. Ben Amerika'daki bir örnekten yola çıkarak sorumu yönelteceğim. Amerika'da Anglosakson demokratik kurallarını aldıklarında bir şeyde değişiklik yaptılar, sorumsuz kral yerine sorumluluk verdikleri bir başkanlık sistemi getirdiler. Ama bu başkanlık sistemini getirirken de biz mutlaka hesap sorarız dediler, başkana da hesap sorarız ve Clinton özel savcının karşısında hesap verdi. Etik değerlere bu kadar bağlılık varken acaba bu maddeyi nasıl değerlendiriyorsunuz, Sayın Arıkan ben size soruyorum. Bir de aynı yönetmeliğin, kanunun 02.10.1981 tarihli ve 2531 sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanun bulunmaktadır. Söz konusu kanunun 2.maddesinde şundan bahsediyor, görevlerinden hangi sebeple olursa olsun ayrılanlar ayrıldıkları tarihten önceki 2 yıl içinde hizmetinde bulundukları daire, idare, kamu kurum ve kuruluşlarına karşı ayrıldıkları tarihten başlayarak 3 yıl süreyle o daire, idare, kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili konularda doğrudan doğruya veya dolaylı olarak görev ve iş alamazlar, taahhüde giremezler, komisyonculuk ve temsilcilik yapamazlar diyor. Fakat mesleğimizde zaman zaman karşılaştığımız hususlar var ki kamu kurumlarında ayrılıp mesleğimizi yapan bazı meslektaşlarımızın bunu göz ardı ettiklerini görüyoruz. Bunu etik açıdan değerlendirmenizi istirham ediyorum, teşekkür ederim.

Osman ARIÖĞLU

Moderatör

TÜRMOB Yönetim Kurulu Üyesi

- Teşekkürler. Şimdi birincisi kamu görevlilerine yönelik etik kurallar olduğu için aslında o bir teknik zarurettten kaynaklanıyor şu kurumlar dışında denilmesi. Yani parlamentoyu, Cumhurbaşkanını işin dışında bırakmak teknik bir zarurettten kaynaklanıyor yoksa bunların etik değeri olmasın, bunlar iste-

diği gibi davranabilir anlamında değil. Herhalde anlatabildim birinci kısımla ilgili gerekçeyi. Dolayısıyla demokrasi de, etik kurallara uymak da herkes için gerekli olan bir durumdur ve bu kurallara hangi görevde, hangi yetkide olursa olsun sübjektifliği kim karıştıırıyorsa karıştıırsın o zaman etik davranmış olmaktan çıkar. Bunun her kademe açısından örneğini de vermek mümkün. Gelelim ikinci kısma. Aslında onda kamudan ayrılan arkadaşlar açısından genelde de birçok meslekte de vardır buna benzer hükümler, aşağı yukarı hiçbirinde de fiilen uygulanmaz. Belki onu şöyle uygulama noktasına gidiyor bir miktar insanlar, yani direk, nasıl diyeyim direk teması minimize ederek. Çünkü kamudan eğer emekli olarak ayrılmamışsanız veya başka bir işiniz yoksa mesleğiniz neyse onu yapacaksınız. Yani hakimseniz avukatlık yapacaksınız, efendim mali müşavir, YMM iseniz de mesleği yapacaksınız başka türlü kamudan ayrılma şansınız yok. Bazen de her ne sebeple olursa olsun ayrılmak zorunda kalırsınız. Ee 2 sene emekli de olmamışsanız ne yapacaksınız? Biraz bilerek de göz ardı edilen bir kural o, yani uygulamadaki yaptırımları çok da işletilmeyen bir kural. Ha etik midir? Elbette yani objektif bir kural var, o kurala aykırı bir davranış etik bir davranış olarak değerlendirmek mümkün değil. Ama bir de zaten etikle ilgili en veciz söz gene sabahki oturumdaki hocamızın sunumundaki “iyi insanlar da etik dışı davranırlar” kısmıydı. Dolayısıyla bu kadarla sınırlı kaldığı sürece çok fazla zarar vermiyor. Çünkü aslında etik dışı davranışın da tabir yerindeyse cezaların nasıl bir ağırlığı vardır, bu hafifi. Ama bunu ileri götürüyorsa bir meslek mensubu veya kamudan ayrılmış bir meslek mensubu diyelim, eğer o mevki, o makam nedeniyle başkalarının elindeki işleri alma anlamında da o eski görevini kullanmışsa, kullanıyorsa tabii buradaki etik dışı davranış daha bariz hale gelir. Yoksa onu yapmadığı sürece uygulamada çok, etik dışıdır ama derece itibariyle biraz mecburiyetten kaynaklanan göz ardı edilebilecek ya da tolere edilebilecek durumu var. Ama iki türlüüne de rastlamak mümkün, yani birinci aşamada geçimini devam ettirmek, kimseye zarar vermeden mesleğini yapmaya çalışma kısmı var, bir de bunu bir fırsata çevirerek yaklaşma anlayışı var. Bu ikinci kısım zaten hiçbir şekilde tasvip edilmesi mümkün olmayan hatta bizim meslek odalarımız ve TÜRMOB’un da görevi bu tespitleri yaptığında Disiplin Kurulu’nda gerekli yaptırımları da uygulamamız gerekiyor.

Evet, başka soru? Buyurun.

Katılımcı

- Sayın Başkan, değerli katılımcılar, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Benim sorum Serdar Akdoğan, Ticaret Odası Başkanına. Biz hep mesleki etikleri tartıştık ama hiç çevre etiğini tartışmıyoruz. Şimdi ülkemizde son yıllarda sahiller yaşanmaz bir duruma geldi. Gerek sanayi kuruluşları ve ticaretle uğraşan orman içerisinde taş ocakları gibi yerlerde çok büyük katliamlar yapılıyor. Bununla ilgili Ticaret Odalarının bir etik çalışması var mı? Teşekkür ederim.

Serdar AKDOĞAN

Kuşadası Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı

- Şimdi biraz önce de bahsettim zaten, şirketlerin artık çevreyle ilgili sorumlulukları olmaya başladı. Zaten bunu şirket olmaya da gerek yok, insan olmak yeterli bence çevreye duyarlı olmak için. Ama sanayilerin, doğru söylüyorsunuz, fabrikaların daha doğrusu imalattan kaynaklanan sorunların çevreye verdiği zararlar var. Bu anlamda da ciddi çalışmalar yapılıyor Türkiye’de. Ben bundan 15 sene, 20 sene öncesine baktığım zaman bugün bu konuda arıtma tesisleri getiriliyor Türkiye’ye, bunlar kuruluyor. Bunlarla da ilgili artık amortisman ayırmak gerekiyor sizin deyiminizle. Yani artık büyük şirketler hem arıtmasıyla ilgili bir yatırım yapıyor, artı kendisi dışındaki olaylarla ilgili de bir fon ayırıp bunlara destek oluyor. Bunu sadece bizim şirketlerimizin değil veya iş dünyasının değil bence hepimizin sorunu çünkü bu imalatı yapan fabrika, ticareti yapan başkası, muhasebeyi tutan sizsiniz ama bu ülkede hepimiz yaşıyoruz. O yüzden hepimizin sahip çıkması gerekir sadece şirketlerin değil. Bence bu çevre duyarlılığı son dönemde iyice arttı. Ben o konuda memnunum, yani sizin sorunuza cevap olsun diye söylüyorum. Biz de Kuşadası olarak elimizden geleni yapıyoruz bu konuda, belediye ile işbirliği içerisinde.

Ertan GÜNDÜZ

Aydın SMMM Odası

- Aydın Odası Denetleme Kurulu üyesiyim aynı zamanda. Ben sorumu Sayın Başkana soracaktım, Serdar Başkanımıza. Bizim meslek mensupları olarak sürekli Odalarımızda değişen kanunlarla ve yönetmeliklerle ilgili bilgilendir-

me toplantıları yapılıyor. Özellikle son zamanlarda İş Güvenlik yasaları ile ilgili olsun, vergi yasaları ile ilgili olsun, TTK ile ilgili olsun sürekli değişiklikler meslek mensuplarına anlatılıyor. Bizim de bunları defterlerini tuttuğumuz sizin gibi değerli iş adamlarımıza, orta ve küçük ölçekli işletme sahiplerine anlatmamız gerekiyor. Fakat biz bunları anlattığımızda sanki bunlar bizim tarafımızdan onlara söylenmiş, bizim tarafımızdan birtakım kurallar getirilmiş gibi bazen yorumlanabiliyor. Sizler acaba Ticaret Odası Başkanları ve bu konudaki Odalar Birliği olarak ve sizin de bağlı olduğunuz TOBB, aynı zamanda Esnaf Odalarını da temsilen Odalar var. Siz bunları kendi üyelerinize zaman zaman anlatıyor musunuz, bunlarla ilgili bilgilendirme toplantıları yapıyor musunuz? Biz bu konularda sizlerden destek bekliyoruz, teşekkür ederim.

Serdar AKDOĞAN

Kuşadası Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı

- Aydın'dandınız değil mi? Şimdi Aydın'dan olduğunuz için bizi takip ediyor olmanız lazım, o yüzden sordum Aydın'dan mısınız diye. Bizim buradaki Oda'mız bilir, iyi bir mail grubumuz var Ticaret Odası'nın. 2500'ün üzerinde üyemiz var, artı 4 bin kişiye ulaşan bir dergimiz var. Biz zaten bununla ilgili devamlı bir işbirliği içerisindeyiz, yeni gelişen kanunlar, bunlarla ilgili eğer verilmesi gereken paneller varsa, seminerler varsa zaten devamlı işbirliği yapıyoruz, kendi adımıza konuşuyorum, Kuşadası için konuşuyorum. Zaten Oda'mızın imkânları da iyi; hem dershanemiz var, hem büyük toplantı salonumuz var, küçük toplantı salonumuz var. Bunları da zaten her zaman talep geldiğinde açıyoruz ve ortak toplantılarımızı da yapıyoruz. Biz kendi üstümüze düşeni yaptığımızı düşünüyorum ben, tabii ki takdir buradaki muhasebeci arkadaşlarımızındır ama biz elimizden geleni yapıyoruz Kuşadası Odası olarak.

Akın ÖZDEMİR

Muğla SMMM Odası

- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Küçük bir düzeltme yapmak için söz aldım ben aslında. Biraz önce YMM, SMMM ve bağımsız denetçilerin riskli, etik olmayan davranışlarına örnek olarak bilanço makyajı örneğini verdiniz. Şim-

di biliyorsunuz bağımsız denetimin konusu birebir bilanço makyajı değil çünkü bağımsız denetim hazırlanmış, oluşturulmuş finansal tabloların kullanıcılarına bir güvence. Burada bir makyajdan söz edilecekse eğer o finansal tablolardaki önemli yanlışlık, hata ve hilelerden arındırma şeklinde olabilir diye düşünüyorum, teşekkür ederim. Yanlış anladıysam da özür dilerim.

Osman ARIÖĞLU

Moderatör

TÜRMOB Yönetim Kurulu Üyesi

- Peki, yani tabii arkadaşlar şu var, bir fiiliyattaki algı ve uygulama, bir de mevzuattaki algı ve uygulama. Burası bir aile toplantısı olduğu için ifadenin ayrıntısından ziyade sonuç odaklı bir uyarıda bulunmak istedim. Dolayısıyla hangi anlamda söylerseniz söyleyin ama böyle bir risk var bağımsız denetimde, buna dikkat edelim. Evet, orada soru sormak isteyen bir kişi var. Buyrun.

Katılımcı

- Öncelikle forumumuzun tüm meslek camiasına hayırlı olmasını diliyorum. Ben sorumu SMMM Burcu Dişisağlam Hanımefendiye soracağım. Biraz önce haksız rekabetin çözümünün etikten geçtiğini ve etiğin bir evrensel değer olduğunu söyledi kendisi. 2012 yılında çıkan Sendikalar Yasası ile sendikaların denetiminin sadece YMM'lere verilmesini etik buluyor musunuz?

Burcu DİŞİSAĞLAM

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

- Buluyorum, fazla yorum da yapmak istemiyorum.

Tahir ÖZER

İzmir SMMM Odası

- Sayın Başkanım ve sayın panelistler. Şimdi 3 gündür burada çok güzel etik, pazarlama kongrelerinde konuştuk ama benim bu konuşmaları gerçekten etik olarak anımsadığım, tabii herkese söylemiyorum, anımsamıyorum, neden? Bir

YMM defter tutup da dışarıda bir mali müşavire imzalarsa bu etik değildir. Bazı meslektaşlarımız, devlet dairesinde, özel sektörde çalışan mali müşavir arkadaşlar dışarıda defter bulur, para kazanır, biz ise stopaj, KDV vs. kira, insan çalıştırıyoruz. Biz bunlara vergi verirken onlar dışarıda sırtımızdan para kazanıyorlar. Ben sadece şu meslektaşlarımdan hatır gönül icabını lütfen kaldırsınlar, eğer mesleğin etiğine uyuyorlarsa. Saygılarımı sunuyorum.

Nevzat AKKAYA
Ankara SMMM Oda Sekreteri

- Bağımsız denetime de baktığınız vakit sendikalara verilen, YMM'lere verilen yetkiler bakımından da kanun, yönetmelik tüm çerçevede incelediğiniz zaman kesinlikle etik değil, bunu öncelikle söylemek gerekiyor; sendikalar-dan dolayı YMM'lere verilen hak. Bir de şöyle bir şey var, iki tane adam or-manda ağaç kesmeye başlamışlar, bir tanesi gece gündüz demeden sabah ak-şam öğlen ara veremden ağaç kesmiş, diğer ise öğlenleri beklemiş, akşamları dinlenmiş, ağaç kesmiş. Bir hafta sonra hangisi daha fazla ağaç kesti diye bakmışlar o aralarda dinlenen, yemek tatillerine falan çıkan kişinin daha fazla ağaç kestiği tespit edilmiş. Sen nasıl benden fazla ağaç kestir, o kadar din-lendin demiş, o da demiş ki, ben senin o dinlenmediğin vakitlerde ben dinle-nirken baltamı bileyledim demiş. Bu vesayet altında YMM arkadaşlar kusu-ra bakmasın, baltalar bilenirken bir mali müşavir kardeşimizin de Burcu Ha-nım'ın da evet ben onaylıyorum demesini ben doğrusu etik bulmuyorum, ku-sura bakmayın.

Burcu DİŞİSAĞLAM
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

- Ben karar mercii değilim, etik zaten kurallar konulsa da kişiden kişiye fi-kirlere göre değişebilir ki, bu durumda da böyle bir ortamda bu konu hakkın-da yorum yapmak istemedim. O yüzden de etik buluyorum dedim, bu da be-nim kendi düşüncem.

Rıza YÜRÜYEN
Aydın SMMM Odası

- Benim sorum size Sayın Başkanım. Bildiğim kadarıyla mesleğimizin, daha doğrusu TÜRMOB'un Kamu Gözetim Kurulu ile onurlu bir mücadelesi var, denetim bizim işimiz diye. Bildiğim kadarıyla da Başkanlar Kurumu'nda bu konunun altına imza atmış, eğitimlere katılmama kararı almış başkanlarımız var, Odalarımız var. Şimdi bakıyoruz ki geldiğimiz noktada Kamu Gözetim Kurumu tarafından açılmış kurslarda bu belgeleri alan arkadaşlarımız, bunlarla ilgili kurs açan Odalarımız var. Bunları meslek etiğimiz açısından sizin ne şekilde değerlendirdiğinizi öğrenmek istiyorum.

Osman ARIOĞLU
Moderatör
TÜRMOB Yönetim Kurulu Üyesi

- Evet, şimdi öncelikle birinci soru, bu sendika meselesi, YMM'lere verildi. Bunları çok kendi içimizde, ben şunu yanlış buluyorum arkadaşlar, bir mali müşavir bir YMM çekişmesi ileride bağımsız denetçi, YMM ve mali müşavir çekişmesi de olacaksa, çünkü aslında hepsi tek mesleğin ayrı iş kolları olarak görmemiz lazım bunu. O çekişmeden bir defa bizim kazanç sağlama şansımız yok, bir defa bunu böyle görelim. Ve bir şeyi savunurken de başkasına verileni engelleme yönlü bir savunmayı doğru bulmuyorum. Bunu geçmiş dönemde yaptık, meslek camiası olarak maalesef bunu yaptık, dolayısıyla bir hak alacaksak ilave hakka kimsenin diyeceği bir şey ok. Ama "niye ona" şeklinde savunup aramıza ayrılıklar sokma sonucu doğuran bir girişimi, bir yaklaşımı ben doğru bulmuyorum. Çünkü bizi ileri götürecek olan şey mali müşavir, bağımsız denetçi, YMM birlikteliğidir ve bu mesleğin el birliği, güç birliği yaptığımız zaman biz bir şeyleri daha üste getiririz. Daha önce bir arkadaşımız defter tutan YMM'ler bizim işimizi engelliyor dedi, doğru, haklıdır ama artık en son mesela tek tebliğde Bakanlık onu büyük ölçüde çözmüş olacak. Çünkü ne diyor Bakanlık? Danışmanlık sözleşmesi yapılan yerlerde de mutlaka mali müşavir beyannameyi imzalayacak konusunda prensip kararına varıldı. O nedenle orada bir mesafe alınmış olacak. Dolayısıyla bunları yaraları kaşıyarak ve ayrılıkları derinleştirerek çözüm sağlamamız ve kendimizi ileri götürme şansımız yok, bir defa bunu bileşim. Bunu bu mesleğin, bu işin daha doğrusu, bu işlerin bütününün hepimizin işi olduğunu ve sağlanacak kazanımın hepimizin kazanımı olacağını bilmemiz gerekiyor. Arkadaşlar ben

oturumun başındaki sözü hakikaten çok hoş buluyorum, Av Mevsimi filmindeki sözü. Ne diyor? “Bir noktadan baktığınızda gördüğünüz gerçek olmaya-bilir” veya sizi gerçeğe götüren şeyin arasındaki engel de olabilir o. Şimdi dolayısıyla kamu gözetimi konusundaki TÜRMOB’un mücadelesinde bu etik tarafıyla ben çok derinlemesine girmek istemiyorum, farklı görüşlerim var. Dolayısıyla imza atanı da olmuştur, atmayanı da olmuştur, onlara girmeye de gerek yok veya imza atmış, eğitim açmıştır. Şimdi arkadaşlar bakınız geldiğimiz noktada bu senenin sonunda bağımsız denetimle ilgili o geçici maddenin süresi bitecek. Şimdi bu senenin sonuna kadar bir çözüm sağlayamazsak biz arkadaşlarımızın bir kısmının hak kaybını telafi edemeyecek bir noktaya gelebilirdi. Çabamız, mücadelemiz haklı olduğumuz şeyleri savunmaya devamımız elbette gerekli, bunu yapmaktan vazgeçmeyeceğiz. Ama bunu ilk gün de söylenildiği gibi 3 Z kuralı denildi, nedir o 3 Z kuralı? Zarafet, ziyaret ve ziyafet... Bu 3 Z kuralını aklımızdan çıkarmayacağız, bunu mesleki düstur olarak edinmek durumundayız. Kamuyla ilişkilerde benim genel bir şeyim vardır, kamu veya devlet organizması züccaciye dükkânına giren fil gibidir. Yani siz onunla eğer mücadele etmeye kalkarsanız, zarar görme şansınız olur. Sonuçta kazanırsınız, mücadele etmeyelim anlamında söylemiyorum, sakın yanlış anlaşılmasın ama ısrarla doğru inandığımızı söylemeye devam edelim ama kendi hak kaybımıza da bir sebebiyet vermeyelim. Dolayısıyla bugün hiçbir şekilde ben şahsen kendim de bu eğitimlere girip bağımsız denetçi sertifikası alan birisi olarak, bunun etik olmadığını düşünmüyorum, bir defa onu söyleyeyim. Bu bir piyasa meselesidir, bu eğitimleri aldık diye gökten iş falan da yağmayacak, öyle bir şey de beklemeyelim. Şimdi hadleri yarı yarıya indirdi, KGK, sayı zannediyorum 3’e falan katlandı, 3-3,5’a katlandı yani 8-9 bin civarında. Yok, daha fazla, 8-9 bin civarında benim resmi aldığım bilgi o yani resmi kanallardan aldığım bilgi diyeyim. Ama bu işin aslında kademe kademe gelişmesini mesela ben doğru buluyorum, onu da söyleyeyim. Niye? Çünkü bizim meslek mensubumuz daha bu işi yapmayı öğrenmedi yani sertifikayı aldık diye hemen yarın bağımsız denetçi olduk ama bağımsız denetim yapabilecek durumda olmadık. Bu gerçekleri hepimizin görmesi lazım, dolayısıyla esas olan burada, üzerinde ısrarla bizim durmamız gereken nedir, savunmamız gereken nedir? Arkadaşlar bu meslek camiasının ister yeminli olsun, ister denetçi deyin, ister mali müşavir deyin meslek kuruluşu TÜRMOB’dur, ayrı bir birliğe, ayrı bir organizasyona gerek yoktur, böyle bir zaruret yoktur, birincisi bu. İkincisi ise biz bu şeyde mademki meslek camiası TÜRMOB’dur, o zaman bizim meslek mensuplarımızla ilgili düzenlemelerde daha etkin rol almak istiyoruz; bu eğitim konusunda olur, bu karşılıklı işbir-

liğinde yardımlaşmada olur, daha etkin rol almak istiyoruz. Bizim bunlardan vazgeçmemiz söz konusu değil çünkü o zaman kendimizi inkâr ederiz. Bu mücadeleyi bu haliyle devam ettirmek durumundayız ama onun ötesindeki tarafı itibariyle meslek mensubuna hak kaybına sebebiyet verebilecek bir noktaya gittiğimizde kendimiz risk almış oluruz, belki o zaman kendimiz etik davranmamak gibi bir riskle karşı karşıya kalırız diyorum. Ben gene son söz olarak da bize yapılmasını istemediğimizi başkasına yapmayalım ve bu 3Z kuralını da hayat düsturu haline getirelim diyorum, hepinize tekrar sevgiler, saygılar sunuyor oturumu burada kapatıyorum.

III. OTURUM

TEMEL ETİK İLKELERE YÖNELİK VAKA ANALİZLERİ

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Sayın muhasebe meslek mensupları, 3. Oturuma hoş geldiniz. Temel etik ilkelerine yönelik vaka analizlerini hep birlikte tartışacağız bu oturumda. Ama önce izin verirsiniz biz bu oturumu neden yapıyoruz, amacımız ne, muhasebe mesleği etik kodları içerisinde bu amacın rolü ne, size çok kısa bahsetmek istiyorum. Önceki oturumlarda yapılan sunumlarda, değerli konuşmacıların değindiği muhasebe mesleği temel etik ilkelerinden bahsedildi. Slaytta gördüğünüz Suphi Beyi örnek bir meslek mensubu olarak düşünelim. Suphi Bey dürüst, tarafsız, mesleki olarak yeterli ve

özenli, gizliliğe, sır saklamaya saygılı, muhasebe mesleğini davranışlarıyla örnek olarak temsil eden bir meslek mensubu. Ancak Suphi Beyin bu önemli ilkeleri tehdit altındadır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) Etik kodları bu tehditleri daha önceki konuşmacıların da değindiği üzere kişisel çıkar tehdidi, kendi kendini teftiş tehdidi, taraf tutma tehdidi, yakınlık tehdidi ve gözdağı tehdidi olarak sınıflandırmış. Peki, Suphi Bey bu önemli ilkelerini bu tehditlere karşı nasıl koruyacaktır? Etik kodlar birtakım önlemler önerir. Aslında etik eğitimlerinde de daha ayrıntılı olarak anlatılacak bu önlemlerin en önemlilerinden biri de meslek mensupları arasında etik konusundaki iletişimin artırılması ve meslek mensuplarının bu konudaki tecrübelerini birbirlerine aktarabileceği ortamların meslek örgütü tarafından hazırlanmasıdır. Dolayısıyla etik kodlar nedir dersiniz genel çerçeveyi aslında bu slaytla özetlemek mümkündür. Tabii bu önlemler tehditleri kabul edilebilir bir düzeye indirmek içindir. “Kabul edilebilir” düzey nedir dersiniz, örneğin bu gördüğünüz slayt hiçbir önlemin işe yaramadığı durumları sembolik olarak ifade eder. Etik kodlarda bazı durumlarda tehditler öyle büyüktür ki hiçbir önlem bu tehditleri kabul edilebilir düzeye indiremez demekte. Kısaca özetlersek bu kodlar, bu kurallar, sizlerden bir başkasının gözüyle bakmanızı ister. Önem verdiği konuları, önlemleri çok fazla tekrar eder ve önlem olarak muhasebe meslek mensupları arasındaki iletişim üzerinde çok fazla durur. Bunun dışında müşteri firmanın yönetimi ile iletişim de çok önemlidir. Bu oturumda, vaka analizleri yardımıyla, gerçek yaşamdan olayları ele alarak, etik kodlar kapsamında, muhasebe mesleğinde etik problemlerin ortaya konmasını ve muhasebe

meslek mensupları arasında meslek etiği konusundaki iletişimin arttırılmasını amaçlamaktayız.

Sizlere şu anda dağıtılan vakalar bizim bu amacımız için kullanacağımız basit araçlardır. Bu vaka analizlerini incelerken, tartışırken, sizlerin de kendi tecrübenizle ortaya çıkmış vakaları, benzer örnekleri düşünerek tartışmalara katılırsanız, en fazla faydanın burada hepimiz için oluşacağına inanıyoruz. Sizlerden ricamız 3-4 kişilik gruplar halinde ilk önce ilk 15 dakikada Vaka Analizi 2 ile başlayarak aşağıdaki soruları yanıtlamaya çalışmanız. Daha sonra bu 3-4 kişilik gruplar için kendinize bir sözcü seçmeniz ve 15 dakika sonra sizlerin tartışmalarından sonra hep birlikte bu salonda bizler de bu tartışmaya katılarak, muhasebecilerin karşı karşıya kaldığı bu sorunları çözümlmeye çalışmak istiyoruz. Şimdi ben sözü Yrd. Doç. Dr. Eymen Gürel'e bırakıyorum.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Hepiniz hoş geldiniz. Ellerinize örnek olay fotokopisi olmayanlar dağıtan görevli arkadaşlardan isteyebilirler. Evet, yavaş yavaş başlayalım. Denizli'de yapılan 4. Etik Kongresi'nde ilk kez bir vaka analizi çözümlemesi gerçekleştirmiştik. Tabii orada yaptığımızda daha küçük bir topluluk vardı çünkü aynı anda 4 salonda bu interaktif sunumu gerçekleştirmiştik. Ve Denizli'de şunu fark ettik, endişelerimizin aksine meslek mensupları inanılmaz katılım gösterdiğini, hatta sürenin yetmediği, diğer oturuma geçmek için bazen sözü kesip, izin isteyip diğer oturuma geçtiğimi zi hatırlıyorum. İnanılmaz bir katılım vardı. Burada salonun biraz daha büyük olması ortak çalışmayı biraz güçleştirecek çünkü orada masalara birer sözcü atamış ve masaların fikirlerini dolaşarak almıştık, salon düzeni buna daha müsaitti. Şu anda çok büyük bir amfi düzeni ve biraz dağınık bir oturum var ama yine de ben bu grubun içerisinde çok değerli katkılar çıkacağına eminim.

Öncelikli olarak etikle ilgili sabahtan bu vakite kadar çok değerli ve içi oldukça dolu sunumlar yapıldı. Bu sunumlardan aklınızda kalan şeylerle bu vakaları yorumlayacağınızı ve bu vakaların sizin açınızdan nasıl değerlendirildiğini anlatacağınızı düşünüyorum. Burada vaka analizi yaparken şöyle durumla karşılaşıyoruz; örneğin okuduğumuz zaman bizim yorumladığımız, kendi yazdığımız örnek olaylarda dahi bizim vurgulamadığımız durumların, aklımıza gelmeyen bir yaklaşımla karşı tarafça değerlendirildiğini görüyoruz. Yani bunu yazan, hikayenin aslını bilen biz olsak da olayı yaşayanlardan dinleyerek ya da başımıza gelen bir hikayeden esinlenerek yazsak da karşı taraf öyle bir yorum katıyor ki olaya bu bakış açısı bizim aklımıza gelmemiştir, bir de bu yönü var olayın, evet bu şekilde bakmak lazım diyoruz. Dolayısıyla şu andan itibaren sadece ve sadece bu örnek olay konusunda sınırlı bir bilgimiz olduğunu, bu örnek olay dışında hiçbir konuda fikrimizin olmadığını, bu örnek olayı açmak, çeşitlendirmek ve sizin sorularınıza acaba bir de şöyle olabilir mi diyerek yönlendirme görevinde olduğumuzu hatırlatmak istiyorum. Kesinlikle 4 moderatör de burada sizin söylediklerinizle ilgili herhangi bir yorum yapmayacak. Sadece ve sadece sizin bakış açınız, sizin değerli katkılarınız ve yorumlarınız olacak, bizim için önemli olan bu. Dolayısıyla biraz önceki oturumda olduğu gibi kontrpiyeye düşürücü soruları kesinlikle kabul etmiyoruz; acaba siz ne düşünüyorsunuz, acaba bu şununla ilgili mi şeklindeki soruları bize yöneltmemenizi öncelikli olarak sizden rica ediyoruz. Burada katkı verecek olan sizlersiniz.

Vaka Analizi 2 ile başlıyoruz sunuma, Vaka Analizi 2'yi yeni gelenler için şöyle bir hızlıca özetleyeyim, dikkat edilmesi gereken noktaları hatırlatayım, ondan sonra da bir süre kendi içinizde tartışmanız için vakit ayıracağız, sonra Gürol Hocamla birlikte bu konudaki değerlendirmelerinizi alacağız. Bir taraftan da bu değerlendirmeleriniz hem video kaydında, hem de not olarak alınacak ve bunlar Serdar Hocam tarafından özetlenerek kapanış bildirgesinde sizin bakış açılarınızın nasıl olduğu katkısıyla sunulacak. O yüzden söylemiş olduğunuz her kelimeyi aslında tarihe düşülen bir not gibi değerlendirebilirsiniz.

Hikâye şöyle, Fatih Bey eşiyle birlikte sayfiye kesiminde yeni bir hayat kurma kararı alır ve yeni bir şirkette çalışmaya başlar. Çalışmış olduğu şirket özel bir şirkettir ve burada muhasebeci pozisyonunda çalışma hayatına başlar. Çok kısa bir süre sonra Fatih Bey şirketin en sevilen elemanlarından biri haline gelir, şirket bir aile şirketi gibi gözükmektedir. Önemli olan, kritik olan noktalardan bir tanesi, şirketin ortaklarından 2 tanesinin şirkette hâliha-

zırda yönetici olarak çalışması, bu ortaklar Yunus Bey ve Ayşe Hanım. Bir diğer ortağın ise Almanya’da ikamet etmesi ve şirketin içerisinde bulunmaması, sizden dikkatinizi çekmek istediğim noktalardan bir tanesi bu. Şirket bir aile birliği/bağlılığı şeklinde çalışıyor, bütün çalışanlar gerektiğinde maaşlarını almayıp şirkete hizmet etmeye devam ediyorlar; maaş yoksa ben de işi bırakırım demeden zor günleri atlatma amacındalar ve şirketin ciddi bir likidite sıkıntısı var. Bu likidite sıkıntısını aşmaya çalışırken başlarına şöyle bir olay geliyor. Bir gün şirketin ortaklarından Yunus Bey, Fatih Bey’e geliyor ve diyor ki şu 4 bin liralık çeki imzalar mısın, çekin geçerli olabilmesi için iç kontrol sistemine göre çift imza gerekli ve Yunus Bey’in eşiorada yok. Bakıyor ve hemen imzalıyor, herhangi bir problem olmadan ama bir taraftan da düşünüyor ya ben neyin altına imza attım? 4 bin liralık bir çek imzaladık ama bu çek hangi şirket içindi? Sonra şirketi araştırmaya başlıyor, kimin için bu çeki imzaladım ben, bir mobilya şirketi, mobilya şirketinin Yunus Bey’in kızının yöneticilik yaptığı bir şirket olduğunu tespit ediyor ve aklına bir soru işareti düşüyor. Hemen ardından, yaklaşık 1 ay sonra, tekrardan bir çek önüne konuyor ve bu seferki tutar 25 bin TL. Tekrardan imza atması isteniyor fakat bu sefer tereddüt ediyor. Hem şirketin kendilerine borçlu olması, hem de borçlu olduğu halde 25 bin liralık bir ödemenin bu şirkete niye yapıldığını sorgulamaya başlıyor. Bu tedirginliği fark eden şirket yöneticisi ve büyük ortaklardan biri Fatih Bey bu 25 bin lira bize sene sonunda geri dönecek, sen şimdi bunu imzala diyor, sene sonrasında biz bu parayı geri alacağız diyor, bu sadece mobilya şirketinin likiditesi düşük olduğundan kredibilitesi yükselsin diye verilmiş olan bir hatır çeki diyor. Dolayısıyla burada bir problem yok, endişe etmene gerek yok diyor. Fakat Fatih Bey yine ikna olmuyor. İkna olmayınca biraz sıkıntılı bir şekilde Yunus Bey ben bu ödemeyi yapmasını nasıl olsa bilirim diyor, bu ödeme senin imzan olsa da olmasa da yapılabilecek bir ödeme diyor, fakat şu anda eşim burada olmadığı için o imzalayamıyor, o yüzden sana gelmiştim diyor, sinirleniyor, kapıyı çarpıyor ve çıkıyor. Hikâyede sizin bakış açınızdan, sizin değerlendirmelerinizle katkı koyabileceğiniz çok fazla açık nokta var; bilinçli olarak yerleştirilmiş bu açık noktalar ve bunun için bir süre sizin değerlendirmenize fırsat tanımak istiyoruz. Hemen akabinde Gürol Hocamla birlikte sizin yorumlarınızı alacağız. Başlayalım mı? Pekki. Gürol Hocam katılımcılarımız sürenin yeterli olduğunu söylüyorlar. Gürol Hocam, hemen şuradan başlayalım.

Mehmet SAYGÖL
Denizli SMMM Odası

- Mehmet Saygöl, Denizli SMMMO adına katılıyorum. Denizli Odası'ndan katılan arkadaşlarım adına grup sözcüsü olarak fikirlerimizi beyan etmek istiyorum, öncelikle hepinizi saygılarımla selamlıyorum. Değerli meslektaşlarım, değerli katılımcılar önümüzde bir örnek vaka analizi var, bu analiz kapsamında da görüşlerimizi ifade edeceğiz. Öncelikle vakaya konu olan işletmemiz küçük orta boy ölçekte bir işletme, kurumsal özelliği olmayan, aile şirketi özelliğinde ancak bir ortağın Almanya'da olması sebebiyle de pay sahiplerinin haklarıyla da ilgili durumların analizini de değerlendirmemiz gerekiyor özellikle bu kapsamda. Şirketimizde yetki paylaşımı konusunda, yetki devri konusunda özellikle şirket sahip ve yöneticilerinin aynı kişiler olması nedeniyle de burada da bir sorgulama yapmamız gerektiğini düşünüyorum. İkinci yol olarak da Fatih Beyden bahsetmek istiyorum. Fatih Bey burada veznedar mıdır, yönetici midir, mali müşavir midir, muhasebeci midir ya da başka bir özelliği mi vardır, bu durumda açık durum yoktur. Ancak senaryoya göre değerlendirmek gerekiyor durumu. Öncelikle içinde bulunduğumuz Etik Kongresi dolayısıyla da bir meslek mensubunun etik değerlerinin tartışıldığı bu ortamda da Fatih Beyin muhasebeci ya da meslek mensubu olduğunu kabul edersek burada biraz önceki oturumlarda da bahsedildiği üzere mesleki etik değerlerin burada tartışılması gerekiyor. Mesleki etik değerlerle birlikte etik tehditlerin de ortaya konarak konunun değerlendirilmesinde fayda olduğunu düşünüyorum.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Fatih Beyi sevdiniz mi? Kendinize yakın hissettiniz mi? 25 bin liralık bir çek önünüze konsaydı ve böyle bir durumda olduğu düşünülseydi yani şirketin sahibinin kızına dönük 25 bin liralık bir hatıra çeki, imza atar mıydınız atmaz mıydınız?

Mehmet SAYGÖL
Denizli SMMM Odası

- Fatih Bey bir yandan işsiz kalma durumuyla karşı karşıya. Aldığım etik eğitimler çerçevesinde ve TÜRMOB'un yaptığı bu etik eğitimler çerçevesinde, bilinç çerçevesinde yapmazdım diyebilirim.

Atmazdım evet. Çünkü meslek mensupları hiçbir şart ve baskı altında kalmaksızın, özellikle etik tehditleri bertaraf edecek önlemleri almak gerekiyor. Burada da mesleğin bağımsızlığına, dürüstlüğüne, güvenilirliğine ve mesleki yeterliliğe uygun olarak hareket etmesi gerekiyor. Burada da eğer o şirkette görevini devam ettirmek istiyorsa, bir yandan da Almanya'daki pay sahibiy-le de ilgili değerlendirmeleri bilmesi gerek.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Şimdi gruplar tabii dağınık olduğu için biz tam olarak göremiyoruz, Denizli grubunun görüşlerini aldık, başka illerden katılacak, bizim görüşümüz şudur diyecek olan bir grup var mı diye şöyle yavaş yavaş dolaşmaya başladık. Evet.

Aliye KAYA
İzmir SMMM Odası

- Merhaba, İzmir Odası'ndan Aliye Kaya. Biz 4 kişi İzmir olarak cevap veriyoruz. Şimdi bu 4 milyonluk ve 25 milyonluk çekler için düzenlenmiş faturaları yanıltıcı faturalar olarak kabul ediyoruz. O yüzden, zaten ilk başından itibaren yakınlık tehdidi var zaten burada, kızının şirketi, hiç imzalamaması lazım. Zaten ilk verilen de bir piyon. Burada Fatih Bey....

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- İlk verilen de bir tuzak mı acaba, imzalayacak mı sorgulayacak mı diye denedi mi acaba?

Aliye KAYA
İzmir SMMM Odası

- İlk baştan 4 veriyor, sonra 25. Nasıl olsa 4'ü sorgulamadan imzaladığı için...
Evet, ortak olayı da var.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Yani sizce miktar önemli mi burada?

Aliye KAYA
İzmir SMMM Odası

- Bir de Fatih Bey küçük bir şehre geliyor, hemen iş buluyor. Yani bu işi kaybetse ne olur, bir daha bulur. Burada eşinin konumu da etkilidir, eşini de riske atıyor, onu düşünerek de baskı içine giriyorlar bence, o da bir gizli tehdit. Şirketin sürekliliği de tehlikede. Bizim söyleyeceklerimiz bu kadar.

Yrd. Doç. Dr. Gürol DURAK
Moderatör
Yaşar Üniversitesi

- Yani bu durumda sizin dediğiniz kişisel değerlerini aslında katlanmak zorunda kalacağı sonuçlar etkileyebiliyor. Hani ya eşi de işsiz kalabilir, miktar önemli olduğu için kendi başı belaya girebilir gibi. Ama etik değerleri şekillendirebiliyorlar o zaman, katlanmak zorunda kalacakları sonuçlara bağlı olarak.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Şimdi alt tarafta sorular var dikkat ettiyseniz. Alt taraftaki sorular bizim için son derece önemli. Arka taraftan söz isteyen üstatlar var. Beyefendide mikrofon var, hemen söz vereceğim. Şunu da aklımızdan geçiriyor muyuz acaba, hepimizin her gün karşılaştığı durumlar bunlar. Ve biz artık olaya bir de farklı bir gözden bakıp böyle bir şeyin hiç kimsenin başına gelmesin, hiçbir meslek mensubunun başına gelmesin diye acaba şöyle bir kural konulabilir miydi? İç kontrol sistemine ya da şöyle bir etik kod uygulansaydı bu durumla karşı karşıya kalmaz mıydık diye düşünüyor musunuz, öyle bir öneriniz de var mı? Evet üstat, buyurun lütfen.

İlhan YILMAZ
Denizli SMMM Odası

- Sayın hocam Denizli Odası'ndan İlhan Yılmaz. Burada 3'lü bir akrabalık var, birisi kızları, diğer şirketin 2 ortağı eş, karı koca. Hepimizin bildiği gibi münferit imza denen bir şey var. Eğer hanımı güvenseydi kocasına burada kocasına münferit imzayla temsil yetkisi verirdi, o da oradaki muhasebeciye ihtiyaç duymazdı. Demek ki güvenmiyor ki...

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Hanım evde otururdu belki, hiç şirkete de gelmezdi.

İlhan YILMAZ
Denizli SMMM Odası

- Tabii, tabii demek ki güvenmiyor ki müşterek imza yapmış, kendisinin ya da orada çalışan birinin beraber imzasıyla şirketin temsiline karar verilmiş, dolayısıyla buradaki muhasebecinin diğer ortağın haklarını koruma açısından imza atmaması gerekir.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- İmza atmaması gerekir. Çözüm önerisi ne? Böyle bir durumla karşı karşıya kaldığımız zaman şu kuralı işletseydik herhangi bir sıkıntı olmazdı, meslek mensubunu koruyabilirdik dediğiniz çözüm önerisi. Arka tarafta bir üstat var elini kaldıran.

Katılımcı

- Ben olayı 1-2 açıdan değerlendireceğim. Dünden beri sürekli farklı bakış açısı, farklı bakış açısı deniliyor. Birincisi böyle bir işe başlarken mutlaka bir iş sözleşmesi yapılması gerekir. Bu iş sözleşmesinin muhteviyatında da iş kanunları hükümleri geçerli olacağı için hiçbir şekilde kanuna aykırı bir davranış için muhasebeci zorlanamaz. Bir defa Fatih Beyin bir meslek mensubu olarak, iyi bir meslek mensubu olarak bu hukuk kurallarını çok iyi bilmesi gerekiyor. Önüne ilk 4 bin liralık çek uzatıldığında bu yasa maddesini, ilgili sözleşmedeki hükümleri, iş kanunundaki hükümleri ileri sürerek reddedebilirdi. Bu davranışı göstermediği için etik dışı davranmıştır. Hem kendi kişiliğine karşı etik davranmamıştır, hem şirketin muhasebecisi olduğunu unutup şirketin orada olmayan ortağına karşı bir haksızlık yapmıştır. Çünkü bunu kayıt altına aldığı anda, muhasebe yönünden aldığı anda olmayan bir borç ve alacak ilişkisi söz konusudur. Karşı tarafın kayıtlarına nasıl geçirildiğini, nasıl geçirileceğini iyi bilen bir muhasebe mensubu olsa bunu değerlendirmesi gerekiyordu. Ayrıca zorlanıp işten çıkartılması, işini kaybetmesi durumunda da bu gerekçeleri ileri sürerek ciddi bir tazminat alması da söz konusudur. Birkaç açıdan değerlendirdiğimizde Fatih Beyi kendime çok yakın ve sıcak bulamıyorum, mesleğine gereken özen ve titizliği göstermediğini düşünüyorum, teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Evet, şurada bir beyefendi var.

Sait ÖZDEMİR
Bodrum SMMM Odası

- Sait Özdemir, Bodrum SMMMO'dan. Ben bir şey sormak istiyorum burada, çek ile beraber bir mobilya şirketi için düzenlenmiş fatura sunulmaktadır diyor. Burada hem çek veriyoruz, hem fatura mı veriyoruz, bunu anlayamadım?

Moderatör

- Fatura gelmiş, çek onun karşılığında ödeme belgesi olarak imzalanıyor.

Sait ÖZDEMİR
Bodrum SMMM Odası

- Mobilya şirketi için düzenlenmiş fatura deyince...

Moderatör

- Mobilya şirketinden fatura geliyor, biz bu faturayı işleyip karşılığında çeki imzalıyoruz.

Ayten KARADAĞ
İzmir SMMM Odası

- İzmir Müşavirler Odası Yönetim Kurulu Üyesi Ayten Karadağ. Şimdi öncelikle Fatih Bey yapmış olduğu işin bilincinde değil, yetkilerini bilmiyor, ayrıca Fatih Beyin imzaladığı çek muhatabı tarafından kabul edilecek bir çek midir, geçerliliği var mıdır?

Moderatör

- Yani, şirkette imza yetkilerinden birisi Fatih Beyde, bu durumda aslında var.

Ayten KARADAĞ
İzmir SMMM Odası

- Muhasebeci olarak çeki imzalama yetkisi var. Muhasebeci olarak görev yapan bir muhasebecinin muhasebe işlemlerini yürüttüğü bir şirketin imza yetkisini almaması gerekiyor, özellikle ödemelerle ilgili. Bizim mesleğimizle çalışmaktadır, etik olarak uygun değildir. Artı ilintili olan şirketlere ödeme yapmaktadır, uzun adam – kısa adam örneği gibi kısa adamı uzun görmektedir. Onun için Fatih Beyi hiçbir şekilde sevmedim, işini doğru yapmamaktadır, teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Biz teşekkür ederiz. Yalnız burada belki ben yanlış anlamış olabilirim ama bir düzeltme yapayım. O 4 bin liralık çeki aldığı anda faturası olduğu için zaten ödeme yapıyor, arkasından ilişkili taraflarla alakalı bir çek olduğunu anlıyor, orada imzalarken masum.

Moderatör

- Ben bir şey söyleyebilir miyim? Vakanın çek falan onlarla ilgili bir sorun yok, yani burada vakada kullanılan dokümanın sahteliği, naylonluğu falan gibi bir şey değil. Burada tamamen Fatih Beyin davranışı, ödeme yapması vs, tamam? Hatta bir tanesi, öbürü de 25 yıllık mali müşavir yazmış Seçil, 25 yıldan beri mali müşavir yok ama biz o örneği 2030 yılında kullanacaktık, erken çıkarmışız diye şey oldu.

Katılımcı

- Teşekkür ediyorum Gürol Hocam. Tabii ben de bu örnekle ilgili birkaç şey söyleyeyim. Burada tabii muhasebecinin sorumluluk etiğinde davranması gerekiyor. O % 30 ya da % 25 hissesi olan kişiyi bilgilendirmesi, aynı zamanda kişinin eşini bilgilendirmesi gerekiyor çünkü muhasebeci bu şirkette iş kontrol uzmanlarından bir tanesi ve bu etiğe uygun davranmak durumunda.

Muhasebeci ne yapar diye soracaksanız 3.çek veya fatura geldiğinde imzalayacaktır çünkü orada tereddüt etmiş, 25 bin lirayı imzalayıp imzalamadığı belli değil ama bir şekilde imzalayacaktır, belki 3.sü de. Çünkü paçayı kaptırmış bir kere yani baştan o süreçler tanımlanmamış olabilir ama muhasebeci o şekilde davranacaktır. Ne şekilde davranacağı konusuna gelince bence sorumluluk ilkesi gereği ortakları bilgilendirmesi ve Yunus Beyi uyarması gerekir diye düşünüyorum. Burada bir tepe etkisi var, o tepe etkisi büyük bir olasılıkla şirketin finansal tablolarına da yansımaya sebep olacaktır, önemli hata ve hilelerin oluşmasına neden olabilecektir. Dolayısıyla eğer bu tepe etkisinin süreceğini düşünüyorsanız da istifa etmesi gerekir. Paraya çok ihtiyacı olduğunu sanmıyorum, en azından eşinin bir güvencesi var, 5 yıllık bir anlaşma yapmış, bu konuda bir endişe duymaması gerektiğini düşünüyorum.

Tufan GÜNEŞ **İzmir SMMM Odası**

- Tufan Güneş, İzmir SMMMO'dan söz alıyorum. Bir defa bu örnek yani bizlere sunulan örnek çok iyi hazırlanmamış, belki bilinçli olarak bunu yaptınız, bazı açıklıklar var ama onu da gözlemlediğimizi ifade etmek isterim bir mali müşavir olarak. Birincisi bir mali müşavirin veyahut da meslek mensubunun yasalara ve imzalamış olduğu sözleşmelere aykırı hareket etmesini kesinlikle kabul etmiyorum. Bu açıdan baktığımızda bu metin doğru bir metin değil ama madem bu metin üzerinden hareket edeceğiz, o halde varsayımlara dayanarak görüşlerimi açıklamak isterim. Hiçbir meslek mensubu bir çek keşide edemez veya keşide edilmiş bir çeki hangi amaçla olursa olsun ciro yapamaz. Eğer bunu yapıyor ise bugün konuştuğumuz ve dün konuştuğumuz haksız rekabet kuralları ve etik değerler tümüyle sıfırlanmış demektir, birincisi bu. Ayrıca burada bu meslek mensubuna iş sahibi tarafından yani şirket ortakları tarafından bir çek tanzim edilmesine ilişkin yetki verilip verilmediği hususu, onunda bunu kabul edip etmediği hususunda da bir netlik yok, olsa bu da hukuka aykırı bir durum. Diğer taraftan aile şirketi kavramı hukuken yanlış bir kavram yani bir meslek mensubunun tüzel kişilik olan bir şirketi, aile şirketi biz, böyle yürütelim, öyle yürütelim gibi deme lüksü yok. Bir meslek mensubunu bağlayan tümüyle yasalar, yönetmelikler ve meslek kurallarıdır. Dolayısıyla bu meslek mensubunu hiç sevmedim, bu insanla yıllardır mücadele ediyorum, bu tür insanlarla mücadele etmek için bu meslekte kalmakta kendimi zorluyorum ve hiç sempati duyamadım açıkçası.

Moderatör

- Aslında zaten bu tür sempozyumlar onlarla daha rahat mücadele edebilmek için yapılıyor.

Tufan GÜNEŞ İzmir SMMM Odası

- Bizim mücadelemiz bu.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL Moderatör Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Ben bir teknik bilgi vereyim izin verirseniz. Elinizde şimdi bugün 2 tane vaka var. Etik eğitimleri başlayacak biliyorsunuz değil mi yakın zamanda, tebliğ de çıktı, yönetmelik çıktı. Artı etik portalı var ve göreceksiniz daha sonra yine konuşacağız, etik eğitimi dünyanın her yerinde vakalar üzerinde yürüyor. Yani işte şu neye aykırıdır, bu neye aykırıdır çoktan seçmeli falan sorular olabilir ama onlar alıştırma için. Ama etik meselesi vakayla yürüyor. Bu hiç beğenmediğiniz etik vakası tamamıyla İngilizceden bizim IFAC'ın bütün dünya için geliştirmiş olduğu etik vakalarından bir tanesi. Bu vakayı bilerek getirdik ki IFAC'ın önerdiği bir vaka Türkiye'de çalışabiliyor mu diye. Çünkü eğitim dokümanları ona göre hazırlanacak, dünyadan da bazı şeyler almamız lazım. Bu olduğu gibi bütün dünyada, şimdi mesela Çin'de de belki şu sıra bir sempozyum vardır ve/veya bir kongre vardır, orada da aynı vaka Çin'de tartışılıyor olabilir. Eminim Çinliler de sevmeyecek. Fakat bundan sonraki vakayı biz geliştirdik, şimdi bir bunu inceleyelim yani uluslararası dokümanların çalışıp çalışamayacağını bütün dünyada onu tartışıyoruz biz kendi aramızda. Öte yandan Fatih Bey'i sevmediğinizi de notlara aldık.

Moderatör

- Evet, şimdi özellikle açıklar ve gedikler bırakılıyor etik örnek olaylarında ve bu açıkları gedikleri zaten sizin yakalamanız, sevmeniz ya da sevmemeniz olaya bakış açınızı değerlendiriyor. Altını çizerek vurgulamak istediğim bir

şey var, bütün örnek olaylarda ana amaç zaten sizin konuşmanız ve görüşlerinizi diğer üstatlara duyurmanız, bunun tekrar tekrar altınız çiziyorum. Evet, üstat buyurun.

Nazım ANIL

- Teşekkür ederim, Nazım Anıl. Örnek bir kere tam Türkiye'ye uygun bir örnek, bu Fatih Beylerden de çok var, bu turizm şirketlerinden de çok var. Bildiğiniz gibi Türkiye'de şirketlerin % 98'i KOBİ ve bunların da % 95'i aile şirketi. Ne yazık ki o Almanca % 30 hissedarın hakkı böyle gidiyor işte, onlar da onun için buraya para göndermiyorlar. Şimdi çok tipik bir örnek, çok tutum örneği. Fatih Beylerden çok var. Şimdi sabahki ilk sunumdaydı, Hocamızın Didem Hanım'ındı, orada etik ve ikilem, biz bunu tartışacağız. Etik ve ikilem yani ben bu imzayı atamazsam işimden olurum, olayım. Yani zora düştüysen hırsızlık mı yapacağım? Bu böyle bir şeydir. Kaldı ki bir limited şirkette çalışıyorsun, % 30 yabancı bir hissedarı var ve onun hakkını korumak zorundasın. Bağımlı çalışanlar için etik kurallar var, biliyorsunuz ayrı düzenlenmiştir; bağımsız çalışanlar için ayrı, bağımlı çalışanlar için ayrı. Bir de sosyal sorumluluk kavramını hiç unutmayalım yani mesleğimizi yaparken o hani tekdüzen muhasebe uygulama genel tebliğinin başında o 6-7 sayfada hiç okumadığımız o ilkeler ve muhasebenin kuralları. Lütfen onlara bir döner baktarsak muhasebenin kurallarında sosyal sorumluluk kavramı vardır. Biz orada çalışan işçinin kıdem tazminatından da sorumlu o Fatih Bey, onun bilincinde olması lazım bir kere. Dolayısıyla ben bu Fatih Beyi hiç sevmedim, bırakıp gitmesi lazım işi diye düşünüyorum, teşekkür ediyorum.

Mehmet KUZU

İzmir SMMM Odası

- İzmir Odasından Mehmet Kuzu... Şöyle, örneğimiz hocamız tarafından çok güzel bir şekilde hazırlanmış, kendisine teşekkür ediyoruz. Burada Fatih Bey zaten eşinden dolayı o şehre gitmiş, kıyı ilçeye. Daha sonra eşinin orada işe başlaması nedeniyle Fatih Bey de bu turizm firmasında iş buluyor, iş bulduktan sonra bu firmanın Fatih Bey işe başlamadan önce de ekonomik sıkıntılar yaşadığını belirtiyorlar. Daha sonra burada Yunus Bey kendisi samimi ya da iyi niyetli değil ki ilk önce burada 4 bin liralık, daha sonra da 25 bin liralık fiilen yapılmayan bir mobilya tadilatıyla ilgili faturaları ve ödemeleri almak

istiyor ama niyeti iyi değil. Burada Fatih Bey durumdan şüpheleniyor, tabii fiilen işin içerisinde olduğu için bu rahatsızlığını yani böyle bir şey yok ama niye siz bizden bu kadar liralık ek alıyorsunuz diye, otelde tadilat da yok, dekorasyon planı da yok ama siz bunu alıyorsunuz. Yunus Bey ikna etmeye çalışıyor ama Fatih Bey yine ikna olmuyor, daha sonra eşinden de gizli bir şekilde yapmaya alışıyor. Sonra firmada alışan Mustafa Beyi de devreye sokarak ikna etme çabaları var ama Fatih Bey burada ikna olmuyor. Fatih Bey bu durumda ne yapar? Çok basit, istifa eder ama şirketin bağımsız denetçisi varsa bağımsız denetçisine bu durumu bildirmesi gerekir, yasal olarak bu konuyla ilgili en azından kendisinin daha önce bulaştığı 4 bin liralık bir durum veya başka konular varsa bu konuları bildirmesi gerekir. Çünkü şirketin diğer bir % 30'luk bir ortağı da var, diğer bir bağlamda da Yunus Bey etik değerlere de aykırı davranmış durumda, benim görüşlerim bunlar, teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Yani gammadlık mı yapsın, gammad mı olsun diyorsunuz?

Mehmet KUZU
İzmir SMMM Odası

- Siz bilirsiniz.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- İspiyoncu olsun diyorsunuz yani, ihbarcılık yapsın.

Moderatör

- Yeni TTK'daki maddelerden bir tanesini hatırlatmak istiyorum. %5'in altındaki ortaklar eğer kendi çıkarlarının kasıtlı olarak kullanıldığını, kasıtlı olarak kendi çıkarlarına zarar verildiğini ispatlarsa bundan dolayı hem mali müşaviri hem de denetçiye sorumlu tutabiliyor benim çıkarlarımı korumuyor da, sadece büyük ortakların çıkarlarını koruyor diye. Şu soruya cevap arıyorum şu anda, aradığım cevap şu, hep küçük şirketlerden bahsediyoruz, hepsi küçük şirketler konuştuklarımızın. İyi, güzel ama bunlar da büyüyecek ya da bunlar da en azından kurumsallaşacak. Ne yaparsak bu tür çek imzalatmalara ya da hangi kuralı koyarsak bu tür olayların önüne geçebiliriz? İstediğim cevap bu. Yani şunu yapsaydık eğer, bu şirkette şu anayasa olsaydı ve şu anayasanın 5.maddesinde şu yazsaydı bunu yapamazlardı dediğiniz şey ne acaba, onu merak ediyorum. Var mı? Evet, üstat buyurun.

Katılımcı

- Şimdi genel olarak baktığımız zaman benim burada konuşmanın ilk başında da okumadan önce sorayım dediğim bir konu vardı. Fatih Beyin bu şirkette bir muhasebeci olduğu söyleniyor. Bizde arkadaşlarımız, üstatlarımız biliyor ki firmaların muhasebe departmanında herhangi bir şekilde çalışan arkadaşlarımız bile kendilerini o firmanın muhasebecisi olarak nitelendiriyorlar. Öncelikle buradaki muhasebeci kelimesinden ne anladığımızı veya ne anlatmak istediğinizi bize bilgi vermeniz gerekiyor diye düşünüyorum. Firmaların muhasebe müdürü, belge sahibi olmayan arkadaşlarımızın da şirkete müdür olarak atandığı ve imza yetkisi aldığı da malumdur. Şimdi burada konuyu okurken geri tarafını tartışacağımızda yol çatallaşiyor bence. Bu bir meslek mensubuysa ne yapmamız, ne şekilde düşünmemiz gerekiyor, bir çalışansa nasıl düşünmemiz gerekiyor? Eğer bir meslek mensubuysa aynı zamanda bu Fatih Bey, bu olayın bir meslek etiği açısından değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ama bir çalışansa genel ilkeler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu ayrıca Fatih Beyin genel durumu anlatıldığında, konunun geri tarafını da okuduğumuzda bakıyoruz ki aslında Fatih Bey çok tehdide maruz kalmış bir arkadaşımız değil. Yani temel etik ilkelerden, tehditlerden burada işveren bu çeki imzalamazsan seni işten çıkarırım, burada çalışamazsın gibi bir tehdit bulunmuyor kendisine. Ayriyeten Fatih Beyin buradan bir kişisel çıkar tehdidi de görünmüyor; bu çeki imzalarsan seni terfi ettireceğim veya şirkette yüzde vereceğim şeklinde de bir tehdit görünmüyor.

Burada ayrıca Fatih Beyin bu firmadaki arkadaşlarla hiçbir yakınlık tehdidi de yok, herhangi bir akrabalığı da yok. Yani meslek etiği olarak baktığınız zaman işin sonuna geldiğinizde Fatih Beyi gerçi bazı arkadaşlarımız sevmedi ama Fatih Beyin yaptığı burada tek bir hata var, ilk çekini imzaladığında, 4 bin liralık çeki imzaladığında aradan 1 ay geçmesine rağmen bu çekin sebebini sorgulamaması belki yöneticiler açısından. Şimdi konuyu anlatırken ilk bölümde de şirketin durumundan bahsedilmiş, burada da bir konu bahsediliyor, şirkette çalışanlarla işverenlerin birbirleriyle kenetlendiğinden bahsediliyor. Şimdi bir meslektaş olarak bir firmaya girdiğimiz zaman, biz kendimiz serbest bile çalışsak o şirketin yapısı bizim için çok önemlidir. Güvenilir ve güvenilir olmayan firmaların durumları bizlerin yaklaşımında farklılıklar doğurabilir. Burada, bu arkadaşımızın çalıştığı firma içerisindeki çalışanlarla ve işverenlerle birbirleriyle bir güven sorununun olmadığı anlaşılıyor çünkü çalışanlarla görüştüğünde aile şeklinde birbirlerine kenetlenerek bazı sorunları çözdüklerinden bahsediyorlar. Burada belki bu varsayım içerisinde, bu yaklaşım içerisinde, bu dostluk içerisinde o 4 bin liralık çeki imzalayıp gözden kaçmış olabilir ama daha sonra araştırmasını yapmış arkadaşımız. Yalnız 1 aylık süre içerisinde de bunun sorgulamasını yapmamış ve işin sonunda da bu 25 bin liralık çeki imzalayıp kulağının üstüne de yatmamış. Bu arkadaşlarımızın, bu meslektaşlarımızın biz bunu hiç sevmedik şeklinde yaklaşımlarını ben, eğer bu kadar hatayla birbirimizi sevmeyeceksek salondaki hiç kimsenin birbiri sevmeyeceğini tahmin ediyorum. Çünkü gerçek hayatta çok farklı durumlarla beraber karşılaşıyoruz. Burada sıkıntılardan bir tanesi de şudur; meslektaşlarımızın belki firmadaki muhasebe müdürlüğündeki imza yetkisi olmasıdır. Belki bu imza yetkisi Fatih Beye verilmemiş olsaydı, o sadece bu belgelerin mesleki, muhasebe etik ilkelerine uyup uymadığı, tekdüzen hesap planına uyup uymadığı, belgelerin geçerli olup olmadığı konusunda gerekli denetimi yapıp kendisi karar verirdi diye düşünüyorum. Ama şunu da söylemek istiyorum, bir çalışan olarak değerlendirecek de hiç kimse yapmış olduğu bu hareketlerden dolayı istifa edip gitmez diye tahmin ediyorum. Teşekkürler.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Fatih Beyi aslında birazcık sempatik buluyorum, kendime yakın buluyorum demek istiyorsunuz herhalde Asım Bey.

Katılımcı

- Sempatikten ziyade ben Fatih Beyi henüz tanımıyorum ama sevmeyecek kadar da kötü bir şekilde değerlendireceğimi tahmin etmiyorum.

Selami ALKAN**Adana SMMM Odası**

- Adana'dan Selami Alkan... Şimdi ben az önce bahsettiler Av Mevsimi filminden bir alıntı yaptılar, tabii Serdar Hocam kusura bakmasın, burada daha ziyade muhasebeciden ziyade bir finansçı gibi görünüyor zaten burada Fatih Bey. Yani hiçbir şekilde muhasebeyle ilgili bir çek yazmak, bu yanlış bir şeydir zaten, değerli arkadaşlarım bunu söyledi. Bakıyoruz burada çalışmaya, maaşların ödenmediğini ve şirketin finansal durumunun düzeltildiğini belirtmiş, finanstan bahsediyor sürekli zaten.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL**Moderatör****Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi**

- Üstat beyannamelerle ilgili şifrelerin alınmasını ve şifrelerin mali müşavir tarafından verilmesini nasıl karşılıyorsunuz?

Selami ALKAN**Adana SMMM Odası**

- Hayır, hayır o manada söylemiyorum.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL**Moderatör****Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi**

- Ben realiteden bahsediyorum, realitede şu an sizin için kesinlikle olmayacak dediğiniz bir şey, şirket bütün güvenilir şifrelerini mali müşavire veriyor ve o giriyor bütün işlemleri, şirketin yapması gereken sorumlulukları da. Onu da göz önünde bulundurarak yorumlarsanız sevinirim.

Selami ALKAN
Adana SMMM Odası

- Normalde uygulamada baktığımızda zaten bu tür işletmelerde Fatih Bey gibi var, şirket adına şifre alıyorlar, bu şekilde yapıyorlar. Hanımefendi onu söyledi zaten aynısını ama burada ben gördüğüm kadarıyla bir faturadan bahsediyor ama diğer konuların tamamı şirketin durumu kötüye giderken finansal açıdan düzeltildiğini, daha başka ortamlarda çalışan personel arasında diyalogun kurulduğunu, bundan başarı elde edildiğinden bahsediliyor. Kredi borçlarının yeniden yapılandırılmasından bahsediyor. Bu daha ziyade finansçıların konusuyla ilgili bir konudur ama buradaki arkadaş hemen hemen hem finans yapmış, hem insan kaynaklarına bakmış, hem de biraz da muhasebe diyoruz. Kritik noktada burada çeki imzalaması söz konusu ama zaten çeki imzalaması böyle bir şey mümkün olamaz zaten, böyle bir yetkisi de söz konusu olamaz. Tabii örnektir, olabilir, tartışılabilir, neyin olması gerek diyorsanız bunların olmaması gerektiğini düşünüyorum ben, teşekkür ederim.

Moderatör

- Biz bu vakanın aynı zamanda yepyeni bir fonksiyonu olduğuna karar verdik şimdi, söyleyeyim. Bu muhasebecilik ve finansçılık gibi anlamsız ayırım herhalde bir tek Türklere mahsus yani bu bizzat bildiğin muhasebeci işidir. Şirketin finansal durumunun analizini yapmak, onun bütçesini hazırlamak, her şey muhasebecinin işidir. Biz kendi kendimize bir finansçı ırkı yaratarak, inanmıyorum yani buna, onların işidir gibi bir şey yapmışız, asla öyle değil. Mali işler idaresi demek hepsini kapsayan bir şeydir aslında, onu da söyleyeyim yani hakikaten, valla elimizden alırlar söyleyeyim.

Ayşe Bulut KARAHALİL
Nazilli SMMM Odası

- Ben Fatih Bey değilim, Ayşe Hanımım ama bana böyle bir iş teklifli gelseydi, 3-4 ay işçiler parasını alamıyor zaten, şirket kötü, ben bu işi baştan kabul etmezdim. Bu kadar sorumluluk altına girmek istemezdim, kendime daha verimli çalışabileceğim bir iş araştırırdım.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Defterleri teslim ederdim, rahatlardım diyorsunuz.

Ayşe Bulut KARAHALİL
Nazilli SMMM Odası

- Hiç girmezdim, böyle bir işe kesinlikle girmezdim. Teşekkür ediyorum.

Seyide KURTULUŞ
İzmir SMMM Odası

- Merhaba, ben Seyide Kurtuluş, İzmir Odasından... Şimdi ben burayı şirket açısından değerlendiriyorum. Bir çalışan, muhasebeden sorumlu olan bir kişi bir şirkete girdiği zaman öncelikle yetki ve sorumluluklarının tanımlanması lazım, dolayısıyla bu aynı zamanda etik anlaşmadır yani “business contact” dediğimiz etik bir koddur. Burada herkes rakamlara takılıyor, büyük şirketlerde yetkiler biliyorsunuz rakamlara göre değişebiliyor, yani 2 bin liralık bir çekle, her neyse. Buradaki asıl risk, bana göre risk olarak gördüğüm şey, olayı doğuran yani fatura edilen konu gerçekte bir başka şirketi finanse etmek için yani kredibilitesi olmayan bir şirketi finanse etmek için kullanılmış. Burada etik olmayan bir davranış var. Bir diğer konu da Fatih Beyin burada yapması gereken başta yetkiyi ortaklardan aldığı gibi böyle bir durumda tüm ortakları bilgilendirmesi gerekiyor, Almanya’yı ve eşini. Yani tarafsız, açık ve dürüst olarak davranması gerekiyor.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Fatih Beyin yerinde olmak istemezsiniz yani.

Seyide KURTULUŞ
İzmir SMMM Odası

- Yani ben Fatih Beyin yerinde olsaydım öncelikle işe girerken mutlaka o şirketin politikalarını, yetkilerini, sorumlulukları mutlaka öğrenirdim ve sorumlulukların dışına çıkmak istemezdim.

Moderatör

- Demin de aynı şey geldi o taraftan, aslında benzer bir şey geldi, doğru gidiyoruz.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Yani görev tanımlarını yapmak, limitleri belirlemek ve bu çerçevede hareket etmesini sağlamak...

Katılımcı

- Ben bir şey söylemek istiyorum, muhasebeyle ilgili değil. Şimdi bizim aslında burada temas etmek istediğimiz nokta şu; neyin doğru neyin yanlış olduğunu biliyoruz, bu yapılmamalı. Ama yapılıyor mu? Yapılıyor. O zaman bizim burada çözmemiz gereken nokta bu. Ayrıca burada asıl yanıtılmak istenen bankadır çünkü bankaya gönderilecek finansal bilgiler değişecek bu para transferleriyle. Dolayısıyla bana göre evet bizim konumuzla çok ilgisi var bunun çünkü yanıtılmak istenen banka olduğuna göre burada bir kamu yararı söz konusudur aslında diye düşünüyorum.

Emre SERÇE
Muğla SMMM Odası

- Merhaba, Emel Serçe ben, Muğla SMMM Odası'ndan. Şimdi burada aslında Fatih Beyin yetkisi vardır yoktur o konuyu tartışmak istemiyorum, daha önceki

arkadaşlarımın söylediklerinin çoğunluğuna da katılıyorum zaten. Ama burada bence çıkarları korunması gereken öncelikle şirkettir. Yani şirket ortakları, 3.ortağı ya da Ayşe Hanım ya da Yunus Bey, Almanya'daki ortağı değildir, şirketin çıkarlarının korunması söz konusudur. Zaten buradaki fiiliyatta gerçekleşmeyen bir alım karşılığında bir ödeme yapılmış, devlet de burada bir yanıltmaya gidiliyor aslında vergisel anlamda olsun, devleti de vergi ziyanına uğrattırıyoruz aynı zamanda ve bu sadece 4 bin lirayla da kalmayabilir. Bu rakam daha da büyüyebilir ileride, ne olup ne kalacağını bilmiyoruz çünkü 4 bin lirada olan 50 bin lirada da olur ileride. Bankalar dediğiniz gibi, diğer 3. şahıslara karşı bir kere mali tablolar tamamen değişiyor zaten. Artı devleti yanıltıyoruz, devleti zarara uğrattırıyoruz ve her şeyden önemlisi şirket kendi başına bir tüzel kişiliktir zaten yani biz ortakların çıkarlarını değil, şirketin çıkarlarını düşünmek zorundayız. Bu durumda tabii ki ortaklarına karşı sorumlulukları var mıdır, vardır. Almanya'daki 3.ortağa bilgilendirme vermek zorunda mıdır, zorundadır. Ama öncelikle şirketin buradaki aslında bir şirkete faydası varmış gibi görünebilir ama ileriki zamanda şirketi çok büyük zarara da uğratabilir. Dolayısıyla tüzel kişiliği korumuş olmuyoruz yani Fatih Bey olmuyor daha doğrusu. Burada bunu belirtmek istedim.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Evet, şuraya doğru çekmeye çalışayım konuyu birazcık böyle alıp götürmeye çalışayım. Evet, tabii buyurun lütfen.

Katılımcı

- Allah kimseyi Fatih Beyin yerine düşürmesin. Sayın Başkan da söyledi Türkiye'de olan tipik olaylar. Burada bir muhasebeci var, muhasebeciler etik olarak işi aldığı zaman firmanın bir analizini yaparlar, bir risk analizini yapar. Ben bir muhasebeci olarak bu işi almam, bir. İkincisi bu firma finansal risk içindedir. Bazı meslektaşlarım, bunu fiilen yaşadığım için söylüyorum, çekleri imzaladığınız zaman, kambiyo senetlerini imzaladığınız zaman işveren ve şirketle birlikte müteselsilen ortak oluyorsunuz ve ileride bunu ödemek durumundasınız. Şu anda bu şirket, zaten meslek mensubu bunu alırken 2-3 ay

maaşlar ödenmemiş, şirket sınıfta kaldı, bir. Önce maaşların ödenmesi esastır. Artı, emek kutsaldır diyoruz, önce çalışanların emeğinin hakkını. Ondan sonra ilk başta 4 bin lira diyor, az bir şey, ikincisi de 25 bin lira, üçüncüsü 50 bin lira. Bu şirket bitmiştir. Fatih Beyin yapacağı ilk başta işi kabul etmemesi, işi kabul ettikten sonra zaten artık Fatih Bey kendisini kurtaramayacak. Onun için bu şirketin, Fatih Beyin yapacağı tek şey ilk başta bu işi kabul etmemesi. Aldıktan sonra ise, aldıysa, bir hata işlediyse, o zaman bu durumu bütün ortaklara yazılı olarak iletmesi lazımdır etik olarak. Bütün ortakların bu işten haberi olacak, haberdar olacaklar. Ondan sonra şirket ortakları oturacaklar, artık şirketin sermayesini mi arttıracaklar, yeni bir sermaye mi bulacaklar, faaliyete devam mı edecekler, etmeyecekler mi karar verecekler. Hocam çok teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Eymen GÜREL
Moderatör
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Biz teşekkür ediyoruz. Şimdi olayı bir de farklı bir hikâyeden ele alalım, bir de farklı bir örgü üzerinden ele alalım. Şimdi Gürol Hocamla biz katkılarınız için çok teşekkür ederiz, değerli katkılarınız için. Diğer vakaya geçelim, biraz da onun üzerinde konuşalım istiyorum, Seçil Hocamı hemen davet ediyoruz. Tekrar teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Merhaba, öncelikle çok teşekkür ediyoruz hepinize çünkü aslında vaka analizleri için hiç de uygun olmayan bir salonda çok güzel bir tartışma gerçekleşti, katılan herkese katılımı için çok teşekkür ediyoruz. Burada aslında 2 tane soru sormuştuk aslında, ne yapar ve ne yapmalı? “Ne yapmalı” yı hepimiz biliyoruz. Sorun uygulamada, bunu bilmemize rağmen bir takım aksaklıkların her zaman olması, o nedenden dolayı bu vaka analizlerini yapıyoruz. İkinci analizimiz bir 5 dakika okuyabilerseniz eğer, daha sonra biz biraz ilave yapacağız ve tartışmaya başlayacağız, buradaki sorunu çözmeye çalışacağız hep birlikte.

Tufan GÜNEŞ
İzmir SMMM Odası

- Evet, tekrar merhabalar efendim. Tufan Güneş İzmir MMO'dan. İkinci vaka daha farklı birinci vakaya nazaran, burada ağırlık bir danışmanlık işine odaklanmış.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Şimdi ben o zaman özetleyeyim, değerlendirmeye geçiyorsak... Şimdi uzun süredir birlikte çalıştığınız bir müşteriniz var diyelim, tabii zamanla bu ilişki arkadaşlık, dostluk ilişkisine doğru gidiyor ve özellikle büyük şehirlerden ziyade daha küçük bir şehirdeyseniz danışmanlık da yani şirketle ilgili önemli kararları birbirine danışarak alma noktasına kadar gidebiliyor. Böyle bir durumdayken şirketin sahibi rahatsızlanıyor ve şirketi oğluna devretmek durumunda kalıyor ama tabii aklı kalmasın diye de meslek mensubundan şirketime sahip çık, bana bu konuda söz ver diyor. Daha sonra meslek mensubu da sen bunları düşünüp kendini yıpratma, moralini de yüksek tut diyor. Ama bizim bu vakada bir ilavemiz var, İsmail Beye geçtikten sonra yani dostunun oğluna geçtikten sonra şirket, İsmail Bey Murat Beyin aldığı ücreti 2 katına çıkarıyor ve Murat Beyin kızı da bu şirkette çalışmaya başlıyor. Yani Osman Bey rahatsızlandıktan sonra Murat Beyin kızı bu şirkete giriyor, aynı zamanda aldığı ücret de 2 katına çıkıyor. Ve bu durumda şu anda vicdanıyla aslında bir nevi karşı karşıya Murat Bey; bu durumu Osman Beye ilet sin mi, çünkü ona göre gidişat iyi değil ve şirket bu kadar kötü yönetilmeye devam ederse iflasın eşiğine gelebilir. Buna müdahale etmeli mi, etmemeli mi o konuda bir tereddüt yaşıyor ve sizlerden yardım istiyoruz. Buyurun, ben sözünüzü kestim kusura bakmayın, ilave etmek istedim.

Tufan GÜNEŞ
İzmir SMMM Odası

- Estağfurullah efendim. Tabii şimdi buradaki YMM son derece güç bir durumda, bir taraftan yıllara dayalı bir dostluğu var ama bu dostluk babasına ilişkin, şimdi şirket sahibi değişmiş, yeni bir kişi.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Sizce genelde yani bu salonu düşünelim, ne yapardı bu salondakiler size göre? Böyle bir durumda söylerler miydi, söylemezler miydi?

Tufan GÜNEŞ
İzmir SMMM Odası

- Evet, sorulardan başlayalım hiç uzatmaya gerek yok. Burada Murat Beyin yapacağı şey bana göre, buradaki meslektaşlarım, en azından kendi adıma söyleyeyim, durum değerlendirmesinden İsmail Beyle yapabileceğim bir şey kalmadığını artık görür, babasıyla olan hukukuma binaen kendisine gerçek durumu anlatır, hadi bana eyvallah kardeşim derdim. Ben öyle derdim bir meslek mensubu olarak. Çünkü o bir tehdidi daha işin başında kafasına koymuş yani YMM ile olan ilişkisini dizayn etmeyi peşin olarak ön görmüş bir insan, yenileriyle çalışmayı arzuluyor. Çok teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Ben teşekkür ederim, sizin kararınız ben babaya durumu haber verirdim, bir daha da bu şirketle çalışmazdım diyorsunuz. Aynen ben de böyle yapardım. Yaptığımız doğru mu sizce, kararımız doğru mu? Sizler nasıl yapardınız? Buyurun.

Türkan KULAY
Bodrum SMMM Odası

- Türkan Kulay, Bodrum MMO. Bence, ben yazılı olarak hem önce İsmail Be-ye şirketin gidişatıyla ilgili yazılı olarak bir rapor düzenlerdim, bilgi babında da babasına verirdim.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Verirdiniz. Bilgiyi babaya vermek doğru mu? Bu konuda biraz daha... Buyurun.

Mehmet YABANCI
Aydın SMMM Odası

- Mehmet Yabancı, Aydın Odası. Şimdi burada mesleğimizde şahsi olarak düşünüyorum, duygusallığa yer verilmemesi gerektiği kanısındayım.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Bizim kararlarımızı duygusal buldunuz.

Mehmet YABANCI
Aydın SMMM Odası

- Şöyle, resmi olarak şirkette bir devir söz konusu olmuştur. Dolayısıyla babaya verilecek olan bilgi belki duygusal olarak davranırsanız burada o bilgilerle zaten ona yeterince zarar vermiş oluyorsunuz. Şahsi görüşüm o bilginin verilmemesi, mesleğimizdeki gizlilikle ilgili kısma bence ters düşmüş oluruz.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Mehmet Bey dedi ki, eğer bilgiyi verirsiniz o zaman gizlilik ilkesine karşı bir eylem yapmış olursunuz dedi.

Mehmet YABANCI
Aydın SMMM Odası

- Evet, şu an itibarıyla şirketin yetkilisi, çocuk diyelim devralan şahıs, yetkilisi odur ve babanın şu an yetkisi yoktur, dolayısıyla burada duygusal davranıp bunu bu şekilde bilgi vermemiz doğru değildir. Bence burada yapılması gereken benim rapor olarak sunup, bu şirketle ilgili son olarak bir rapor ve analizini yapıp, ilgili şahsa bunu iletim ve benimle ilgili olarak bu önerileri dikkate almayacak ise ben burada istifamı verir çalışmamı sona erdiririm.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- İsmail Beye bir rapor sunarsınız, şirketin asıl sahibine, Murat Beye mi? Babasına gene iletiyorsunuz, bizimle aynı kanıdasınız.

Mehmet YABANCI
Aydın SMMM Odası

- Hayır, hayır iletmem yani bu şirketle bağım var olduğu sürece ben o bilgiyi iletmem çünkü İsmail Beyin şu an hukuki olarak bir sorumluluğu, bir etkisi yoktur.

Moderatör

- İsimler biraz karışıyor galiba vakada. Ben tekrar bir özetleyeyim vakayı, bir YMM var, Murat Bey var, baba Osman var, bir de oğlu İsmail var. Karakterler bunlar, YMM Murat Bey var, baba Osman, oğul İsmail. Baba Osman rahatsızlanınca şirketi oğlu İsmail'e devrediyor. Hikâye şu, şirketin kötü giden durumundan acaba YMM Murat Bey baba Osman'a, artık şirketle ilgisi kalmayan hukuken, Osman'a bilgi verecek mi, vermeyecek mi?

Bestami ŞİNİK
Muğla SMMM Odası

- Bestami Şinik, Muğla SMMMO, Mali Müşavirim. Ben ilk olarak Murat Beyin YMM kanunu çerçevesinde verilmesi gereken hizmetin çerçevesini doğru çizmediği kanaatini taşıyorum. Başta yapılan birtakım yanlışlar olduğu için, çünkü görevi kanun çerçevesinde verilen hizmet çerçevesinde şirketin kanunlara uygun işlemlerinin yapılıp yapılmadığı, finansal tablolarının düzenlenip düzenlenmediğine ilişkin tam tasdik kapsamında zannediyorum verilen hizmet, büyük ihtimalle de öyledir. Bir hususta yalnız tam açıklık yok, İsmail Bey şirketi devretti oğluna derken, tamamını mı devretti acaba hisselerinin bir kısmını mı devretti?

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Evet, çok teşekkür ediyorum, diyorsunuz ki şirketin devrinde eğer babanın herhangi bir hissesi kaldıysa, bu durumda diyorsunuz fark eder.

Bestami ŞİNİK
Muğla SMMM Odası

- Biraz önceki örnekte söylemiş olduğunuz %5'in üzerindeyse TTK'ya göre, murakıp tayin edilip yeni bir denetim talebinde bulunabilir. Bu hukuki sorumluluk getirir YMM'ye.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Bu örnekte devir tamamen gerçekleşmiş, %100 olarak.

Bestami ŞİNİK
Muğla SMMM Odası

- Devir tamamen gerçekleşmiş ise biraz önce söz alan meslektaşımın görüşüne aynen katılıyorum, İsmail Beye herhangi bir bilgi verilme zorunluluğu yoktur. Aslında bu aşamaları geçtikten sonra bu şirketin yeminli mali müşavirliğini de devam ettirmeme gibi etik bir davranışla karşı karşıyadır, bence devretmesi gerekir. Teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Bu işe devam etmemelidir diyorsunuz siz de.

Katılımcı

- Ben de meslek mensubu arkadaşımıza katılıyorum, ben de aynı şeyleri söyleyecektim. Orada eksik olan diğer arkadaşımızın söylediği hisse olayıydı, yani teşekkür ederim, aynı şeyleri paylaşıyorum.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Sizce peki gizlilik ilkesinin ihlal edildiğini düşünüyorsunuz siz de, değil mi? Peki hangi tehdit sizce tehdit ediyor meslek mensubunu bu ilkeyi ihlal etmesine? Burada tehdit nedir?

Katılımcı

- Bana göre tehdit, ben meslek mensubunun yerinde olmuş olsaydım şirketin ilkeleri bana aykırıydı, aykırı gidiyordu ve batmak üzere olan bir şirketin YMM'liğini yapmak istemezdim.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Şimdi yakınlık diyorlar buradan, teşekkür ediyorum. Aslında şunu söylemek istiyorum, biraz önceki vakada hiçbiriniz Fatih Beyi sevmediniz ama çok var onlardan dediniz. Fakat bu vakada Murat Beye öyle kötü tepkiler almıyoruz. Bunun nedeni yakınlık tehdidinin bizim ülkemizde diğer tehditlerin önüne geçmesi. Aslında meslek mensuplarını en çok tehdit eden unsuru biz yakınlık tehdidi olarak görüyoruz. Dolayısıyla insanlar finansal çıkarları için değil ama tanıdıkları için, yakınları için birtakım ilkelerinden vazgeçebiliyorlar diyor literatür. Dolayısıyla bu vakada asıl onu incelemeye çalışıyoruz, buyurun.

Birgül UÇAR
Bodrum SMMM Odası

- Şimdi Murat Bey sizce bu durumda ne yapar? Hisselerini tamamen oğluna devrettiğinden dolayı şirket gizlilik esaslarına göre kesinlikle babasına bilgi vermemesi gerekir.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Yapması gereken o ama uygulamada Türkiye’de sizce ne olur?

Birgül UÇAR
Bodrum SMMM Odası

- Uygulamada bu olmayabilir tabii. Yani yakınlık ilkesine dayanılarak dedik az önce. Bir de tehdit unsurlarını ben söylemek istiyorum. Maaşının 2 katına çıkması en büyük tehdit ve yakınlık tehdidi kızının orada iş yerinde çalışıyor olması.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Yakınlık tehdidi, burada aslında uyulmayan ilke gizlilik, bu konuyu sizler öyle tespit ettiniz. Gizlilik ilkesine uymamasının nedeni aslında babaya olan yakınlığı, ona olan dostluğu. Ona bir söz vermiş, bu şirket batmayacak merak etme demiş, dolayısıyla yaşadığı etik ikilem bu. Babaya haber vereyim mi yoksa vermeyeyim mi? Hangisi doğru? Sizlerin söylediği şu anda vermeme-si doğru bilgiyi ama bir ikilem yaşıyor içerisinde çünkü bir de yakın bir arkadaş var. Buyurun.

Katılımcı

- Şimdi öncelikle bu vermiş olduğunuz bilgilerin hepsini değerlendirmemiz gerektiğini düşünerek konunun başında başladığımız Murat Beyin yaşının 55 olmasıyla, 25 yıldır da YMM olarak çalışmasının ne anlama geldiğini burada bir şey yapmak lazım, çözmek lazım galiba. Yani bu 40 yaşında bir arkadaş olsaydı...

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Şimdi amacımız başka bir şey. İlk cümleyi kafamızdan silelim çünkü şu anda tartışmaya açtığımız konuyla peki ilgisi yok gibi ama siz nasıl takdir dersiniz, buyurun.

Katılımcı

- Benim için buradaki tek konu Murat Beyin bir YMM olmasıdır; yaşı ve meslekteki yılının bizim mesleğimize göre çok önemi yoktur etik kararları vermelerinde. Şimdi burada iki tane bilgi var, 2001 yılı krizinden borçlanmadan çıktıkları için ayakta kaldıkları, şimdiki yeni dönemde de borçlanmadan dolayı Murat Beyin endişe duyması. Şimdi ülkemizdeki ticari hayat her zaman aynı sonuçları vermez; bazen borçlanmayarak ayakta kalan ve büyüyen

firmalar varken, bazen de borçlanarak büyüyen, ayakta kalan, gelişen firmalar vardır. Bu dönemde Murat Beyin buradaki düşünceleri göreceli olabilir, bu 55 yaşını da herhalde o nedenle koydunuz diye düşünüyorum. Biraz genç arkadaşımızla kuşak farkı olduğunu düşünüyorum. Şimdi buradaki diğer konu, asıl olarak bizim etik olarak bakacağımız konu şudur; Murat Beyin aldığı ücreti 2 katına çıkarması, burada bir hata vardır. Ya Murat Bey zamanında yaptığı işin değeri olan ücreti almamıştır ya da oğlu geçince bu işten fırsat bilerek bu ücreti 2 katına çıkarmıştır. Her iki bakımdan da baktığımız zaman Murat Bey burada etik olarak davranmamıştır diye düşünüyorum. Ayriyeten Murat Beyin kızıyla aynı şirkette çalışması bağımsızlık ilkesini de ortadan kaldırmıştır, bu şirkete karşı bağımsızlığını kaybetmiştir, bu nedenle acilen o şirketten kendisi YMM sözleşmesini feshetmek zorundadır diye düşünüyorum.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN

Moderatör

Dokuz Eylül Üniversitesi

- Çok teşekkür ediyorum çünkü diğer arkadaşlarımızın değinmediği bir konuya değindiniz. Öncelikle kızı da aynı şirkette çalıştığı için bu verilen kararın bağımsızlığını etkiler dendi, aynı zamanda krizle de ilgili bu zorlukların yaşanmasıyla ilgili...

Katılımcı

- Ben ayriyeten biraz önceki örneğe de bağlayarak söylüyorum, ben burada asıl Murat Beyi sevmedim.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN

Moderatör

Dokuz Eylül Üniversitesi

- Teşekkür ederiz. Buyurun.

Katılımcı

- Saygıdeğer meslektaşlarım böyle mikrofonu aldığım için özür dilerim. Şimdi bu etik konusu gerçekten tartışılıyor, dünyada tıpta da tartışılmaya başlandı. Geçenlerde Almanya’da bir akrabam rahatsızlanmıştı, hastanede doktorlar söylesin mi, söylemesin mi etik olarak. Sonunda şöyle bir karar verdiler, söylememiz lazım, etik olarak hastalığı söylemek lazım. Şimdi burada da bir hastalık var dolayısıyla etik olarak, YMM’nin görevi farklı, tasdik mi, danışmanlık mı, başka bir şey mi o ayrı. Ama eğer burada bir sorun varsa ki sorun var, bunu etik olarak bu sorunu ilgili taraflara bildirmek lazım. Teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Baba ilgili taraf mıdır size göre?

Katılımcı

- Şimdi babasının burada özel bir durumu var. Biraz önce geldiğim durum, rahatsız olduğu için acaba durumu bildirirsek hayatını kaybedebilir mi, o da bir etik, bildirmesek o da bir etik. Ama işin doğrusu...

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Peki, babasına bilgi vermesi size göre gizlilik yani sır saklamayı ihlal eder mi?

Katılımcı

- Ama burada gizliliğin ihlali yoktur. Burada gizlilik ihmal edilmiyor, dolayısıyla burada babasına bildirilmesi lazım.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Şimdi farklı bir görüş geldi, babaya bildirilmesi gizlilik kuralını ihlal etmez yani sır saklamayı ihlal etmez dendi şu anda. Bu konuda hocam siz bir şey mi söyleyeceksiniz?

Moderatör

- Açık söylemek gerekirse tartışmasız gizlilik ihlal edilir, baba şirketi devretmiştir, herhangi bir ilişkisi kalmamıştır. Ortak kalmadı, devretti şirketi. Dolayısıyla bir şirket devredildiği zaman aslında bu aile şirketlerinde çok var, ben de zaman zaman yaşıyorum, babalar şirketi devrediyorlar, artık ben çekiliyorum diyor. Hatta bir tanesi şöyle dedi, valla beni yönetim kurulundan falan da çıkarın, beni onursal bir şey yapın dedi. Ben buradan kurtulayım, çünkü yarın öbür gün bu TTK ile beraber başıma ne geleceği de belli olmaz dedi, beni oradan çıkarın dedi. Fakat çıkarın dedi ama her yönetim kurulu toplantısına gelmeye kalktı. Bu sefer her yönetim kurulu toplantısında sorun çıkmaya başladı, ben gene her şeyden bilgi sahibi olmak istiyorum galiba olayına getirdi. Dediler ki o zaman tekrar istiyorsan geri verelim dediler, yok istemiyorum dedi, o zaman toplantıya da gelme, sen artık bıraktıysan tam bırak dediler. Aslında aile şirketlerinin kurumsallaşmasında bu tür devirlerin ve bu tür devirler çok sık yaşanacağı için mali müşavirlerin veya YMM'lerin bu yönde alacağı tavır son derece önemli, gizlilik ilkesinin ihlal edilmemesi gerekiyor. Çok tipik bir etik kural ihlalidir ve yaptırımları vardır, olacaktır yakın zamanda. IFAC öyle düşünüyor, yazmış.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Bora hocamızdan bir yorum var.

Yrd. Doç. Dr. Yiğit Bora ŞENYİĞİT
Moderatör
Zirve Üniversitesi

şünüyorum.

- Yazılı olarak şöyle bir yorum gelmiş, herhalde bilgi vermediğini varsayarak bir yorum gelmiş Üstadımız Göktaş Remzi Çelik Beyden. Murat Bey Osman Beyi yanıltmıştır demiş, hadisede Murat Bey suç işlemiştir demiş ve Murat Beyin derhal işten ayrılmasını ve buradaki tehdidin de zaten Murat Bey olduğunu söylemiş. Ben şu yorumdan hareket etti diye düşünüyorum, giderken, Osman Bey hastaneye yatmadan önce Osman Beyciğim sen merak etme ben her şeyi halledirim diye bir cümlesi var, yazılmış. Muhtemelen oradan sonrası için böyle bir yorum geldiğini düşünüyorum.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Muhtemelen bizim de dostumuz olsa, bir süre birlikte çalışıyor olsak senelerce ve hasta olsa, oğluna devretse, biz de muhtemelen bu cümleyi kurarız.

Moderatör

- Bizim üniversiteye gelen aramızda mali müşavir arkadaşların çocukları da var. Şimdi çocuk bizim üniversiteye geliyor, bizim öğrencimiz oluyor, babası da arkadaşımız. Akşam yemeğe gidiyoruz, diyor ki bizim oğlanın durumu nasıl, bizim kızın durumu nasıl? Şimdi biz de şöyle diyoruz, tabii, anne baba-yız çoğumuz, biliyoruz o şeyi, ona biz bilgi vermiyoruz. Biz kendisiyle konuşuruz diyoruz, bize lütfen sormayın diyoruz, bir yolunu buluyoruz. Yani öbür türlü biz çocuğun durumunu ailesine sorsak olmaz, çocuk bir kere reşit ve bizim canımız öğrencimiz veya bir yolunu bulup veliyi dışarı çıkarıyoruz. Çocuğunun kolundan tutup okula gelen veliler var mesela, geliyorlar diyorlar ki biz geldik, bizi İstanbul'dan gönderdi hocam, size selamını da gönder-

di, iyi, bizim çocuğun durumunu konuşalım. Çocuk böyle bakıyor. Hiçbir şey söylemiyoruz, asla söylemiyoruz. Bunu buradan söylüyorum çünkü sebebi aramızda yine bazılarımızın çocukları bizim okulda, çocuğun durumunu, notunu falan bize sormasınlar diyoruz. Suçtur, yani direk etik ihlalidir.

Ülkü SÖNMEZ

TÜRMOB Genel Saymanı

- Evet, herkese merhaba, Ülkü Sönmez. Ben de vakaya TÜRMOB Yönetim Kurulu adına cevap veriyorum. Değerli arkadaşlar 3568 sayılı yasa çıkmadan, kurumsallaşmamız tamamlanmadan, bilgi paylaşımı, mesleki etik, mesleki kurallar çok fazla hayata çıkmadan önce iş yerine muhasebeci alınırken firma sahibi muhasebeciye şu soruyu sorarmış: 2 kere 2 kaç eder? Herkes 4 eder dermiş. Biri gelir kulağına eğilir, kaç etmesini istersiniz efendim dermiş, onu işe almış. Ama şimdi durum değişti. Ticaret Odası Başkanı bir tüccar olarak dedi ki, ben artık etik kurallara uyuyorum, kanunlara uyuyorum, muhasebecim hata yapsa ben onu uyarıyorum, ben hata yaparsam muhasebecim beni uyarıyor. Artık o günler geride kaldı. Şimdi vakaya baktığınızda, bir mali müşavir, YMM olsun SMMM olsun, varsayımlarla hareket etmez. Bütün olayın vakası kuruluşta babasının borçlanmayıp, diğer şirketlerin borçlanıp kriz çıktığı için diğer şirketlerin batması, babasının batmamasını tekrar uygulamaya sokmaya çalışıyor. Biz bir varsayımla kriz çıkacak diye şirketin borçlanması önlemeli miyiz yoksa Türkiye genelinde % 98'i şirketlerin öz sermayeleriyle değil, borçlanarak, kredi alarak büyüdüklerini mi varsayım almak zorundayız? İşte bunun hesaplarının hepsini fiziki olarak bilançosuna, gelir tablosuna, şirketin mal varlığına, yapılacak yatırımın şekline, üretime, gelecek kazanca... Eğer ki 2016'da kriz çıkabilir, sakın ha yatırım yapmayın, borçlanmayın varsayımıyla büyümenin, gelişmenin imkânı yoktur. Bu riskleri görüp, işte risk analizinde bunarlı gündeme getiriyoruz; mali müşavir, YMM risk analizlerini yapacak, şirkete raporunu verecek, diyecek ki siz 8 trilyonun üzerinde borçlanırsanız batarsınız, 8 trilyondan 4 trilyona kadar borçlanırsanız %60 risktesiniz, eğer hiç borçlanmazsanız sıfır risktesiniz ama bu zamanda büyüyemezsiniz, atılım gerçekleştiremezsiniz. Olayları biraz teknik anlamda bu yönden değerlendirmek lazım, hiçbir YMM, hiçbir SMMM 2011'de kriz çıktı... Ben inanmıyorum ki hiçbiriniz 2011'den sonra firmalarınıza borçlanmayın demediniz. Hepinizin firmaları da kredi alıyor, var mı kredisiz firması olan? Peki, hiçbiriniz demediniz mi 2011'de kriz çıktı, firmalar battı, aman borçlanmayın, babanıza söylerim diye? Hepinize saygılar sunuyorum.

Katılımcı

- Burada bir cümleyi atlamışım, onun için ben tekrar söz almak istedim. İsmail çok tecrübesiz, daha önce yaptığı hatalar da malumun. Bu babanın düşüncesi ama bu bir sonucun ifadesi aslında...

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Haklı mı değil mi bilmiyoruz.

Katılımcı

- Ama daha önce yaptığı hatalar da malumun dediğine göre şirketle ilgili birtakım kararlar alıp, o kararların doğru çıkmadığı ve birtakım zararlara neden olduğu ortada. Bu durumdayken İsmail Beyin hisselerini devredip tekrar çıkması ve bütün karar mekanizmasını oğluna devretmesinin de yarattığı birtakım sıkıntılar söz konusudur.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Yani tamamını devretmeseydi, başta Murat Beyin buna müdahalesi gerekirdi mi diyorsunuz?

Katılımcı

- Ben şunu diyorum, YMM'nin yapılan bu hataları bile bilmesi çünkü 15 sene içerisinde birlikte çalışıyorlar. Bu 15 yıllık süreç içerisinde ancak İsmail Beyin ne tür hatalar yaptığını ve bu hataların sonuçlarını da görmüş olması gerekir. Dolayısıyla ondan sonraki süreçte de aynı hatalarla karşılaşıldığında YMM'lik görevini bile doğru dürüst yapmadığını ortaya koyar bana göre, teşekkür ediyorum.

Enver ARSLAN
İzmir SMMM Odası

- Madem ben Osman Beyi 15 yıldır tanıyorum, ona sağlığında çocuğa mal mı bırakılır, yani bırakma derdim. Ya da bırakacaksan eğer mali tabloları görebileceğin şekilde bırak, ya yönetim kurulunda kal, görebileceğin şekilde kal. Benim tavsiyelerimi de dinlemiyorsa ben mali konularda ona bilgi vermezdim.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN
Moderatör
Dokuz Eylül Üniversitesi

- Aslında çok teşekkür ediyorum, etik kodlar nedir derken, bu kodların teker teker anlatılmasındansa vaka analizi yönteminin kullanılmasının nedeni bu. Sizin söz ettiğiniz yöntem şu anda bu önlemlerin arasında ve bu etik kodların arasında geçiyor yani etik ikilem çıkmadan önce meslek mensubunun bunu düşünerek gerekli önlemleri alması. Mesela daha önceki vakada da birçok meslek mensubu dedi ki, sözleşme yapmalıydı ve bunları önceden ortaya koymalıydı. Şimdi siz aslında şu anda etik kodlarını oluşturuyorsunuz ve diyorsunuz ki önceden hisselerin hepsini devretmesini engellemesi gerekiyordu.

Mehmet GÖKMEN
Muğla SMMM ODASI

- Mehmet Gökmen, Muğla'dan, Mali Müşavir... Şimdi burada bu YMM arkadaşımız şirket bu hale gelinceye kadar en azından mali tablolar üzerinden İsmail Beyi uyarması gerekirdi. Benim yaşadığım bir olay var, daha yeni birkaç ay içinde bir anonim şirket geldi bana, anonim şirket aşırı borçluydu. Oturduk anonim şirketin yetkilileriyle konuştuk, baktık ki artık borç çevrilebilir olmaktan çıkmış, yani bunu gördük. Öz kaynakları vardı, arsa satışı yaparak borcu, kredileri kapattık bir kısmını ve şirketi o şekilde devrettik. İşin bir tarafı bu... İkinci tarafı şu, bence burada biz bu işi gizleyelim diyoruz ama bu baba yaşıyor, bu baba mali müşaviri tanıyor, yarın bu şirket muhtemelen anlatıldığı kadarıyla aşırı borçlu durumda ve batacak. Battığı zaman gelip de mali müşavire bu baba sormayacak mı, sen beni niye uyarmadın diye? Orada vicdani olarak ne yapacağız? Vicdanen bu mali müşavir rahatsız olmayacak

mı? Ya ada gelip de sen çok para aldın diye bu şirketin batmasına izin mi verdin diyecek?

Moderatör

- Tamam, tamam beraber üzülecekler, birlikte sarılıp ağlayacaklar fakat etik kurallar açık. Tamam, son cümle buyurun.

Katılımcı

- Buradaki en önemli konunun YMM'nin görev sınırlamasından ne anladığımızdır. Bir şirketi kurtarmak YMM'ye mi düşer, bir şirketi teslim etmek YMM'ye mi teslim edilir? Baba burada oğluna şirketi teslim etmiştir, YMM'nin de bu şirketi kurtarma gibi bir görevinin olmadığını düşünüyorum. Raporları bizlerin sadece kullanıcılara sunma, doğru ve sağlıklı şekilde sunma görevimiz vardır. Burada baba şirketi devrettiği zaman bütün riskleri almış ve artık kenara çekilmiştir. Olay tamamen babadan çıkmıştır. YMM'nin de bu konuya şirketi kurtarmak adına müdahalesinin bizim meslek görevlerimizde midir, değil midir onun tartışmasını sizlere bırakıyorum.

Yrd. Doç. Dr. Seçil VARAN

Moderatör

Dokuz Eylül Üniversitesi

- Şimdi hepinize teşekkür ediyorum. Tartışmayı burada zaman nedeniyle bitirmek zorundayız. Ancak buradaki amacımız şuydu, yakınlık tehdidi nedir yani bunlar anlatılıyor ama etik ikilem nedir? Burada yaşanan şey aslında meslek mensubunun yaşadığı, dostuma verdiğim sözü mü yerine getireyim, yoksa gizlilik ilkesine uyayım mı ikilemiydi. Burada önemli olan, ilk başta neyin doğru olduğuna karar veremedik. Diğer vakada çok rahat karar verebildik, burada emin olamadık çünkü bu kültürel bir özelliğimiz yakınlık tehdidinin çok fazla olması, bu ayrımları yapabildik. Katılımınız için çok teşekkür ediyorum hepinize, diğer oturumda görüşmek üzere, sağ olun.

PROFESYONEL MUHASEBECİLER¹ için ETİK KURALLAR

Doç. Dr. Çağnur Kaytmaz Balsarı

Yrd. Doç. Dr. Seçil Varan

2

“ÖNLEMLER TEHDİTLERİ KABUL EDİLEBİLİR BİR DÜZEYE İNDİRMEKİÇİNDİR”

**KABUL
EDİLEBİLİR
BİR DÜZEY ???**

Bazı Durumlarda tehditler öyle büyüktür ki, Hiçbir Önlem bu tehditleri kabul edilebilir düzeye indiremez !!

Etik Kuralları:

- Bir başkasının gözüyle bakmanızı ister
- Tekrarlar fazladır
- Önlem olarak Muhasebe Meslek Mensupları arasında iletişim üzerinde çok fazla durur
- Müşteri firmanın yönetimi ile iletişim önemlidir.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Muhasebe mesleğini ayıt eden çizgi/nokta, **kamu yararına** sorumluluk kabul ederek hareket ediyor olmasıdır.

Bu nedenle, bir profesyonel muhasebecinin sorumluluğu yalnızca bir müşterinin veya işverenin ihtiyaçlarını memnun etmek değildir.

Bir profesyonel muhasebeci, kamu çıkarına hareket ederken, bu Etik Kural'ı gözeterek ve uyacaktır.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Bölüm A, profesyonel muhasebeciler için temel mesleki etik kuralları ortaya koymakta ve profesyonel muhasebecinin aşağıdakileri uygulaması için bir kavramsal çerçeve sağlamaktadır:

- (a) Temel prensiplerle uyum tehditlerini belirlemek;
- (b) Belirlenen tehditlerin önemini değerlendirmek;
- (c) Bu tehditleri ortadan kaldırmak ya da kabul edilebilir bir seviyeye düşürmek gerektiğinde önlemler uygulamak.

Profesyonel muhasebeci bu kavramsal çerçeveyi uygularken, **mesleki yargı** kullanacaktır.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Temel Prensipler

Bir profesyonel muhasebeci, aşağıdaki temel prensiplere uyacaktır:

1. Dürüstlük
2. Tarafsızlık
3. Mesleki Yeterlilik ve Gerekli Özen
4. Gizlilik
5. Mesleki Davranış

1. Dürüstlük

- Bütün mesleki ilişkilerinde ve iş ilişkilerinde dürüst ve açık sözlü olmak zorundadır.

2. Tarafsızlık

- Mesleki veya iş yargılamalarında önyargılara, çıkar çatışmalarına yer vermemeli veya bunun gibi diğer şeylerin gereksiz etkilerini önemsememeli, bunlara izin vermemelidir.

Kısım 300 GİRİŞ

Etik Kuralın C bölümü Kısım A' da yer alan kavramsal çerçevenin, belirli durumlarda bağımlı çalışan profesyonel muhasebecilere nasıl uygulanacağını gösterir.

Bu bölüm, bağımlı çalışan bir muhasebecinin karşı karşıya kalabileceği, temel prensiplerle uyumu **tehdit oluşturan** ya da oluşturabilecek **tüm durum ve ilişkileri tanımlayamaz.**

Dolayısıyla, bağımlı çalışan profesyonel muhasebecinin bu tür durum ve ilişkiler için tetikte olması desteklenir.

Kısım 310 Potansiyel Çatışmalar

Kimi zaman işveren kuruluşa karşı olan sorumluluklar ve temel prensiplere uyma zorunluluğu arasında çatışmalar ortaya çıkabilir.

Ancak, temel prensiplere uyma konusunda bir **tehdit** oluşursa, bağımlı çalışan profesyonel muhasebeci, tehdide vereceği cevabı belirlemek üzere **kavramsal çerçeve yaklaşımını** uygulayacaktır.

5. Mesleki Davranış

- Konu ile ilgili yasalara ve düzenlemelere uymak zorunda
- **Mesleği gözden düşürecek herhangi bir hareketten kaçınmalıdır.**

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Kavramsal Çerçeve Yaklaşımı

- Temel prensiplere uyumla ilgili tehditleri yaratan tüm durumları tanımlamak ve uygun faaliyetlerini belirlemek imkânsızdır.
- Etik Kural, profesyonel muhasebecinin, temel prensiplere uyumla ilgili tehditleri belirlemesini, değerlendirmesini ve ele almasını gerektiren bir kavramsal çerçeve kurar.
- Kavramsal çerçeve yaklaşımı, Bu Etik Kural'ın etik şartlarıyla uyumlu olmada ve kamu çıkarına hareket etme sorumluluklarını yerine getirmelerinde profesyonel muhasebecilere, yardımcı olur.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Kavramsal Çerçeve Yaklaşımı

- Bir profesyonel muhasebeci, kavramsal çerçeveyi uygularken, ister tehdidin çok büyük olması nedeniyle isterse de uygun önlemlerin mevcut olmaması ya da uygulanabilir olmaması nedeniyle, tehditlerin ortadan kaldırılamadığı ya da **kabul edilebilir bir düzeye indirilemediği durumlarla** karşılaşabilir.
- Bu tür durumlarda, dahil olduğu belirli bir profesyonel **hizmeti geri çevirecek** ya da **devam etmeyecektir** ya da gerekirse sözleşmeden (serbest çalışan muhasebeci olması durumunda) veya işveren kuruluştan (bağımlı çalışan muhasebeci olması durumunda) **istifa edecektir**.

Etik kurallarda kavramsal çerçeve yaklaşımı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- Temel prensiplere uyumla ilgili tehditleri yaratan tüm durumlar tanımlanmıştır.
- Profesyonel muhasebecinin, temel prensiplere uyumla ilgili tehditleri belirlemesini gerektiren bir kavramsal çerçeve kurar.
- Etik Kural'ın etik şartlarıyla uyumlu olmada profesyonel muhasebecilere yardımcı olur.
- Etik Kural'ın kamu çıkarına hareket etme sorumluluklarını yerine getirmelerinde profesyonel muhasebecilere yardımcı olur.
- Temel mesleki etik kuralları ortaya koyar.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Tehditler ve Önlemler

- Tehditler, geniş bir ilişkiler ve durumlar nedeniyle oluşabilir. Bir ilişki ya da durumun bir tehdit oluşturduğu durumlarda, bu tür bir tehdit, profesyonel muhasebecinin temel prensiplerle uyumunu tehlikeye atabileceği ya da tehlikeye attığı **izlenimini** verebilir. Bir durum ya da ilişki bir den fazla tehdit oluşturabilir ve bir tehdit, bir temel prensipten daha fazlasıyla uyumu etkileyebilir.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Tehditler

Tehditler, aşağıdaki kategorilerin bir veya daha fazlasına girer:

1. Kişisel Çıkar Tehdidi
2. Kendi Kendini Teftiş Tehdidi
3. Taraf Tutma Tehdidi
4. Yakınlık Tehdidi
5. Gözdağı Tehdidi

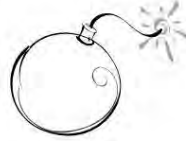
1. Kişisel Çıkar Tehdidi

Profesyonel muhasebecinin yargısını ya da davranışını uygunsuz bir biçimde etkileyecek finansal veya diğer çıkar tehdididir.

2. Kendi Kendini Teftiş Tehdidi

Mevcut bir hizmeti sağlamanın bir parçası olarak bir yargı oluştururken muhasebecinin dayanacağı, profesyonel muhasebeci ya da firması veya organizasyonu içindeki başka bir kişi tarafından önceden yapılmış bir yargı ya da hizmetin sonuçlarını uygun bir biçimde değerlendiremeyeceği tehdididir.

3. Taraf Tutma Tehdidi

Profesyonel muhasebecinin, müşterinin ya da işverenin pozisyonunu savunduğu, profesyonel muhasebecinin objektifliğinin tehlikeye girdiği noktadadır.

4. Yakınlık Tehdidi

Bir müşteri ya da işverenle uzun ya da yakın bir ilişki nedeniyle, profesyonel muhasebeci bu kişilerin çıkarlarına fazlasıyla sempatik yaklaşması veya bu kişilerin işlerini fazlasıyla kabul etmesi tehdididir.

5. Gözdağı Tehdidi

Gerçek ya da algılanan baskılar dolayısıyla, profesyonel muhasebecinin, objektif hareket etmekten alıkonulması tehdididir.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Önlemler

Önlemler, tehditleri ortadan kaldıracabilecek ya da kabul edilebilir bir düzeyde azaltabilecek eylemler ya da diğer önlemlerdir

Meslek, yasa, düzenlemelerle oluşturulan önlemler aşağıdakileri kapsar:

- Mesleğe girmek için eğitim, staj ve deneyimin şartları
- Sürekli mesleki gelişim şartları
- Kurumsal yönetim düzenlemeleri
- Mesleki standartlar
- Mesleki veya düzenleyici denetleme ve disiplin prosedürleri
- Profesyonel muhasebeci tarafından hazırlanan raporlarının, beyannamelerin, haberleşmelerin ya da bilgilerin, yasal olarak yetkilendirilmiş üçüncü taraf tarafından dış incelemesi.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Etik Çatışmalarının Çözülmesi

- Bir profesyonel muhasebecinin, bir çatışmayı temel prensiplerle uyum içerisinde çözmesi gerekebilir.
- Bir konunun, organizasyonla veya organizasyon içinde bir çatışma içeriyorsa, profesyonel muhasebeci, yönetim kurulu, denetçiler komitesi gibi organizasyonun yönetiminden sorumlu kişilerle istişare edip etmemeyi dikkate alacaktır.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Etik Çatışmalarının Çözülmesi

- Sorunun esaslarını, yapılmış tüm tartışmaların detaylarını ve sorunla ilgili olarak alınan kararları **belgelemek** profesyonel muhasebecinin en çok menfaatine olan durum olabilir.
- Eğer önemli bir çatışma çözülemiyorsa, bir profesyonel muhasebeci ilgili meslek kurulusu veya yasal danışmanlardan mesleki tavsiye almayı dikkate alabilir.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Etik Çatışmalarının Çözülmesi

Örnek:

- Bir profesyonel muhasebeci bir sahtekârlıkla karşı karşıya kalmış olabilir ve bu olayın rapor edilmesi, profesyonel muhasebecinin gizliliğe uyma sorumluluğunu ihlal edebilir.
- Bu durumda, profesyonel muhasebeci rapor etme gerekliliği olup olmadığını belirlemek üzere yasal tavsiye almayı dikkate alabilir.

Kısım 100 Giriş ve Temel Prensipler

Etik Çatışmalarının Çözülmesi

Etik çatışma hala çözümsüz kaldı ise:

- Profesyonel muhasebeci, mümkün olduğu hallerde, çatışmaya neden olan konuyla ilişkili kalmayı reddedecektir.
- Profesyonel muhasebeci, bu durumlarda, sözleşme ekibinden veya belirli bir görevinden çekilmenin ya da bir bütün olarak sözleşmeden, firmadan veya işveren organizasyondan istifa etmenin uygun olup olmadığını kararlaştıracaktır.

Kısım 110 Dürüstlük

Eğer profesyonel muhasebeci bilgilerin aşağıdaki hususları içerdiğine inanıyorsa, profesyonel muhasebeci raporlar, beyannameler, haberleşmeler ya da diğer bilgilerle, bilerek ilişki kurmayacaktır:

- (a) Bariz bir biçimde yanlış veya yanıltıcı beyanlar içeren,
- (b) Dikkatsizce verilmiş beyanlar veya bilgiler içeriyorsa;
- (c) Kapsanması gereken bilgiler atlanılmış veya gizlenmişse ki bu tür bir atlama ya da gizleme yanıltıcılığa neden olur.

Bir profesyonel muhasebeci, muhasebecinin bu tür bir bilgi ile ilişki olduğunun farkına vardığında, bu bilgiyle ilişkisini **kesmek** üzere adımlar atacaktır.

Kısım 120 Tarafsızlık

- **Tarafsızlık prensibi**, tüm profesyonel muhasebecilere, önyargı, çıkar çatışması ve diğer kişilerin usulsüz etkilerden dolayı mesleki veya ticari yargılarını tehlikeye düşürmeme zorunluluğunu yüklemektedir.
- Profesyonel muhasebeci, eğer bir durum ya da ilişki bu hizmetler ilgili olarak muhasebecinin mesleki yargısını önyargılı ya da usulsüzce etkiliyor ise profesyonel muhasebeci mesleki hizmeti yerine getirmeyecektir.

Kısım 130 Mesleki Yeterlilik ve Gerekli Özen

Mesleki yeterlilik ve gerekli özen ilkesi bütün profesyonel muhasebecilere, aşağıdaki zorunlulukları yüklemektedir.

- (a) Müşteriler veya işverenin yeterli mesleki hizmet almasını temin etmeyi gerektiren düzeyde mesleki bilgi ve becerisini tutmak;**
- (b) Mesleki hizmetleri sağlarken, mevcut teknik ve mesleki standartlarla uyum içinde dikkatli hareket etmek.**

- “Bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebeci, ne işvereni sahip olduğu tecrübe ve bilgi birikimi konusunda bilerek yanıltmamalı ne de gerektiğinde uygun uzmanı önerisi ve desteği almaktan da kaçınmamalıdır” ibaresi hangi temel prensibi vurgular?
- Mesleki yeterlilik ve gerekli özen

Bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebeci için, ilgili görevleri gerektiği biçimde yerine getirmek için gerekli olan **sürenin yetersiz olması** hangi temel prensip için bir tehdittir?

- a. Mesleki yeterlilik ve gerekli özen
- b. Dürüstlük
- c. Mesleki davranış
- d. Tarafsızlık
- e. Gizlilik

Kısım 140 Gizlilik

- Bir profesyonel muhasebeci ile bir müşteri veya işveren arasındaki ilişkinin bitmesinden sonra bile, gizlilik prensibine uyma ihtiyacı devam eder.
- Aşağıdaki durumlar, profesyonel muhasebecinin gizli bilgiyi açıklaması gereken veya gerekebilecek veya bu tür açıklamaların uygun olduğu durumlardır:

- (a) Yasa tarafından izin verilen ve müşteri veya işveren tarafından yetkilendirilen açıklamalar;**
- (b) Yasa tarafından istenen açıklamalar**

Serbest çalışan bir profesyonel muhasebecinin birbirleriyle çıkar çatışmaları olan müşterilere ya da uyuşmazlık içinde olan müşterilere hizmet vermesi hangi temel prensibe yönelik tehdidi ön plana çıkarır?

- a. Gizlilik
- b. Kişisel Çıkar
- c. Tutarsızlık
- d. Yeterlilik
- e. Mesleki davranış

Kısım 150

Mesleki Davranış

- Profesyonel davranış ilkesi, tüm profesyonel muhasebecilerin ilgili yasalara ve düzenlemelere uyması, profesyonel muhasebecinin bildiği ya da bilebileceği mesleği gözden düşürücü herhangi bir hareketten kaçınması konusunda bir yükümlülük zorunluluğu getirir.
- **Bu, makul ve bilgilendirilmiş bir üçüncü tarafın,** o anda profesyonel muhasebecinin erişebildiği tüm spesifik olaylar ve durumları dikkate alarak, mesleğin iyi ününü aksi bir biçimde etkilediği sonucuna vardığı eylemleri kapsar.

Kısım 150

Mesleki Davranış

- Profesyonel muhasebeciler, kendileri ve işlerini pazarlarken ve tanıtırken, mesleğin itibarına gölge düşürmeyecektir.
- Profesyonel muhasebeci, doğru ve dürüst olacaktır ve:

- (a) Sunabilecekleri hizmetler, sahip oldukları özellikler ya da kazandıkları tecrübeler hakkında abartılı iddialarda bulunmayacak;
- (b) Diğer kişilerin çalışmalarına kötüleyici atıflarda ya da asılsız kıyaslarda bulunmayacaktır.

TURKCELL-AVEA

FASÜLYE

BÖLÜM B - SERBEST ÇALISAN PROFESYONEL MUHASEBECILER

- **Kısım 200** Giriş
- **Kısım 210** Mesleki Görev
- **Kısım 220** Çıkar Çatışması
- **Kısım 230** İkinci Görüşler
- **Kısım 240** Ücret ve Diğer Çeşit Ödemeler
- **Kısım 250** Mesleki Hizmetlerin Pazarlanması
- **Kısım 260** Hediye ve Ağırlama
- **Kısım 270** Müşteriden Emanet Olarak Alınan Varlıklar
- **Kısım 280** Tarafsızlık - Bütün Hizmetler
- **Kısım 290** Bağımsızlık - Denetim ve İnceleme
- **Kısım 291** Bağımsızlık - Diğer Güvence

Kısım 200 Giriş

- Etik Kuralın B bölümü, A Bölümünde yer alan kavramsal çerçevenin, belirli durumlarda serbest çalışan profesyonel muhasebecilere nasıl uygulanacağını gösterir.
- Serbest çalışan profesyonel muhasebeci dürüstlük, tarafsızlık ya da mesleğin iyi şöhretine zarar veren ya da verebilecek ve dolayısıyla temel prensiplere uyumsuz olan herhangi bir iş, görev ya da faaliyete bilerek, katılmayacaktır.

Kısım 200 Giriş

Tehditler

- Temel prensiplere uyulması konusu, potansiyel olarak çok çeşitli koşullar ve ilişkiler tarafından tehdit edilebilir.
- Tehditler, aşağıdaki kategorilerin bir veya daha fazlasına girer:
 1. Kişisel Çıkar Tehdidi
 2. Kendi Kendini Teftiş Tehdidi
 3. Taraf Tutma Tehdidi
 4. Yakınlık Tehdidi
 5. Gözdağı Tehdidi

Kısım 200 Giriş

1. Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci için Kişisel Çıkar Tehdidi oluşturan durum Örnekleri:

- Bir güvence ekibi üyesinin, Güvence müşterisinde doğrudan bir finansal çıkar sahip olması.
- Bir firmanın, Bir müşteriden gelecek olan toplam ücrete aşırı bir şekilde bağımlı olması.
- Bir güvence ekibi üyesinin, Güvence müşteri ile belirgin bir biçimde yakın bir iş ilişkisi içerisinde olması.
- Bir firmanın, Önemli bir müşteriyi kaybetme olasılığına dair endişe içinde olması.
- Bir denetim ekibi üyesinin, Denetim müşterisi ile istihdam görüşmeleri içerisinde girmesi.
- Bir firmanın, Bir Güvence sözleşmesi ile ilgili olarak prim ücreti anlaşması içerisinde girmesi.
- Bir profesyonel muhasebecinin, Profesyonel muhasebecinin firmasının bir üyesi tarafından daha önceden yürütülmüş bir profesyonel hizmetin sonuçlarını değerlendirirken ciddi bir hata bulması.

Kısım 200 Giriş

2. *Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci için Kendi Kendini Teftiş Tehdidi oluşturan durum Örnekleri:*

- Bir firmanın, Sistemlerin tasarımı ve uygulaması yapıldıktan sonra Finansal sistemlerin operasyonlarının etkinliği hakkında bir güvence raporu yazması,
- Bir firmanın, Güvence sözleşmesinin ana konuları olan kayıtları oluşturmak için kullanılacak orijinal verileri hazırlaması,
- Güvence ekibinin bir üyesinin, şimdi veya yakın zaman önce müşterinin direktörü veya yöneticisi olması,
- Güvence ekibinin bir üyesinin, müşteri tarafından şimdi veya yakın zaman önce sözleşmenin konusu üzerinde ciddi bir etkisi olan bir pozisyonda istihdam edilmiş olması.
- Firmanın, bir güvence müşterisine, güvence sözleşmesinin konusunu doğrudan etkileyen bir hizmet vermesi.

Kısım 200 Giriş

3. *Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci için Taraf Tutma Tehdidi oluşturan durumların Örnekleri:*

- Firmanın, bir denetim müşterisinin hisselerin tanıtımını yapması.
- Bir profesyonel muhasebecinin, dava açma veya üçüncü kişilerle anlaşmazlıklarda, denetim müşterisi adına bir avukat gibi hareket etmesi.

Kısım 200 Giriş

4. *Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci için Gözdağı Tehdidi oluşturan durumların Örnekleri:*

- Firmanın, bir müşteri sözleşmesinden atılmakla tehdit edilmesi.
- Denetim müşterisinin, eğer firma, belirli bir işlem için müşterinin muhasebe muameleleri ile mutabık olmamaya devam ederse firma için planlanmış bir güvence-dışı sözleşme vermeyeceğini belirtmesi,
- Firmanın, müşteri tarafından mahkemeye başvurmakla tehdit edilmesi.
- Firmaya, ücretleri düşürmek için, yapılan isin kapsamını usulsüz bir şekilde düşürmesi için baskı yapılması.
- Profesyonel muhasebecinin, tartışmalı konuda işverenin daha fazla uzmanlığa sahip olması nedeniyle bir müşteri çalışanının yargısına katılma konusunda baskı yapıldığını hissetmesi.

Kısım 200 Giriş

Önlemler

Çalışma ortamındaki firma çapındaki önlemler aşağıdakileri kapsar:

- Temel prensiplere uymanın önemine ağırlık veren firma liderliği.
- Güvence ekibi üyelerinin kamu yararı hareket etmeleri beklentisini oluşturan firma liderliği.
- Sözleşmelerin kalite kontrolünün uygulamaya konması ve izlenmesine dair politikalar ve prosedürler.
- Temel prensiplerle uyuma yönelik tehditleri belirleme, bu tehditlerin önemini değerlendirmek ve ortadan kaldırmak ya da kabul edilebilir bir düzeye indirmek için önlemler uygulama ya da önlemler mevcut olmadığında uygulanmadığında ilgili sözleşmesi sonlandırma veya reddetme ihtiyacıyla ilgili olarak belgelenmiş politikalar,
- Temel prensiplerle uyumu gerektiren belgelenmiş iç politikalar ve prosedürler.
- Firma veya sözleşme ekibi üyeleri ile müşteri arasındaki çıkarlar ya da ilişkilerin belirlenmesine imkan verecek politikalar ve prosedürler.
- Tek bir müşteriden alınan gelire olan bağımlılığı izleyecek ve eğer gerekirse yönetecek politikalar ve prosedürler.
- Bir güvence müşterisine verilen güvence-dışı hizmetlerin şartları için ayrı raporlama yolları ile farklı ortak ve sözleşme ekipleri kullanma.

Kısım 200 Giriş

Önlemler

Çalışma ortamındaki sözleşmeye özgü önlemlere örnekler aşağıdakileri kapsar:

- Yapılan güvence işini incelemek ya da gerekirse başka türlü tavsiyede bulunmak üzere, güvence ekibini üyesi olmamış bir profesyonel muhasebeciye sahip olmak,
- Bağımsız yöneticiler komitesi, mesleki düzenleyici kuruluş veya diğer bir profesyonel muhasebeci gibi bağımsız bir üçüncü tarafla istişarede bulunmak.
- Kıdemli güvence ekibi personelini rotasyona tabi tutmak.

Kısım 200 Giriş

Önlemler

Müşterinin sistemleri ve prosedürleri içindeki önlemlere örnekler aşağıdakileri kapsar:

- Müşterinin, bir sözleşmeyi yürütmek üzere bir firmanın atanmasını onaylamak ya da kabul etmek üzere yönetim dışından başka kişileri gerektirmesi.
- Müşterinin, yönetsel kararları almak üzere tecrübeli ve kıdemli yetkin çalışanlara sahip olması.
- Müşterinin, güvence-dışı sözleşmeleri vermede tarafsız seçenekleri temin edem iç prosedürleri uygulamaya koymuş olması.
- Müşterinin, firmanın hizmetlerine ilişkin olarak uygun gözetim ve haberleşme sağlayan bir kurumsal yönetim yapısına sahip olması.

Kısım 210 Mesleki Görev

Müşteri Kabulü

- Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci, yeni bir müşteri ilişkisi kabul etmeden önce, bu kabulün temel prensiplere uyuma herhangi bir tehdit yaratıp yaratmayacağını belirleyecektir.
- Temel prensiplere uyumu tehdit edebilecek, eğer biliniyorsa, müşteri konuları, örneğin müşterinin illegal faaliyetleri (kara para aklama gibi) katılması, sahtekârlık ya da şüpheli finansal raporlama uygulamalarını kapsar.

Kısım 210 Mesleki Görev

Sözleşme Kabulü

- Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci, belirli bir müşteri sözleşmesini kabul etmeden önce bu kabulün temel prensiplere uyuma yönelik bir tehdit oluşturup oluşturmayacağını belirleyecektir.
- Örneğin, eğer sözleşme ekibi sözleşmenin uygun bir biçimde yürütülmesi için gerekli yeterliliklere hakim değilse veya elde edemiyorsa, mesleki yeterlilik ve gereken özene yönelik bir kişisel çıkar tehdidi ortaya çıkar

Kısım 210 Mesleki Görev

Sözleşme Kabulü-Önlemler

Tehditlerin ciddiyeti değerlendirilecek ve bunları ortadan kaldırmak ya da kabul edilebilir bir düzeye indirmek gerektiğinde aşağıdaki gibi önlemler uygulanacaktır.

- Müşterinin isinin niteliği, müşterinin operasyonlarının karmaşıklığı, sözleşmenin spesifik şartları ile yapılacak isin amacı, niteliği ve kapsamı hakkında uygun bir kavrayış edinmek.
- İlgili is kolları ve konu bilgileri hakkında bilgi edinmek.
- İlgili düzenleyici ya da raporlama şartlarıyla ilgili tecrübeye sahip olmak ya da edinmek.
- Gerekli yeterliliklere sahip yeterli sayıda personel görevlendirmek.
- Gerekli olduğunda uzman kullanmak.
- Sözleşmenin yerine getirilmesi için gerçekçi bir zaman çerçeve üzerinde anlaşmak.
- Ancak bunlar tam olarak yapıldığı zaman belli sözleşmelerin kabul edildiğine dair makul güvence sağlamak üzere tasarlanmış kalite kontrol politikaları ve prosedürleriyle uyum göstermek.

Kısım 210 Mesleki Görev

Mesleki Görevdeki Değişiklik

- Başka bir serbest çalışan profesyonel muhasebecinin yerine geçmesi istenen veya başka bir serbest çalışan profesyonel muhasebecinin elinde bulunan bir sözleşmeye teklif vermeyi düşünen bir serbest çalışan profesyonel muhasebeci,
- sözleşmeyi kabul ederken, önlemlerin uygulanmasıyla ortadan kaldırılamayacak ya da kabul edilebilir bir düzeye indirilemeyecek, temel prensiplerle uyuma yönelik tehditler oluşturabilecek durumlar gibi mesleki veya başka türlü, herhangi bir sebebin olup olmadığını belirleyecektir.

Kısım 210 Mesleki Görev

Mesleki Görevdeki Değişiklik

- **Örneğin;** eğer serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci bütün ilgili gerçekleri bilmeden önce sözleşmeyi kabul ederse, mesleki yeterlilik ve gerekli özene yönelik bir tehdit olabilir.
- **Örneğin;** görevlendirmede değişiklik için açık gerekçeler, gerçekleri tam olarak yansıtmayabilir ve görevlendirmeyi kabul etme kararını etkileyebilecek, mevcut muhasebeci ile olan anlaşmazlıklara işaret edebilir.

Kısım 210 Mesleki Görev

Mesleki Görevdeki Değişiklik

İlgili önlemler:

- Teklif sunma taleplerine cevap verirken, sözleşmeyi kabul etmeden önce mevcut muhasebeci ile temasa geçmek talep edilecektir şeklinde teklifte belirtilerek, böylece görevlendirmenin neden kabul edilmemesi gerektiğine dair herhangi bir profesyonel ya da diğer sebebin olup olmadığına göre istekte bulunulabilir.
- Mevcut muhasebeciye sormak.
- Diğer kaynaklardan gerekli bilgileri toplamak.

Kısım 220 Çıkar Çatışması

Örneğin; tarafsızlığa yönelik bir tehdit, Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci, bir müşteri ile direk olarak rekabet ettiği zaman ya da bir müşterinin önemli bir rakibi ile ortak bir iş ya da benzer bir düzenlemeye sahip olduğu zaman ortaya çıkabilir.

Örneğin; Tarafsızlık ya da gizliliğe yönelik bir tehdit de, serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci, münakaşalı konu ya da işlemle ilgili olarak birbirleriyle çıkarları çatışmaları olan müşterilere ya da uyumsuzluk içinde olan müşterilere hizmet verdiği zaman ortaya çıkabilir.

Kısım 220 Çıkar Çatışması

Önlemler

- (a) Firmanın bir çıkar çatışmasını olabilecek ticari çıkarları yada faaliyetlerinin müşteriye bildirilmesi ve bu gibi durumlarda hareket etmek üzere müşterilerinin izinlerinin alınması;
- (b) Serbest çalışan profesyonel muhasebecinin, tarafların çıkarlarının çatıştığı bir konu ile ilgili olarak iki veya daha fazla taraf için hareket ettiğini, bilinen tüm taraflara bildirilmesi ve bu şekilde hareket etmek üzere onların onayının alınması
- (c) Serbest çalışan profesyonel muhasebecinin, teklif edilen hizmetlerin hükümlerinde (Örneğin; belirli bir pazar sektöründe veya belirli bir hizmetle ilgili olarak) herhangi bir müşteri için ayrıcalıklı harekete etmeyeceğinin bildirilmesi

Kısım 240 Ücret ve Diğer Çeşitli Ödemeler

- Profesyonel hizmetlerle ilgili olarak müzakerelere girildiğinde, serbest çalışan profesyonel muhasebeci, uygun görülen ücret ne ise onu fiyat biçebilir.
- Serbest çalışan profesyonel muhasebecinin başkasından daha düşük bir fiyat teklifi vermesi, kendi içinde etik olmayan bir durum **değildir**.

PEGASUS'UN ETİK OLMAYAN YÖNÜ!

13 Aralık 2011 Salı, 11:50:32

AirportHaber Genel Koordinatörü Ali Kırık, bu haftaki yazısında Pegasus Havayolları'nın imaj durumunu inceledi.

Pegasus'un bir başka etik olmayan yönü etik olmayan ticari rekabet anlayışı. Yurtdışı uçuşlarında zararına fiyat politikası izleyip diğer şirketlerimizin ayağının altına dinamit koymakta. Yeni pazarlar üretme yerine mevcut pazarlarda yok edici fiyat politikası izleniyor. Buna örnek olarak Hollanda pazarına bakılmasını öneririm. Bir Türk şirketinin bir başka Türk şirketini yok edici politika belirlemesi sanırım bize has bir durum olsa gerek.

Halkın Yorumları

bu kadar da olmaz gerçekten.tüm firmalar aynı.her firmada deli gibi rekabet..SATMAYIN..herkesi ucuza alıştırırsanız daha sonra başka dönemlerde de alıcı bulamazsınız.60 70 80 tı diy ksy erz van a bilete daha da mırın gırın eden insanlara bilet satmayın..rica ediyorum..pgs sun anadolu jet onur sözüm sizlere!!

Baskalarının yedigi ekmege göz koyan sabancı ve şürekasi aldığı ahlarla bu dünyadan giderken oldukça eziyet çekecekler.

Halkın Yorumları

Bu sonucta serbest bir piyasa. Etik anlayışınız nedir ben gerçekten çok merak ediyorum.

Neden Pegasus'un ucaga hayatında binmemiş insanları, uçakla tanıştırdığından bahsetmiyorsunuz?

Anadolujet in deli gibi Pegasus'un seferlerinin karşısına aynı saatte aynı route'a sefer koyması ne kadar etik o zaman bir Türk firması olarak???

Guzel bir buyume yakaladılar ve sanırım bu yuzden taşlanıyorlar alakalı alakasız...

Kısım 240 Ücret ve Diğer Çeşitli Ödemeler

- Yine de teklif edilen ücretlerin düzeyinden kaynaklanan, temel prensiplerle uyuma yönelik tehditler olabilir.
- **Örneğin;** eğer teklif edilen ücret, bu fiyat sözleşmenin uygulamadaki teknik ve mesleki standartlara göre yerine getirilmesini zora sokacak kadar düşük ise mesleki yeterlilik ve özene yönelik ***kişisel çıkar tehdidi*** oluşur.

Kısım 240 Ücret ve Diğer Çeşitli Ödemeler

Bu tip tehditler için Önlem Örnekleri

- Sözleşmenin şartları ve özellikle istenilen ücretin gerekçeleri ve teklif edilen ücretin kapsadığı hizmetler hakkında müşteriyi bilgilendirmek
- Görev için uygun vakit ve kalifiye elemanlar atamak.

Kısım 250 Mesleki Hizmetlerin Pazarlanması

- Serbest çalışan profesyonel muhasebeci, reklam veya diğer pazarlama yollarıyla yeni bir iş teklif ettiği zaman, temel prensiplerle uyuma yönelik bir tehditler oluşabilir.

Örneğin;

- eğer hizmetler, eserler veya ürünler bu prensiple bağdaşmayan bir şekilde pazarlanırsa, mesleki davranış prensibine uyuma yönelik bir **kişisel çıkar tehdidi** ortaya çıkar.

Kısım 250 Mesleki Hizmetlerin Pazarlanması

- Serbest çalışan profesyonel muhasebeci, profesyonel hizmetleri pazarlarken, mesleğin ününe zarar vermeyecektir.
- (a) Sunulan hizmetler ve ele edilmiş nitelikler veya edinilmiş tecrübeler hakkında abartılı iddialarda bulunmayacaktır;
 - (b) Başka kişinin çalışmalarına kötüleyici atıflarda ya da asılsız kıyaslarda bulunmayacaktır.

Kısım 260

Hediye ve Ağırılama

- Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci veya çekirdek ya da yakın aile üyesine bir müşteriden hediyeler ya da ağırılama teklif edilmiş olabilir. Bu tür bir teklif temel prensiplere uyuma yönelik tehditler oluşturabilir.

Örneğin;

- bir müşteriden hediye kabul edilirse **tarafsızlığa yönelik bir kişisel çıkar tehdidi** veya **yakınlık tehdidi** ortaya çıkar; bu tür tekliflerin aleni yapılması ihtimali, **tarafsızlığa yönelik bir gözdağı tehdidi** ile sonuçlanır.

Kısım 260

Hediye ve Ağırılama

- Herhangi bir tehditlerin mevcudiyeti ve önemi teklifin **niteliğine, değerine ve amacına** bağlıdır.
- Makul ve bilgili bir üçüncü tarafın, tüm spesifik gerçekleri ve şartları tartarak, teklif edilen hediye ve ağırılmaların açıkça önemsiz ve alakasız olduğu kanısına varması durumunda, serbest çalışan profesyonel muhasebeci yapılan teklifin, karar almayı etkilemek ya da bilgi elde etmek özel niyeti olmadan, normal iş akışı çerçevesinde olduğu sonucuna varabilir.
- Böyle durumlarda, Serbest çalışan profesyonel muhasebeci genel olarak temel prensiplerle uyuma yönelik herhangi bir tehdidi, kabul edilebilir bir düzeyde olduğu sonucuna varabilir.

Kısım 280

Tarafsızlık - Bütün Hizmetler

- Serbest çalışan bir profesyonel muhasebeci, herhangi bir profesyonel hizmeti verirken, bir müşteriyle veya müşterinin direktörleri, yetkilileri veya çalışanlarıyla olan çıkarları veya ilişkilerinden kaynaklanan, tarafsızlık temel prensibiyle uyuma yönelik tehditlerin olup olmadığına dikkat edecektir.

Örneğin;

- ailevi ya da kişisel veya iş ilişkisinden dolayı **tarafsızlığa yönelik yakınlık tehdidi** oluşabilir.

Kısım 280

Tarafsızlık - Bütün Hizmetler

- Her hangi bir tehdidin ciddiyetini değerlendirecek ve tehditleri ortadan kaldırmak ya da kabul edilebilir bir düzeye indirmek gerektiğinde önlemler uygulayacaktır.

Bu tip **önlem örnekleri** aşağıdakileri kapsar:

- Sözleşme ekibinden ayrılma.
- Teftiş prosedürleri.
- Tehdide neden olan finansal veya iş ilişkilerinin sonlandırılması.
- Konuyu, firma içindeki daha üst düzey yönetimle görüşmek.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Bu bölüm, serbest çalışan bir profesyonel muhasebecinin finansal tablolar hakkında bir sonuç ifade ettiği güvence sözleşmeleri olan denetim ve inceleme sözleşmeleri için bağımsızlık şartlarını ele almaktadır.

Bu sözleşmeler, finansal tabloların tam seti veya tek bir finansal tablo hakkında rapor sunan denetim ve inceleme sözleşmelerinden oluşur.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Bağımsızlığa Kavramsal Çerçeve Yaklaşımı

Bağımsızlık şunlardan oluşur:

(a) Düşüncede Bağımsızlık

- Profesyonel yargıyı tehlikeye düşürecek etkilerden etkilenmeden bir sonuç açıklamaya imkan veren zihin durumudur

(b) Görünümde Bağımsızlık

- Önlemler de dahil olmak üzere ilgili her türlü bilgiye sahip olan ve makul bir üçüncü kişinin; bir firmanın veya güvence ekibi üyesinin dürüstlüğüne, tarafsızlığına ve profesyonel şüpheciliğe gölge düştüğü sonucuna haklı olarak ulaşmasına yol açacak kadar aşıkâr olan olgu ve koşullardan kaçınma

Kısım 290

BAGIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLESMELERİ

- Kavramsal çerçeve yaklaşımı, profesyonel muhasebeciler tarafından şunlara uygulanmalıdır:
- (a) Bağımsızlık tehditlerini belirlemek
- (b) Belirlenen tehditlerin önemini değerlendirmek
- (c) Bu tehditleri ortadan kaldırmak ya da kabul edilebilir bir seviyeye düşürmek gerektiğinde önlemler uygulamak.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Yönetişimden Sorumlu Olanlar

Firmanın görüşüne göre bağımsızlık üzerinde makul bir etkisi olabilecek ilişkiler ve diğer konularla ilgili olarak firma ile denetim müşterisinin yönetiminden sorumlu olanlar arasında düzenli iletişimde bulunulması desteklenir.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Yönetişimden Sorumlu Olanlar

Bu tür bir iletişim, yönetimden sorumlu olanların aşağıdakileri yapmasına imkan verir:

- (a) Bağımsızlık tehditlerini belirlemede ve değerlendirmede firmanın yargısını dikkate alma;
- (b) Bu tehditleri ortadan kaldırma ya da kabul edilebilir bir düzeye indirmek için uygulanan önlemlerinin uygunluğunu dikkate alma;
- (c) Gerekli icraatlarda bulunmak. Bu tür bir yaklaşım, gözdağı verme ve yakınlık tehditleri ile ilgili olarak özellikle yardımcı olabilir.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Belgelendirme

Belgelendirme, bağımsızlık şartlarına uygunlukla ilgili olarak sonuç oluştururken profesyonel muhasebecinin yargısının kanıtlarını sağlar.

- (a) Bir tehdidi kabul edilebilir bir düzeye indirmek için önlemler gerektiğinde, profesyonel muhasebeci tehdidin niteliğini ve tehdidi kabul edilebilir bir düzeye indirmek için uygulanan ya da mevcut önlemleri belgelendirecektir,
- (b) Bir tehdit, önlem alınmasının gerekli olup olmadığının belirlenmesi için ciddi bir analiz gerektiğinde profesyonel muhasebeci bu önlemlerin gerekli olmadığı çünkü tehdidin kabul edilebilir bir düzeyde olduğu sonucuna varırsa, tehdidin niteliğini ve sonucun gerekçesini belgelendirecektir.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Sözleşme Dönemi

- Denetim müşterisinden bağımsızlık hem sözleşme süresince hem de finansal tabloların kapsadığı süre boyunca gereklidir.
- Sözleşme dönemi, denetim ekibinin denetim hizmeti vermesi ile başlar.
- Sözleşme dönemi, denetim raporunun yayınlanması ile sona erer.
- Sözleşme görevinin devam eden is niteliğinde olması durumunda, sözleşme görevi her iki tarafın da profesyonel ilişkisinin sona erdiğini beyan etmesi veya final denetim raporunun yayınlanmasından daha sonra sona erer.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Kavramsal Çerçeve Yaklaşımının Bağımsızlığa Uygulanması

Finansal Çıkarlar

Bir denetim müşterisinde finansal çıkar bulundurmak, kişisel çıkar tehdidi oluşturabilir. Oluşmuş herhangi bir tehdidin mevcudiyeti ve önemi aşağıdakilere bağlıdır:

- (a) Finansal çıkarı elinde bulunduran kişinin rolü,
- (b) Finansal çıkarın doğrudan ya da dolaylı olması, ve
- (c) Finansal çıkarın maddi önemi.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

- Finansal çıkarlar, bir aracı (örneğin, kolektif yatırım aracı, emlak ya da tröst) vasıtasıyla elde tutulabilir. Bu tür bir finansal çıkarın doğrudan mı yoksa dolaylı mı olduğunu belirlemek, yararlanan kişinin **yatırım aracı üzerinde bir kontrole sahip olup olmadığına** ya da yatırım kararlarını etkileme gücüne dayanacaktır.
- Yatırım aracı üzerinde kontrolü ve yatırım kararlarını etkileme gücü mevcut olduğunda, bu Kural, bu finansal çıkarı **doğrudan finansal çıkar** olarak tanımlar. Tam tersine, yararlanan kişinin yatırım aracı üzerinde bir kontrole sahip olmadığı ya da yatırım kararlarını etkileme gücü bulunmadığında bu Kural, bu finansal çıkarı **dolaylı finansal çıkar** olarak tanımlar.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

- Eğer bir denetim ekibini üyesi ya da onun birinci derece aile üyesi ya da bir firma, denetim müşterisi ile **doğrudan** bir finansal çıkara ya da **önemli bir dolaylı** finansal çıkara sahipse, ortaya çıkan kişisel çıkar tehdidi o kadar belirgindir ki **hiçbir önlem bu tehdidi ortadan kaldıramaz.**
- Dolayısıyla, şu sayılanların hiç birinin, müşteride doğrudan bir finansal çıkarı ya da önemli bir dolaylı finansal çıkar **bulunmamalıdır:**
 - (a) denetim ekibinin üyesi,
 - (b) bu kişinin çekirdek aile üyesi,
 - (c) firma.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

- Denetim ekibini üyesinin, denetim ekibinin bir üyesinin yakın aile üyesinin, denetim müşterisi ile ya da denetim müşterisinde kontrol çıkarlarına sahip bir işletmede **doğrudan** bir finansal çıkara ya da **önemli bir dolaylı** finansal çıkara sahip olduğunu bildiği durumda, bir kişisel çıkar tehdidi oluşur.
- Bu tehdidin ciddiyeti aşağıdaki gibi faktörlere dayanacaktır:
 - (a) Denetim ekibinin üyesi ile yakın aile üyesi arasındaki ilişkinin niteliği,
 - (b) Finansal çıkarın yakın aile üyesinin için maddi önemi.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

- Tehdidin önemi değerlendirilecek ve bu tehditleri ortadan kaldırmak ya da kabul edilebilir bir düzeye indirmek gerektiğinde aşağıdakiler benzeri önlemler uygulanacaktır.
- (a) Yakın aile üyesi finansal çıkarın tamamını ya da dolaylı finansal çıkarın tatmin edici bir kısmını en kısa zamanda elden çıkarmalı ki geri kalan çıkar artık maddi öneme sahip olmasın,
- (b) Denetim ekibi üyesinin çalışmalarını inceleyecek bir profesyonel muhasebeciye sahip olmak,
- (c) Kişiyi denetim ekibinden çıkarmak.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

- Bir denetim müşterisinde, firmanın doğrudan ya da önemli bir dolaylı finansal çıkarının emeklilik fayda planı tutulursa, **kişisel çıkar tehdidi** oluşur.
- Eğer denetim sözleşmesi ile ilgili olarak görevli sözleşme ortağının bulunduğu ofisteki diğer ortaklar ya da onların çekirdek aile üyeleri, denetim müşterisi ile doğrudan bir finansal çıkara ya da önemli bir dolaylı finansal çıkara sahipse, ortaya çıkan **kişisel çıkar tehdidi** o kadar belirgindir ki **hiçbir önlem bu tehdidi ortadan kaldıramaz.**

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

- Eğer denetim müşterisine, güvence dışı hizmet sağlayan diğer ortaklar ve yönetim çalışanları, ise müdahaleleri asgari düzeyde olanlar hariç, ya da bunların çekirdek aile üyeleri, denetim müşterisi ile doğrudan bir finansal çıkara ya da önemli bir dolaylı finansal çıkara sahipse, ortaya çıkan kişisel çıkar tehdidi o kadar belirgindir ki **hiçbir önlem bu tehdidi ortadan kaldıramaz.**

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

- Firma, denetim ekibinin bir üyesi veya bu kişinin çekirdek aile üyesinin, bir işletme de finansal çıkarı varsa ve denetim müşterisinin de bu işletmede finansal çıkarı varsa, **kişisel bir çıkar tehdidi** ortaya çıkabilir.
- Ancak, eğer finansal çıkar önemsiz ise ve denetim müşterisi bu işletme üzerindeki önemli bir etki tatbik etmiyorsa bağımsızlığa zarar vermediği varsayılacaktır.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

- Denetim ekibi üyeleri, aşağıdaki diğer kişiler tarafından, denetim müşterisinde herhangi bir bilinen finansal çıkar bulundurulmasından kaynaklanan bir **kişisel çıkar tehdidi** olup olmadığını belirleyeceklerdir:
 - (a) Yukarıda belirtilenler dışında firmanın ortakları ve profesyonel çalışanları ya bunların çekirdek aile üyeleri;
 - (b) Denetim ekibi üyesiyle yakın kişisel ilişkisi olan bireyler.
 Bu çıkarların bir kişisel çıkar tehdidi yaratıp yaratmadığı aşağıdaki gibi faktörlere bağlı olacaktır:
 - Firmanın organizasyon, operasyon ve raporlama yapısı; ve
 - Denetim ekibi üyesiyle bu kişi arasındaki ilişkinin niteliği.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Finansal Çıkarlar

Önlem Örnekleri

- Kişisel ilişkisi olan denetim ekibinin üyesini, denetim ekibinden çıkarmak,
- Denetim ekibi üyesini, denetim sözleşmesiyle ilgili olarak ciddi kararlar almasını engellemek
- Denetim ekibi üyesinin çalışmalarını inceleyecek bir profesyonel muhasebeciye sahip olmak.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Yakın Zamanda Verilen Hizmet

Eğer denetim ekibinin üyesi, yakın zaman önce denetim müşterisinin direktörü, yetkilisi ya da çalışanı olarak hizmet vermiş ise **kişisel çıkar, kendi kendini teftiş** ya da **yakınlık tehdidi** oluşabilir.

Örneğin:

Denetim ekibi üyesinin müşteride çalışırken hazırlamış olduğu muhasebe kayıtlarının finansal tablolarının elementlerini değerlendirmesi gerektiği durumda bu söz konusu olur.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Yakın Zamanda Verilen Hizmet

Eğer denetim ekibinin üyesi, denetim raporunun kapsadığı dönem içinde denetim müşterisinin direktörü ya da yetkilisi olarak veya firmanın görüş bildireceği, müşterinin muhasebe kayıtlarının veya finansal tablolarının hazırlanması üzerinde ciddi etkisi olan bir pozisyonda çalışan olarak hizmet vermiş ise:

Ortaya çıkan tehdit o kadar belirgindir ki **hiçbir önlem** bu tehdidi kabul edilebilir bir düzeye indiremez.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisinin Direktörü ya da Yetkilisi Olarak Hizmet Vermek

Eğer firmanın ortağı ya da çalışanı, denetim müşterisinin direktörü ya da yetkilisi olarak hizmet veriyorsa:

Ortaya çıkan **kendi kendini teftiş** ve **kişisel çıkar tehditleri** o kadar belirgindir ki **hiçbir önlem** bu tehditleri kabul edilebilir bir düzeye indiremez.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Kıdemli Personelin (Ortak Rotasyonu Dahil) Denetim Müşterisi ile Uzun Süreli İlişkisi

Bir denetim sözleşmesinde uzun süre aynı kıdemli personelin kullanılması **yakınlık** ve **kişisel çıkar tehdidi** oluşturur. Bu tehditlerin ciddiyeti aşağıdaki gibi faktörlere dayanacaktır:

- Kişinin, ne kadar süredir denetim ekibi üyesi olduğuna,
- Kişinin denetim ekibindeki rolüne,
- Firmanın yapısına,
- Denetim sözleşmesinin niteliğine,
- Müşterinin yönetim ekibinin değişip değişmediğine,
- Müşterinin muhasebe ve raporlama konularının niteliğinin ya da karmaşıklığının değişip değişmediğine.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Kıdemli Personelin (Ortak Rotasyonu Dahil) Denetim Müşterisi ile Uzun Süreli İlişkisi

Bu durumun **önlem örnekleri** aşağıdakileri içerir:

- Kıdemli personeli denetim ekibinden rotasyona tabi tutmak,
- Kıdemli personelin yaptığı işleri incelemek üzere denetim ekibini üyesi olmayan bir profesyonel muhasebeciye sahip olmak,
- Sözleşmenin, düzenli bağımsız iç ya da dış kalite incelemeleri yapmak.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

Muhasebe Kayıtlarının ve Finansal Tabloların Hazırlanması

Denetim müşterisine, muhasebe kayıtları ya da finansal tabloların hazırlanması gibi muhasebe ve defter tutma hizmetleri vermek, firma bunun ardından finansal tabloların denetimini yaptığı zaman, **kendi kendini teftiş tehdidi** oluşturur.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

Muhasebe Kayıtlarının ve Finansal Tabloların Hazırlanması

Denetim müşterisine, muhasebe kayıtları ya da finansal tabloların hazırlanması gibi muhasebe ve defter tutma hizmetleri vermek, firma bunun ardından finansal tabloların denetimini yaptığı zaman, **kendi kendini teftiş tehdidi** oluşturur.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

Muhasebe Kayıtlarının ve Finansal Tabloların Hazırlanması

- Müşteri firmadan hesap mutabakatı problemleri ya da yasal raporlama için bilgi analizi ve toplama gibi konularda teknik yardım isteyebilir. Müşteri mevcut finansal tabloların bir finansal raporlama çerçevesinden diğerine dönüştürülmesi (**örneğin**, grup muhasebe politikaları ile uyum ya da **UFRS** gibi başka bir finansal raporlama çerçevesine geçme) gibi muhasebe konuları hakkında teknik tavsiye isteyebilir.
- Bu tür hizmetler, firmanın müşteri için yönetim sorumluluğu üstlenmemesi halinde, genel olarak bağımsızlık tehdidi oluşturmazlar.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

Muhasebe Kayıtlarının ve Finansal Tabloların Hazırlanması

Bir denetim müşterisi için değerlendirme hizmeti yürütmek, **kendi kendini teftiş tehdidi** oluşturabilir.

Bu tehdit ile ilgili önlem örnekleri aşağıdakileri içerir:

- Yapılan denetim ya da değerlendirme isini, değerlendirme hizmeti vermeye dahil olmamış bir profesyonelin incelemesi,
- Bu tür hizmetleri veren personelin, denetim sözleşmesine katılmamasına yönelik ayarlama yapılması.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

Vergi Hizmetleri

Vergi hizmetleri çok geniş bir aralıktaki hizmetlerden oluşur. Bunlar:

- Vergi beyanı hazırlama,
- Muhasebe kayıtlarının hazırlanması amaçlı vergi hesaplamaları,
- Vergi planlaması ve diğer vergi danışmanlık hizmetleri,
- Vergi uyumsuzluklarının çözümünde yardım

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

Vergi Hizmetleri

Belirli vergi hizmetlerini vermek, **kendi kendini teftiş** ve **taraf tutma tehdidi** oluşturur. Tüm tehditlerin mevcudiyeti ve ciddiyeti aşağıdaki gibi faktörlere dayanacaktır:

- Vergi otoritelerinin, tartışmalı vergileri değerlendirdiği ve yönettiği sistem ve firmanın bu süreçteki rolü;
- İlgili vergi rejiminin karmaşıklığı ve bunu uygularken gerekli yargının derecesi;
- Sözleşmenin belirli karakteristikleri;
- Müşterinin çalışanlarının vergi uzmanlıklarının düzeyi.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

İç Denetim Hizmetleri

Denetim müşterisine verilen iç denetim hizmetlerinin şartları, eğer firma sonradan bir dış denetim süresinde iç denetim işlerini kullanırsa, **bağımsızlığa karşı kendi kendini teftiş tehdidi** oluşturur.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

İç Denetim Hizmetleri

Eğer firmanın personeli, denetim müşterisine iç denetim hizmetleri sunarken bir yönetim sorumluluğu üstlenirse, ortaya çıkan tehdit o kadar ciddidir ki hiçbir önlem bu tehdidi kabul edilebilir bir düzeye indiremez.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

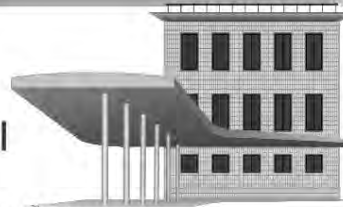
İç Denetim Hizmetleri

Denetim müşterisinin, bir **kamu çıkarına haiz işletme** olması durumunda, firma aşağıdakilerle ilgili olarak iç denetim hizmetleri **sunmayacaktır**:

- (a) Finansal raporlama üzerindeki iç kontrollerin önemli bir bölümü;
- (b) Müşterinin muhasebe kayıtlarına ya da firmanın görüş bildireceği finansal tablolar için önemli olan, ayrı ayrı ya da bir arada, bilgi üreten finansal muhasebe sistemleri;
- (c) Firmanın görüş bildireceği finansal tablolar için önemli olan, ayrı ayrı ya da bir arada, miktarlar ya da açıklamalar.

Kısım 290

BAGIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLESMELERİ

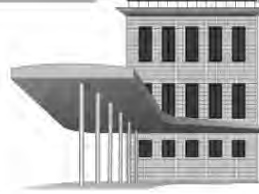
Kamu Çıkarına Haiz İşletmeler

Kamu çıkarına haiz işletmeler şunlardır:

- (a) Borsada işlem gören tüm işletmeler;
- (b) Aşağıda tanımlanan tüm işletmeler:
 - ❖ (i) Düzenleme ya da yasayla bir kamu çıkarına haiz işletme olarak tanımlanmış;
 - ❖ (ii) Borsada işlem gören işletmelerin denetimlerine uygulanan bağımsızlık şartlarıyla aynı uyum içinde yürütülmesi, yasa ya da düzenleme tarafından şart koşulan denetime tabi olan.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLESMELERİ

Kamu Çıkarına Haiz İşletmeler

- Firmalar ve üye kuruluşlar; ek işletmeleri ya da belirli kategorideki işletmelerin, kamu çıkarına haiz işletmeler olarak kabul edip etmeyecekleri konusunda karara varmaları beklenir. Çünkü bu işletmeler büyük sayılara ve çok geniş paydaşlara sahiptirler.

Dikkate alınması gereken faktörler şunlardır:

- İşletmenin doğası, örneğin çok sayıdaki hissedarlar için bir emanet kapasitesinde varlıkları olan. Örnekler, finansal kuruluşları içerebilir, örneğin bankalar ve sigorta şirketleri ve emeklilik fonları,
- Ölçek
- Çalışan sayısı

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

IT Sistemleri Hizmetleri

Aşağıdaki benzeri IT sistemleri hizmetlerinin, firmanın personeli yönetim sorumluluğu üstlenmediği sürece, bağımsızlık tehdidi oluşturmayacağı varsayılır:

- (a) Finansal raporlama üzerindeki iç kontrolle alakalı olmayan IT sistemlerinin tasarımı ya da uygulamaya konması;
- (b) Muhasebe kayıtları ya da finansal tabloların önemli bir kısmını oluşturan bilgi üretmeyen IT sistemlerinin tasarımı ya da uygulamaya konması;

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Denetim Müşterisine Verilen Güvence-dışı Hizmetlerin Şartları

IT Sistemleri Hizmetleri

Denetim müşterisinin, **kamu çıkarma haiz bir işletme** olması durumunda, firma aşağıdakilerle ilgili olarak IT sistemlerinin tasarımı ya da uygulamaya konulmasını içeren hizmetleri **sunmayacaktır:**

- (a) Finansal raporlama üzerindeki iç kontrollerin önemli bir bölümü oluşturan;
- (b) Müşterinin muhasebe kayıtlarına ya da firmanın görüş bildireceği finansal tablolar için önemli olan, bilgi üreten.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Ücretler

Ücretler – Nisbi Büyüklük

Denetim müşterisinden alınan toplam ücret, denetim görüşünü veren firmanın toplam ücretlerinin büyük bir kısmını oluşturuyorsa, bu müşteriye bağımlılık ve müşteriye kaybetme endişesi, **kişisel çıkar** ya da **gözdağı tehdidi** oluşturur. Bu tehdidin ciddiyeti aşağıdaki gibi faktörlere dayanacaktır:

- Firmanın yapısına;
- Firmanın köklü bir firma mı yoksa yeni mi olduğu; ve
- Müşterinin nitel ve/veya nicel olarak firma için önemi.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Ücretler

Ücretler – Nisbi Büyüklük

İlgili **önlem örnekleri** aşağıdakileri içerir:

- Müşteriye bağımlılığı azaltmak;
- Dış kalite kontrol incelemeleri; ve
- Kilit denetim yargılarında, mesleki düzenleyici kuruluş bir profesyonel muhasebeci gibi üçüncü tarafla danışma.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Ücretler

Ücretler – Nisbi Büyüklük

Denetim müşterisinin bir kamu çıkarına haiz işletme olması durumunda ve ardı ardına iki yıl, denetim müşterisinden ve ilgili işletmelerinden alınan toplam ücretlerin müşterinin finansal tabloları hakkında görüş bildiren firmanın aldığı toplam ücretin **%15'inden daha fazlasını temsil ettiği durumlarda**, firma denetim müşterisinin yönetiminde sorumlu olan kişilere, söz konusu ücretin, firmanın aldığı toplam ücretin %15'inden daha fazlasını temsil ettiğini açıklayacaktır.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Ücretler

Ücretler – Nisbi Büyüklük

Önem, yayınlanma **öncesi-sonrası** incelemedir.

Toplam ücretin **belirgin bir biçimde** %15'i geçmesi durumunda, firma bu tehdidin öneminin, yayınlanma-sonrası inceleme ile tehdidin kabul edilebilir bir düzeye indirilemeyeceğini belirleyecek ve böylece bir yayınlanma-öncesi incelemenin gerekli olup olmadığını belirleyecektir.

Bu tür durumlarda, bir yayınlanma-**öncesi** inceleme yürütülecektir.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Ücretler- Gecikmiş

Eğer denetim müşterisinden alınacak ücret uzun süre tahsil edilememişse, özellikle gelecek yıl için denetim raporunun yayınlanmasından önce, önemli bir miktar tahsil edilmemiş ise **kişisel çıkar tehdidi** oluşabilir.

Genel olarak firmanın, söz konusu ücretin ödenmesini, söz konusu denetim raporunun **yayınlanmasından önce** istemesi beklenir.

Kısım 290

BAĞIMSIZLIK-DENETİM VE İNCELEME SÖZLEŞMELERİ

Ücretler- Koşullu Ücretler

Bir denetim sözleşmesi ile ilgili olarak firma tarafından alınan doğrudan ya da dolaylı olarak oluşan bir **koşullu** ücret, **örneğin** bir aracı vasıtasıyla, o kadar ciddi bir **kişisel çıkar tehdidi** oluşturur ki hiçbir önlem bu tehdidi kabul edilebilir bir düzeye **indiremez**.

Dolayısıyla, **firma bu tür hiçbir ücret anlaşmasına girmeyecektir.**

Kısım 300

GİRİŞ

Etik Kuralın C bölümü Kısım A' da yer alan kavramsal çerçevenin, belirli durumlarda bağımlı çalışan profesyonel muhasebecilere nasıl uygulanacağını gösterir.

Bu bölüm, bağımlı çalışan bir muhasebecinin karşı karşıya kalabileceği, temel prensiplerle uyumu **tehdit oluşturan** ya da oluşturabilecek **tüm durum ve ilişkileri tanımlayamaz.**

Dolayısıyla, bağımlı çalışan profesyonel muhasebecinin bu tür durum ve ilişkiler için tetikte olması desteklenir.

Kısım 300

GİRİŞ

Bağımlı çalışan profesyonel bir muhasebecinin; işveren kuruluşunun meşru amaçlarını gerçekleştirmesine destek olma sorumluluğu vardır.

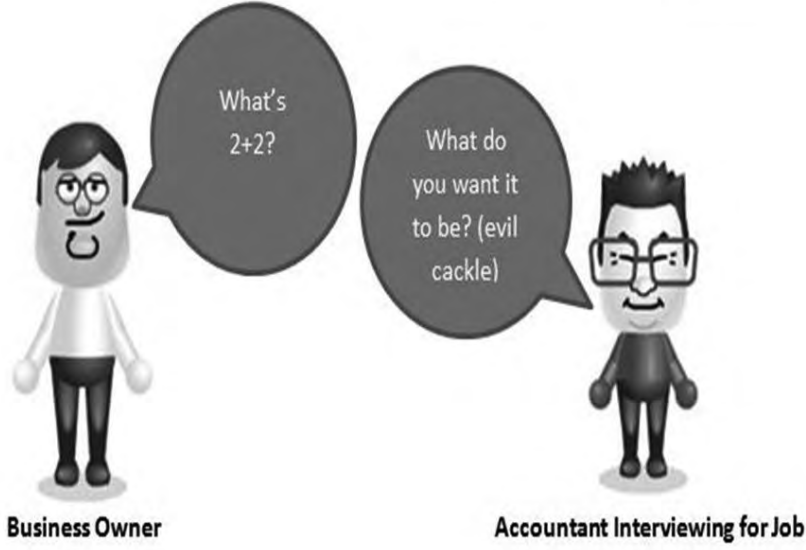
Bu kurallar profesyonel bir muhasebecinin bu sorumluluğunu gereğince yerine getirmesini engellemek gibi bir amaç taşımadığı gibi, anlaşmazlıkların ortaya çıkabileceği koşulları temel prensiplere kesinkes uyulmasını gözeterek ele alır.

Kısım 300

GİRİŞ

Bağımlı çalışan profesyonel muhasebeci dürüstlük, tarafsızlık ya da mesleğin iyi şöhretine zarar veren ya da verebilecek ve dolayısıyla temel prensiplere uyumsuz olan herhangi bir iş, görev ya da faaliyete bilerek, katılmayacaktır.

Kısım 300

GİRİŞ

Bağımlı çalışan profesyonel bir muhasebeci için **kişisel çıkar tehdidi** yaratabilecek durumlara örnekler, aşağıdakileri kapsar:

- İşveren kuruluşta bir finansal çıkarlar bulundurmak ya da krediler veya borç almak,
- İşveren kuruluş tarafından sunulan teşvik ödemesine katılmak;
- Kurumsal varlıklarının uygun olmayan bir şekilde kişisel olarak kullanılması;
- İstihdam güvencesi endişesi;
- İşveren kuruluş dışından gelen ticari baskı.

Kısım 300 GİRİŞ

Bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebeci için **yakınlık tehdidi** oluşturabilecek koşulların örnekleri aşağıdakileri içerir:

- İşletme tarafından istihdam edilmiş birinci derece veya yakın aile üyesinin, işletmenin finansal raporlamasını kararları alması durumunda işveren kuruluşun finansal raporlamasından sorumlu olması.
- İş kararlarını etkileyen, iş kontakları ile uzun süreli ilişkileri.
- Değerinin önemsizliği açıkça belli olmadıkça hediye ya da kayırmacı davranışların kabul edilmesi.

Kısım 300 GİRİŞ

Bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebeci için **gözdağı tehdidi** oluşturabilecek koşulların örnekleri aşağıdakileri içerir:

- Bir muhasebe ilkesinin uygulanması ya da finansal bilginin raporlanma biçimi ile ilgili bir anlaşmazlık nedeniyle profesyonel muhasebeci ya da birinci dereceden veya yakın bir aile bireyinin isten çıkarılma ya da görev değişikliği ile tehdit edilmesi.
- Baskın bir kişiliğin karar alma sürecini etkilemeye çalışması, örneğin is sözleşmelerinin imzalanması ya da bir muhasebe ilkesinin uygulanması konusunda.

Kısım 300 GİRİŞ

Bağımlı çalışan Profesyonel muhasebecilerin karşılaştıkları tehditleri ortadan kaldıran ya da kabul edilebilir bir düzeye indirgeyen **önlemler** iki ana kategoride ele alınır:

- (a) Meslek, yasalar ya da düzenlemeler ile oluşturulan önlemler;
- (b) Çalışma ortamındaki önlemler.

Kısım 300 GİRİŞ

Çalışma ortamındaki bazı önlemler aşağıdakiler gibidir:

- İşveren kuruluşun kurumsal denetim sistemleri ya da diğer denetim yapılanmaları.
- İşveren kuruluşun etik ve davranış kuralları programları.
- İşveren kuruluşun, üstün nitelikli yetkin eleman istihdamının önemini vurgulayan işe alım prosedürleri.
- Güçlü iç kontrol mekanizmaları.
- Uygun disiplin süreçleri.
- Etik davranışın önemini ve çalışanların etik kurallara uygun hareket etmelerinin beklendiğini vurgulayan bir lider.

Kısım 300

GİRİŞ

Bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebeci işveren kuruluş içinde diğer kişilerin etik dışı davranış ya da hareketlerinin süreceğine inandığı takdirde **yasal görüş** almayı düşünmelidir.

Kullanılabilecek tüm önlemlerin tüketildiği ve tehdidin kabul edilebilir bir düzeye indirgenmesinin mümkün olmadığı aşırı durumlarda bağımlı çalışan profesyonel muhasebeci işveren kuruluştan **istifa** etmesinin uygun olacağı sonucuna varabilir.

Kısım 310

Potansiyel Çatışmalar

Kimi zaman işveren kuruluşa karşı olan sorumluluklar ve temel prensiplere uyma zorunluluğu arasında çatışmalar ortaya çıkabilir.

Ancak, temel prensiplere uyma konusunda bir **tehdit** oluşursa, bağımlı çalışan profesyonel muhasebeci, tehdide vereceği cevabı belirlemek üzere **kavramsal çerçeve yaklaşımını** uygulayacaktır.

Kısım 310

Potansiyel Çatışmalar

Bağımlı çalışan Profesyonel muhasebeci aşağıdaki sayılanlar hakkında baskı altında kalabilir:

- Kanun veya mevzuata aykırı davranma.
- Teknik ve profesyonel standartlara aykırı davranışta bulunma.
- Etik olmayan veya kanun dışı yönetim stratejileri izleme.
- Özellikle denetçi ve düzenleyicilere ve diğer kişilere yalan söyleme veya bilerek yanıltma (sessiz kalarak yanıltmak dahil)
- Finansal tablo, vergisel ve hukuksal yükümlülükler gibi açıklamaları içeren olayları yanlış gösteren finansal veya finansal-olmayan raporları çıkarmak veya başka bir şekilde dahil olmak

Kısım 310

Potansiyel Çatışmalar

İlgili **önlem örnekleri** aşağıdaki gibidir:

- İşveren kuruluşun içinden veya bağımsız bir profesyonelden veya uygun bir profesyonel organdan tavsiye almak;
- İşveren kuruluşun içinde çatışma çözümüne yönelik prosesler oluşturmak;
- Hukuki tavsiye almak.

Kısım 320

Bilginin Hazırlanması ve Raporlanması

İşveren organizasyonun genel amaçlı finansal tabloların hazırlanması veya onaylanması için sorumluluğu bulunan bir bağımlı çalışan profesyonel muhasebeci bu finansal tabloların ilgili finansal raporlama standartlarına göre hazırlandığına kanaat getirmelidir.

Kısım 320

Bilginin Hazırlanması ve Raporlanması

Temel prensiplere uymaya yönelik tehditler, örneğin bağımsızlığa ya da profesyonel yeterlilik ve gerekli özene yönelik **kişisel çıkar** veya **gözdağı tehditleri**, bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebecinin isinde yanıltıcı bilgiye baskı yoluyla (ister dışarıdan isterse de kişisel kazanç olasılığıyla) veya başkalarının davranışları sonucu ortak olması sonucu ortaya çıkabilir.

Kısım 320

Bilginin Hazırlanması ve Raporlanması

Söz konusu bu tehditlerin önemliliği baskının kaynağı ve bilginin yanıltıcı olma ve olabilme derecesi gibi faktörlere bağlı olacaktır.

Tehditlerin önemliliği değerlendirilmeli ve açıkça önemsiz olduğu düşünülmüyorsa, bu tehditleri ortadan kaldırmak veya kabul edilebilir düzeye çekmek gerektiğinde önlemler uygulanmalıdır.

Önlemler işveren organizasyon içindeki üst düzey çalışanlarla, denetim komitesi veya organizasyonun yönetimden sorumlu olan kişilerle veya ilgili meslek kuruluşuyla istişareyi kapsar.

Kısım 330

Yeterli Uzmanlıkla Hareket Etme

Mesleki yeterliliğin ve gerekli özenin temel prensibi, bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebecinin bir işi ancak yeterli eğitim ve tecrübeye sahip olması ya da bunları edinebileceği durumda olması koşulunda almasını gerektirir.

Bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebeci, işvereni sahip olduğu tecrübe ve bilgi birikimi konusunda bilerek yanıltmamalı ve gerektiğinde uygun uzmanı önerisi ve desteği almaktan da kaçınmamalıdır.

Kısım 340

Finansal Çıkarlar

Örneğin,

Tarafsızlık ve gizliliğe yönelik **kişisel çıkar tehdidi**, finansal anlamda kazanç sağlamak uğruna, fiyata duyarlı bilgi üzerinde manipülasyon yapmaya güdü ve fırsatının mevcut olması nedeniyle ortaya çıkabilir.

Kısım 340

Finansal Çıkarlar

Örneğin,

Tarafsızlık ve gizliliğe yönelik **kişisel çıkar tehdidi**, finansal anlamda kazanç sağlamak uğruna, fiyata duyarlı bilgi üzerinde manipülasyon yapmaya güdü ve fırsatının mevcut olması nedeniyle ortaya çıkabilir.

Bağımlı çalışan bir profesyonel muhasebeci, kişisel kazanç için bilgiyi manipüle etmeyecek ve gizli bilgiyi kullanmayacaktır.

PANEL

*ÜLKEMİZDEKİ YENİ MUHASEBE
DÜZENİNDE MUHASEBE ETİĞİNİN
YERİ*

Dr. Masum TÜRKER
Moderatör
IFAC Yönetim Kurulu yesi

- Çok değerli başkanlar, değerli meslektaşlarım 3 gündür devam eden ve mesleğin akademik uygulama bileşkesi olan forum, Haksız Rekabet Kongresi ve nihayet eğitim kongresinin sonuna geldik. Öncelikle hepinizi rahatlatan bir şeyi söylemek istiyorum. Eskiden ben de üzülürdüm bu salonlar neden boşalıyor, sonra yurtdışında benzer toplantıları görünce bunları söylemenin yanlış olduğunu düşünmeye başladım. Çünkü bu tür toplantılarda kalan 10 kişi olsa bile sonuçta bu toplantının tutanakları kitaplara geçecek. Buradaki değer o 10 kişinin kristalize olmuş fikirleri ile

bezenir, eğer herkes varsa herkesin fikirleri ile bezenir.

şimdi değerli arkadaşlar 3 gündür burada hem mesleğin sorunlarını tartıştık, hem haksız rekabeti, hem etiği tartıştık. 3 günde konular birbirinin içine geçti. Niçin içine geçtiğini söyleyeyim. Bir kere biz az okuduğumuz için, daha evvel yapılanı okumadığımız için ve bilgi sahibi olmadan, fikir sahibi olmayı tercih ettiğimiz için, söylemememiz gereken şeyi söyledik. Bu kongrede, 3 günlük kongrede üzülecek tek bir konu var, o üzüntümü paylaşmak istiyorum sizinle. Kongrenin birinci gününde çantalardan çıkartılıp atılmış olan kitapları tek tek ben topladım, gittim dedim ki bunları geri götürün, yeni insanlara dağıtın. O kitapların hepsi aslında yarınların sorunlarına çözüm üreten satırlarla doludur. şimdi bugün etikle ilgili sabahtan beri konuşmalar yapıldı. Yapılan konuşmalarda herkese tavsiye ederim şu kitabı okuyun “Etik Ahlak Felsefesi” Etik  alandadır. Birincisi klasik etik, o da ikiye ayrılır; betimleyici etik, normatif etik. İkincisi analitik etik, üçüncüsü eleştirel etik... Biz daha işin başlangıcındayız, normatif etikteyiz. Onun için bir arkadaşımız Burcu Hanıma bir soru sordu, Burcu Hanım çıkarken tebrik ettim verdiği cevaptan. Verdiği cevap o konuşmacı olan arkadaşımızı seçenler bile isabetli bir seçim yapmışsınız; normatif etiğe göre doğrudur dedi. Biz kim bunu değiştirdi, soruyu soran arkadaş şunu sormalıydı. Eskiden SMMM’ler ve YMM’ler sendika denetimi yetkisine sahipti; ne zaman, kim, niçin bunu yalnız yeminlilere münhal hale getirdi? Bunu sorgulamamız gerekirken, etik açıdan sorguluyoruz, bu sefer meslek çatışmasına götürüyoruz. Öncelikle şunu söyleyeyim,

uzun süre yurt dışında unvanıma “sworn-in certified public accounting” yazıyordu, yani yeminli mali müşavir. Son iki yıldır mali müşavir yazıyorum çünkü yeminli mali müşaviri izah edemiyoruz. Ama mali müşavir deyince, yurt dışındaki CPA’lar gibi, İtalya’daki “dottore commercialist” gibi Fransa’daki “expert comptable” gibi olduğu anlaşılıyor. Bizim kendi ülkemizde hepinize bir kitap tavsiye edeceğim, hemen onu satın alın daha piyasaya yeni çıkmış; bana da bu hafta gelecek. Kitabı yazan tanıdığınız bir arkadaşımız, şimdi yakın zamanda profesör oldu. Profesör Orhan Çelik’in “12 no.lu Gelir Vergileri Standardı”. Bu standart yerleşik hale geldikten sonra SMMM’lerin hepsi denetim yaptıkları zaman YMM’lerin yaptığı vergi denetimini yapmış olacaklar. Aslında bu dört büyüklerde yıllardır yapılıyor. Benim gibi 1975 yılından bu yana denetim yapan, bağımsız denetçi ruhsatına 1988 yılından bu yana sahip olan arkadaşınız olarak biz böyle bir format hazırlamıştık. Bağımsız denetimden yeminliye geçiş, yeminliden bağımsız denetime geçiş. Şimdi o format artık SMMM’ler için de oluştu ve bu 12 no.lu Uluslararası Muhasebe Standardı ya da 12 no.lu Türkiye Muhasebe Standardı’nın içeriğidir. Bu neden böyle yapılır? Pazarlama tekniğidir. Hep görürsünüz, biz denetçiler finansal rapor hazırlıyoruz filan diyorlar, siz finansal raporlama hazırlamıyorsunuz, finansal raporlamadaki hatayı buluyorsunuz. Şimdi size bir ikinci kitap söyleyeceğim, o kitapta finansal raporlamayı hazırladığınız zaman senin denetim yapma hakkın yok, engellenmiş. O etikdir işte. Şimdi şu kitapta, normatif etik adı altında 8-10 etik teorisi geçer. Bu etik teorilerinden de, şu anda bizi ilgilendiren 3 tane teori var, mesleğimizi ilgilendiren. Böyle ahlakla diğer şeylerle karşılaştırmayın. Hatta bir arkadaşımız hani Başbakanlığın yayınladığı tebliğ dedi, o bizi ilgilendirmiyor. Bizi ilgilendiren 3 teoriye dayalı etiği söyleyeyim. Birisi deontolojik etikdir yani mesleğe girişten, meslekten ihraç nedenlerine kadar ulaşan disiplin soruşturma sürecine kadar kapsayan normatif yani normları tespit edilmiş olan etikdir. Burada bu etik yeni değil, birazdan çok kısa bir tarihçe söyleyeceğim sonra da en değerli arkadaşlarım bunların ayrıntılarına girecek. İkincisi ise faydacılık yararlılık teorisidir. Yani bu etiği niye yapıyoruz biz, kendimiz yararlanmak için. Bunu da sabahleyin hoca hanım şu şekilde söyledi: Kendimize ait olan kurumu korumak adına uymamız gereken tavidir yani biz eğer TÜRMOB’un üyesi isek, TÜRMOB’un her şeyinin mükemmel olduğunu anlatacağız, TÜRMOB’un her şeyinin mükemmel olduğunu anlatırken, TÜRMOB büyükse, TÜRMOB’un üyeleri de büyüktür. TÜRMOB’un aradığı kurallar çok kaliteyi arıyorsa, o zaman TÜRMOB’un bütün mensupları kaliteyi arıyor. Peki, bozuklar yok mu? E var. Kalite ve normlar o kalitesizi ayıklamak amacı ile yapılıyor. Üçüncü etik, erdem

etiğidir. Bu Aristoteles’den, Eflatun’dan başlar. Okullarda biz erdemi öğreniyoruz. TÜRMOB’un sınavlarında, TÜRMOB’un aldığı meslek kararlarında erdemi yani en mükemmeli koruyor, sonra o mükemmelden ayrışma başlıyor. Erdem etiği hepimizin uğraşısı en mükemmele yakın olmayı sağlamaktır. Onun için bu konuda özellikle etik konusunu böyle gözünüzde çok büyütmeyin. Bu sizin var oluşunuzun nedenidir.

Etik Türkiye’de yeni mi başladı? Hayır. Rahmetli asistanken derlediği Profesör Hasan Gürbüz’ün 1971 yılında derlediği “Muhasebe Uzmanlığı” kitabında, burada İzmir’li arkadaşlarım varsa O’nun şahsında hepsini tebrik ediyorum. Asistan bir arkadaşımız Asil Gezen adlı bir asistan, ilk defa Amerikan muhasebe etik kurallarını, ahlak kurallarını tercüme ediyor. Etik - ahlak aynı manadadır, bir kere onu özellikle belirtelim. Etik - ahlak felsefede tartışılır, etiği izahta. Şimdi bu kurallar yayınlandı ve Türkiye’de ilk meslek ahlakı dersi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü’nde, Muhasebe uzmanlık programında 1981 yılında başlamıştır ve o dersin de ilk hocası benim. Dersi bana verdiler, ilk aklıma gelen ne anlatacağız, işte ahlaklı olmak, çalmaz, zina yapmaz, kötü bakmaz, bilmem bu gelir aklına ama bu olmamalı dedik. Karıştıra karıştıra işte Asil Bey’in o tercümeyi bulup yurt dışına gittik ve ilk meslek ahlak dersini üç yıl kadar İstanbul Üniversitesi’nde 1981 yılında ben verdim. Verdiğim o ders notları, önemli bir bölümü, bizim çalışma usul esaslarının içinde var. Bugün sabahtan beri anlatılan dürüstlük, mesleki özen vesaire o zamanki kurallara göre idi.

Dünyada ilk etik çalışmasına 5 Türk katılmıştır. Sene 1995 şu kitabın ilk versiyonu 2005 yılına kadar geçerli versiyonu hazırlayıcıları içinde 5 kişi vardır. Mustafa Özyürek, Yüksel Koçyalkın, Profesör Doktor rahmetli Mehmet Çelik, burada aramızda oturan Yahya Arıkan ve ben 5 kişi, biz Türkiye’nin deneyimlerini de katarak o günü savunduk, sonra 5 arkadaşımız adına Çalıştay’a ben girdim. İkinci Çalıştay’a da katıldım o 5 arkadaşımızın görüşleri doğrultusunda. Uluslararası Etik Standartları ilk yayınlandığında 2005 yılında geçerli olan standartlar (c) kısmını kapsamıyordu. Şimdi bu kısmı niye anlatıyorum, böyle herkes biz geriye, yeni başladık demesin diye ve TÜRMOB’un ilk etik meslek kararı 1998 yılında ya da 99 yılındaydı kabul edildi, 2001 yılında yayınlandı. Açın okuyun kartvizitimizin bile ortaksak, ortağımız ölmüşse, meşhursa onun ne kadar zaman kartvizitimizde taşıyacağımız haksız rekabeti dengelemek açısından yer alan bir standart.

Değerli arkadaşlar 2005 yılından sonra uluslararası standartlar değişti ve şu anda elimde olan şu kitaba ulaştı. Bu kitaptan şu anda hepimiz sorumluyuz. TÜRMOB'un son yayınlanan etik yönetmeliğinde her yeniliğin yayınlanır yayınlanmaz sorumlusu olduğumuzu söylüyor ve (c) bendi burada birçok arkadaşın sorduğu, bugün de vakada sorulan soruyla bağlantılıdır, bir kere muhasebe bürolarınızda tuttuğunuz defterlerin etik kuralları (b) şıkkı geçerli değil. Muhasebe bürolarındaki tutulan defterler, “outsourcing” işidir yani dışarıdan yardım. Şirketin 5 bin, 10 bin lira maaş verip muhasebe müdürü istihdam etme imkânı yok, diyor ki sen bana yarım gün iş yap, on tane iş yap, benim işimi yap. Hani bazen soruyorsunuz ya, benim sorumluluğum ne, bağımsızım falan, değilsiniz. Ama sorumluluğunuz, mükerrer 227'ye göre imza atarken başlıyor, orada denetim yaptığınızı kabul ediyorsunuz, ön denetim. Şimdi bütün bunlar birbirine karıştırıldığı için, maalesef mesleğimiz çok iyi bir yere geldiği halde böyle yerlerde bazı arkadaşlarımız mazoşistçe eziyet çekercesine ağılıyor. 1989 yılına kadar muhasebeciye kimse kız vermezdi, 1989'a kadar da muhasebe bürolarında çalışan kızlara pek koca çıkmazdı. Şimdi arkadaşlarımdan biliyorum ya evlenecek kız yok mu diyor muhasebeci, en kaliteli en dirayetli kişi ve bizim muhasebeci arkadaşlar kız istemeye gittiği zaman artık referansa ihtiyacı yok. Referansı TÜRMOB'dan aldığı ruhsattır. Bunu özellikle çevrenize bakın dinleyin ve kıymetimizi bilin. Şimdi muhasebeci dediğiniz zaman yurt dışında “I am accountant” dediğiniz zaman sizi denetçi diye algılıyorlar. Denetçisiniz. Çünkü her denetçi iyi bir muhasebecidir ama her muhasebeci iyi bir denetçi değil. Onun için bir yerde tarif ederken kendinizi lütfen ben denetçiyim, Türkçeye çevrilmiş hali ile tanımlayınız.

Şimdi birçok konu konuşuldu. İkinci bir konu özellikle söylemek istiyorum Orhan Çelik'in kitabının adı “12 no.lu Standart” bunu her muhasebeci alsın, vergi denetimini % 95 halletmiş olacaksınız. Şurada elimde LUCA'nın kâğıdı var, dışarıda LUCA var, bence TÜRMOB'a yapılacak en büyük teşekkür bu LUCA içindir. Çünkü sizin etik adına, haksız rekabet adına konuştuğunuz yapamayız dediğiniz her şeyi LUCA'nın programlarından yapabiliyorsunuz. LUCA'nın programları şu anda yurt dışında yeni yeni diğer ülkelerde gelişiyor; bir tek Almanya'da vardı, gelişiyor. Bunu niye ben bununla izah ediyorum? Çünkü muhasebe mesleği, tek başına defter tutmak ya da tek başına denetim yapmak işi değildir. Eğer ömrünüzün sonuna kadar bu görevde kalacaksınız size tavsiye edeyim mesleğinizi değiştirin. Ama muhasebe mesleğinin diğer konularını da içinize alacaksınız, şirketinizi, muhasebe büronuzu büyütünüz. Değerleme hizmetleri bunun içine girer, mühendisler daha çok yapıyor. Halbuki bizim değerleme hizmetlerini, hem hakimler nezdinde mah-

kemelerde hem de piyasada yapmamız mümkün. Hele hele Aydın'lılar için söylüyorum, Muğlalılar için söylüyorum, buradaki otellerin değerlemesini yapmak dünyada ayrı bir sektördür. Bu konuda uğraşacaksınız biraz, bulacaksınız. Finansal hizmetler, finansal rapor hazırlama, yönetim danışmanlığı, vergi danışmanlığı. Ben sözü arkadaşlarıma vermeden evvel, son bir şey söyleyeceğim size vergi ile ilgili. Kritik yani eleştirel muhasebe ekolünde yeni gelişme var. Şimdi vergi muhasebesi dediğimiz muhasebeyi öne çıkartmaya başladılar ve denetimde vergi amaçlı denetim yeni bir alan. Bu hepinizin başarı ile yapabileceğiniz bir iş. Çünkü hem muhasebeyi biliyorsunuz, hem vergi uygulamalarını biliyorsunuz, hem de bu alandaki ortaya çıkabilecek yeni talebin sahibi sizsiniz. Çözüm ne, çözümü şimdi arkadaşlarımız anlatacak ve ben ilk sözü bu etik konusunu akademik olarak, akademik hayata ilk tanıtan diyebilirim ve benimle aynı okuldan, geçmişte de denetim alanında iş arkadaşlığımız olan Prof. Dr. Can Şimga Mugan'a veriyorum, ve alkışlarınıza bırakıyorum.

Prof. Dr. Can ŞİNGA MUGAN
İzmir Ekonomi Üniversitesi

- Teşekkür ederim. Bu kadar takdimden sonra şimdi çok iyi performans göstermek lazım, işte tehlikeli olan kısmı orası... Onu göreceğiz. Öncelikle bu saate kadar durduğunuz için hem sabrınız için tebrik eder, hem de teşekkür ederim dinlediğiniz için. Organizasyon komitesine de bu etik etkinliklerini bu kadar zaman sürdürebildikleri ve bu kadar güzel konuyu bir araya toplayıp sundukları için hem tebrik ediyorum tekrar, hem de benim fikirlerimi paylaşmaya davet ettikleri için teşekkür ediyorum.

Sabahtan dedik herkesin etik hakkında bir fikri var aslında yani etikle ilgili fikri olmayan kimse yok. Etik dediğimizde ne anlıyoruz? Etik bir bilim midir? Ne dersiniz? Bilim değil yani teknoloji ile hack ediyoruz diye şimdi onu hack etmek mümkün diye, hacking bir bilim midir gibi bir şey oluyor ama etik bir bilim değil. Peki, hislerle yapabiliyor muyuz? Bu vaka çalışmasında özellikle işte dedik tehditleri açanlar belki hisler. Yani bağlandığımız zaman bir yere iş yerine, kişiye o zaman ne yapacağımızı bile-

mememiz etik ikileme düşmemizi yaratanlar ama yani etik hislerle de değil, aslında kalbimizin derinliklerinde beynimizde diyemiyorum beynimiz bazen rasyonel oluyor. Kalbimizin derinliklerinde acaba bu doğru mu yanlış mı dediğimizde doğruyu ve yanlış bir şekilde buluyoruz gibi de bir his de var yani, o da var. Dini inançlar mı? E dinsizler ne yapsın diyeceğim yani tamamen öbür tarafa geçip, Hıristiyanlar var, Müslümanlar var ama bir de genel geçer etik kuralları var. Demek ki bu dinle de ilgili pek değil. Hukuklarla mı, onu zaten sabahdan beri konuştuk ve yani hukukun ötesinde bir şey olduğu çıktı. Üstelik bir de tabii yani faşizm dönemlerinde de hukuk var, peki o hukuk yani o zaman ne yapacağız? O nedir? Kültürel olarak kabul edilen normlar... E et yiyen, insan yiyenler var, insan yemeyenler var, köle çalıştıranlar var, köle çalıştırmayanlar var. Şimdi yani Roma'ya gittiğinde, Romalılar gibi yap deyip onların yaptığını yapıp etikse de yapıp, etik değilse orada da böyle, kültür de bunu belirlemiyor. Meslek odalarının koyduğu standartlar, onlar da meslek odalarının koyduğu standartlar olduğu için genel etik kurallarına bağlı ama onun ötesinde özelliklere de bağlı ve özellikler de belki yani... Yüzde yüz her şey tamam mı? Masum biraz önce bunların hepsini özetledi, ben üzerinden tekrar geçmek istemiyorum. Sadece şu ortalıca faydacı yaklaşım üzerinde biraz daha durmak istiyorum. Bu özellikle eğer toplam iyiler toplam kötülerden iyiyse, bunu yapalım ya da elde edilecek iyilik bu faaliyetin, etkinliğin, işin, yaptığım eylemin sonucunda elde edeceğim iyilik ortaya çıkacak kötülüklerden daha iyiyse, faydası zararından fazlaysa yapalım ki bu bize çok yakın zaten, her zaman için fayda – maliyet analizi yapıyoruz. Öbür taraftan hakların yaklaşımı, o daha önce konuşuldu, başkasının sana yapmasını istemediğini sen de başkasına yapma yani herkesin hakkı bir sonrakinin hakkı başladığında biter, oraya kadardır. Adalet yaklaşımı da kâğıtlarda olup, genellikle kişisel nedenlerle, Dilek Hocanın dediği gibi yetişmeden, ortamdaki baskıdan gelen şekillerde yani biliyoruz ki herkese eşit davranmamız lazım; herkes eşittir ama herkese eşit davranmıyoruz. Daha da detaya girmeyeyim ama yani hiçbirimiz öyle çok eşit davrandığımız söylenemez. Toplumsal iyilik için katkıda bulunmak yaklaşımı, toplum iyidir. Peki de yani toplum için iyi olan her şey bütün bireylerin haklarını koruyor mu? Azınlıkların hakkı korunuyor mu? Şirketlere taşıdığımızda azınlık ortakların hakkı... Bir de değer yaklaşımı, Masum Hoca buna erdem dedi ki doğru. İnsanlığın gelişmesinde aslında yardımcı olan da bu, yani ideal olarak hepimizin kafasında bir insanın nasıl davranması var ama bunu becerebilecek miyiz beceremeyecek miyiz? Nasıl yaparız? Nasıl yaparız sorusu aslında en zor sorulardan biri. Karar verirken ne yapacağız? Bir, etik bir olay olup olmadığına karar vermemiz lazım. Bu vakalarda yaptığımız örnek, çok iyi oldu aslında benim için, çok teşekkür ederim ekibe olduğu gi-

bi. Ortaya çıkan nedir? Neyin hakkında konuşmamız lazım, biz buna duyarlı mıyız ki gördük ki duyarlıyız. Burada bu saatte bulunanlar bir etik için duyarlı, iki etik olayların nasıl olduğuna duyarlı. Kuralları biliyor muyuz? Kuralları bilebiliriz, bilmiyorsak öğreniriz, kurallar o kadar da şey değil, verilen etik eğitimler bunu verir. Etik ikilemler karşısında ne yapacağız yani çıkarlarımız çatıştığında ne yapıyoruz? Madem doğruyu biliyoruz, bunu çeşitli yöntemlerle biliyoruz, teorileri çıkmış, doğruyu biliyoruz. Etik karar vermede 2 tane yöntem var; bu sol taraftaki Santa Clara Üniversitesinde oluşmuş olan bir etik merkezi var ve bunlar bu alanda çalışma yapıyorlar, kurdukları çalışma grubu sonucunda soldaki gibi bir liste çıkarmış, etik dışı olduğuna inanılan konunun tespiti. IFAC'a bakıyoruz, orası da aynı şeyi söylüyor, ikisi arasında bir fark yok. Kararın etkileri ne olacak? Kararın etkilerinden çok İFAK diyor ki koruma önlemlerine aykırılık kabul edilebilir düzeye iner mi? Koruma önlemlerimiz var mı? Gerçekliği yeteri kadar bilgimiz var mı, seçeneklerimiz nedir? Bu ikisi aslında hepsi iç içe geçmiş gibi duruyor. Temel kurallara aykırılığa yol açacak tehditlerin neler olduğunun belirlenmesi, tehditlerin öneminin belirlenmesi, hem nicel yani bunun maddi manevi kime ne kadar faydası veya zararı olacak, onu da öğrenelim. Seçeneklerin değerlendirilmesi dediğimizde sol taraftaki bulutlar bize hangi seçeneğin en fazla fayda yani bu değişimle demin söylediğimiz çeşitli teorilerden yola çıkarak sorular da ona göre gidiyor. Hangi seçenek en fazla faydayı sağlar? Haklara hangisi en çok önemi verir? Eşitliğe önem verir, tüm topluma yararlı olur, hangi seçenek beni daha iyi insan yapar? Ondan sonra da diyoruz ki kararı verdik. Peki, verdiğimiz karar başka biri tarafından, diyelim ki ben TV'ye çıkıp ben şu işin etik olmadığını gördüm, etik olmadığını gördükten sonra da bu kararı verdim ve sizlere bunu söylüyorum. Şimdi eğer sizlerden de onay gelirse, yani sizler de demek ki objektif olarak çeşitli etik yargılardan geçerek aynı şeyi düşünüyorsunuz. Aynı şeyi düşünüyor musunuz, düşünmüyor musunuz testi. IFAC'a baktığımızda ne diyor? Diğer meslek mensuplarına göre tehditleri giderecek korumalar mevcut mu? Benim dışındaki meslek mensupları bu konuda ne diyor? Onlar da bunu bu şekilde görüyor mu, görmüyor mu? Eğer görüyorsa, diyelim ki korumalar mevcut, peki düzeltilebiliyor mu? Düzeltilebiliyorsa düzeltelim, düzeltilemiyorsa kendini uzaklaştır diyor. Yani işten ayrıl, demin dediğiniz gibi vakada, hiç alma veya bu tehditleri erken gör. Kararın sonuçları hakkında düşünmek, tüm paydaşların kaygılarını giderici bir çözümümüz var mı? Bu çözümün gelecekteki faydası ne olacak? Bir şey koyduk, belki etik kurallarda değişikliğe mi gitmemiz gerekiyor, biraz daha mı açıklığa gitmemiz gerekiyor, ne yapmamız gerekiyor? IFAC'a baktığımızda

aykırılığın düzelmemesi toplum çıkarını zedeler mi? Şimdi diyelim ki zedeledi, zedelerse ne yapacağız? Kural koyucuya gidin diyor. Yani biraz önce Serdar'ın kullandığı kelimeyi tekrar kullanacağım ama bir slayt sonra. Benden çaldı kelimeyi, erken söyledi ne yapayım?

Kamu yararı, etik ve muhasebeciler dediğimizde... Kamu yararı nedir? Herkesin aklında aslında bir kamu yararı var. Güç bende diyenlerdeki kamu yararı, bana yararlı olan kamuya da yararlıdır diyor. Güç bende olmayanlardaki kamu yararını esas gözetmek gerekiyor ve burada çatışan çıkar grupları var. Kötü bir örnek olacak ama son 1 aydır seçimlere kadar iki tane çıkar grubunun çatışmasını seyrettik; o ona onu dedi, o ona onu dedi yani etik miydi, değil miydi diye tartışmanın anlamı bile yok. Ama bir çatışan çıkar grubu da biz hem şirketi korumak zorundayız, hem bağımsız denetçiye korumak zorundayız bu kurallarla, hem de çalışanı korumak zorundayız. Bunların hepsi aynı anda korunacak. Dolayısıyla kriterler ve dengeler zaman içinde değişebiliyor. Gizlilik öne çıktı, kanunlar da gizliliği söylüyor. Baktığımızda yasa tarafından yasaklanmadığı durumlarda aşağıdakileri açıklamak için mesleki görev ve hak vardır diyor veya yasa tarafından izin verilen durumlarda açıklama yapılır diyor. Yani bozulabilecek durumlar bunlar oluyor.

Deminki örneğe geri dönersek, ikinci vakayı herhalde, babadan oğla devroluyor, yo pardon birincisindeydi, Fatih Bey; çek yazıyor biri, işte muhasebeci midir, finansçı mıdır, muhasebeci yazsın mı, yazmasın mı? Veleve ki hadi Masum Hoca yazıyor, ben de seyre diyorum, o yazıyor diyorum bu çekleri, ben de görüyorum. Şimdi haber vereyim mi vermeyeyim mi? O yazıyor ve vermiyor. Dediniz ki haber vermesi lazım 3.ortağa. 3.ortağa haber verdikten sonra da 3. ortak bu konuda ne yapacaksa yapsın. Peki, ben onun yardımcısıyım, ben ne yapayım? Ve bu işten çok rahatsızım, başka da bulacak işim yok, zor bela bu işi bulmuşum, oturdum. Ben ne yapayım dediğimde bu senenin olayı olarak özellikle “whistle blowing” adını kullandım çünkü burada çeşitli isimler kullanılıyor; muhbir olabilir, ihbarcı olabilir, gammaz olabilir, ispiyoncu olabilir, İngilizcede de çeşitli versiyonları var. 2014 senesinin ihbarcı senesi gibi bir şeyi var, neden öyle olduğuna birazdan geleyim. Bu çalışmalar aslında 1993’de ilk resmen başladığı yeri İngiltere’yi buldum en kapsamlı olarak. Amerika’da bütün kanunları kapsayacak şekilde 2002’de çıktı ama İngiltere’deki durum biraz daha farklı, İngiltere’deki özel olarak bu ihbar mekanizmasını güçlendirecek “Public Interest Disclosure Act” demişler 1998’de, “Kamu Yararını Korumak Üzere Açıklama Kanunu” çıkmış. Belki bizim gitmemiz gereken yol da öyle bir şey, Amerika’daki kadar bütün ka-

nunları kapsayacak şekilde değil. Peki, İngiltere’de çıkmış Avrupa’da durum ne? Avrupa’da Norveç ve İngiltere en geniş, kanunlarına geçirmiş olanlar arasında ayrıca Hollanda, Macaristan, Romanya ve İsviçre var. Niye öbür ülkelerde yok? Bizde olduğu gibi hiçbir zaman ispiyonculara, gammazlığa veya ihbarcılara çok iyi gözle bakılmaz. Bu biraz da totaliter, otoriter bir rejimle, 600 sene Osmanlı Devletindeydik, o zaman da hiçbir zaman muhbirlerle iyi gözle bakılmıyordu. Dolayısıyla o hala devam eden bir kültürel yapı. Güney Afrika’da, Yeni Zelanda, Japonya, Belçika, İrlanda gibi bunlarda da yasallaştırma girişimleri bulunmuş ama henüz diğerleri kadar gelişmiş durumda değil. Hilelerin ortaya çıkması genellikle ihbarlar üzerine oluyor. Dolayısıyla bu yılın ihbarlar yılı olması da buradan çıkıyor yani dünya üzerindeki muhasebe hilelerinin veya şeylerin ortaya çıkması ihbarlarla oluyor. Onun için ihbarcılık o kadar da kötü bir şey olmayabilir, bazı durumlarda da ihbar edilmesi gerekebilir. Kanunlarda bizde var mı koruma? Hayır, bizim korumamız yok ama vergi açasından baktığınızda muhasebeciler hariç herkes ihbarda bulunup hatta bir de ihbar tazminatı da alabiliyor diye biliyorum. şimdi burada da bir iklim var, tabii vergide bunu yapıyorsak muhasebede niye yapamıyoruz, niye öbürlerinde böyle bir şey yok, kamuya duyur dediğimde... Vergide tamamen bir gizlilik var, şirketlerde ne oluyor? Kurumsal yönetim ilkeleri diyor ki şirketler tamamen aalık olarak özellikle azınlık haklarını koruyacak şekilde bütün bilgileri vermekle yükümlü. Bütün bilgileri vermekle yükümlü olan bu şirketler bilgi sakladığında ne yapsın? Kurumsal yönetim ilkeleri arasında bir de şirketlerin anayasası veya şirket yönetmeliği diyebileceğimiz, ben Arçelik’de gördüm, 1-2 şirkette daha vardı ama Arçelik bir adet imzalattırıyor yani benim etik yönetmeliğim budur şöyle yapacaksın diyor. Ve o etik yönetmelik de diyor ki eğer etik dışı, şirket içinde bir şey görürseniz bunu önce yöneticinize bildirin, yönetici olmazsa genel müdüre bildirin ve bizim bir grup etik kurulumuz var diyor. Bu etik kurul içinde biz bunu size çözeriz diyor. Öbür taraftan gizlilik prensibinin önemini vurguluyor şirket içinde, diyor ki sen bunu 3.kişilere söyleyemezsin, 3.kişilere söylersen senin için iyi olmaz. Denetçi olarak biz ne yapabiliriz? Bizim yapabileceğimiz bir şey var mı? Bir korumaya alabilir miyiz? Kendimizi de korumaya almamız lazım. Öbür taraftan yakınlık tehdidi altında diyelim ki çok yakın bir arkadaşımız, çok uzun senedir çalıştığımız şirketimiz, vazgeçemiyoruz, hem çıkar, hem yakınlık, hem küçük bölge ve haber vermiyoruz yani arkadaşımızı da haber vermiyoruz, başka bir denetçi arkadaşımızı, yanlış yapıyor aslında biliyoruz ama haber vermiyoruz yani öyle bir şeyimiz var. Bunu vermediğimiz zaman kısa dönemde kabul, olayı geçiştirmiş oluyoruz ama uzun dönemde mesleğe ne yapıyoruz?

Mademki erdem en iyisi dedik ve bunun insanların gelişmesi için ideali yakalamamız lazım, eğer idealin içinde biraz acı çekmek varsa onu da biz çeke- lim ama gammazcılar da bu arada çok da kötülemeyelim. Amerikan muhasebecileri ne diyor bu konuda? AICPA'nın yeni çıkan şeyi ihbar şirketin denetim kuruluna yapılmalı diyor. Her şirketin içinde bir denetim kurulu oluyor zaten, ihbar ona yapılmalı, açıklama yükümlülüğü olmalı, herkes her şeyi rahatça açıklayabilmeli, hem ihbarı yapan bunu açıklasın, nerede olduğunu açıklasın, eğer ihbarı yapan yalan bir ihbarda bulunuyorsa o da onun cezasını çeksin şeklinde bir şey var. Gene gizlilik var; ne ihbar eden, ne ihbar edilen açıklanıyor, dışarıya açıklanmıyor. Doğru yolu nedir bilmiyorum ama ideal olan çok belli. Burada da yazmaya çalıştığım gibi, ifade edebildimse, muhasebecinin bağımsız olarak bütün etik bilgilerini almış, altyapısı olmuş, tecrübesini onun üzerine koymuş bir muhasebecinin bağımsız olarak kendi yargısıyla olayları nasıl halledeceğine karar vermesi. Sonuç aslında oraya geliyoruz. Ve de kanunlarla korunmamız lazım yani bunu yaptığımız zaman bizim diğer meslektaşlarımızın gözünde de “işte bu da ispiyoncu” gibi bir havaya girmememiz lazım. Çünkü mesleği ilerletmek istiyoruz, mesleğin standartlarını yükseltmek istiyoruz, konuştuğumuz bazı şeyler vardı, işte bunlar zaten oluyor dediğimiz belki olmaması için biraz bizim daha gayret göstermemiz lazım. Bunun için lobi yapıp kanunlarımızı çıkarmamız lazım ve kamu yararına açıklamaların belki de hayatta o kadar da kötü bir şey olmadığını çünkü etik prensiplerin ortaya çıkmasının bir şeyi de kamu yararı gözetmek. Kamu yararı eğer bunların açıklanmasını gerektiriyorsa açıklayalım. Çok teşekkür ederim.

TÜRMOB

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ MUHASEBE ETİĞİNDE TEMEL İLKELER-

ÜLKEMİZDEKİ YENİ MUHASEBE DÜZENİNDE MUHASEBE ETİĞİNİN YERİ

Can Şımgı - Muğın
05 Nisan 2014 Cumartesi
Kuşadası

ETİK ??????*

- Çeşitli durumlarda nasıl davranacağımızı belirleyen «davranış standartları»
 - Etik bir bilim midir?
 - Hislerle mi?
 - Dini inanç sonucu?
 - Hukuk kuralları – kanunlarla mı?
 - Kültürel olarak kabul edilen normlar?
 - Meslek odalarının koyduğu standartlar?

*A framework for Thinking Ethically – <http://www.scu.edu/ethics/practicing/decision/framework.html>- 20 Mart 2014

Etik Standartlara kaynak oluşturan felsefi yaklaşımlar

- Ufaliter (faydacı) yaklaşım – etik davranış sonucunda doğacak faydanın maksimize edilmesi veya etik davranış sonucu zararın minimize edilmesidir
- Haklar yaklaşımı – davranıştan etkileneceklerin tümünün haklarının korunması – başkalarının haklarına saygı gösterilmesi kuralıdır
- Adalet yaklaşımı – tüm insanlara eşit davranılması ve eğer eşitlik bozulacaksa neden değişik olduğunun savunulabilmesi gerekir
- Toplumsal iyilik için katkıda bulunmak yaklaşımı – toplum iyidir ve herşey toplum yararına olmalıdır
- Değer yaklaşımı – etik davranışlar insanlığın gelişmesine yardımcı «ideal» değerlerle tutarlı olmalıdır

Etik karar verme

- Etik konular hakkında duyarlı olmak
- Etik kurallar hakkında bilgili olmak – genel ve mesleki etik kuralları
- Etik ikilem karşısında nasıl davranacağı – ıkar atışmaları

Etik karar verme -Kavramsal Çerçeve

Genel *

- Etik dışı olduğuna inanılan konunun tespiti
 - Kararın etkileri nasıl olacak?
- Gerçeklerin öğrenilmesi
 - Yeteri kadar bilgi var mı?
 - Seçenekler nedir?
- Seçeneklerin değerlendirilmesi
 - Hangi seçenek en fazla faydayı sağlıyor?
 - Hangi seçenek haklara en fazla önemi veriyor?
 - Hangi seçenek eşitliğe önem veriyor?
 - Hangi seçenek tüm topluma yararlı?
 - Hangi seçenek beni daha iyi bir insan yapar?
- Kararı üçüncü kişilerin gözüyle değerlendir
- Kararın sonuçları hakkında düşünmek
 - Tüm paydaşların kaygılarını giderici bir çözüm oldu mu?
 - Bu çözümün gelecekteki faydası ne olacak?

IFAC

- Temel meslek ahlakı kurallarına aykırılığın tespiti
 - Koruma önlemleriyle aykırılık kabul edilebilir düzeye iner mi?
- Temel kurallara aykırılığa yol açacak tehditlerin neler olduğunun belirlenmesi
 - Tehditlerin öneminin belirlenmesi- hem nitel hem de nicel olarak
- Diğer meslek mensuplarına göre tehditleri giderecek korumalar mevcut mu? Uygulanabilir mi?
 - Evet, düzeltme yoluna git
 - Hayır, kendini uzaklaştır
- Aykırılığın düzelmemesi toplum çıkarını zedeler mi?
 - Evet, kural koyucuya bildir

*A framework for Thinking Ethically – <http://www.scu.edu/ethics/practicing/decision/framework.html>- 20 Mart 201

Kamu Yararı Etik ve Muhasebeciler

- Kamu yararı?
 - Çatışan çıkar grupları
 - Kriterleri ve dengeler zaman içinde değişir
- Kanunlar – gizlilik – muhasebeciler ve müşteriler veya işveren
 - Ne zaman bozulabilir?

Whistleblowing

- Kamu yararı ile çalışanların yararlarını dengede tutmak
- PIDA – İngiltere – Public Interest Disclosure Act – 1998
- ICC – International Chamber of Commerce Guidelines
- ABD – En kapsamlı koruma kanunları-Sarbanes Oxley Act - 2002 ve Dodd Frank Act -2012
- Avrupa – İngiltere ve Norveç – en geniş
- Kanunlarına geçirmiş olanlar: İngiltere, Norveç, Hollanda, Macaristan, Romanya ve İsviçre
- Niye?
- Kültürel “kralların veya diktatörlerin «ispiyoncularına» karşı olan tutum
- Güney Afrika, Yeni Zelanda, Japonya, Belçika, İrlanda, Hollanda, Hindistan ve Kanada’da da ihbarcılığın yasallaştırılmasına ilişkin girişimlerde bulunulmuştur

Bizde?

- Kanunlarla koruma yok
- Vergi kaçırma – ihbar mekanizması
- Muhasebe etiğine uymayanlar?
- Kurumsal yönetim / yönetişim

Ne yapalım?

- kanunlar kamu yararı açısından "gizlilik" prensibinin önemli hem denetçi -müşteri hem de denetçi kamu -
- mesleğe gölge düşmemesi için kamuya açıklamadan kaçınma olabilirse de uzun dönemde sakıncalı
- ideal olan muhasebecinin bağımsız olarak kendi yargısı ışığında müşterisini doğru olan yola yönlendirme gücünün olması
- etik eğitimi
- muhasebecinin kanunlarla korunması
- kamu yararına açıklama yapmanın "gammazlık" olmadığı fikrinin benimsenmesi

Teşekkürler

Dr. Masum TÜRKER
Moderatör
IFAC Yönetim Kurulu yesi

- Prof. Can Şinga Mugan'a teşekkür ediyoruz. Mesleğimizdeki etik yaklaşımı etik felsefesi çerçevesinde yorumladı. Efendim TÜRMOB'da devrim var. Devrim etik eğitiminin baŐlanmasıyla ilgili yayınlanmış olan meslek kararı. Aslında etik eğitimi ilk önce uluslararası eğitim standartlarından aklımda yanlış kalmadıysa 4 olması lazım, 3 de olabilir, 4 no.lu standartta meslek örgütlerinde ve üniversitelerde etik eğitiminin nasıl olması gerektiğini, neler yapılması gerektiği ile ilgili bir standarttır. Bu standardın orijinal tercümesi TÜRMOB tarafından yayınlanmıştır kitap olarak, hem de geçen kongrede yayınlanmıştı. Şimdi biz bu standardı devrim olarak yürürlüğe koyan TÜRMOB yönetiminin Etik Komitesi Başkan Yardımcısı YMM Sayın Yeşim Ertuğrul'dan dinleyeceğiz. Söz Yeşim Hanım'da, buyurun.

Yeşim ERTUğRUL
TÜRMOB Etik Komitesi Başkan Yardımcısı

- Teşekkür ederim. Değerli katılımcılar 3 günlük kongrenin son günü, son saatinde bizlerle olduğunuz için, sabrınız için teşekkür ederek başlamak istiyorum. Ben gerek tekrara düşmemek için, gerek daha fazla vaktinizi almamak için konuŐmamı oldukça kısa tutacağım. Sadece bir iki hususa değinmek istiyorum konuma girmeden önce. Çalışma hayatı kamu sektörü ve özel sektör olarak iki ana daldır. Özel sektörün büyük küçük tüm aktörleri mutlaka meslek mensubu ile diyalog halindedir. Bunun farkında olan kamu sektörü belki de tüm bakanlıklar, özel sektör taleplerini

ni dolaylı da olsa meslektaŐlara yneltmektedirler. Muhasebe, finansal muhasebe, denetim konusundaki sorumluluklarımızın yanında, farkında olmadan belki de çok daha farklı sorumluluklar üstlenmiŐ durumdayız. Mutlaka size de sigorta hadi bir nebze bizim konumuz içinde ama istatistik ve benzeri çok değişik konular bizim sorumluluğumuza girmiş; müşterilerimiz, mükelleflerimiz tarafından konumuzla ilgili ilgisiz pek çok konuda soru gelmekte. Bana inanır mısınız boŐanmakta olduğu eŐine ödeyeceği boŐanma tazminatı ile

ilgili bir dolaylı soru geldi. Bu nedenle kongremizin, tabii bunda sorumluluk değil ama müşterilerimizin bize ne kadar güvendiği, saygı duyduğu, bilirkishi, bilen kişi olarak dikkate aldıklarının bir göstergesi. İlk gün muhasebe forumunda pazarlama konusunda sunum yapan Sayın Profesör Yüksel Hanımın vurguladığı gibi bu meslekte bir fark yaratacak isek çok yönlü ve tam donamlı olmak zorundayız. Bunu vurgulamak istiyordum. Belki de ihtisaslaşmayı artık konuşmamız lazım. Özellikle mesleki etik yakın gelecekte tüm mesleklerde öne çıkacak değer yargıları temel prensip olacaktır, artık dünyanın seyri bu yönde. Dün bu kongrede olduğumu bilmeden, beni arayan bir mali müşavirin sorusunu sizinle paylaşmak istiyorum. Kendisi mesleki bilgisine güvendiğim, disiplinli çalıştığını bildiğim bir mali müşavirdir. Tam da konumuzla ilgili bir soru sordu. Şu anda bir şirketteyim acil yardım, hayırdır dedim. Firma yurt dışında bir şirketle anlaşma yapacak, yurt dışındaki şirket, firmanın mali tablolarını görmek istiyor. Buradaki firmam mali tablolarını biraz farklı şekilde göstermek istiyor orada karşı firmaya. 5-6 kişi çevremi sardılar, ben bunun doğru olmadığını söylüyorum, fakat baskı altındayım ne yapayım? Karşılaştığı etik tehdidin farkında ama alması gereken önlemi bilmiyor, bilemiyor. Bana bunu danışmak istemiş. Belki de etik eğitim geçen sene başlamış olsaydı veya TÜRMOB'un yayınladığı şu kitabı okumuş olsaydı alabileceği önlemin farkında olurdu.

Şimdi müsaadenizle, asıl konuma geçmek istiyorum. Ülkemizin içinde bulunduğu konseptte etik konusunu konuşmanın zorluğunun farkındayım. Ancak uzun yıllardır, siyasetin de önderliğinde maalesef oluşan ahlak erozyonunu bir noktada durdurmak ve kurumlara mesleklere güveni maksimize etmek zorundayız. Toplumun her kesimi ile diyalog halinde olan muhasebe ve denetim mesleğinin etik farkındalık konusunda öncü olması gerekir. TÜRMOB olarak üyesi bulunduğumuz, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Etik Standartları Kurulu yani IESBA'nın yayınladığı mesleki etik ilkeler doğrultusunda, 3568 sayılı yasa kapsamında çıkarılan, meslek mensuplarının uygulayacakları etik ilkeler, 2007 yılında yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğin 7.maddesinde belirtilen, yönetmelikle ilgili değişiklik önerileriyle, yorum sirküler ve benzeri konularda çalışmalar yaparak, yönetim kuruluna sunmak görevlerini yerine getirmek üzere TÜRMOB Etik Komitesi oluşturulmuştur. Bu doğrultuda öncelikle TÜRMOB, IESBA etik kurallarının 2010, 2012 ve en son 2013 baskılarını tercüme ederek yayınlamıştır. IESBA etik kuralların 2013 versiyonu, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu IFAC tarafından yayınlanan standartların çevrilmesi ve çoğaltılması politikasına göre gerçekleştirilmiştir. Biraz önce gösterdiğim dilimize tercüme edilmiş 2013 en son versiyonunu

içeren etik kodlar bu kitapta mevcuttur. TÜRMOB muhasebe mesleği ile ilgili etik sorunları tanımlayabilmek, muhasebe mesleği etik ilke ve değerlerini tartışmak, etik kodu geliştirmek, etik tehdit ve çatışmaların önlenmesi ile etik davranışın gelişimini sağlayacak uygulamaları değerlendirmek üzere ulusal ve uluslararası kongreler yapmaktadır. Bugün 5.sini yaptığımız kongrenin bir öncekinde düzenlenen 4.üncü Türkiye Etik Kongresi TÜRMOB'un meslek etiği eğitiminde stratejik yol haritası ana başlığı altında yapılmış; etik öğrenme yönünde isteklilik yaratarak etik eğitim ve etik davranış gelişimini sağlamak üzere hazırlanan muhasebe meslek mensuplarının etik eğitimi ve etik sözleşmesi yapılmasına ilişkin TÜRMOB Etik Komitesinin tamamlamış olduğu çalışmalar geçtiğimiz dönem siz değerli meslek mensuplarımızın bilgisine sunulmuştu. Muhasebe meslek mensupları için etik alanında, uluslararası ve ulusal düzeydeki gelişmeler ve çalışmalar, TÜRMOB Etik Komitesi-ne yön vermiş, etik kuralların içselleştirilmesine yönelik alanında güncel ve özgün bir çalışma olarak TÜRMOB etik eğitim projesi ve TÜRMOB etik eğitim stratejisi oluşturulmuştur.

Etik eğitim stratejimiz konusunda Sayın Etik Komite Başkanımız girişte bilgi verdiği için değinmeyeceğim ama TÜRMOB etik eğitim projesi ana konumuz zaten, bugün hepinizin etik eğitim konusunu merak ettiğini düşünüyorum. Mesleki etik ilkeler aslında daha önce de mevzuatımızda yer almış uluslararası ilkelere uygun olarak akademik bir sistem içinde topluca sunumudur. Hepimiz bu konuya biraz da olsa vakıfız. Etik eğitimine bir meslek unvanına sahip bağımsız veya bağımlı olarak çalışan tüm meslek mensupları, isteklilik temelinde katılacaklardır. TÜRMOB etik eğitimi projesi, uzaktan eğitim, portal üzerinde web sayfası TESMER'in web sayfasında, portal üzerinde 2 hafta 20 saat olmak üzere gerçekleştirilecektir. Bu eğitim, uzaktan eğitim faaliyetinde temel olarak etik bilgisi, etik duyarlılık, etik yargı, etik davranış konuları ele alınacaktır. Bu eğitimi, uzaktan eğitimi tamamlayan meslek mensupları odalarına müracaat edecekler ve yüz yüze eğitim aşamasına geçeceklerdir. Yüz yüze sınıf eğitimi şeklinde, biraz önceki oturumda yaşadığımız vaka analizleri 2 gün 6 saat olarak tamamlanacaktır. Bu eğitim faaliyetini tamamlayan meslek mensupları, odaları ile muhasebe mesleği etik sözleşmesi düzenleyecekler ve iş yerlerinde bulundurulmak üzere etik sözleşme yapıldığına ilişkin taahhütnameyi alabileceklerdir. Ayrıca etik sözleşme imzalayanlar odalarının internet sitesinde ilan edilecektir. Etik sözleşme yapıldığına ilişkin taahhütname, meslektaşlarımızın ofislerinde bürolarında levha şeklinde asmak sureti ile de duyurabileceklerdir.

Peki, etik eğitimi almanın yararı, meslek mensubuna ne gibi bir yararı olacaktır? Bu kadar sorumluluğumuzun yanında bir de etik eğitim bize ne gibi bir fayda sağlayacaktır. Mesleki etik eğitimi alan ve etik ilkelere uygun davranış içinde olacağı yönünde taahhüname imzalamış olan meslek mensubu, hem iş alımında hem işyerine işi yerine getirmesi aşamasında güven yaratacaktır. Yani haksız rekabet ve pazarlama dedik ya, bir nevi haklı rekabet fırsatı olacaktır sizler için.

Etik eğitim tebliğimizin Resmi Gazetede yayınlanmasından sonra TÜRMOB Etik Komitesi olarak bu süreçte yapmış olduğumuz çalışmalar hakkında da bilgi vermek istiyorum. Bu tebliğin Resmi Gazetede yayınlanmasını müteakiben etik eğitime başlanılmasını teşvik amacı ile odalarda etik farkındalık toplantıları yapılması planlanmıştır. Uzaktan eğitimde meslektaşların yararlanacağı eğitim portalına son şekli verilmiştir. Online ve yüz yüze eğitim materyalleri, dokümanları hazırlanmış ve eğitim materyallerinin odalara ulaştırılması çalışmaları başlamıştır. Odalar ile TÜRMOB Etik Komitesi arasında eğitimin tanıtılması, yürütülmesi, sürdürülmesi için işbirliği çalışmaları yapılmaktadır. Odalarda yüz yüze eğitim faaliyetlerini gerçekleştirecek olan eğiticiler ile etkin iletişim ve eğiticilerin eğitime hazır olabilmelerini sağlayacak çalışmalar devam etmektedir. Eğitimin etkilerinin değerlendirilmesi ve uygulama etkinliğini sağlamak için araştırmalar planlanmıştır. Ayrıca, Başbakanlık Kamu Etik Kurumu çalışmaları takip edilmekte, yapılan toplantılara katılmaktadır. Bu toplantılara katılan sivil toplum örgütlerinin çalışmaları ortak bir platformda değerlendirilmektedir. Şu hususu rahatlıkla ifade etmek istiyorum ki çok alanda olduğu gibi TÜRMOB, etik konusunda da öncü konumundadır. Yapmış olduğumuz çalışmalar, hazırlanan dokümanlar ve özellikle başka bir kurumda örneği bulunmayan etik eğitim projemiz takdir görmektedir.

Sonuç olarak son yıllarda yaşanan gerek global muhasebe ve denetim skandalları, gerekse ülkemizin son aylarda yaşadığı ve çoğu denetim eksikliğinden kaynaklanan skandallar özellikle muhasebe mesleğine düşen sorumluluğu daha da arttırmıştır. Bu noktada muhasebe mesleğinin toplumun ona olan güvenini sağlamlaştırması gerekmektedir. Bunun sağlanması ise meslek mensuplarının, meslek etiğine bağlı kalarak mesleğin en iyi ve etkin biçimde yürütülmesi ile mümkün olacaktır.

Son bir hususa değinmek istiyorum ben, 2012 yılında yayınlanan bağımsız denetim yönetmeliğinin 21. maddesinde yani mesleğimizin geliştiği yeni alanda da bağımsız denetçilerin uyması gereken etik ilkeler maddeler halinde sa-

yılmıştır. Zaten bizim yayınladığımız uluslararası muhasebe meslek etik ilkeleri de bu paraleldedir. Bu etik ilkelere uymak zorunda olduğu gibi bağımsız denetçiler, yılda en az 1 kez bu konuda yazılı taahhüt verme şartı bulunmaktadır. Kamu Gözetim Kurumunun da yakın zamanda Türkiye muhasebe meslek mensupları etik kurallarını yayınlaması beklenmektedir bu nedenle. Kamu Gözetim Kurumunun bu kongreye kulak vermesi ve etik ilkeler konusunda kat edilen yolu, üretilen materyalleri dikkate alması gerektiği kanaatindeyim. İyi niyetle umuyorum ki bu konuda TÜRMOB'un çalışmalarından yararlanacaklardır. Komite olarak teorik ve pratik eğitim süreçlerini içeren TÜRMOB etik eğitim uygulamasının etik davranışın gelişimi ve etik ilke ve değerlerinin içselleştirilmesi yönünde önemli katkı sağlayacağına inanıyoruz. Tüm meslektaşlarımızın etik eğitimi almaları sonucunda yaratılacak etik farkındalık gerek haksız rekabet gerekse disiplin kurullarının da işlerini azaltacağını düşünüyorum. Etik eğitim materyallerinin hazırlanmasına katkı sağlayan tüm meslek mensupları ve saygıdeğer akademisyenlerimize buradan bir kez daha teşekkür ediyorum.

Dr. Masum TÜRKER

Moderatör

IFAC Yönetim Kurulu Üyesi

- Sayın Yeşim Ertuğrul'a teşekkür ederiz. Şimdi söz sırası Sayın Vedat Adak'ta buyurun Sayın Adak.

Vedat ADAK

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

- Teşekkürler. Sayın Başkan, değerli meslektaşlarım, öncelikle hepinizi şahsım ve İzmir SMMM Odası adına selamlarım. Değerli meslektaşlarımdan panelde konuşma yapmam istendiğinde, konuşmamda yeni muhasebe düzeninde meslek etiğine olan ihtiyacın boyutları, etik kuralların mesleğe ve sisteme entegre edilmesi konusunda yapılanlar, potansiyel sorunlar ve yapılması gerekenlere değinmem istenmiştir. Buna göre fikirlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Hepinizin bildiği üzere Türk Ticaret Kanunu, TFRS, denetim standartları, Kamu Gözetim Kurumunun kurul-

ması gibi pek çok yenilik mesleğimizi günden güne yeniden şekillendiriyor ve mesleğimiz uluslararası bir meslek haline dönüşüyor. Anlaşılan o ki vergi uygulamaları hariç mesleğimizi yerel kurallara dayalı olarak icra etme olanağı günden güne zorlaşıyor. Kaldı ki maliye idaresinin de başta transfer fiyatlandırma olmak üzere pek çok yeni düzenlemesi de uluslararası vergi uygulamalarının parçası haline gelmiştir. İster yerel ister uluslararası mevzuat olsun, bir mesleğin asli unsurları meslek mensuplarıdır, yani bizleriz. Dolayısıyla mevzuatı değiştirmek tek başına istenen dönüşümü sağlamaya yetmemektedir. Mevzuat öğrenilebilir ve bunun yolu sürekli eğitimidir. Yeni mevzuat zaman içerisinde yaygın olarak uygulamaya geçtikçe bilgilerimiz de pekişecektir. Gelelim bu anlattıklarımızı kongrenin konusu olan meslek etiği ile ilişkilendirmeye.

Bugün değerli hocalarımız ve konuşmacılar da ifade ettiler, izninizle ben de bir kez daha değinmek istiyorum. Diğer meslek alanlarında olduğu gibi bizim mesleğimizde de mesleki uygulamalarımız ve meslek mensubu olarak davranışlarımız, muhasebe etik ilke ve kurallara uyumla taçlanmadıkça başarılı bir meslek ifasından bahsetmek olanaksızdır. Mesleğimizin ülkemizdeki gelişimine bakıldığında başlangıcından bu yana yazılı ya da yazılı olmayan pek çok etik kuralına sahip olduğumuz ve iş hayatındaki gelişmelere paralel olarak da meslek etik kurallarımızı güncellediğimiz görülecektir. Mecburi meslek kararlarını hepimiz biliyoruz ve uyguluyoruz. Meslek etik kurallarımızla ilgili son adım ise uluslararası muhasebe etik kurallarıdır. Açık konuşmak gerekirse son zamanlarda hangi eğitime, seminere katılırsak en çok duyduğumuz

kavramlardan bir tanesi de “ilke bazlı olmak” kavramıdır. Ben de hem geçtiğimiz dönem hem Etik Komitesi üyesi hem de bundan önceki etik kongrelere katılmış meslektaşlarınızdan birisiyim. Bu vesilelerle ilke bazlı mesleki uygulamaların nasıl bir etkisi olacağının tartışıldığı toplantılarda bulunma şansı bulabilmiştim. Buna göre uluslararası muhasebe etik kuralları öteden beri alıştığımız bir kurallar listesinden oluşmamaktadır. Dolayısıyla çoğu zaman meslektaşın yorumuna ihtiyaç duyulmaktadır. Bir etik sorunla karşılaşıldığında bir meslek mensubunun öncelikle bir etik sorun olup olmadığını anlayabilmesi, diğer bir deyişle etik konusunda farkındalığının olması, bir etik sorun var ise bu soruna yine etik ilkelerden hareketle bir çözüm bulabilmesi gerekmektedir. Zaman zaman arkadaşlarla bir araya geldiğimizde bu konularda konuşuyoruz. Bu konuşmalarımızın etik kurallar çıktığından beri asıl olarak etik farkındalık üzerinde yoğunlaştığımızı söyleyebilirim. Tecrübeli meslektaşlar zaten bilirler, öyle olaylar vardır ki ister ulusal ister uluslararası etik kuralları hakim olsun, ortada bir etik sorunu olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. Yine benzer şekilde öyle olaylar var ki, ortada bir etik sorun olmadığı da kolaylıkla belirlenebiliyor. Ancak bazen öyle örnekler olabiliyor ki arkadaşlarla etik sorun olup olmadığı konusunda mutabakata varamayabiliyoruz. İsterse-niz bunu mutlak siyahın ve mutlak beyazın anlaşılmasının kolaylığı fakat gri alanların anlaşılmasının zorluğu şeklinde de ifade edebiliriz. Fakat benim burada bahsettiğim gri alanlar farkındalık anlamındaki gri alanlar, yoksa Sayın Genel Başkanımızın da dediği gibi etik kurallarda gri alan yoktur, siyah ve beyaz vardır. Gelgelelim meslek mensupları olarak hepimiz aynı tecrübeye, aynı kültüre, aynı dünya görüşüne sahip olmadığımız gibi aynı çalışma atmosferine sahip olamayabiliriz. Hatta hizmet verdiğimiz müşterilerin kurumsallık düzeyi, iş sahiplerinin eğitim düzeyi, ülkedeki ekonomik durum gibi pek çok faktör meslektaşlar olarak karşılaşabileceğimiz etik problemlerin türünü, karmaşıklığını ve şiddetini etkilemektedir. Aynı faktörler etik ilkeleri uygulama konusunda hangi yöntemleri hangi yollarla ve ne kararlılıkla uygulayabileceğimizi de etkilemektedir. Böylesine durumlarda gri alanlarda kaybolmadan etik sorunu fark etme, çözümü belirleme, uygulama ve tekrarından kaçınma konusunda nasıl bir yol izlememiz gerektiğini gösteren bir rehber ihtiyacı olduğu kesindir. Bu rehber uluslararası muhasebe etik kurallarıdır. Bu rehber incelendiğinde az önce de bahsettiğim gibi etik problem yaratabilecek potansiyel tehditlerin neler olabileceğini etik problemi fark etmede nasıl bir yol izleyebileceğimiz, etik sorunu çözmede hangi yol ve yöntemleri seçeceğimizi göstermektedir. İlk bakışta bazılarımız etik kuralları detaylı bir şekilde incelemeyen ve bunları içselleştirmeden, etik konusunda eğitim almadan yalnızca

tecrübelerine ve mesleki bilgilerine güvenerek etik sorunlarla başa çıkabileceklerini düşünebilirler. Oysa 2010 yılından bu yana gündemimizde olan uluslararası etik kurallarıyla tanışmış, eğitim almış, seminerlere katılmış olanlarımızın da teyit edeceği gibi bu metinler teknik bilgiler ve bilimsel yöntemler içermektedir. Etik kurallar mutlaka öğrenilmek zorundadır. Dolayısıyla tecrübenin avantajı bu metnin öğrenilmesini ve uygulamasını kolaylaştırabilir ancak bu metnin yerine geçemez. Bunlarla birlikte biz bir takım çalışması yoluyla hizmet veriyoruz. Dolayısıyla bu kuralları öğrenen ve içselleştiren meslektaşlarımızın öğrendiklerini başta stajyerler olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarına aktararak meslek etiğini çalışma ortamında kurumsallaştırması gerekmektedir. Aksi takdirde tek başımıza biz meslek etiği konusunda uzmanlaşsak bile müşterilerimizle temas halindeki iş arkadaşlarımızın etik konularda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmamaları müşterilerimizle aramızda çıkabilecek bir etik problemin fark edilmesini ve çözümünü zorlaştırabilir. Ayrıca meslektaşlar, stajyerler ve diğer çalışanlar olarak meslek etiği konusunda farkındalığımızın yüksek olmasının müşterilerimizle olan ilişkimizde olumlu katkılar sağlayacağı da kesindir. Normal şartlarda tüm meslektaşların ve birlikte çalıştığımız insanların meslek etiği bilincine sahip olmaları etik problemleri çözmeye yardımcı olacaktır. Böylesine bir bilincin asıl katkısı, etik problemler daha ortaya çıkmadan önleyici davranış biçimleri ve tedbirleri geliştirmeye yardımcı olmaktır. İdeal olan da problemi ortaya çıktıktan sonra çözmek değil, problemin ortaya çıkmasını engellemektir.

Uluslararası muhasebe etik kurallarının bana göre en değerli gördüğüm kısmı, etik ikilemlerin ortaya çıkarılabileceği sorunlara karşı önerdiği önleyici davranış biçimlerini ortaya koymasıdır. Öte yandan çoğu zaman etik bir sorun yaratabilecek tehdidin müşteriden meslektaş ya da haksız rekabette olduğu gibi meslektaştan meslektaş ya da meslektaşın müşterilerine yönelik etik tehditlerdir. Örneğin, müşterisi için önemli olduğu halde bir vergi kanununun, yeni çıkan bir tebliğin, bir TFRS uygulamasının meslektaş tarafından öğrenilmemiş olması da tek başına önemli bir etik kural ihlalidir. Etik kuralları öğrenmediğinden bunun bir etik kural ihlali olduğunu bilmemek de küresel muhasebe anlayışına göre başlı başına bir etik kural ihlalidir. Verdiğimiz hizmet önemli ölçüde bir kamu hizmetidir; bizim sorumlüğümüz yalnızca müşterilerimizin çıkarlarıyla sınırlı değil, müşterilerimizin yanında müşterilerimizin ilişkide olduğu çalışanlardan bankalara vergi idaresine kadar uzanan geniş bir çıkar grubuna karşıdır. Dolayısıyla etik ihlallerin sonuçları çok geniş bir kitlenin zarar görmesine neden olabilir. Etik kuralların öğrenilmesi, içsel-

leştirilmesi, çalışma ortamına yansıtılması meslek mensuplarının bu konuda istekli davranması halinde çok daha kolay olacaktır. Ancak meslek etiğine uyum meslektaşın isteyip istememelerine bağlı olmadığını ve bunun bir zorunluluk olduğunu da kabul etmek gerekmektedir. Hatta bu kurallara uyumsuzluk gösterenlerin çeşitli yaptırımlara tabi tutulması söz konusudur. Buna göre meslek örgütünün bu yaptırımları tanımlaması ve ilgili soruşturma ve disiplin hükümlerini de hayata geçirmesi gerekmektedir. Ancak meslek örgütünün disiplin ve soruşturma yapması meslek etik kurallarına uyumu garanti edemez. Etik kurallara uyum, aslında mesleğe olan saygının ve sorumluluğun bir gereğidir. Bir meslek mensubunun etik kurallara uymaması yalnızca kendisine değil bir bütün olarak muhasebe mesleğine ve meslektaşlarına zarar vermektedir. Dolayısıyla her meslektaş hem kendisinin hem de meslektaşlarının etik kurallara uyma zorunluluğunu takip etmek durumundadır.

Sonuç olarak yeni muhasebe düzeni bizleri yepyeni bir muhasebe uygulamalarıyla tanıştırtıyor. Bu uygulamalar büyük ölçüde uluslararası mevzuatın parçalarıdır. Bu sistemde muhasebe meslek etiği diğer tüm mevzuatlarla birlikte gelmektedir ve aynı önem düzeyine sahiptir, yani TFRS bilmek ne kadar önemliyse etik kuralları bilmek de o kadar önemlidir, bunlar birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Etik kurallar teknik bilgi içeren metinlerdir ve eğitim almak gerekir. Muhasebe mesleğinin doğası gereği etik ilkelere uyumsuzluk toplumsal sorunlara yol açmaktadır. Etik kuralları öğrenme ve uygulama meslektaşların isteğine bırakılmaz ve bu kurallara uyumsuzluğun yaptırımları olmalıdır. Sağlıklı bir etik ortam yaratılması ancak meslek örgütü ve meslektaşların kolektif katkılarıyla mümkün olacaktır. Her bir meslektaşın etik kurallara uyma konusunda göstereceği hassasiyet, mesleğimizin imajını ve mesleğimize duyulan saygıyı arttıracaktır. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim, saygılar sunarım.

TÜRMOB

5. TÜRKİYE ETİK KONGRESİ MUHASEBE ETİĞİNDE TEMEL İLKELER-

ÜLKEMİZDEKİ YENİ MUHASEBE DÜZENİNDE
MUHASEBE ETİĞİNİN YERİ

Vedat ADAK

05 Nisan 2014 Cumartesi

Kuşadası

MUHASEBEDE MESLEK ETİĞİ

- Etkili Kurumlar ve Standartlar
 - Türk Ticaret Kanunu
 - TFRS
 - Denetim standartları
 - KGK
 - Uluslararası muhasebe etik kuralları

MUHASEBEDE MESLEK ETİĞİ

- İlke bazlılık
- İlke bazlılığın mesleki uygulamalara etkisi
 - Profesyonel yargı ve etik farkındalık
 - Gri alanlar

Etik karar vermede Etkili Faktörler

- Tecrübe
 - Kültür
 - Müşterilerin kurumsallık düzeyi
 - İş sahiplerinin eğitim düzeyi
 - Ülkedeki ekonomik durum
 - REHBER???
- Uluslararası etik kurallardır!

Uluslararası Etik Kuralları

- Etik kurallar mutlaka öğrenilmek zorundadır.
- Tecrübe $\neq$ Etik Kurallar

MESLEKETİĞİ YETERLİ Mİ?

TEHDİTLERE KARŞI ÖNLEMLER

Etik Kurallar Öğrenilebilir mi?

- Muhasebe Mesleği
ve Kamu Yararı
- Meslek Örgütünün Rolü

Teşekkürler

Dr. Masum TÜRKER
Moderatör
IFAC Yönetim Kurulu yesi

- SMMM Vedat Adak Beye teŖekkr ederiz. Ŗimdi söz sırası YMM Sayın Burak Ali Han Tecim’de, buyurun.

Burak Ali Han TECİM
Yeminli Mali MŖavir

- TeŖekkr ederim Hocam. Sayın BaŖkan değerli üyeler süremizi biraz aŖtık gibi. Ben yeminli mali mŖavirlik mesleğine daha bu sene, 7 Ocak’ta baŖlamıŖ biri olarak yeminli mali mŖavirlerin karŖılaŖtıkları etik sorunlar ile ilgili haklı olarak bana Ŗu soru yöneltilebilir, daha ne gördü de bu konuyla ilgili ne konuŖma yapacak Ŗeklinde. Ancak memurluktan istifa ederek özel sektöre gemiŖ olanlar gayet iyi biliyorlar ki bu istifa kararını almak hiç de görüldüğü gibi kolay olmamaktadır. Bu karar arifesinde yeminli mali mŖavirlik mesleğine geçmeden önce ne gibi sorunlarla kar-

Ŗı karŖıya kalınabileceği konusunda onlarca yeminli mali mŖavirle grŖmek gerekmekte, mesleğin artısını ve eksilerini öğrenip bu zor kararı ondan sonra vermek durumunda kalınmaktadır. Aslında bu aŖamada yeminli mali mŖavirlik mesleğinin birçok sorununu daha henüz yaŖamadan yıllarını bu mesleğe vermiŖ üstatların tecrübelerinden ęrenmiŖ oluyoruz, üstelik bu mesleğin denetim elemanlarının gözünde de ne ifade ettiğini sıcağı sıcağına biliyor durumdayken söz konusu tecrübelerin de öğrenilmesi büyük bir artı oluŖturmaktadır. Yeri gelmiŖken ben bu tecrübelerden en azından benim etkisinde en çok kaldığımı sizinle paylaŖmak isterim. Yeminli mali mŖavir statlarımızdan bir tanesi oldukça ağır bir trafik kazası geirmiŖ gemiŖte ve en yakın arkadaŖlarından biri daha onu hastanede ziyarete bile gelmeden, tabii yakın arkadaŖı da olduğu için stadın hangi mükelleflerle tam tasdik szleŖmesi olduğunu da bildiğinden bu mükelleflerini elde etme çabası içine girmiŖ. Üstelik bu çaba içine girdiğinde mükelleflere Ŗu Ŗekilde bilgiler veriyor, stadın artık yaŖaması biraz zor gibi, yaŖasa dahi artık yeminli mali mŖavirlik mesleğini icra edebilecek durumda değil diye etik dıŖı bir öngörü ile mkel-

lefe anlatımında bulunuyor ve etik dışı bu strateji ile mükellef kapma çabası içersine giriyor. Sonuçta neyse ki üstat iyileşiyor ve bu arkadaşına daha doğrusu artık bu eski arkadaşına mükelleflerinin hiçbirini kaptırmıyor, daha neler neler tecrübe açısından. Tüm bu tecrübeleri bir arada değerlendirdiğimde ben aslında mesleğimizin uzun dönemdeki en önemli sorununun etik kurallarının henüz tam olarak oturtulamamış ve özellikle içselleştirememiş olması olduğunu düşünüyorum. Bu sorun aynı zamanda diğer mesleki sorunlar ile mesleğin saygınlığının sağlanması ve devamı çabasının da oldukça önemli kaynaktır.

Bilindiği üzere kendi adına bağımsız çalışan meslek mensupları olarak aynı zamanda bir kamu hizmeti de ifa etmekteyiz ve özünde etik kurallarının sıkı sıkıya uygulanması gereken bir davranış mesleğini sürdürmekteyiz. Mesleki etiğin gerekliliklerini yerine getirmek hem kişinin kendine olan güvenini kazanmasını, hem de toplumun meslek mensuplarına karşı güveninin artmasını ve mesleğin yüceltilmesini sağlar. Mesleki etik ilkelerine uygun davranış gösteren meslek mensupları verdikleri hizmetin doğruluğu ve kalitesi nedeniyle yaptıkları işle ilgili tarafların, meslektaşlarının, devletin ve toplumun güvenini ve saygısını kazanırlar. Bu nedenle tüm meslek mensupları mesleki etik kurallarına uymalı ve bu kuralların gönüllü takipçisi olmalıdır. Söylediğim gibi tümünün bunu yapması gerekmektedir, aksi halde bir tek meslek mensubunun dahi etik dışı davranışı tüm mensupların bakış açısını olumsuz etkilemektedir. Bu konuda da önemli olabilecek bir örnek, özellikle vergi incelemelerinde bazı meslek mensuplarının sürekli sahte belge düzenleyen mükelleflere müşavirlik hizmeti vermeleri, denetim elemanlarına açık ya da zımni etik dışı hediye tekliflerinde bulunmaları, denetim elemanlarının odasına girip çıktuktan sonra sanki denetim elemanının etik dışı talepleri olmuş gibi mükelleften ekstra para koparma çabası içinde olmaları ve bu durumunun anlaşılmasından sonra bu meslek mensuplarının isimlerinin hızla denetim elemanları ve vergi dairelerinde uzak durulacak ve işlemlerinde dikkatli davranılacak meslek mensupları listesine girmesi görünürde sadece bu meslek mensuplarının sorunu gibi gözükmekte olsa da aslında bu gibi meslek mensuplarının sayısı arttıkça denetim elemanları ve vergi dairelerinin tüm meslek mensuplarına bakış açısı giderek olumsuzlaşabilmekte ve mesleki güven de saygı da zedelenebilmektedir. Diğer yandan meslek mensuplarının etik kavramına bakış açıları ve etik kurallarına verdikleri önemlerin farklılıklarının da giderilmesi oldukça önemli bir sorundur. Örneğin, mesleki etiği etkileyen en önemli konulardan birinin ücret olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Meslekte belli bir müşteri ve gelir düzeyini yakalamış, oldukça iyi durumda olan meslek

mensupları için mükelleflere asgari tarifenin altında ücret teklif ediliyor olması en önemli etik sorun olarak görünürken, mesleğe yeni girmiş ya da yeterli müşteri portföyü olmayan, gelir düzeyi nispeten az olan meslek mensupları için bir meslek erbabının yapabileceği azami iş miktarının üzerinde iş yapıyor olması en önemli etik sorun olarak görülebilmektedir. Burada ilk grup asgari tarifenin altında ücret sorunun çözümü için yapılan öneri Maliye Bakanlığı ya da meslek odaları aracılığıyla ücretlerin tahsil edilmesidir, aynen muhtasar ve KDV beyanlarına mükellefler bunu da beyan edip bu beyannamelerin ödeme zamanında bu ücretleri ödemesi ve ilgili vergi dairesi de herhangi bir süre sonra, Örnek veriyorum 5 gün sonra bu meslek mensuplarına bankalarına paraları yatırması, böylelikle mükellefle meslek mensubu arasındaki ücret pazarlığını ortadan kaldırması, hak edilmiş ücret alınmış ve vergi dairesi mükellefin işlemlerini kimin yaptığını, hangi ücrete yaptığını bilmiş olacaktır. Mükellef ile meslek mensubu sadece seçilme aşamasında anlaşmış olacak ve böylece ücretin tutarı, asgari ücretin altında olup olmadığı, ücretteki artışlar, ödenip ödenmemesinden meslek mensubu sorumlu olmayacaktır. Maliye Bakanlığı müşavirlik hizmetini bir amme hizmeti olarak görecektir ve ödenmeyen vergilerdeki gibi ücreti ödemeyen mükellefe de haciz yoluna gidebilecektir. Aynı durum meslek odaları aracılığı ile de gerçekleştirilebilir ancak burada bu durumda ödenmeyen ücretlerin 6183 sayılı Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre tahsil edilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan ikinci grup olarak bahsettiğimiz meslek erbabının yapabileceği azami iş miktarının üzerinde iş yapma sorununun çözümü için yapılan öneri bir meslek erbabının yapabileceği azami iş miktarının saptanması gerektiği ve bu saptanmanın üzerinde iş alınmasının yasaklanmasıdır. Uluslararası denetim standartlarına göre de denetçi olarak bir denetçinin yapabileceği iş miktarı bilindiği üzere çalışma saatiyle sınırlandırılmıştır. Hatta daha da ileriye gidersek ülkemizde uygulanmakta olan yapı denetim mevzuatı var, bu mevzuatta da bu şirketlerde çalışacak kontrol elemanlarının yapabileceği hizmetlerin sınırları çizilmiştir bu nedenle meslek mensuplarının da büro standartlarının tespiti yapılmalıdır. Aslında meslektaşlar arasında yeterince işbirliği iradesi bulunmamaktadır, yani burada sadece aynı unvan altındaki meslek mensuplarından bahsetmiyorum; örneğin, serbest muhasebeci mali müşavirlerin tam tasdik yaptırabilecek cesametteki firmaların tam tasdikini yaptırması, işimi kaybederim korkusuyla müşterilere önerilmemektedir. Bazı yeminli müşavirler de müşterisine verdiği hizmetler nedeniyle serbest muhasebeci mali müşavir çalıştırılmasına gerek olmadığı yönünde işverenlere önerilerde bulunmaktadır. Piyasada bunların örneklerini sık sık görmekteyiz ve bu ör-

nekler meslektaşlar arasındaki barışı bozucu nitelik arz ettiği, oysa meslek mensuplarının iş birliğine ihtiyaç olduğu ve bunun her tarafın yararına bulunduğu, tartışılmaz olduğu unutulmamalıdır. Yine benzer şekilde yeminli müşavirler kendi bünyeleri altında defter tutma büroları oluşturarak tam tasdiklerini yaptırdıkları firmaların defterlerini tutarak denetimin tarafsızlığına gölge düşürmekte ve etik normlarını çiğnemekte, aynı şekilde serbest muhasebeci mali müşavirler de YMM ruhsatını kiralayarak bir büro içerisinde tüm işlerini yapmak ve meslek ahlakıyla bağdaşmayan etik olmayan davranışlar sergilemektedirler. Bunların önüne geçmek için ruhsat ve mühür kiralatanlarla, yetkisiz mesleğini sürdürenlerle tüm meslek camiası mücadele etmelidir.

Hazır bu serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler işbiriksizliğinden diyeyim artık bahsederken ve de zaman daraldı konuşmama son verirken yine istifa etmeden önce yaşamış olduğum kısa bir tecrübemden bahsetmek istiyorum. Bilindiği gibi yeminli mali müşavirler arasında etik davranışların önemli bir nedeni yeterince iç kapasitesinin olmamasından kaynaklanmaktadır. Mesleğimizde gelişmekte olan ve piyasayı avucunun içine alan dört büyükler diye tabir edilen firmalar karşısında en çok konuşulan kurumsallaşmanın icap ettiği her ortamda belirtiliyor. Ben tayininin çıkması durumunda istifa etmeye karar verdiğimi bir yakınım ile paylaşmıştım, o da gitmiş muhasebecisine söylemiş, daha önce tanıdığım bir arkadaş, bunun üzerine muhasebecisi beni aradı ve çok sevindiğini söyledi. Ben de dedim tayinim çıkarsa böyle bir YMM'liğe geçeceğim ama çıkmazsa düşünmüyorum, emekli olana kadar da bu işi yaparım dediğimde kesinlikle tereddüt etmememi, tayinim çıksa da çıkmasa da mutlaka istifa edip yeminli mali müşavirlik mesleğini yapmamı, kendisinde 60'ın üzerinde yeminli mali müşavirlik kapasitesinde mükellefin olduğunu, bunun yarısına yakınına ikna edip yeminli mali müşavirle çalışmasını söyleyebileceğini ve şu an çalıştıkları yeminli mali müşavire sadece mecbur kaldıkça iş götürdüklerini, bunun da bu yeminli mali müşavirin tabir yerindeyse paraya doyduğu için kendileriyle ilgilenmediğini, kendilerinin hazırladığı raporları dahi imzalatmak için 2 gün kapısında beklettiğini ve 2 günün sonunda hiçbir inceleme yapmadan imzaladığını, bu yüzden kendisinin ve diğer birçok serbest muhasebeci mali müşavirin de mecbur olmadıkça mükellefleri yeminli mali müşavire yönlendirmediklerini belirtmiştir. Aslında bu diyalogda her ne kadar oldukça önemli etik sorunlar göze çarparsa da, ben burada dikkati bu etik sorunlardan ziyade bu etik sorunların kaynağında yatan ana sorunların birinin üzerine çekmek istiyorum. Aslında pasta görünenden çok daha büyük, ancak meslektaşlar arasında yeterince işbirliği iradesi bulunmadığı için bu potansiyel ortaya çıkarılamamaktadır. Bu arada

söz konusu muhasebeci dediğini yaptı, bu sayede ben aslında pastanın görünenenden çok daha büyük olduğunu gördüm. Şimdi de artık sona kaldığım için ücret kaygısından uzak, haksız rekabetsiz, etik kurallara bağlı, ülkemizin yasalarına bağlı yarınlarda buluşmak üzere hepinize beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Dr. Masum TÜRKER

Moderatör

IFAC Yönetim Kurulu Üyesi

- Değerli arkadaşlar sona geldik, 2 kişi daha girdi 185 kişi olduk. Bu büyük bir başarıdır yani tenkit edilmesin diye söylüyorum, her geçen dakika birer birer arttık 172'den yukarıya doğru. Soru almayacağız yönetim böyle istedi çünkü herkes korktu, Masum Türker yönetiyorsa bu iş 9'a kadar devam eder. Çıkmadan buraya da iki gofret yedirdiler bana devam etsin diye, biraz da pasta ama ben onlara akşamki enerjime saklayacağım. Yalnız Sayın Yeşim Ertuğrul Hanımı sabahleyin Komite Başkanı bir konuyu Yeşim Hanım açıklayacak demişti şimdi o soruyu yanıtlamak üzere söz veriyorum, ondan sonra ben kapanışı yaptıktan sonra plaket töreni de hemen yapmayacağız sabrınızı tüketmemek için. Bütün etik kongresinin değerlendirmesini yapmak üzere Serdar Bey'e sözü vereceğim. Yeşim Hanım açıklarken Serdar Bey bu bacak arızasından dolayı yavaş yavaş gelmeye başlarsa alkışı peşin verelim ki Sayın Prof. Dr. Serdar Özkan, o gelirken biz zaman kazanmış olalım.

Yeşim ERTUĞRUL

TÜRMOB Etik Komitesi Başkan Yardımcısı

- Serdar Hocam acele etme bir cümle ile cevap vereceğim ama o kadar da kısa değil. 1.oturumda etik eğitimin ücretiyle ilgili bir soru gelmişti, bu soruya kısaca bir cevap istiyorum. Tebliğin 9. maddesi uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim yöntemleriyle yürütülen etik eğitim için bir bütün olarak etik eğitimin bedeli birlik tarafından belirlenebilir ancak belirlenen bedel memur maaş taban aylığı katsayısının 50 sayısı ile çarpımı sonucu bulunan tutardan çok olmaz. Devamı var ama sorumuzun cevabı için bu yeterli. Etik eğitim konusunda birliğimiz tarafından alınmış, belirlenmiş henüz bir karar yoktur. Bir belirlenme yapılacak olsa bile memur maaş taban katsayısı 1.20 x 50 yaklaşık 60

lira bugünkü rakamlarladır ama tekrar hatırlatıyorum henüz verilmiş bir karar, tespit edilmiş bir fiyat yoktur, arz ederim.

Dr. Masum TÜRKER

Moderatör

IFAC Yönetim Kurulu Üyesi

- Teşekkür ederim. Efendim bu panelde biz şu sonuca vardık. Neden etik? Kamu yararını sağlamak için. Şimdi siz burada birçok şeyi konuşuyorsunuz ama bir özelliğiniz var; siz avukat değilsiniz, avukatsanız bunu geçen forumda da söylemiştim müşteriniz olan müvekkilinizin önce katil olmadığını ispat etmeye çalışsınız. Sonra katil olduğu ortaya çıkarsa bu işi işte içkiliydi, karısı tahrik etmişti, yok karşıdaki insan tahrik etmişti ya da kocası tahrik etmişti, bir gerekçe bulup cezasını indirmeye çalışsınız. Ama muhasebe mesleğinin yeni dünya düzenindeki adıyla, asıl adı denetimdir, kaliteli muhasebeci denetim yetkisine sahip olan muhasebecidir ama isterse denetim yapmayabilir. O muhasebeci kamu yararını sağladığı için müşterisini kayırıp diğer çıkar bekleyen grupların haklarını ihlal edemez. Bu etik kurallar bunun için var ve bu etik kurallarda 3 tane yaklaşımımız var. Kaliteli finansal raporlama yani muhasebe defterlerinin tutulması aşaması dahil ya da tutulmuyorsa o kayıtları kim tutmuşsa tutsun kaliteli bir finansal raporlama, kaliteli bir denetim ve kaliteli diğer hizmetler, diğer güvence hizmetleri. Neden burada kalite kelimesini kullanıyorum? Dünyada denetimde artık doğruluk denetimi aranmıyor, bir tek bizdeki yeminli işinde doğruluk var, makul güvence verilmesi isteniyor, onun için bu makul güvencenin kaliteli olması gerekiyor. Peki, bunu sağlamak için ne yapacağız? 2 kavram kullanacağım, biraz evvel Vedat Beyin kullandığı kavramın yeni karşısını da söyleyeyim, kamu gözetimi esas bizi böyle tartışmalara götürecek. Bütün dünyada adı meslek yargısı olan, kamu gözetimin benimsediği tanımla mesleki muhakeme bizim yeteneğimizdir, bizim kalite sunma ölçümümüzdür. Burada özellikle bir de bir kavramdan söz ederek sözlerime son vermek istiyorum. Bir dostuma çok profesyonelsin demiştim, alınmış bana. Aslında ben söyleyeyim keşke herkes bana çok profesyonelsin dese. Amatör hata yapmanıza müsaade eder, çünkü kendiliğinizden geldiği gibi oynarsınız onun için adı amatör ligidir ama profesyonel lig kuralları olan, para kazanılan ve size para kazandırana da hak ettiği seyri vermenizi sağlayan bir ligidir. Meslekte de bizim profesyonel olmamız ruhsatımızdan gelir, çünkü ruhsatımız bize tekel verir; bizim ruhsatımıza sahip olmayanlar

defter tutmamalı, finansal raporlama yapmamalı, denetim yapmamalıdır. Bu profesyonellik neden önemli? Ben kendisi yoktu diye söylemedim, geleceğini biliyordum, sabah açılış oturumunda Prof. Dilek Cindoğlu Hanımefendi bu etiğe neden ihtiyaç duyduğumuzu sosyal bağlar teorisiyle anlattı. Eğer biz kendimizi bu mesleğin mensubu olarak görüp, bu mesleğin iyi anılmasını istiyorsak o zaman kendi oluşturduğumuz kurallara hep birlikte uyacağız ki dışarıdan bakanlar bu meslek grubu çok kalitelidir desin. Aslında bunun karşıtını açılış konuşmamda, şimdi gerçekten muhasebeci erkeklere çok kolay kız veriyor aileler, kızımız mutlu olacak diye. Tabii eve geç gidince ne kadar mutlu olur bilmiyorum ama ekonomik açıdan, toplumdaki statüsü açısından çok mutlu olur. Muhasebeci hanımlarla da evlenen çok arkadaşım var, çok mutlu bu kadar akıllılar ya diyor, çok işimizi kendi kafasıyla çözüyor, matematik kafası var.

Şimdi değerli arkadaşlar profesyonel olmak zorundayız. Profesyonelliğin bir şartı da her duyduğumuzu bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olur gibi her yerde söylemek değil. Çünkü bu tür yerlerdeki kitaplar, kitap halinde basılıyor, muhasebeci buymuş deniyor, hayır değil. Ben size birçok yerde anlattım ama bu etik dolayısıyla geçsin diye söyleyerek Serdar Beye bizi değerlesin diye veriyorum, sonra plaketlerimizi verirler. Bakan atandığım gün rahmetli Ecevit seni nasıl tanıtayım dedi. Gazetecilik yönümü vermedim, öğretim üyeliği, üniversite geçmişimi hiç vermedim muhasebeci tarafımı verdim. Açıkladı, işte dedi ki muhasebecilik, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneğinde çalışmış, ruhsat sahibidir, yeminli müşavirdir, TÜRMOB da çalışmış falan sonra tatmin etmedi onu. Gazetecilere dedi ki biliyorsun bir de meslektaşınızdır falan dedi. Aradan bir süre geçti, bana sordu dedi ki Sayın Türker niye kendinizi muhasebeci tanıtmak istediniz? Efendim dedim dünyada muhasebeciyi tercüme ettikleri zaman bu adam denetçi hassas, etik davranır, her şeye duyarlıdır diyecekler, IMF ile işlerimiz kolaylaşır. Öyle mi dedi, evet dedim. IMF toplantılarına katıldım, Dünya Bankası Başkanının ilk söylediği soru, siz bugün genel kurula geldiniz, hem de meslek mensubusunuz, bizi denetleyeceksiniz oldu. Muhasebeci kavramını küçümsemeyin, çok önemli bir kavramdır. Onun için ben her yerde söylüyorum; öldüğüm zaman eski bakan diyecekler, eski parti genel başkanı diyecekler, eski bilmem gazeteci falan ama ölürken hiç kimse eski muhasebeci demeyecek çünkü muhasebeciler emekli olmaz. Hayatı boyunca muhasebeci kalmaya devam eder. Hepinize saygı sunuyorum ve bu kardeşliği beraber bu saatte yaşattığınız için ilerde torunlarımıza ya da çocuklarımıza anlatacak hikâyeye vesile olduğunuz için. Söz sanıyorum değerlendirmede, Serdar Hocamda. Ben profesyonelce konuştum.

KAPANIŞ VE KONGRENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prf. Dr. Serdar ÖZKAN
İzmir Ekonomi Üniversitesi

- Teşekkür ederim Sayın Hocam, öyle söyleyeyim, çünkü tabii meslek etiği konuşurken herhalde biliyorsunuz bugünkü katılımlardan bir tanesi de değişik mesleğin etik kuralları incelenmişti. Masum Bey aslında tek başına, dört tanesini içeriyor değil mi? Aramızda bütün etik kurallarının ortak noktalarını bilen sizsiniz, çok teşekkür ederiz aynı zamanda. O arkadaşınız için de çok üzuldüm, profesyonellik kötü bir şey değildir ayrıyetten, hakikaten neden öyle düşünmüş?

Peki, sayın katılımcılar izin vererseniz ben kapanış konuşması yapmak istiyorum. Kayıtlara geçilecek ufak tefek imla hataları olursa özür dilerim çünkü konuşuldukça ben not almak durumunda kaldım, en sonunda yine onun katkısını veririz. Peki efendim, sayın konuklar bugün 5.Türkiye Etik Kongresini coşkuyla ve yüksek bir katılımı gerçekleştirdik. Etkinliğin hazırlanmasında emeği geçen herkese hepimiz adına çok teşekkür ediyorum.

Efendim Muhasebe Etiğinde Temel İlkeler temasıyla düzenlenen kongrede Türk Ticaret Kanunuyla, biliyorsunuz Türk Ticaret Kanununun temel ilkeleri şeffaflık, hesap verebilirlik ve sürdürülebilirlik. Böylesine bir ticaret kanunuyla birlikte gelen muhasebe mesleğindeki yeni trendlerin tamamlayıcısı olarak muhasebede etik ilkeler üzerinde durulmuştur. Bu ilkeler dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve mesleki davranıştır. Açılış oturumunda iyi insanlar neden etik dışı davranışta bulunabilirler sorusuna cevaplanmış, özü sözü bir insanı etik dışı davranışlara sevk eden en önemli faktörler; bir, kişinin kendisine güven düzeyi, iki, yani meslek aile cemaat camia gibi tanımlanan, çevre olarak ortaya konulmuştur. Sayın konuşmacımız, değerli hocamız kendisine güvenen çocuklar yetiştirmenin etik duyarlılığı yüksek nesiller için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuş ve bu konuda bize atıfta bulunmuştur, ülkeye atıfta bulunmuştur, çok çocuk yapma ama kendine güvenen çocuklar yapma anlamında herhalde hocam.

Birinci oturumda değerli konuşmacılarımız farklı mesleklerdeki etik ilkeleri incelemişler, yaptıkları araştırmayla profesyonel mesleklerdeki etik düzenlemelerin büyük ölçüde ilke bazlı olduğunu ortaya koymuşlar ve temel ilkele-

rin büyük ölçüde birbirine benzediği hususuna dikkat çekmişlerdir. Bu oturumda ayrıca muhasebe etiği ilkeleri detaylı bir şekilde ele alınmış, daha sonraki oturumlara ve vaka analizleri için bir temel oluşturulmuştur. Bu oturumun en önemli katkılarından bir tanesi, kapanışta Sayın Masum Türker'in de ifade ettiği gibi aslında, etik ilkelere uymak veya etik ilkelere uyumlu bir muhasebe hizmeti ancak kaliteli bir muhasebe hizmeti olarak tanımlanabilir ifadesi geçmiş, daha sonra kapanışta da yine Masum Bey muhasebe hizmetlerinin çeşitlerini söyleyerek denetim gibi güvence verme anlamında veya muhasebe hizmetleri hepsinin kaliteli olarak tanımlanabilmesi için mutlaka etik ilkelerle desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Daha sonraki oturumda muhasebe mesleğinin değişik alanlarında yaşanan başlıca etik sorunlara dikkat çekilmiş, çeşitli örneklerle ve yasal düzenlemelerdeki etik kurallara uyumu destekleyici hükümlere atıf yapılmış; SMMM, YMM ve denetim hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için başta haksız rekabet olmak üzere, etik alanlarda farkındalık ve eyleme geçmenin mesleğin saygınlığına ve gelişmesine katkıda bulunacağı ifade edilmiştir. Sayın iş dünyası temsilcimiz işletme etiğiyle muhasebe etiğinin birbirinden çok da ayrılamayacağını ifade etmiş, ikisinin ayrılamayacağı konuları ve birlikte yaşadığını ifade etmiş, iş dünyasında her düzeyde etik ilkelere uymanın iş hayatımızın gelişimine ve sağlıklı bir iş dünyasına katkılarının büyük olacağını ayrıca ifade etmiş ve en sonunda iş etiğinin kurumsallaşması gerektiğine dikkat çekmiştir. İş etiğinin kurumsallaşması demek iş etiğinin bütün unsurlarıyla iş hayatının her alanına nüfuz etmesini ifade etmeye çalışmıştır. Ben de izin verirsiniz şunu hatırlatmak isterim, bununla da uyumlu olarak üniversitede olduğumuzdan biliyoruz, YÖK yakınlarda bütün üniversitelere iş etiğinin bir ders olarak getirilmesi konusunda salık vermiş, öneri getirmiştir. Hatta yine geçtiğimiz dönemlerde üniversitelerin eğitim programları incelendiğinde pek çok saygın üniversitenin ders programları içerisinde iş etiğini ve muhasebe etiğini veya birleştirerek yerleştirdiğini sevinerek izliyoruz. Vaka analizi oturumu değerli katılımcılarımızın da desteğiyle etik ikilemler karşısında fikir geliştirmede Türk muhasebecilerinin son derece renkli yaklaşımlar sergilediklerini ortaya koymuş, etikle ilgili sorunları tespit etmede başarılı olduklarını göstermiştir. Bu analizler yakın zamanda başlayacak etik eğitimlerinde izlenecek yollar bakımından meslek örgütüne fikir vermiştir, özellikle vaka analizlerinin hazırlanması ve seçilmesi konusunda.

Diğer çıkarımlar, izin verirsiniz maddeler halinde kongreden şu şekilde sıralanabilir;

- Etik bir yaşam biçimidir, Türk muhasebe dünyası IFAC'dan da önce, daha önce de ifade edildiği gibi, kendi etik çerçevesini hazırlamış, ortaya koymuştur ve konuyla ilgili dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmektedir.
- Muhasebe dünyamız dinamikdir; verilen hizmet dolayısıyla, bir kamu hizmeti ve kamu yararının öne çıkarıldığı bir hizmet olması nedeniyle çevresine duyarlıdır.
- TÜRMOB etik ilkelerle ilgili düzenlemelerini elbette disiplin ve soruşturma hükümleriyle destekleyecektir. Ancak TÜRMOB'un yaklaşımı Sayın Genel Başkan'ın da ifadesiyle cezalandırma yönlü değil, daha çok etik ilkelere uyanların ödüllendirilmesi yolunda gelişecektir.
- Türk muhasebe mücadelesi bir maratondur, yine Genel Başkan'ın ifadesiyle, tüm meslek mensuplarıyla birlikte koşulan bu maraton etik ilkelerle desteklenerek mesleğin saygınlığını arttıracak ve kamu yararının artmasına katkıda bulunacaktır bu çabalar.
- Yasalar ve yasaklar etik ilkelerin yaygınlaşması bakımından tek başına yeterli değildir. Aslolan meslek mensuplarının hep birlikte etik ülkelerine uyum konusunda gösterdikleri çabalarıdır.
- Özellikle kriz dönemlerinde bütün dünyada muhasebe meslek ilkelerine yapılan çağrılar daha yüksek sesle gündeme gelmektedir.
- Etik ikilem diye bir konu aslında yoktur; beyaz vardır, siyah vardır. Burada söylenen aslında şudur; diğer bir ifadeyle muhasebeciler gri alanlar yani etik ikilem gibi düşünülen durumlardan kurtulmak üzere tehditleri görerek önlem almalı ve etik davranışı tercih etmelidirler.
- Gri alanlarda kaybolmamak için izlenecek yollar İFAK tarafından çevrilmiş ve öteden beri etik geleneğimizde var olan bu kuralların sindirilmesi ve içselleştirilmesiyle olacaktır.
- Etik davranış kısa vadede zaman zaman maddi olarak zarar verebilir gibi görünse de etik davranış tercih etmek uzun vadede mesleğin saygınlığına sağlayacağı katkı nedeniyle daha karlı sonuçlara yol açacaktır.
- Meslektaşların etik ilkelere sahip çıkabilmeleri için ihbar mekanizmasının gözden geçirilmesi ve kurumsallaşmasında yarar görülmektedir.

- Etik ilkelerin de dahil olduğu yeni muhasebe düzeninde mesleki yargı ve ya diğeri ifadesiyle mesleki muhakeme önemli bir meslek mensubu yeteneği olarak karşımıza çıkmaktadır ve geliştirilmelidir. Ancak şahsi fikrimi söyleyeyim, mesleki yargı ve mesleki muhakeme elbette ülkemizde alınan eğitimle de ilgilidir. Özellikle genç meslektaşların ve mesleğe yeni kazandırılacak olanların eğitiminde ve üniversite eğitiminde mesleki yargıyı geliştiren yöntemlere daha fazla önem verilmesi gerektiğini ifade etmek isterim.
- Muhasebecilerin yeni çalışma alanları nedeniyle artık çok yönlü olmaları ve kendilerini yeni bilgilerle donatmaları gerekmektedir. Yeni dönem bu hizmetlerin etik ilkelerle birleştirilmesini gerektirmektedir çünkü karmaşık hizmetler ortaya çıkmaktadır.
- Ülkemizde son yıllarda yaşanan başta siyasi ahlak erozyonunun topluma vereceği zararların azaltılmasında muhasebecilere de büyük görevler düşmektedir.
- TÜRMOB Etik Komitesi IFAC etik kurallarının en son 2013 versiyonunu yayınlamış, ayrıca etik eğitim portalı oluşturulmuş, etik eğitimi stratejisi geliştirilmiş, buna bağlı olarak öncelikle Eğiticinin Eğitimi Projesi başlamış ve devam etmektedir. Etik eğitiminin meslek mensuplarına olan güveni yani kamudaki veya iş hayatımızdaki güveni arttıracak beklenmektedir.
- TÜRMOB yalnızca muhasebe mesleğinin etik açıdan gelişimine katkıda bulunmakla kalmayıp, izlediği yollar dolayısıyla aslında kamunun değişik alanlarında etikle ilgili yapılan çalışmalara öncü olmaktadır.
- Kamu Gözetim Kurumunun TÜRMOB'un yaptıklarına, son olarak bu kongrede konulara kulak vermesi, yapılanları görmezden gelmeyerek iyi uygulamaları takdir etmesi, kısacası gerçek bir Kamu Gözetimi Kurumu gibi davranması gerektiğini hatırlatmakta yarar görülmüştür.

Hepinize saygılar sunuyorum.